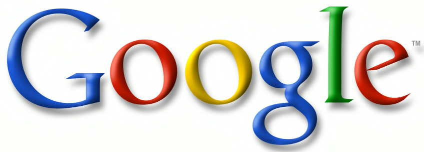
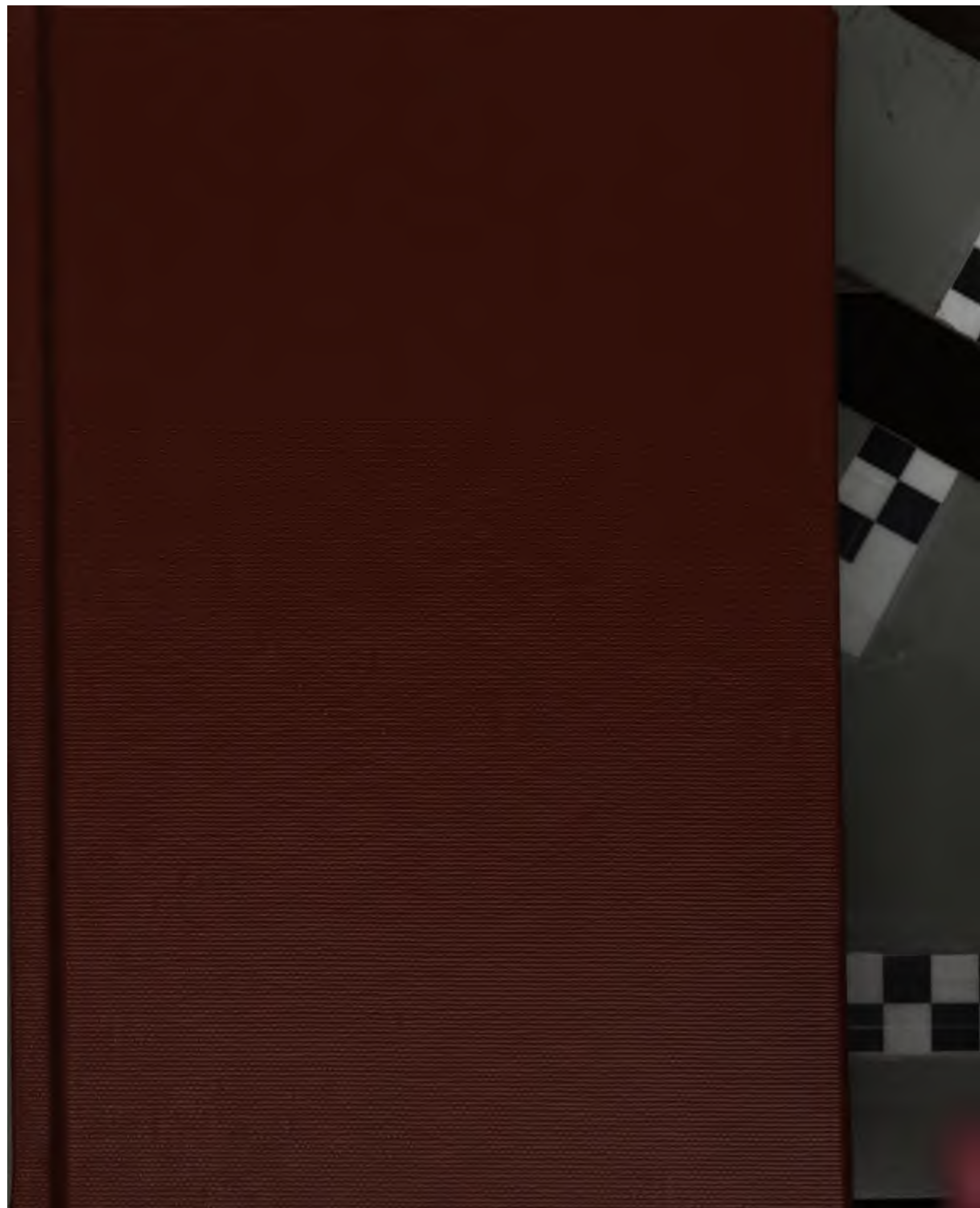

FORELÆSNINGER

OG

VIDENSKABELIGE AFHANDLINGER

AF

KONRÁÐ GÍSLASON

UDGIVNE AF

KOMMISSIONEN FOR DET ARNAMAGNÆANSKE LEGAT

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
1897

Trykt i Ísafolds bogtrykkeri, Reykjavík.

KONRÁÐ GÍSLASON

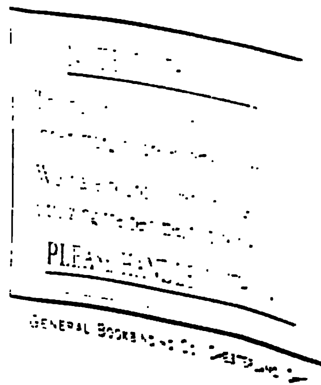
EFTERLADTE SKRIFTER

ANDET BIND

UDGIVET AF

: FOR DET ARNAMAGNÆANSKE LEGAT

på et hidtil kun lidet bearbejdet område. De små afhandlinger, som her findes forenede under overskriften »Strøbemærkninger i alfabetisk orden«, ere Gíslason's sidste arbejde. Han begyndte derpå i slutningen af året 1889 og vedblev at arbejde derpå indtil kort för sin død. Planen var oprindelig, ifølge et brev fra forfatteren til gehejmeetatsråd A. F. Krieger, »at samle, gennemse og ordne i et repertorium alle de fortolkninger og andre oplysninger, jeg til forskellige tider har søgt at give, idet jeg for øvrigt benytter den kærkomne lejlighed til at indskyde og behandle så mange nye spörsmål, som jeg kan overkomme«. Forfatteren nåede imidlertid kun til at excerpere enkelte, navnlig af sine ældre afhandlinger, og det meste af denne samling — som forfatteren sammenfatter under titlen »Repertorium« — behandler nye spörgsmål, eller dog gamle spörgsmål på en ny måde. Titlen »Repertorium« passede herefter ikke til arbejdet i den skikkelse, hvori det forelå fra forfatterens hånd, og måtte ombyttes med en anden mere passende. Af dette arbejde har man medtaget alle de nye, ikke tidligere offentliggjorte artikler samt de artikler, der fremtræde som fuldstændige omarbejdelser af ældre afhandlinger, eller dog bringe nye synspunkter eller oplysninger, ligeledes dem, som ere tagne fra mindre tilgængelige eller for fagmanden afsides liggende skrifter. Foruden denne samling af mindre afhandlinger indeholder

bindet en kort afhandling om det såkaldte »Málsháttakvæði«.

Til belysning af det omtvistede spörgsmål, hvilken andel Gíslason har haft i Cleasby's Icelandic-English Dictionary, har Kommissionen endelig på forslag af rektor, dr. Björn M. Ólsen optaget nogle uddrag af Gíslason's forarbejder til denne ordbog efter AM. Access. 2, der indeholder en afskrift af flere for ordbogen bestemte og af Gíslason udarbejdede artikler, som denne lod tage, inden originalerne bleve sendte til England, og som allerede i 1856 kom i det Arnamagnæanske Legats besiddelse.

Arbejdet ved udgivelsen af nærværende bind er ligesom for det førstes vedkommende besörget af dr. Björn M. Ólsen, som også har udarbejdet indledningen og registrene.

København, den 11. juni 1897.

J. L. Ussing. S. Birket Smith. Ludv. F. A. Wimmer.

Vilh. Thomsen. Johannes C. H. R. Steenstrup.

Blandt Gíslasons efterladte skrifter er der næppe noget, som har större interesse for bedömmelsen af ham som videnskabsmand end forelæsningerne over oldnordisk verslære. Da han begyndte at udgive Njála II, 1. hæfte, havde han endnu ikke kundskab om Sievers' epokegörende metriske undersøgelser. Men allerede under trykningen af dette hæfte har han læst Sievers' i 1878 udkomne afhandling i Paul-Braune's Beiträge V, og denne har da, som det var at vænte, bevirket en hel omvæltning i hans metriske anskuelser. Sievers' Beiträge zur Skaldenmetrik omtales først i forbigående som nylig udkomne i Nj. II s. 261, og s. 330—331 bemærker Gíslason, at han „i den første (i 1876—1877 trykte) del af denne afhandling endnu overførte det nyislandske idioms prosodi på oldislandsk.“ Det gör Gíslasons sandhedskærlighed stor ære, at han så beredvillig har sluttet sig til Sievers' metriske anskuelser. Gennem årelange studier havde han erhvervet sig en enestående indsigt i den gamle skjaldedigtning. Da fremtræder pludselig en yngre videnskabsmand, som med et slag kuldkaster hans gamle, nedarvede og ved möjsommelig selvstændig granskning erhvervede meninger. Han indså, at han igen måtte begynde helt forfra, og virkelig tager den 70-årige olding straks fat med ungdommelig begejstring og begynder med den ham egne grundighed at undersøge de Sieversske grundsætningers rækkevidde. Til sine første undersøgelser havde Sievers kun benyttet et forholdsvis begrænset materiale. Dette kunde ikke tilfredsstille en mand som Gíslason med hans vidtgående sans for de mindste detailler. Han helmede ikke, för han, med de Sieversske principer for öje, havde gennemgået og undersøgt hele skjaldepoesien indtil den sidste halvdel af 14. århundrede, og han, der ellers arbejdede forholdsvis langsomt, gik her så energisk til værks, at han allerede ved slutningen af året 1879 kritisk havde gennemgået alle de hist og her spredte lævninger af 'dróttkvætt' fra den omtalte tid, og desuden (måske allerede för udgangen af året 1879, men i

det, mindste før begyndelsen af efterårssemestret 1886 alle de ændringer der nærmest af hrynhenda og de mindre rimede kvæder. Det er resultatet af disse undersøgelser, som foreligger i forelæsningerne over islandsk verslære, der som allerede bemærket, er holdte i 1886. Mærkelig nok fremhæver forfatteren i sine forelæsningsoptegnelser intetsteds udtrykkelig Sievers' store fortjenester af den skjaldiske metrik. Måske foreligger der her et af de tilfælde, hvor forfatteren under det mundtlige foredrag har meddelt sine tilhørere mere, end hvad der stod i hans skriftlige optegnelser[1]. Sikkert er det, at han hyppig i forbigående anfører Sievers som en autoritet på det metriske område[2], som oftest rigtignok for at polemisere mod ham, og det kan ikke nægtes, at forfatterens verslære i dens metriske afsnit helt igennem er bygget på og fremkaldt ved Sievers' to første afhandlinger om skjaldemetrikken fra 1878 og 1879 (i Paul-Braunes Beiträge V og VI).

I indledningen til II. afsnit af forelæsningerne over de adelsta 'rimur' fremhæver forfatteren, at han i I. afsnit af disse forelæsninger har søgt at give en karakteristisk af ÆR. med hensyn til lydlæren, men dog medtaget adskilligt, som ikke stod i forbindelse med lydlæren, fordi han ikke var enig med sig selv, om han skulde gå videre. Det er navnlig i I §§ 14—28, at forfatteren i første afsnit strejfer ind på böjningslærens og til dels på leksikografiens område, som udførligere behandles i andet afsnit. Dette har igen bevirket, at der i II. afsnit har indsneget sig enkelte mindre betydelige gentagelser af, hvad der er sagt i I. Disse gentagelser har jeg ladet blive stående, da det forekom mig, at de kun undtagelsesvis lod sig fjerne uden at skade sammenhængen. Overhovedet er afsnit II mere systematisk gennemarbejdet end afsnit I.

[1] Jf. Indledningen til I. bind s. VI note [1] under teksten.
[2] Se f. eks. s. 97[3–4]: „Jeg tror ikke, Sievers vil læse *efk*“, og 97[7–8] „men jeg tror ikke, Sievers lader en slig opløsning . . . gelde“.

Enkelte af de i 'Strøbemærkninger i alfabetisk orden' I optagne artikler behandler de samme skjaldesteder, som allerede er behandlede i I. bind. Rekstefja 10 3–4 ('Strøbemærkninger' I art. 17)[1]) ligner i höj grad forklaringen til dette sted i I. bind[2]), men er medtaget, fordi den prosaiske ordfølge dog er lidt forskellig fra ordfølgen i I. bind. De fem artikler om Háttatal ('Strøbemærkninger' I artt. 21—25)[3]) er optagne, fordi fortolkningen er meget udførligere og bedre begrundet, ja til dels rigtigere end på tilsvarende steder i I. bind[4]).

I årene 1869—74 udkom i Oxford den længe imødesete islandsk-engelske ordbog, som bærer Richard Cleasby's og Guðbr. Vigfússon's navne. På dette leksikon havde Gíslason tilligemed flere andre islandske medarbejdere i København arbejdet først for Cleasby og senere for hans arvinger i 14 år, fra 1840 til 1854, i hvilket sidste år det samlede materiale efter Cleasby's arvingers ønske blev oversendt til England. Arbejdet blev da foreløbig stillet i bero, indtil Guðbrandur Vigfússon i 1864 påtog sig at göre ordbogen færdig til trykning på grundlag af det indsamlede materiale, og med sin sædvanlige energi og arbejdsdygtighed udførte han dette hverv i løbet af de næste ti år, således at hele ordbogen forelå trykt i året 1874. I denne ordbogs forskellige indledninger retter udgiverne et skarpt angreb på Gíslason, som, navnlig i Cleasby's biografi, grænser til det ufine, og søger at indskrænke hans og de københavnske medarbejderes andel i arbejdet til det mindst mulige. Det fra København oversendte materiale omtales som i höjeste grad utilfredsstillende[5]). På s. VIII hedder

---

[1]) Nedenfor s. 226.
[2]) I s. 218—220.
[3]) Nedenfor s. 228—232.
[4]) I s. 20, 24, 27, 34.
[5]) F. eks. Introduction s. LII: „When the MS. was transmitted to England it was found to be in such an unsatisfactory condition that in the end it had to be entirely rewritten and remodelled".

'forfatterens') fuldstændige herredömme over sproget". Derpå søger Dasent at vise, hvor höjt disse „Cleasby's egne samlinger" står over de københavnske „afskrifter", og til yderligere bekræftelse heraf aftrykkes til slutning nogle prøver af de første og en enkelt af de sidste, der betegnes som „a fair specimen"[1]). Om Vigfússons fortjænester udtaler Dasent sig i höje toner og opregner en lang række kildeskrifter, som denne, efter hvad Dasent siger, har excerperet og taget citater fra til ordbogen, men som ikke var benyttede i de københavnske „afskrifter".

Foreløbig må man vel i hvert fald lade disse påstande, af hvilke de fleste öjensynlig er inspirerede af Vigfússon[2]), stå ved deres værd. Tendensen er åbenbart at hæve Cleasby og Vigfússon på Gíslasons og hans københavnske medarbejderes bekostning. Man kan kun ytre en beskeden tvivl om, hvorvidt der nogen sinde har eksisteret „originale papirer" fra Cleasby's hånd, og om ikke snarere de fra København i 1854 oversendte samlinger har været de egentlige originaler og „Cleasby's egne samlinger" afskrifter deraf. Af interesse vilde det være at få at vide, om de tre foliobind, som særlig tillægges Cleasby, alle er skrevne med hans egen hånd. Men selv om dette var tilfældet, vilde „den korrekte skrivemåde og akcentuering af de islandske ord" ikke kunne betragtes som noget afgörende bevis for hr. Cleasby's „fuldstændige herredömme over sproget", men snarere for hans nöjagtighed som afskriver. Når vi ser bort fra den farvede fremstilling i ord-

---

[1]) Introduction s. LII—LV, jf. s. CV—CVIII.

[2]) En discipel af Gíslason har vel udtalt, at det er ham bekendt, at Vigfússon ikke billigede Dasent's hensynsløse angreb på Gíslason i ordbogens indledning (Andvari IX s. 16), og det er meget rimeligt, at Vigfússon senere ved roligere overvejelse har indset, at angrebet ikke gjorde angriberen nogen ære, og villet fralægge sig ansvaret derfor, men enkelte af de ovenfor anførte udtalelser forudsætter et kendskab til ordbogens materiale, som ikke Dasent, men kun Vigfússon kan antages at have haft. Desuden er det spændte forhold mellem Vigfússon og Gíslason bekendt nok, hvorimod Dasent kun synes at have kendt Gíslason af omtale.

ordbogens københavnske forarbejder i et uheldigt lys. Jeg valgte da **på må og få** et par af de længere artikler og indstillede til Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat, at disse artikler, ledsagede af en fortegnelse over de i håndskriftet behandlede ord, måtte blive udgivne i nærværende bind som prøver af Gíslasons forarbejder til Oxforderordbogen, hvilket Kommissionen beredvillig gik ind på. Disse uddrag er her aftrykte efter en afskrift af stud. mag. Sigfús Blöndal, hvem jeg herved bringer min tak. Åbenbare skrivfejl i den engelske tekst — i hr. Blöndals afskrift antydede ved et indskudt „sic!“ — har jeg uden videre rettet, men i øvrigt er håndskriftets tekst nöjagtig aftrykt, selv på de steder, hvor det engelske udtryk syntes at være mindre korrekt.

Når man sammenligner de her meddelte artikler *í* og *standa* med de tilsvarende artikler i Icel.-Engl. Dictionary, er det for det første indlysende, at Cleasby-Vigfússon's tekst[1]) i det hele er bygget på og afhængig af Gíslasons, idet den første på få undtagelser nær optager hele det leksikalske stof, eller, med andre ord, næsten alle de citater, som findes hos Gíslason, og i øvrigt hist og her gör sig skyldig i fejl, som kun kan forklares, når man går ud fra Gíslasons tekst. Disse fejl vil i det enkelte blive påpegede i det følgende. For det andet vil det vise sig, at det er så langt fra, at 'Cleasby' i forhold til 'KG.' betegner et fremskridt, at den sidste tværtimod må siges at stå höjt over den første i klar og følgerigtig ordning af det leksikalske stof, i skarp opfattelse af betydningernes finere afskygninger og korrekt forståelse af de citerede steder, og ikke mindst i nöjagtighed. Endelig vil man finde, at Vigfússon vel hist og her har tilföjet enkelte citater fra den første udgave af Fritzners ordbog samt fra Lexicon poëticum, men at den selvstændige forøgelse af det leksikalske stof, som han har til-

---

[1]) I det følgende citeres denne ved betegnelsen 'Cleasby' (skönt den væsentlig hidrører fra Vigfússon, hvor den ikke ligefrem er en afskrift af Gíslasons tekst), og Gíslasons tekst ved 'KG'.

[illegible]

[illegible]

[illegible] Vigfússon [illegible]

[illegible] Underafdelingen [illegible] omflytninger [illegible] Vigfússon [illegible] underafdelinger under Cleasby With Dat. [illegible] under Cleasby With Dat. [illegible] Cleasby With Dat. [illegible] Cleasby With Dat. [illegible]. Men i [illegible] disse omflytninger ikke nogen forandringer til det [illegible] *tryggu* [illegible] Cleasby With Dat. CIV [illegible].

2. Omflytning af eksempler fra den ene rubrik til den anden. I denne henseende har Vigfússon skaltet [illegible] den foreliggende tekst, men ved disse omflytninger adskilles han ofte det sammenhørende. Således [illegible] af Gíslason under 'KG. I A [illegible]' samlede analoge eksempler: *í myrkinni, í þingbrekkunni, í [illegible], i [illegible], í landi* etc., dels under 'Cleasby With Dat. A I 1' (*í myrkinni*), dels under 'Cleasby With Dat. A I 2', ligesom disse eksempler [illegible] fra dem, hvor det styrede ord er et egennavn af lignende betydning. De sammenhørende eksempler: 1) *í miðri fylkingunni* Nj. 274, 2) *í einum flokki* Nj. 100, 3) *í valnum* [illegible] som hos Gíslason findes samlede under 'KG. I A 1' — findes [illegible] hos Vigfússon på forskellige steder: det første og det sidste under 'Cleasby With Dat. A.III', adskilte ved et eks-

empel af en anden art, det mellemste derimod under 'Cleasby With Dat. A IV 1'. Af de analoge eksempler: 1) *At* (*Tíli*) *liggi sex dœgra sigling í norðr fra Bretlandi* Ísl. I 23, og 2) (*Ingólfr*) *sá eyjar liggja í útsuðr* Ísl. I 36 — hos Gíslason samlede under 'KG. II A 7' — anføres det første under 'Cleasby With Acc. A II 1' (citat forkert), det sidste under 'Cleasby With Acc. A III'[1]).

3. Udeladelse af rubrikker, eller rettere undladelse af nærmere at specificere en betydnings forskellige afskygninger. For kun at tage et par eksempler omfatter 'Cleasby With Dat. C I' Gíslasons 'KG. I C 1 a—b' med alle de (hos den sidste) fint nuancerede underafdelinger, og på samme måde samler Vigfússon 'KG. II A 1 a' med underafdelinger under den ene rubrik 'Cleasby With Acc. A I' uden nærmere specifikation. Denne mangel på artikulation af betydningerne fører til forvirring og undertiden ligefrem til fejl, f. eks. når Vigfússon under 'Cleasby With Dat. A III' anfører „*hús í lási* Mar.“ (jf. 'KG. I A o') som eksempel på, at *í* bruges „with words denoting a hall, inn, vessel“!

4. Udeladelse af leksikalsk stof. Således finder man hos Cleasby intet tilsvarende til 'KG. I A r, I A v. og II C 2 f' med de under disse rubrikker anførte eksempler, og det samme gælder om det første citat hos Gíslason under 'KG. II C 2 b'.

5. Tilföjelse af citater. De tilföjede citater — hvis antal for resten er ubetydeligt — er næsten alle tagne enten fra Fritzner[1] eller fra Lpoët. Således er:

a) 'Cleasby With Dat. B': „*í ári* Sighvat, Lex. Poët., *í hausti*, this autumn, Fms. VII. 70 (in a verse); *í vetri*, this winter, Eb. (in a verse); *í degi*, to-day, Fas. II 33 (in a verse);

---

[1]) Jeg ser her bort fra den grove uagtsomhedsfejl, Vigfússon gör sig skyldig i, når han ifølge indledningsordene til 'Cleasby With. Acc. A II 1' gör *norðr* i det første af de anførte samt tilsvarende ord i andre lignende eksempler til adverbia.

í kveldi, to-night, ...[1]) Sturl. III 275[u] — endvidere 'Cleasby With Dat. C III', de to første citater (fra Stor. og Skálda), samt det første citat under 'With Dat. C VI' — alle tagne fra Lpoët. *í* 2 b og c og 4.

b) 'Cleasby With Dat. C IV 2': „*hann knýtir saman alla halana í nautunum* Gísl. 27[u] — fra Fritzner[1] *í* 5.

c) 'Cleasby With Dat. C III': „*í löndum eðr lausum aurum eðr í kirkjubúnaði* K. Þ. K. 40; *skal gjalda þat fé í vaðmálum ok vænum feldum, í gulli ok í brendu silfri* 44; *í jörðum*, in land, [illegible] — fra Fritzner[1] *í* 6.

d) 'Cleasby With Dat. C III 1': „*í þessu var þeim skömm* [illegible]" — fra Fritzner[1] *í* 8.

e) 'Cleasby With Dat. C II 2': „*opt kaupir sér í litlu lof*, [illegible] 51" — fra Fritzner[1] *í* 9 eller fra Lpoët. *í* 2 d.

f) 'Cleasby With Acc. C II 1': „*skipta illu í gott* Barl. 119[u] — fra Fritzner[1] *í* 11.

g) 'Cleasby With Acc. C II 2': „*skiftuðu upp í jarðir sínar* [illegible] . . . *jarðir sínar* [illegible] *sandsyn[illegible]* Fms. IV [illegible] . . . *þeir* [illegible] *í allar* [illegible] 119" — fra Fritzner[1] *í* 4.

h) 'Cleasby With Acc. C II 2': [illegible] *í sakfé*, [illegible] — fra Fritzner[1] *í* 10.

'Cleasby With Dat. C VII': [illegible] Fms. XI [illegible] synes at være en original tilføjelse af Vigfusson. [illegible] teksten fra Skálarma [illegible] hertelt fra Hall[illegible] [illegible] Cleasby With Dat. C VI [illegible]

[illegible]

[1]) [illegible]

föjede af ham, de fleste efter Fritzner[1], nogle efter Lpoët og kun ganske enkelte af ham selv. Alt det øvrige materiale genfindes hos Gíslason, som i det hele har c. 300 citater, af hvilke nogle, som allerede bemærket, ikke findes hos Vigfússon. Fra disse tal falder der — i alt fald for denne artikels vedkommende — et ejendommeligt lys over den i ordbogens indledning fremsatte påstand, at kun det halve, eller endogså kun en tredjedel af ordbogens materiale er taget fra „de københavnske afskrifter". Påstanden om, at Vigfússon har hentet stof fra de mange kildeskrifter, som opregnes i Introduction s. LVI (jf. ovenfor), kommer nu også til at stå i et noget tvetydigt lys, når man i denne artikel ser, at de fleste nye citater er tilföjede efter Fritzner og Lpoët., som Vigfússon selv tilstår at have benyttet (s. VIII), og samtidig lægger mærke til, at alle de s. LVI opregnede prosaiske kildeskrifter, som siges at have afgivet nyt stof til ordbogen, med undtagelse af runeindskrifterne, som Oxforderordbogen for øvrigt sjælden citerer, allerede er benyttede af Fritzner[1]).

6. Fejl. Af disse skal jeg særlig fremhæve dem, som åbenbart er opståede under påvirkning af den hos Gíslason foreliggende tekst og altså viser 'Cleasby'-tekstens afhængighed af 'KG.' 'Cleasby With Dat. C IV 2' finder man: „*Í sundr gekk í Hrafni handleggrinn* Bárð. 169". Slår man stedet efter, finder man, at den citerede udgave (Hólum 1756) har (ikke *Í sundr*, men) „*sundur*"[2]). Hvorfra har nu Vigfússon fået det overflødige *í*? Hos Gíslason findes stedet anført under 'KG. I A x α' med følgende ord: „In *Sundr gekk í Hrafni . . . handleggrinn*, Hól. 169, it were, however, more usual to apply *á*". Der kan ikke være nogen tvivl om, at Vigfússons „*í sundr*" er opstået ved en fejllæsning eller fejlagtig opfattelse af det

---

[1]) Jf. Fritzner[1] s. V—IX med Cleasby Introduction s. LVI.

[2]) Også Vigfússons egen udgave af Bárð. (Kh. 1860) har „*sundr*" (ikke *í sundr*) s. 14.

hvor det samme citat anføres som eksempel på den samme omskrivende („circumlocutory") sprogbrug, sideordnet med de andre af Gíslason l. c. anførte eksempler. Dette viser, hvor flygtig Vigfússons bearbejdelse af det ham foreliggende materiale har været.

7. Gentagelse. F. eks. når Vigfússon under 'Cleasby With Dat. A III' omtaler brugen af *í* foran stedsnavne („as also local names, *í Þrándheimi*, *í Bæ*, *Kirkjubæ*, Landn. passim"), som allerede er omtalt under 'Cleasby With Dat. A II'.

II. standa.

Omflytning af rubrikker samt af eksempler fra den ene rubrik til den anden, ligeledes udeladelse af rubrikker finder her sted efter den samme, om ikke efter en större målestok end under *í*. Dette vil være indlysende for enhver, som vil göre sig den ulejlighed at sammenligne 'Cleasby' med 'KG', og jeg skal ikke trætte læseren ved at påvise det i det enkelte. Kun skal jeg tillade mig at fremhæve enkelte fejl eller unöjagtigheder, som på grund af denne fremgangsmåde har indsneget sig hos Vigfússon. Således burde de fleste af de eksempler, som anføres under 'Cleasby A II', have stået under 'Cleasby B' („Metaph. usage"), da *standa* i flertallet af disse tilfælde bruges i uegentlig betydning. Et af de her ('Cleasby A II') anførte eksempler — nemlig „*Hvaðan Guðmundr inn ríki stendr at* Nj. 214" — anføres hos Vigfússon på to steder, nemlig her og under 'Cleasby B II 1', altså som eksempel både på egentlig og uegentlig brug af *standa*, og på bægge steder er citatet ikke nöjagtig anført. Hos Gíslason findes dette citat, nöjagtig anført, kun på et sted: 'KG. B 1 b'. Under 'Cleasby A II' anfører Vigfússon citatet „*mest mundi á fyrirmönnum standa* Nj. 106" som eksempel på, at '*standa á einhverju*' betyder „to stand on, insist on, persevere in"; det samme eksempel står, rigtig oversat, 'KG B 2 b β'. Under 'Cleasby B 1 I' anfører Vigfússon citatet „*skal þá standa leigan*

i hrossverðinu Grág. I 434" som eksempel på, at *standa* betyder „to stand still, rest, pause"; hos Gíslason anføres dette citat under 'KG. A 2 b ε' sammen med andre analoge eksempler, som Vigfússon udelader, og oversættes rigtig. Citatet „*þrjú kúgildi þau er standa með jörðunni* Dipl. III 8" anføres 'Cleasby B I 2' som eksempel paa betydningen „to last, to be valid"; hos Gíslason er det rigtig oversat under 'KG. A 2 b γ'. De to sidste citater 'Cleasby C I 1' (Lv. 104 og Bárð. 181) burde have stået under 'Cleasby C 1 2' (jvfr. 'KG II B 1 c α').

De fleste af de hidtil påpegede fejl er åbenbart foranledigede ved Vigfússons vilkårlige omflytning af eksempler fra den ene rubrik til den anden. Nogle fejl er af den natur, at de kun kan forklares ud fra teksten i 'KG', og viser altså 'Cleasby'-tekstens afhængighed af denne. Hos Vigfússon finder man 'Cleasby A II': „*s. á hendi e-m* Nj. 88. Grág. I 121", men på det første sted finder man kun: „*Skipgangssök er á þér standi*" (ikke *á hendi þér standi*). Fejlen er let forklarlig, når man tager 'KG. I B 2 b β' til sammenligning: „*s. á (hendi) e—m* . . . . *Skipgangssök er á þér standi* . . . . Nj. 88. — *sakir s.* . . . *á hendi e—m* . . . Grág. I 121." — Under 'Cleasby B II 2' har Vigfússon følgende citat: „*gör manna vandræði af standa*, Nj. 173". Men på dette sted står i Nj.: „*er þ* . . . *takir þat upp er mest vandræði standa af*". Hos Gíslason finder man 'KG. I B 2 b α' slutning: „*þær manna* [illegible] . . . *eða* [illegible] *gör manna vandræði af s.* Nj. 91. [illegible] *þá* . . . *þat upp, er mest vandræði standa af*. Nj. 173". Begge [illegible] er rigtige hos Gíslason. Vigfússon har afbrudt det til første eksempel hørende tekst sammen med det til det sidste eksempel hørende citat, og udeladt resten. — Cleasby [illegible] I B' finder man følgende citat „*ok hann stendr* [illegible] *í* [illegible] [illegible] 84". I Nj. står imidlertid ikke „ [illegible]", men: . . . *í jörðunni*; det samme citat findes rigtigt hos Gíslason [illegible] A 2 a α' i følgende forbindelse „*stóð*, [illegible] *sem* [illegible] *stóðu* [illegible] *standi fast í jörðunni* Nj. 84 [illegible] *stóðu þar* [illegible]

fönninni Fms. IX 492"". Slutningsordene i det sidste citat, som Vigfússon udelader, har öjensynlig foranlediget fejlen i 'Cleasby'. Vilkårlig forandring af et citat finder man 'Cleasby B III 3': „*ok vænti ek af þér mests trausts* Fms. III 70"; der står i virkeligheden: „*ok vænti ek af þér mest traust*", og således er stedet rigtig anført hos Gíslason under 'KG I D 2 b'. Unöjagtig oversættelse findes 'Cleasby A I 1' „*standa frammi*" to stand, be on one's feet, Fms. VII 85"; den rigtige oversættelse af dette sted findes hos Gíslason 'KG. I A 1 a η'. Mere undskyldelige er uagtsomhedsfejl, som når der under 'Cleasby B II 2' står „Nj. 368" i stedet for 'Ld. 368' (Gíslason har det rigtige citat under KG. I B 2 b α'), eller trykfejl, som f. eks. 'Cleasby B II 1': „*boginn* (i stedet for *loginn*) *stóð inn um ræfrit* Eg. 239" — rigtigt hos Gíslason 'KG I B 2 a γ' — og 'Cleasby B I 1' sidste eksempel: „Band. 2" i stedet for 'Band. 7', som det rigtig findes hos Fritzner[1] '*standa*' 4, hvorfra dette eksempel er taget. Foruden den ovenfor påpegede gentagelse (Nj. 214 både under 'Cleasby A II' og 'Cleasby B II 1') har Vigfússon også gjort sig skyldig i en gentagelse under 'Cleasby B II 3', hvor citaterne fra Fms. VII 60, Nj. 146 og Ld. 28 anføres to gange. Antallet af citater i hele artiklen er mærkelig nok det samme hos Vigfússon som hos Gíslason, nemlig c. 280, når de hos Vigfússon to gange anførte citater kun regnes én gang. Deraf har Vigfússon 31 citater, som ikke står hos Gislason (deraf 24 tagne fra Fritzner[1], 1 fra Lpoët, og 6 tilföjede af Vigfússon selv). Derimod har Vigfússon udeladt 31 citater, som findes hos Gíslason. Også denne artikel afgiver således en ret besynderlig illustration til de i indledningerne til Oxforderordbogen fremsatte påstande.

Det har således vist sig, at den ovenfor udtalte dom om de her meddelte prøvers og 'Cleasby'-tekstens respektive værd er begrundet, samt at den sidste i det hele står langt under de første. Prøverne er, som allerede fremhævet, valgte i flæng

mellem de större artikler, der findes i AM. Access. nr. 2, og jeg tror ikke, dommen i det store og hele vil falde anderledes ud, selv om man tog hele det stof, som findes i dette håndskrift, til sammenligning. Artiklerne *í* og *standa* optager i håndskriftet 41 sider, i Oxforderordbogen fylder de c. 6½ spalte eller 3¼ side. Når man anlægger den samme målestok for hele håndskriftet, som består af 1106 sider, vil det omtrent svare til 88 trykte sider i ordbogen, eller lidt over ⅑ af hele ordbogen, som består af 779 sider. Med hensyn til denne niendedel af ordbogen tör det altså betragtes som afgjort, at forholdet er det samme som ovenfor anført. Heraf vilde det naturligvis ikke være berettiget på forhånd at slutte, at det samme gælder for de øvrige otte niendedele af ordbogen. Hvorvidt dette er tilfældet, kan, som allerede fremhævet, kun afgöres ved en omfattende upartisk undersøgelse af det i 1854 til England sendte materiale. Indtil denne undersøgelse bliver foretaget, må jeg i al fald foreløbig, på grundlag af det mig bekendte materiale, fastholde, at Gíslason og hans medarbejdere i København har lidt en ufortjænt, ja uværdig behandling i indledningerne til Oxforderordbogen.

Registrene til dette bind er væsentlig indrettede på samme måde som registrene til I. bind. De til verslæren hørende notitser har jeg dog på grund af deres store omfang samlet til et særskilt register (IV), hvis underafdelinger — blot med undtagelse af den sidste — er systematisk (ikke alfabetisk) ordnede. [illegible] I (grammatiske og syntaktiske bemærkninger) har [illegible] for at lette oversigten kombineret den alfabetiske [illegible] den systematiske. I register VI (forkortelser) har [illegible] optaget de forkortelser, som ikke findes i det til[illegible] register til I. bind[1].

[1]) [illegible] læsningen af forelæsningerne over de ældste 'rímur' bedes [illegible] mærke til, at „V" i citater dels kan være en forkortelse [illegible] for 'Völsungs rímur [illegible]', dels også romertallet V. Jeg [illegible] ikke denne dobbelttydighed, för end det var for sent at [illegible] forandring.

På grund af manglende type har jeg hist og her måttet anvende *a* i stedet for **a** (ɔ: dobbelt *a*).

Da Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat betroede mig det ærefulde hverv at besørge udgivelsen af professor Gíslasons efterladte skrifter, stod det klart for mig, at jeg påtog mig en vanskelig og ansvarsfuld opgave. Det er overhovedet ikke let at udgive en anden mands arbejder, mindst når disse, som tilfældet er med de fleste af de her udgivne skrifter, ikke fra først af er bestemte til offentliggörelse eller af selve forfatteren udarbejdede med en offentliggörelse for öje. Jeg er mig bevidst, at jeg er gået til opgaven med god vilje til at løse den efter bedste ævne og med den kærlighed til forfatterens minde, som er en nødvendig forudsætning for, at en sådan opgave kan løses. Under forarbejderne til udgaven har jeg søgt, så godt som det var mig muligt, at sætte mig ind i forfatterens tankegang og ud fra den at løse alle de forekommende tvivlsomme spörgsmål. Men ofte har jeg følt, at mine kræfter ikke slog til, og ingen ved bedre end jeg selv, hvor langt fuldkomnere denne udgave vilde have været, hvis forfatteren selv havde ledet den. Under korrekturarbejdet har jeg ofte ønsket, at jeg var i besiddelse af Gíslason's skarpe blik og minutiøse nöjagtighed. Trods al anvendt omhu findes der i dette bind ikke så ganske få trykfejl, af hvilke nogle dog først er indløbne under trykningen, efter at alle korrekturark var læste, og for dem bærer jeg ikke ansvaret. I øvrigt henvises til 'Trykfejl og rettelser' ved bindets slutning.

Lad mig, inden jeg slutter, ikke glemme at takke en beskeden, men derfor ikke mindre trofast medarbejder, nemlig den flinke og intelligente sætter Guðmundur Þorsteinsson, som ved sin sjældne nöjagtighed i höj grad har lettet korrekturarbejdet.

Reykjavík, april 1897.

Björn M. Ólsen.

Indholdsfortegnelse.

FORELÆSNINGER

OVER HENSYNSFORMEN I OLDNORDISK.

Mine Herrer!

De Bemærkninger, for hvilke jeg udbeder mig Deres Opmærksomhed, angaae den oldn. Brug af Hf. At jeg vælger dette Afsnit af den gamle Ordföiningslære, kommer deels deraf, at denne Forholdsform har i Oldnordisk en langt större Udstrækning, end i andre Sprog (»In keiner Sprache ist so viel dativische Verbindung als in der altnordischen, wo dadurch die Gebiete der übrigen Casus, namentlich des Accusativs, so bedeutend beschränkt wurden dass« ... Dietrich), deels deraf, at dette Afsnit allerede er behandlet, paa 66 fyldige Sider, af Dietrich i (Haupt's) Zeitschrift für deutsches Alterthum, 8. Bd., 1851 (nemlig S. 23–88). Denne Monographie fremstiller en stor Mængde Exempler; og det er, med Hensyn til det syntaktiske Udbytte, en mindre væsentlig Omstændighed, at disse Exempler vrimle af en utrolig Mængde Feil af den forskjelligste Art. Værre er det, at gammelt og nyt (Oldn. og Nyisl.) afhandles under Et (og ikke sammenligningsviis — hvorimod der intet vilde være at indvende). Imellem Oldspr. og det Nyisl. er der nemlig, ved Siden af den store Overeensstemmelse, dog en heel Deel Forskjellighed; og alle de Exempler, Dietrich har hentet fra nyisl. Böger, burde derfor udelades allerede som saadanne (nemlig som tilhörende den nyisl. Sprogform). Men det tilbageblivende Stof vilde dog endnu ingenlunde være

Nu maa jeg udbede mig Deres Opmærksomhed for Brugen af den oldn. Hf. i det Enkelte, inden jeg söger, mere systematisk, at sammenfatte Enkelthederne under nogle faa Rubrikker. Vi maa jo kjende det Stof, vi skal gruppere.

De Hensynsformer, der allerhyppigst möde os i gamle Skrifter, er de der styres af Forholdsordene (Præpp.). Af Forholdsordene vil vi nu först tage den Gruppe, der altid styre Hf.

1) *frá*. Svarer i betydn. væsentlig til lat. *ab* (*a*), gr. ἀπό, i Opr. og Betydn. til gr. παρά med Ef., idet det (*frá*) betegner Bortfjernelsen af noget, der har befundet sig (nær) ved en Ting. — Den oldn. Hf. svarer saaledes her til Rf. i Lat. og Ef. i Gr.

2) *af*. Etymol. lat. *ab*, gr. ἀπό, i Betydn. nærmest lat. *de*, idet *af* betegner Bortfjernelsen fra en Tings Overflade. Ogsaa her svarer Hf. til lat. Rf., gr. Ef.

3) *úr*, *ór*, *ýr* — disse ere de sikkre Former, hvor Præp. staaer som et selvstændigt Ord. (Grimm Wb. urigt.: »*or*, *ur*, (isl. *úr*)«. Rask urigt.: »*ör*, *yr*, *ur*, *or*»). Svarer i Betydn. til lat. *ex* (*e*), gr. ἐκ (ἐξ), t. *aus*, idet *úr* betegner Bortfjernelsen fra det Indre af en Ting. Ogsaa her svarer den oldn. Hf. til lat. Rf., gr. Ef.

I de 3 foregaaende Forholdsord har vi 3 Correlata til Forestillingerne ved (hos), paa (med Hvile), i (hvilende), og Oldspr. har saaledes en Overvægt over det nuvær. Dansk, der fattes et til *úr* svarende Fho.; over Tydsk, der nu fattes et Mellemled mellem *von* og *aus*; samt over Græsk, der omtrent staar paa samme Punct heri, som Tydsk; samt endogsaa over Latin, hvor *de* ikke passer saa godt ind i Rækken, som *af* i den nordiske.

4) *undan*, oprindel. Biord, dernæst Fho., i Betydn. gr. ὑπέκ (ὑπέξ) eller ὑπ' ἐκ. Betydn.: Bortfjernelse fra en Væren under noget.—Oldn. har her Overvægt over nuvær. Dansk, over Tydsk, og over Latin, ja selv over Græsk, hvor ὑπ' ἐκ deels er et sammensat Udtryk, deels kun bruges i Poesie. — Oldn. Hf. svarer ogsaa her naturligvis til gr. Ef.

Alle de 4 hidtil anförte Fho. betegne en Udgaaen fra et vist Punct.

5) *hjá* (hos), svarer i Betydn. og Styrelse til t. *bei*, medens lat. *apud* styrer Gf., og gr. mangler et særskilt Fho. for at betegne dette Forhold.

Spörge vi, af hvilken Art den Hf. er, der styres af *hjá*, saa möde vi rigtignok den Paastand, at Hensynsformens Grundforestilling er en Tings Væren ved en anden; og forsaavidt vilde Hf. her passe meget godt. Men hin Opfatning af Hensynsformens Grundbegreb viser sig ikke at være nöiagtig, i al Fald ikke med Hensyn til Oldn., hvor den i Hf. staaende Person eller Ting tænkes i Forhold til en Handling, der stræber hen til hiin Person eller Ting (eller: staaer i Forhold til en Retning henimod sig selv). Vi maa derfor med Hensyn til det givne Sprogstandpunct, hvor *hjá* træder op som en virkelig Præp., opfatte denne Dativ som en Præpositionalis, föiet til et Fho., der betegner Hvile. Men for en dybere Opfatning maa vi gaa tilbage til Ordets Oprind. (Oprind. af Ordet *hjá*). Man antager da, at alle 3 Fho., nemlig t. *bei*, d. *hos*, og on. *hjá*, have udviklet sig paa en analog Maade, idet man troer, at de alle gaa ud fra Forestillingen ikke om et simpelt Ophold i Nærheden af Nogen eller Noget, men om en Boen i Nærheden af Nogen eller Noget, og idet man sætter *bei* i Forbind. med *bauen*, *búa*, og förer *hos* tilbage til *hús* (Huus), en Afledningsmaade, der bestyrkes ved fr. *chez* (forkortet for *en chez* = gammelsp. *en cas*, i Huset, Diez S. 593) af lat. *casa*. Det d. *hos* synes saal. oprindelig at betyde »i Huusforhold til«, »boende i Huus med«, ligesom *í húsi hánum* (jf. *í nánd hánum*). Hvad nu *hjá* angaaer, saa förer man det tilbage til got. *heiv*, Familie, on. *hjú* (Ægtefælle, Tyende); men fra disse Ord kan man ikke strax gaa over til *hjá*. Derimod har man et Ha. *hýi*, Huusfælle, Ef. (osv.) *hýja*. Denne Ef. construeret med en Hf. vilde give Betydn. »i Huusfælle-Forhold til« (Ex. *hýja hánum* i Huusfælle-Forhold til ham, boende i Huus med ham). Hvad Overgangen angaaer, saa vilde *hjá* forholde sig til *hýja* aldeles som det gamle *bjár* til *býjar* (en Byes, en Gaards). Paa denne Maade faa vi nu ud, at Hensynsformen i dette Tilf. (nl. ved *hjá*) op-

rindel. ikke var andet end en simpel Dativ svarende til den lat. Dativ ved *vicinus, conterminus,* og lign. (Madv. § 247 b).

6) *ásamt,* var sikkert oprl. 2 Ord (Fho. *á,* paa, og *samt* G. i I. Et. af *samr,* den samme) med Tonen paa det sidste (*samt*), men efterhaanden som Brugen af dette Udtryk blev hyppigere, smeltede begge Ord sammen, idet Tonen gik over paa Forholdsordet (*á samt — ásamt*). Hvis den Antagelse, at *ásamt* oprl. havde været to Ord, trængte til nogen Bestyrkelse, saa kunde man finde denne i Udtrykket *í samt,* der bruges om Tiden (i Betydn. i uafbrudt Linie eller Række), og som endnu ikke er smeltet sammen (men hvor begge Ordene til den Dag i Dag have hævdet deres oprl. Selvstændighed). Tænker man sig nu *á samt* (som 2 Ord) forbundet med en Hf., saa bliver denne Hf. ganske af samme Natur, som den i Udtrykket (*hann vas*) *í sama húse kono þeire* (Grág. Kb. 144 S. 34[10]), han var i det samme Huus med (som) den Qvinde, hvor Hf. styres af *samr* (samme); og fölgelig ogsaa af samme Natur, som den i Ordene *Invitum qui servat, idem facit occidenti* (»det Samme med den Dræbende, ɔ: det Samme som den, der slaaer ham ihjel« Madv. § 247 Anm. 8). Men *á samt* (som 2 Ord) kan ikke paavises i det gamle Sprog, maaskee af den Grund, at de korte Fho. (især *á* og *í*) almindeligt skrives (unöiagtigt!) sammen med det fölgende Ord· *ásamt* forekommer derimod ofte nok, 1, oftest som reent Biord, brugt absolut i Betydn. sammen; 2, som Biord i Forbind. med Fho. *við* acc. (*ásamt við,* sammen med, *una cum*); 3, sjelden (hos de gamle, nu ofte) i Forbind. med Hf. Ogsaa her (i denne Forb.) er *ásamt* nærmest at opfatte som et Hf. styrende Biord, der da nöie svarer til lat. *una* med Hf. (*Pallas huic filius una,* Virg. AEn. 8, 104).

Nr. 5 og 6 (*hjá* og *ásamt*) betegne en Væren i Nærheden af det, der sættes i Hf., — betegne en Hvile, forsaavidt som hverken Fjernelse eller Nærmelse antydes, og de staa saaledes midt imellem Nr. 1 til 4, der betegne Fjernelse, og de fölgende Numere (7 . . .), der betegne

adskillige andre Forbindelser af Fho. med Ordet *hönd* (Haand), [saasom *af hendi*, a t, f r a, eller lignende; *at hendi*, til, o v e r, eller lignende; *á hönd*, i m o d, = *á hendr*; osv.]. Men den Hf., der styres af saadanne Udtryk, er oprl. ganske af samme Art, som den, der e l l e r s betegner en Person, af hvem en Deel (ikke blot »Legemsdeel«, som det hedder i »Det oldnorske Sprogs Grammatik«, Christiania 1847; men f. Ex. *Brann skap konungi*) nævnes som det, hvormed noget foregaaer (f. Ex. *konungr dróg gullhring af hendi sèr* af s i n Arm).

Vi har seet, hvorledes *mót* og *móti* bleve til Fho. allerede i den gamle Tid. Paa samme Maade er det gamle: *til handa* nu blevet til: *handa* alene, der, som Fho., styrer Hf.

Vi komme nu til de af Rask (§ 169) anförte locale B i o r d, der styre Hf.

11) *nær*, nær ved. Jeg anförer kun denne Form, da *nærri*, som Rask ogsaa anförer, bruges af de gamle som To., — hvorimod det nu er traadt i Stedet for *nær* som Positiv. Dette *nær* er nemlig egentl. den höiere Grad (lat. *propius*), men bruges ogsaa for den formelt manglende förste (lat. *prope*). Den Hf., der föies til dette Ord, er naturligvis den samme som ved t. *nahe* (*zu nah' ist mir das Wasser*), ved det lat. *propior (propior patriae), proximus* (*Belgae proximi sunt Germanis*), *propinquus* (*locus propinquus urbi*), osv.

12) *fjarri*, fjernt fra, langt (borte) fra. — Jeg bemærker i Forbigaaende, at det er sandsynligviis Formen af (Klangen af) dette Ord, der har begunstiget Forandringen af *nær* til *nærri* i Forening med Trangen til at have en Positiv (*nærri* er, som allerede bemærket, Biordets laveste *nær* dets höiere Grad). — Hvad Brugen af Hf. med *fjarri* angaar, saa er den paa en Maade given med Construct. af *nær*, ligesom Romerne, omvendt, sagde ligesaavel *prope ab urbe*, som *procul ab urbe*, altsaa construerede begge Ord paa samme Maade.

De höiere Grader af *nær* og *fjarri* (nemlig höieste Grad — *næst* — af *nær*, og höiere og höieste Grad — *firr* og *firrst* — af *fjarri*) tage ogsaa Hf. til sig, — hvilket ligeledes gjelder om de tilsvarende To.: *nærri, næstr*;

(fjarr.; firri, firrir. — Vi have nu endnu Rækken af de Præpp. og præpositionale Biord. der styre Hf. alene, og komme til dem, der, iblandt flere Casus, ogsaa styre Hf.

13. *á* styrer baade Hf. og Gf., ligesom det t. *an*, og i det Hele efter de samme Regler. Hvor *á* tager Hf. til sig, skeer det altid i Följe en klar Forestilling om Hvile; med mindre man vilde see en Undtagelse i de faa Tilf., hvor Tanken og Udtrykket ligesom springer over Bevægelsen, og först griber Handlingen i det Öieblik, da Hvilen indtræder, f. Ex. *leggja hendr á síðum mér* (lægge Hænderne paa mine Sider), Fms. 10 321[13]; *leggja sverðinu á Bárði* (stikke med Sværdet efter B. og træffe ham), Eg. 216; (*Bjálfi*, *rekr á hánum tálguknif* (stak ham med en Tælgekniv), SO. 10 42; *Hann hafði bitit á kampinum* (bidt sig i Læben?), Nj. 209[6]; *gripa á kýlinu*, röre ved Bylden, Fms. 7 121[12]; og især hyppigt i Udtr. *taka á*, röre ved, beröre (baade i Oldtiden og nu).

Hyppigere, end Hf. for Gf., finder man det modsatte, nemlig Gf., hvor man skulde vente Hf. — Den Brug af Hf. for Gf., vi allerede have omtalt, giver Udtrykket Kraft, ved strax at före Tanken til det vigtigste Punct i Handlingen; og en saadan Sætn. med Hf. forholder sig til den samme Sætn. med Gf. omtrent som *mox primum agmen erat in conspectu* forholder sig til *mox primum agmen venit in conspectum*. Naar jeg siger *Egill lagði spjóti á Bárði*, saa iler jeg hen over Spydets Bevægelse henimod Baard, men fastholder det enkelte vigtige Moment, da Spydets Od naar hans Legeme, for at frembringe Smerte (Saar eller Död). Men nu kan der være andre Tilfælde, hvor man ikke saa meget önsker at fremhæve et enkelt Moment, som at antyde en heel Situation eller Handling (ligesom: beskrive den, uden at anvende mange Ord). Til saadanne Tilfælde kan man i Almindelighed henföre Brugen af *á* med Gf., for *á* med Hf.

Naar jeg siger: *Þeir sá boða inni á firðinum* (de saa en höi Bölge inde [paa Vandets Overflade] i Fjorden), saa fremhæver jeg egentl. blot de to Yderpuncter

i det hele Billede (den hele Anskuelse), nemlig de Seende (som saadanne) og den sete Gjenstand (den höie Bölge); men de gamle udtrykte sig ikke gjerne saaledes; men de sagde: *sá þeir boða mikinn inn á fjörðinn*, og ved denne Angivelse af Retningen ligesom trak de en Linie fra de Seende til det Sete, og fremstillede saaledes det hele Billede, endogsaa i en kortere Tid, end de, i Fölge Sprogets Natur, behövede for at angive Endepuncterne. Man indskrænker sig, som vi see, til Brugen af 1 Fho., og man vælger i Oldn. det, der angiver Maalet (Retningens eller Bevægelsens Endepunct). Derimod i Lat., hvor Udtrykket er ligesaa malende, angiver man Udgangspunctet (Bevægelsen fra, men ikke Bevægelsen til), f. Ex. i Ordene: *E terra magnum alterius spectare laborem* (Kamp med Elementet), hvor *e terra* oldn. vilde blive til *in mare.*

Naar det nu dernæst hedder: *Hösk. sat á* — ikke *miðjum*, men — *miðjan bekk* (H. sad midt paa Bænken), saa seer man let, at Udtrykket er af samme Art, som det foregaaende — kun dristigere, da vi her ikke have noget Gjo., der udtrykker Synets Henvendelse paa den Plads, hvor Höskuld sidder, men kun have Gjo. *sitja* (sidde).

Udtrykket *á báðar hliðar* (paa begge Sider) og lign. er fremdeles af den Art, at man her let vilde vente, at *á* styrede Hf.; idetmindste siger man paa Tydsk: *an beiden Seiten* (men dog ogsaa *ich will dir zur Seite stehn*). Udtrykket betyder egentlig »i en Retning mod begge Sider« og danner saaledes en Modsætning til det lat. *a (ab) latere (ab utroque latere)*, paa samme Tid som begge Sprog stemme overeens i at udtrykke Retning (skjöndt fra forskjellige Sider). Til at anvende denne Udtryksmaade, blev man i Oldn. foranlediget deels ved Sagens Natur, og deels ved den Omstændighed, at *á hlið* (Hf.) betyder virkelig noget andet, nemlig hængende (siddende, eller lignende) paa selve Siden af Ens Legeme (f. Ex. *hafa sverð á vinstri hlið*).

Endvidere siger man aldrig *bjartr á hári* (lyshaaret), men *bjartr á hár*, idet man oprindelig saaledes antydede Retningen af det betragtende Blik henimod Haaret (angav Retningen af Blikket, der betragter Haarets Farve). Det ubrugelige *b. á hári* kan siges at forholde sig til det bruge-

lige *þ. á hér*, som gr. θαῦμα allene forholder sig til θαῦμα ἰδέσθαι (*ein Wunder zu sehen*) — med den Forskjel, at hvad her paa Græsk opnaaes ved en Forlængelse af Udtrykket, opnaaes i Oldn. ved en Forkortelse.

á lengð inn (i Længden) og lignende Udtryk, hedder rigtignok paa Tydsk ikke blot *der Länge nach*, men og saa *in der Länge*, men det oldn. Udtryk svarer til lat. *in longitudinem*, og er at opfatte paa samme Maade.

á þenna hátt, á þessa lund og lignende, paa den ne Maade, udtrykkes paa tilsvarende Maade baade i Tydsk (*auf diese Weise*) og Lat. (*in hunc modum*). Dertil slutter sig *á dönsku tungu*, svarende til det allerdömmelige Tydske *redet heimlich auf ihre Sprache mit ihm*.

Beslægtet hermed — som indeholdende en Angivelse af Maaden — er: *vega á pundara* (Gl. veie noget paa en Bismer). Imidlertid synes dette Sprogbrug ikke oprindeligt; men Brugen af Gl. er vistnok fra först af fremkaldt ved Forestillingen efter: ved Siden af selve Veiningens Maaden ogsaa at angive den Art hvorved Gjenstanden föres hen til og hænges paa Bismerkrogen. — *hanga á hans meira pundara*, en *vegs á hinn minna*, ere stærkere Udtryksformer, stærkere synkoperede Udtryk, hörende til denne Anvendelse.

hvergand á annar hendi [illegible] sig selv, har en [illegible] Klang. [illegible] den oprindelige Forestilling maa have været [illegible] *nyhand á* [illegible] sig paa sine egne Sander [illegible] egen Kraft eller [illegible].

Har *hvergand á annar hendi* en [illegible] Klang, saa [illegible] Udtrykket *penga* [illegible] [illegible] Fauner [illegible] med en [illegible] Samling denne Con[illegible] under Indflydelse [illegible] [illegible] vilde ikke [illegible].

[illegible] agent *á* [illegible] egen [illegible] med [illegible] snar [illegible].

Vi har hidtil betragtet de uventede Constructioner af Fho. *á* med Gf., hvor nemlig Hf. syntes at ligge nærmere (i og for sig), — i de locale og uegentlige Betydninger. Nu maa jeg, til Slutning, tilföie et Par Bemærkninger om *á* med Gf. i temporal Betydning — hvor man snarere skulde vente Hf. Tilfældene (af dette Slags) ere hyppigere i denne Kategorie, end i de andre. Gf. bruges her

1) Ved Betegnelsen af hvad der skeer i et givet Tidsafsnit, α) altid i Udtrykket *á morgin* imorgen; β) ofte i andre Tilfælde, f. Ex. *á þann sama dag*, den samme Dag, hvor *á* ikke behöves og sædvanlig ikke bruges (*þann sama dag* er nok); hyppigere *á þeim sama degi.*
2) Ved Betegnelsen af hvad der pleier at gjentage sig i visse eensartede Tidsafsnit, der da — med nogle Indskrænkninger — enten sættes i Et. eller Flt., og med eller uden Kjo. (*á haust*, Gf., om Efteraaret; *á várit* om Foraaret; *á nætrnar* om Natten; — men ogsaa *á haustum*, *á várum*, og lignende).

14) *í* styrer, ligesom *á*, baade Hf. og Gf., i Overensstemmelse med t. *in*, og ligesom lat. *in* styrer baade Rf. og Gf. (Græsk har en Overvægt, i Besiddelse af 2 forskjellige Fho.). I övrigt svarer den oldn. og t. Hf. her til den gr. Hf.: (ἐν νήσῳ *í eyju*; ἐν θυμῷ *í huga*). — Vi kan her fatte os kort ved at henvise til *á*, da de samme Phænomener her gjentage sig.

Ogsaa her har vi Udtryk, hvori Bevægelsen springes over (som vi saa at Tilfældet var med *á*); altsaa Hf., hvor Gf. synes at ligge nærmere (eller i al Fald ligesaa nær).

Omvendt finde vi ligeledes her Gf., hvor Hf. i sig selv vilde være berettiget. Ved Brugen af Gf. opnaar man ogsaa her en större Fuldstændighed (et större Omfang) i Antydning af en Handling eller Situation. *Hann var í annan fylkingararminn* (paa den ene Flöi af den opstillede Hær) svarer til *Hösk. sat á miðjan bekk.*

hann settisk í borgina (han besatte Byen) har Gf. forsaavidt man rykker ind i en By for at besætte den. *Þat var sagt hánum inn í búðina* (Efterretn. om det,

Som en Bemærkning, der gjelder ikke alene om det temp. *í*, men ogsaa om det temp. *á*, maa jeg her tilföie: at hvor begge Constructioner findes anvendte for at betegne det samme, saa er Dativ-Constructionen i det hele taget den ældste.

15) *yfir*, *ifir*, — thi vi maa opstille begge Former. I Nyisl. er *y* blevet til *i* i Udtalen. Det samme forekommer allerede hos de gamle; men denne Forekomst er af en dobbelt Art: almindelig i enkelte Haandskrr., særegen (kun i visse Ord i Haandskrr. i Almindelighed). Betydning: over, og styrer 2 Fhff., ligesom de tilsvarende i T., Lat. og Gr. Hf. i Oldn. svarer her til Hf. i T., Rf. i Latin og Ef. i Græsk.

De om *á* og *í* gjorte Bemærkninger passe tildeels ogsaa her (= gjelde tildeels ogsaa om dette Fho.). Det er saaledes vilkaarligt i og for sig selv, om jeg siger *binda boð yfir miðjum dyrum* (binde Budstikken midt over Dören), eller, med nærmere Hensyn til, at Budstikken först maa bringes hen til det Sted, hvor den skal fastbindes: *binda boð yfir miðjar dyrr*. Ligesom ved *á*, findes ogsaa her *sek* for *sèr*, hvor altsaa Constructionen er regelmæssig, medens det uregelmæssige hörer til Formlæren.

Ved *á* fandt vi det fremmedklingende Udtryk *ganga öfugr á sína fætr;* ogsaa ved *yfir* finde vi *hvatki er yfir fjóra fætr gengr* (hvadsomhelst der gaar paa — har — 4 Födder, alt hvad der er fiirföddet). Dette Udtryk er en ordret Gjengivelse af Vulgatas: *ambulare* — *gradi* — *super quatuor pedes* (3 Mos. 11 20—21). Det vil derfor ikke overraske os at finde andre saaledes latiniserende Constructioner, som f. Ex. *ríkja yfir þá*, efter Vulgatas: *regnare super eos* (1 Sam. 8, 7); og flere saadanne.

16) *undir*, poet. ogsaa *und*. Svarer i Betydning kun til d. *under*, aldrig til t. *unter*, forsaavidt som dette ogsaa betyder iblandt. Styrer Hf. og Gf., ligesom t. *unter* styrer de samme Fhff., og ligesom lat. *sub* styrer Hf. og Gf. Ligesom ved *í*, svarer ogsaa ved *undir* den oldn. Hf. til Hf. i Græsk (ὑπὸ ποσσί).

Man siger her *fela vón sina alla undir guði* (ordret: skjule [befale] alt sit Haab under Gud = sætte alt sit Haab til Gud); men *fela* (e-t) *undir þegnskap sinn* (ordret: skjule under sin Ære, d. e. bevidne paa sin Ære). Forskjellen beroer paa det allerede udviklede, nemlig paa det Omfang, hvori Handlingen fremstilles.

Ved *standa undir* med (fölg.) Gf. maa man tænke paa den Omstændighed, at *standa* her oprindelig udtrykker Bevægelse, hvilket ogsaa er Tilfældet i Udtrykket *standa upp*, staa op, reise sig.

Naar det hedder *eignir* (osv.) *liggja undir hann* (ordret: [Land-] Eiendomme ligge [ind] under ham, d. e. tilhöre ham), saa udtrykker dette nærmest, at Eiendommene strække sig ind under ham (hans Eiendomsret); det udtrykker altsaa hvad der fra modsat Side udtrykkes ved: Hans Eiendomsret udstrækker sig over dem.

17) *fur*(1), *for*(2), *furi*(3), *furir*(4), *fyri*(5), *fyrir*(6), *fyr*(7), *firi*(8), *firir*(9), *fir*(10), [*fer*](11).

---

(1) Den oprindelige Form, svarer til Goth. *faúr*, hvor *aú*, for *u*, er en Fölge af *r*.

(2) *for* svarer endnu bedre til goth. *faúr*, forsaavidt Brydning er indtraadt. *for* bruges sjelden undtagen i Sammensætninger.

(3) *furi* goth. *faúra* (altsaa i=a).

(4) Endelsen *ir* synes at beroe paa Analogie med *eptir*, *undir*, *yfir*.

Til (3)—(4): Denne uomlydte Form er sjelden, da *i* bevirker

(5—6) Omlyd (u—y). *fyri* og *fyrir*, især den sidste, ere de Former, der mest brugtes (og de eneste, der nu bruges som fritstaaende Ord).

(7) *fyr* er en for Resten i udmærkede Haandskrr. forekommende Forkortelse af *fyri*(*r*), med Bibeholdelse af Omlyden, efter at dens Aarsag er ophört.

(8—10) *i* for *y* (í for ý, *ei* for *ey*) bruges hos de Gamle

α) i nogle faa Haandskrr. i en Mængde forskjellige Ord; eller omvendt

β) i mange Haandskrr. i nogle faa Ord, saasom *þikkja*, *ifir* (som forhen bemærket).

(11) *fer* er en apokryphisk Form, der synes at hidröre fra en urigtig Læsning af *f*ͬ, en Forkortning af dette Fho., ved Siden af hyppigere *f*. (En saadan fallagtig Læsning begunstiges især af en Dunkelhed).

Just da dette Fho. findes saa almindelig forkortet, er det ikke overflödigt, at anföre dets Former.

Styrer, ligesom t. *vor*, i Almindelighed, Hf., naar Hvile udtrykkes. — Brugt om Tiden styrer *fur* Gf., undtagen hvor man vil betegne

α) for hvor længe siden (noget har fundet Sted); *fyrir löngu*, for længe siden; *f. fám dögum*, for faa Dage siden; — ligeledes *f. öndverðu* i Begyndelsen.

β) för Ens Tid: *f. mèr*, för min Tid.

Anm. *fyrir sunnan Staði* (Acc.). (Lund S. 21 urigtig).

De 5 næstforegaaende Fho. (*á, í, yfir, undir, fur*) have det tilfælles, at deres Rection er afhængig af Hvile og Bevægelse (med Retning); hvilket derimod ikke er Tilfældet med de fölgende; undtagen tildeels med *við*.

18) *eptir*, forkortet (poet.) *ept* (jf. *und, fyr*). Styrer altid Hf., undtagen hvor Betydningen er temporal eller slutter sig dertil: *verpa haug eptir hann* betyder oprindelig egentlig kun: opkaste en Höi efter hans Död; *mæla eptir sun sinn* (anlægge et Sögsmaal for sins Söns Drab) betöd oprindelig og egentlig kun: anlægge et Sögsmaal efter sin Söns Drab.

Forsaavidt *eptir* styrer Hf., kan vi sammenligne det med t. *nach* (der rigtignok styrer den altid); men forsaavidt *eptir* styrer Gf., kan vi sammenligne det med lat. *post*, der — modsat det tydske Fho. — altid styrer Gf.

19) *at*, (*að*). Styrer altid Hf., undtagen hvor det bruges om Tidsforhold i Betydningen efter (*at þat* — undertiden med causalt Anströg; *at hann, at hann dauðan*). Naar *at* ikke har Betydningen efter, styrer det Hf., ogsaa hvor det bruges om Tiden; — f. Ex. *at sumri* (til næste Sommer), *at ári* (ad Aare); osv.

— (*gista* at *Bjarnar*, overnatte hos Björns; *ríða* frá *Bjarnar*, ride (bort) fra Bj^s Gaard). — Overensstemmelse imellem *eptir* og *at* med Hensyn til Rectionen.

20) *við*, ogsaa *viðr* (endnu i mange af Sammensætningerne). Styrer Hf.

1) hvor Forestillingen om en Retning imod noget træder klart frem (loc. eller trop.). Exempler:

— *snúa baki við úvinum sínum*, vende Ryggen imod sine Fjender (Gf. ubrugelig). *líta við honum*, vende Hovedet om for at see paa ham (Gf. ubrugelig).

— *skera af sjer böndin við öxinni*, overskære sine Baand ved at gnide dem imod Öxens Eg; *við öxina* vilde være mattere og strængt taget ikke udtrykke andet end Nærheden ved Öxens Eg.

— *váru seglin at sjá við hafi*, Seilene viiste sig i Horizonten, egentl. viiste sig i Retning af den Rand (Stribe) af Havet, der var synlig hinsides dem; — *við haf* vilde betyde ved (i umiddelbar Berörelse med) den yderste Rand af den synlige Deel af Havet; altsaa betyde det samme under Form af en forskjellig Anskuelse.

Trop.:

— *reiðask við sliku*, vredes (komme i Harnisk) ligeoverfor Sligt; (slige Ord); *reiðask við slikt*, opirres ved Sligt; — begge Udtryk sige væsentlig det samme, nemlig: at vredes over Sligt.

— Hvor man vil udtrykke nær ved (f. Ex. Jeg var nær ved at falde), bruges *við*, snart med Hf., og snart med Gf.

— I Udtryk, der betyde: tage sig i Agt for, være paa sin Post imod, forsvare imod, reise sig imod, være til Hinder for og lignende, styrer *við* kun Hf.

— Hvor det svarer til d. for i »kjöbe (sælge, osv.) noget for en vis Priis« bruges *við* kun med Hf.

2) Det andet Hovedtilfælde, hvori *við* styrer Hf., er det, naar det bruges i samme Betydning som *með* med Hf.

við 1) styrer Hf. af samme Grund som *gegn* (ovenfor), der ogsaa ofte kan sættes i dets Sted.

við 2) styrer naturligvis Hf. af samme Grund som *með* i samme Betydning styrer Hf.

21) **með**, ogsaa *meðr* (dog aldrig i Sammensætninger — i Modsætning til *viðr*).

Betydning.: med, hos, mellem, iblandt, langs med.

Fra t. *mit* og gr. σύν, der begge kun styre Hf., saavelsom fra lat. *cum*, der kun styrer Rf., kommer man let til at medbringe den Forestilling, at oldn. *með* kun

skulde styre Hf., og dette kan ogsaa siges at være det almindeligste.

með styrer kun Gf.:

1) hvor det er = bærende, slæbende, förende (eller lignende) med et Object. — Jeg kan sige *koma fram með horninu*, komme (træde) frem med (Drikke)-hornet, men ogsaa *koma með horn fullt*, komme med et fuldt Drikkehorn, d. e. holdende det i Haanden. Forskjellen ligger kun i Anskuelse(smaade)n, ikke i Realiteten. — Naar jeg paa On. vil udtrykke: »at drage mod Syd med sin Hær«, saa kan det enten hedde: *fara suðr liði sinu* (en *dativus modi* uden Fho.), eller *f. s. með* (*við*) *liði sinu* (ledsaget af sin Hær), eller: *f. s. með lið sitt* (egentlig förende sin Hær); men Realiteten er naturligvis i alle tre Tilfælde den samme. — Disse Bemærkninger gjelde ogsaa om den tilsvarende figurlige (tropiske) Brug.

2) hvor det (en sjelden Gang) er = d. med i: »det er underligt med ham«, eller lignende — denne Brug af *með* findes ikke för end i det 14. Aarh. Ældre, men ogsaa sjeldent, er *með* med Hf. i en lignende Betydning. — Hyppigst bruges *umb* for at betegne det Samme.

3) hvor det træder i Stedet for *við* med Gf.

Ex.: *tala með hinn ríka mann* (i den senere Middelalder).

Anmærkning. Naar Sammenstillingerne med *upp*, *inn*, *út*, (Veiledn. § 171), styre Hf., saa staa disse Ord for *uppi*, *inni*, *úti*. — Derimod er det en Feiltagelse, at *fram með* og *í staðinn fyrir* styre baade Gf. og Hf. *í st. f.* styrer nemlig kun Gf. og *fram með* kun Hf.

22) *umb*, *um*(1), *of* styrer i Fölge Rask (Veil. § 168) kun Gf. Dette er imidlertid en Feiltagelse, det styrer ogsaa Hf., nemlig

1) hvor det betegner ikke blot omkring, men tillige over (hvorfor *umb* med Hf. ofte kan ombyttes med *yfir*).

(1) udtales uregelmæssig *umm*, hvilket maaskee stammer fra Oprindelsen.

er föiet til Prædicatsnavnet: *hann var þeim líknsamr drottinn*, han var dem en barmhjertig Herre.

(*görva* med Dativ betyder at tilföie, ikke »gjöre ved En«, som Hf. i *Quid facies huic conclusioni?*).

(Dativ af et Particip. bruges aldrig for at angive, naar (under hvilke Omstændigheder) noget viser sig, som i: *Duo milites nequaquam visu ac specie aestimantibus pares*).

2) Hensynsobjectet — *gefa, fá* (flye), og mange andre; pass.: *hánum var fenginn hestr*. Jf. Madv. Gr. § 242. Ligesom man paa Latin siger *minari alicui mortem, minari alicui baculo*, saaledes siger man paa Oldn. *hæta manni dauða* (Hf.) og *hæta (ógna, ægja) manni hamri* (Hf.). — Ligeledes Sammenstillinger af et Udsagnsord og en Acc., som betegne et lignende Hensyn til en Person eller Ting: *veita þvi vörð*, vogte det. (Deraf *varðveita þvi, v. þat*).

3) Ligesom i Latin, föies Dativ ogsaa som Hensynsobject til adskillige gjenstandslöse Uso., der betegne en Handling, Sindsstemning eller Stilling i Forhold til en Person eller Ting, idet saadanne Uso. ikke indeholde Begrebet om umiddelbar Behandling eller Paavirkning (f. Ex. gavne, behage, mishage, osv.). *gagna, gagnask*, nytte, osv.; *skeðja* beskad(ig)e (sjeld. Acc.), *granda* skade; *ama* fortrædige; *niðra*(1) [ydmyge, nedsætte]; *fyrirgefa* vergeben; *öfunda* (dog sædvanligere med Acc.); *hjálpa; hlífa, þyrma, misþyrma; þóknask, líka, mislíka; bjóða (imperare); hlýða, hlýðnask* (adlyde); *þjóna; unna; lirla (veri sinum), blandiri; reiðask; hallmæla, ámæla, bölva, blessa* (ogsaa ofte med Acc., nu altid); *ógna (minari); ægja* (true og indjage Skræk); *trúa, treysta; bregðask* (jf. *amicis deesse*); *[giptask, nubere*, hörer mere til 2: *gipta manni dóttur sína* give En sin Datter]; *þykkja, sýnask (missýnask, rangsýnask), heyrask, finnask; verða (hánum varð þat*, det bændtes ham, osv.); *auðnask, heppnask, takask* (lykkes). Madv. Gr. § 244.

Dette Hensynsobject kan, ligesaalidt som i Latin (Madv. § 244 b), blive til Subject ved Passiv (ɔ: ved Lidefor-

(1) sjeldent Accus.

men i passivisk Betydning), og saadanne Verber kunne, som intransitive, kun bruges upersonligt i Passiv, hvorved da Dativen tilföies uforandret: *öngu hári var skatt. Hánum var grandat, amat, niðrat, hlift, þyrmt, misþyrmt, hlýtt, þjónat, ámælt, bölvat, blessat, ógnat,* osv.

Derimod kunne saadanne Uso. bruges i Lideformen i tilbagevirkende eller gjenvirkende Betydning: *hjálpask*, redde sig selv (ved egen Anstrængelse), eller (om flere): redde sig ved gjensidig Hjelp (Bistand). — Ligeledes bruges af nogle den lid. Tf. (ikke blot som Biform, men ogsaa i Ha. og Hu.), især som Participial-adjectiv: *hólpinn* (*hjálpaðr* sjeldnere), reddet; *bölvaðr* forbandet, *blessaðr* velsignet.

Nogle faa af disse Verber have ogsaa en saadan transitiv Betydning, at de (efter 2) kunne tage baade et egenligt Object og et Hensynsobject til sig. Det egentlige Object behöver just ikke at staa i Acc., men kan staae i Gen. eller Dat.: *unna hánum þess* unde ham det; *hœta, ógna, ægja hánum því* er allerede anfört ved 2.

Dr. Lund mener (S. 19): der »findes vist nok adskillige med Fho. sammensatte Uso., som formedelst Fho. tage en Hf. til sig foruden Gf., men derom«, siger han, »tör jeg nu ingen Regel med Sikkerhed opstille«.

Ægte Sammensætninger af Uso. med Fho. ere meget sjeldne i Forhold til Latin og Græsk; kun i nogle af dem betegnes Hensynet (Forholdet) til et fjernere Object ved Sammensætning med et Fho., der styrer Hf. (især *af* (‚*við*‘)): *afhugask guði* glemme, *afrækjask* (forsömme, ikke bryde sig om) *lögunum* (for den sædvanlige Construction med Acc.), *afsifja sér* afhænde paa sine og sine event. Arvingers Vegne; *þetta dýr viðstendr* (kan staa sig imod) *sterkum filum.* — Ogsaa *and-, jafn-, sam-,* i Begyndelsen af et Gjo., betegne Forholdet til et Hensynsobject: [*andæfa þessari visu* svare paa]; *jafnvægja hinum sterkustum mönnum* (Fms. **3** 120[25]), kunne maale sig med dem, holde dem Stangen; *jafnvætta þeim* (*elementis*), holde dem i Ligevægt; *samfagna þeim* glæde sig med dem (Hf. her forskjellig fra Hf. ved *fagna* [uden *sam-*]), ligeledes *samharma* (*því*) föle Medlidenhed med;

sampinask (det samme); *samleggja sèr fjölda heiðinna kvenna; samneyta* (omgaas?) *bannsettum manni; samríkja sínum sæta syni* (herske i Forening med); *fyrirláta sinn föður ok móður og samtengjask sinni húsfrú; samvirða* ligne ved eller med (*Constantinopolis er samvirðandi sjálfri Róma); samvægja hinum sterkustum mönnum* (Fms. **3** 205[17]); *samþykkja*, [1]) bringe i Samklang med, [2]) samtykke i, [3]) komme overeens med.

4) Hf. föies til To., som i Latin (Madv. § 247 a), »når det betegnes, at noget har en vis Egenskab for en Person eller Ting«: *þarfr* (*utilis*), *hægr* (*facilis*), *höfugbærr* (*ferentibus gravis*), *þekkr* (*gratus*), og mangfoldige andre.

»Især föies Dativ til visse Adjectiver, der i sig selv tilkjendegive et Forhold til og for noget andet, saasom en venlig eller uvenlig Sindsstemning, en Lighed eller Nærhed« (Madv. § 247 b): *hollr* (*amicus, propitius, fidēlis*), *glíkr* (*similis*), *skyldr* (*cognatus*), *náinn* (*propinquus*), *jafn* (*par*, lige med), osv. — Dette Forhold til noget andet antydes undertiden ved *af-*, *frá-*, *and-*; men især ved *jafn-*, *sam-*: *afhuga* som har glemt En eller Noget, *fráskila* (skilt fra) *öðrum mönnum*, *frábærr öðrum mönnum* udmærket fremfor andre (Fms. **11** 428[4]; — jf. *diversus alicui, discrepo, differo, disto, dissideo*), *andvígr hánum* i Stand til at holde ham Stangen i Kamp, *dagr jafndýrr sunnudegi* en Dag, der er ligesaa hellig som Söndagen, *sameilífr drottni* lige evig med Herren.

Nogle Biord styre Hf., især saadanne, der begynde med *jafn-* eller *sam-*: *standa jafnfætis yðr*, staa ved Siden af eder, være eders Lige; *vesa samhúss hánum* være i samme Huus som han. — Ligeledes sættes Hf. ved nogle Udraabsord: *vei* (*verði, sé*) *hánum* vee ham, *svei* (*verði*) *hánum* fy for ham.

5) Den handlende Person staar undertiden i Hf., ved den enkelte Lideform, i stedet for *af* ved den sammensatte Lideform: *seint sóttisk þeim Gunnarr*, d. e. först efter lang Kamp fik de Bugt med G., *spennd verða stög fira greipum* (Tougene vorde omspændte af Mændenes Hænder)(1). — Af noget lignende Natur er *þola hánum þat*

(1) Kunde være *Dat. instrum.*

taale det af ham, finde sig i at han gjör det. — Gerundiv: *Er yðr á þat lítanda, þat er mèr eigi þolanda.* (Madv. Gr. § 250 b).

6) Den Side ved noget, med Hensyn til hvilken det siges at være saa eller saa (det eller det), betegnes ikke altid ved *at* (*hrummr at fótum, aeger pedibus*), men undertiden ved Hf.: *fríðr sýnum, lítill vexti*, (af Udseende, af Væxt), *svá skapi farinn* (af en saadan Characteer) [alle tre hos Lund], *afburðarjárn kosti* udmærket Jærn (Vaaben) i Godhed.

7) *Dativus instrumenti*: *Gísl varp hánum á lopt annarri hendi* löftede ham i Veiret med den ene Haand, *vápnum veginn* dræbt med Vaaben.

Sædvanlig bruges *með*.

8) a) et Slags *Dat. modi*: *Illu heilli vartu skapat, leika lausum hala* (Ægisdr. 50), *málmr magni keyrðr* (ikke instrumental: ved Hjelp af, men modal: med Kraft = kraftigt). Hertil kan henföres Brugen af Hf. om det Fölge [ofte den Krigsmagt (Hær eller Flaade)], man gjör en Bevægelse, eller opholder sig etsteds, med: *Fara suðr öllu liðinu* (*þrimr skipum*), drage mod Syd med hele Hæren (med tre Skibe); Hakon Jarl og hans Sönner *liggja þar á vágínum öllum flotanum*.

Lige sædvanl. *með*.

b) Ofte bruges Uso. med en homogen (beslægtet) Dativ. *vera seldr mansali* som Slave, *seljask arfsali* fledföre sig. (*Vit*) *hètum þá hjóna namni* (Sig. Fafn. 3. 65). Her bruges ikke noget Fho. Dat. Plur. brugt adverbielt: *gráta (æpa) hástöfum; mælti hann allt hendingum* (Hkr. Yngl. c. 6); *sægjum* masseviis; *hrönnum, unnvörpum*, dyngeviis; *forsum* fosseviis; *þúsundum fèllu menn niðr dauðir* i Tusindviis; *svá mikill herr, at eigi mátti hundruðum telja* (Fas. 2 294 im.); ogsaa med *saman*: *hundruðum s., flokkum s.*, (Sks., 1848, S. 29); — af Too.: *drjúgum; tók þá tröllkonan óðum at blása* (Ísl.² 2 466); *drekk þú smám ok tíðum* (Sks., 1848, S. 84); *stórum, stærrum* (— jf. Nr. 15).

9) Hf. bruges til at betegne den Priis, for hvilken noget kjöbes: *Vas hár hans golle keypt.*

To eensartede Gjenstande, man gjör Bytte med (man bytter), staa i Hf. (i Flt. naturligvis): *þeir keyptu klæðum.*

10) *Dat. cōpiae: fyllask fjörvi feigra manna, barni aukin* (frugtsommelig, *Völund.*), *staðr allskyns viðum ok aldintrjám auðgaðr, gœða mann fè ok virðingu, dreifði hann oss blóði* han overstænkte os med Blod.

11) *Dat. inŏpiae: nœma fjörvi* beröve Livet, *nema magni* beröve Kraften, *þermlask alþýðu orðtaki* (*carere*, være fri for Plathed i Udtrykket).

12) Hf. betegner det, hvorover man glæder sig: *gleðjask því* glæde sig over det (*hrósa gloriari, fagna* glæde sig over, höre kun tilsyneladende herhen: Hf. ved *hrósa* er nemlig egentl. Object, ved *fagna* Hensynsobject).

(*of borinn Buðla* forskjelligt fra *natus, ortus gĕnĭtus satus ēdĭtus*, med Abl. (Madv. Gr. § 269) og *Buðla* Hensynsobject).

13) Hf. ved den höiere Grad betegner, hvor meget noget overgaar noget andet i det der ligger i Tillægsordet: *lið fimm tigum fleira; hálfu minni* (*dimĭdio minor*)*; sinni sjaldnar; miklu, slíku, litlu, engu, meiri, betri, heldr, síðr; eigi öllu betri* osv., ikke stort bedre osv.; *þeim mun* eller *því* med fölgende *sem* osv.

Med den höieste Grad: *miklu mestr.* Dr. Lund har her: *hinir mestu úreiðamenn* (læs: *úreiðumenn*), og *því næst* (aldeles urigtigt!). Med *eptir* og *fyrir*: *löngu fyrir vetr, skömmu eptir vetrnœtr.*

14) α) Hf. i Sammenligninger i Stedet for *en*(*n*), med större (sic!), end Tilfældet er med Brugen af Abl. i Latin: *vera hverjum manni meiri ok sterkari, gipta dóttur sína sèr minna manni; vápnum sínum skala maðr velli á feti ganga framar* (Háv. 37) Comp. Adv. og baade Nr. 13 og 14.

β) *Dat. qualitatis: aurgu baki þú munt æ vera* (Ægisdr. 49).

15) Hf. af *sinn* betegner Tidspunctet: *þat var eino sinni* (623 S. 10[2]), *einhverju sinni, öðru sinni, því sinni* (Fms. 7 129[21]), *þeim sinnum er* (Sks. 211), *enu þriðja sinni, þessu sinni* (Fms. 1 126[9]); *lesi (þeir) fimmtán tigum sinna Máriuvers;*

VII sinnum niu (Alg. 3[4]); *endr ok sinnum* af og til (Sks., 1848, S. 48[5]).

Hf. Flt. [ogsaa Et.?] om hvad der gjentager sig: *Nóttum fóru seggir* (Völ.); især i mere adverbielle Udtryk: *stundum, hriðum, löngum* (*lengrum, lengstum*), *skömmum* (*skemmrum, skemmstum*); — med forskjellig Betydning *bráðum, fyrrum.* (Jf. *Dat. modi*).

Af en egen Art i Et.: *löngu, skömmu* (*skemmstu*), ofte *fyrir* . . .

16) Dobbelt Hf., svarende til lat. *ablativi consequentiae*, (nemlig et No. eller et som No. brugt To. eller Stedord med en Tform eller To. (ikke ogsaa Stedord [som det hedder hos Dr. Lund], og ikke et andet Substantiv [som i Lat. *rege duce*]).

α) ofte uden (men ogsaa med) *at*, naar Attributet er en handl. Tf.: (*at*) *oss hjáverandum.*

β) ellers altid med *at*: *at þvi mæltu, at mèr heilum.* — *svá* i stedet for No.: *at svá göru.*

Brugen af *at* vistnok laant fra Udtryk som *at liðinn stilli*, skjöndt forandrede med Hensyn til Styrelsen.

17) En ganske forskjellig Art af dobbelte Hensynsformer ere de, der beroe paa Attraction af et Adj., der staar som Prædicatsord i infinitiviske Subjects- eller Objectssætninger: *gott er góðum at vera*, hvilket, nöiagtig taget, nærmest betyder: det er godt for den Gode, at han er god; hvorimod *gott er góðr at vera* i Almindelighed udtrykker: det er godt at være god; — dog iagttages ikke denne Forskjel i Mening, men det förste Udtryk bruges i samme Bemærkelse som det sidste (*allt er betra, enn sè brigðum at vera*). Exempel paa en saadan Attraction i en infinitivisk Objectsætning: *Hann bauð þeim at fara fyrstum* (ikke *fyrstir*), han böd dem at gaa foran, (naturligvis forskjelligt fra: *hann bauð þeim fyrstum at fara*, de vare de förste, han befalede at gaa).

Skjöndt den anden Art af dobbelt Hensynsform gav Anledning til at omtale denne (hvilket Dietrich ogsaa har gjort), saa hörer Bemærkningen om denne Attraction ikke til Læren om Hf., forsaavidt som en Attraction

ogsaa bevirker Brugen af Gf. under analoge Forhold (*hann bað þá fara fyrsta*).

18) I det foregaaende har jeg intet anfört som svarende til Grundens Ablativ i Latin; men *hví* (hvi, hvorfor) og *þí* (thi, derfor) hörte dog herhen, forsaavidt de föltes som Hensynsformer.

19) *Brann skap konungi. Höggva í höfuð hánum. — Hánum mátti nær einum fingri dreyra vekja.*

20) Særegen for Oldn. er Brugen af Dativ for Acc. som Objectscasus. Man pleier at opfatte Hf. instrumentalt i slige Tilfælde. Hvis nu Meningen er, at Objectsdativen i den givne Literatur ingen Objectscasus er, men en Instrumental-Dativ, saa kommer det af, at man ikke föler Forskjellen imellem de to Arter af Dativ i Udtryk som: *hann brá hánum á lopt annarri hendi*, hvor kun den sidste Dativ er instrumental (som *manu* i: *Manu gladium tenere*). Hvis man derimod mener, at denne Objectsdativ oprindelig har været en Instrumentaldativ, saa kan dette være sandt, i det mindste i mange Tilfælde; men Hovedsagen er, at man holder sig til hvad der foreligger og ikke sammenblander Objectsdativen praktisk med andre Arter af Dativ, og ikke troer, at f. Ex. *afla því*, være i Stand dertil, i de gamle Skrifter egentlig er at opfatte: 'kunne ved Hjelp deraf' eller 'kunne ved at kunne det', eller at *bana hánum*, 'tage ham af Dage', egentlig siger saa meget som: »begaae et Drab, idet man bruger den, der bliver dræbt, som Middel dertil«. Sandt at sige kan jeg heller ikke troe, at Hf. *viði* i: *aka heim viði*, age Ved hjem, nogensinde har været instrumental, tværtimod viser den snarere hen til en Modal-Dativ; og naar man siger *brynna nautum*, vande Qvæg, saa troer jeg ikke Meningen nogensinde har været: at foretage Vanding ved Hjelp af Qvæg, men snarere kan *nautum* oprindelig have været et Hensynsobject föiet til det intransitive *brynna* (at give Bröndvand), men da dette sædvanlig skete ved at drive Qvæget til Brönden (altsaa ved at gjöre Qvæget til egentl. Object), var det naturligt, at det Syntaktisk-Formelle rettede sig efter Realiteten. Sproget indehol-

d

FORELÆSNINGER

OVER

OLDNORDISK VERSLÆRE.

Indledning.

1. Den store forskel mellem poesie og prosa — måske större i oldn. end i noget andet sprog — viser sig i forskellige eiendommeligheder, hvoraf jeg nu skal fremhæve de vigtigste.

a) Den dristige sammenslyngning af sætninger og den dristige omflytning af ordene i en sætning — især i den kunstigere poesie, skjaldepoesien. Når man har en 'vh.' for sig, ser den ofte i begyndelsen aldeles meningslös ud, selv om den er uforvansket.

b) Den bratte overgang fra den ene sætning til den anden, ɔ: mangelen af sætningsforbindelse, i mange tilfælde. Her ét exempel (skönt ei af de bedste). Grett.[2] 147: *Vilk-at ek Viðris bálka | vinnendr snara finna | (ek man eigi þikkja | ærr), leita ek mèr føra«.*

c) Parenteser af uvedkommende indhold — i regelen lyrisk. Ex.: Hallfr. i erfidrápa Ól. Tr. . . . *hvern rakkligast rekka | randláðs viðir kváðu | (surts ættar vinnk sléttan | sylg) áleifi fylgja.* ShI.: *facio expolītum gigantēae sŭbŏlis liquorem«*).

d) Skjaldene indskrænke sig ikke til omflytning af fritstaaende selvstændige ord. De omflytte ligeledes dele af ord. De oplöse uægte composs.: *Ört . . . rekin*

Laufássedda) snarest i almindelighed; jf. oldengl. *þú scippend scirra tungla* ... I Vspá Bugge 40 betyder *tungl* sikkert et himmellegeme, og κατ' ἐξοχήν, det store, solen. Af sammensætningen *himintungl* fremgår, at den oprindelige betydning af *tungl* ikke kan have været måne, men at ordet oprindelig må have betegnet en jordisk genstand. Derimod f. ex. *fylkir, hilmir;* og meget andet hörende til 'ókend heiti'.

j) Poesien bruger ordformer, der ikke holdt sig i prosa; sål. f. ex. 1) *þórröðr, bároðr* (Eg.; om *bárðr hallason*); 2) navnlig, inf. perf. at verber, hvis perf. ikke består af 3 stavelser. Exempler: *alls öngva frák aðra | jafnmarga svá burgusk, | ðór létti dyn darra, | drengmenn hugum stranga,* Jómsvdr. *hykk burgusk vel varga* Ísldr. 10[3].

k) Jeg har i 1872 gjort opmærksom på en særegen poetisk brug af formen *vilja* som forestillende nutid sing. 1, i det dette *vilja* betyder — ikke *velim*, men ligefrem — *volo*, ligesom i gotisk. Sikkert har dette også i sin tid været prosaisk; men jeg har intet ex. fundet.

l) Omskrivning af et verb ved hjelp af *gerva* (*gera*) findes i prosa, f. ex. Grág. Kb. I 92[15–16] (Þingsk. 54): *ef goðinn gerr eigi nefna férdnsdóm.* Men i poesie bruges desuden mange andre verber: *feta, geta, knega, ná, nema, ráða, una* osv. *Jöfurr hyggi at, | hvé 'ek yrkja fat* Eg. Höfuðl. 19. *Framr gat sonr at semja | sighvats dunur vigra* Ingjaldr Geirmundarson (Sturl. [1] III 64). *Kná skalla rá falla* bróðir Árni (Ormseddubrot SnE. II 500). *Greiða náir glygg váð* Háttatal 77. *Skegg nam at hrista, | skör nam at dýja, | réð jarðar burr | um at þreifask* Þrymskv. 1. *Eik kná und jöfri una bruna* Háttatal 72 W. *undi ótal vinda | ellu konr at fella* Þjóðólfr Arn.

Omskrivning med part. præt.: *öld vann Áleifr fellda* = *felldi.* Undertiden med forskjellig betydning som i prosa.

m) Den legende gengivelse af et egennavn ved et udtryk af samme betydning: *þinull fjalla* i st. f. *grettir*, fordi *grettir* betyder en 'slange' (Grett. [2] side 68).

Men for det oldn. sprogs vedkommende ser jeg ikke rettere, end at verslæren består af to dele: metrik og rimlære.

3. I henhold til den sætning, at metrum er den poet. forms almindelige grundfordring, måtte metriken gennemgås först. Men des værre, mine Herrer, den oldn. metrik ligger endnu i svöb, er så ung, ja, er neppe födt endnu. Og jeg kan i denne henseende ingenlunde byde Dem noget fuldstændigt og afsluttende, men kun noget fragmentarisk og ligesom forberedende. Vanskeligheden er dobbelt. Vel have de bevarede stumper og stykker af oldn. poesie ikke noget stort omfang. Men, i det mindste efter min mening, er en forholdsvis meget stor del deraf endnu så uklar og usikker, at derpå tör intet bygges. Indtil det efterhånden forhåbentlig lykkes kritikken at udbrede lys, klart lys, over disse dunkelheder, måtte man altså holde sig til det allerede nu sikre og klare og forelöbig bygge sin theorie alene derpå. Dette var nu en nogenlunde let sag, hvis alle levninger af oldn. poesie, eller i alt fald alt hvad der i disse levninger synes at være fuldkommen gennemsigtigt, var kritisk udgivet i et eget værk (— også det uforståelige kan udgives kritisk, d. v. s., med fuldstændig nöiagtighed efter alle håndskrr. —). Men i stedet derfor er disse levninger, undertiden endog i enkelte 'vísuorð' eller 'vísufjórðungar', fordelte — spredte — på så mangfoldige steder, at der medgår urimelig megen tid, når man blot vil lede dem op, hvilket i övrigt naturligvis ingenlunde er tilstrækkeligt, da alle enkeltheder bör nöie overveies.

4. Naturligvis grunder metriken sig på prosodien. Og vi komme nu til det spörgsmål: Hvilke stavelser vare korte og hvilke stavelser vare lange, i oldn., i skjaldedigtningens tid?

5. I nyisl. er, som bekendt, forholdet det, at betonede stavelser ere lange som fölge af at de ere betonede, og ubetonede stavelser ere korte som fölge af at de ere ubetonede. Ikke alene i *ala*, men også i *alast*, er den

förste stavelse lang (fordi den er betonet) og den anden kort (trods positionen i *alast*).

6. Dette forhold har man i almindelighed overfört på oldsproget — også Rask. Grimm gik den modsatte vei og stillede oldn. med hensyn til kvantiteten på det antike standpunkt. Jeg for min del er tidligere bleven stående ved Rask's opfatning, uden dog at være fuldkommen overbevist om dens rigtighed. For mig stillede sagen sig på fölgende måde: De nyere germaniske sprog, og deriblandt også islandsk, vise, at den gamle kvantitetslov er bleven brudt, i det den er bleven fortrængt af den nyere betoningslov. Og hvoraf (— således spurgte jeg mig selv —) hvoraf véd Grimm, at det ikke allerede var sket den gang skjaldepoesien blev til? De nyere sprog (tænkte jeg) bevise rigtig nok ikke, at det var betoningen, der beherskede skjaldesprogets prosodie. Men de classiske sprog bevise lige så lidt, at den gamle af accenten uafhængige kvantitet endnu er til stede i skjaldesproget. Så længe spörgsmålet stod således, uden noget klart bevis enten for eller imod, fandt jeg det rådeligst at holde mig til det (om jeg så må sige) mig givne nyisl. standpunkt.

7. Der er imidlertid fremkommet noget, jeg må anse for et bevis. Allerede i IV. b. af »Tidskr. f. phil. og pæd.« har Dr. E. Jessen opstillet den sætning, at næstsidste stavelse i visse oldn. versarter altid er lang. Disse versarter ere 'dróttkvætt' og 'hrynhent'. Flygtig betragtet antyder denne regel — denne metriske lov — ingen forskel imellem oldn. og nyisl. Også i nyisl. er nemlig penult. lang i 'vo.' af disse samme versarter. Jeg tillader mig at forelægge Dem en 'hrynh. vh.' som exempel [i hvilket jeg med tal har mærket de enkeltheder, jeg især önsker at henlede opmærksomheden på]: *Rö*[1]*kkr*[2] *skúr at rekkum sára | rennu lagar sennu daga*[4]. | *Snúðgar þutu blóðgar bitu*[4] | *benja*[3] *fífur*[3] *í genju drífu*. Indhold: 'Det trækker op over mændene til en byge af strömmende blod. Susende flöi og blodige bed pilene i öxenes r'.

Verset må være digtet i den förste fjerdedel af dette

århs. og er, som de ser, m. H., en efterligning af oldn. poesie, skjaldepoesien. Det röber betydelig fortrolighed med skjaldepoesien. Forf. har beriget den oldn. verslære med et nyt verselag. Han har altså kendt de gamle. Verset er 'hrynhenda', men kunstig 'hrynhenda'. Det slutter sig til Snorres Hátt. 63, altså til det såkaldte *trollshättr* (troldlag), men tilföier et rim i hver linie. Til trods for fortroligheden med det gamle, frembyder dog dette vers adskillige afvigelser fra det gamle. De betydeligste af disse afvigelser ere fölgende: [1] *Rökkr* ældre *rekkr* — overgangen fuldbyrdet c. år 1100. [2] *Rökkr* udtalt i 2 stavelser (*rökkur*); denne udtale trænger först igennem ved år 1300. [3—3] *fifa* betyder i og for sig en pil i det gamle sprog, altså er *benja fifur* ofkennt — det indeholder for meget. [4—4] Det sidste man må lægge mærke til er slutningsordene i 2. og 3. verslinie *daga*, *bitu*. Den forandring i qvantitet, som viser sig i disse former, fremtræder först hos de skjalde, som er yngre end c. 1400.

9. Hvorledes er nu forholdet i den gamle tid?

Jeg har gennemgået 37000 til 38000 'dróttkvæð vo.'(1) og 3000 til 4000 'hrynh. vo.' (henholdsvis 37,250 og 3558 vo.'), hvilket antal, for begge versarters vedkommende, rigtig nok reduceres betydelig ved forekomst på flere steder. Det hele, afset herfra, c. 40,000 'vo.'.

---

10. Næstsidste stavelse indeholder altid (afset fra de undtt., jeg strax skal gennemgå) [1]) enten *á*, *é*, *í*, *ó*, *ú*, *ý*, *æ*, *œ*, *au*, *ei*, *ey*, uden umiddelbart fölgende vocal (altså ikke et slutningsord som *búa*), [2]) eller en (naturligvis på vocalen fölgende) dobbeltconsonant: *ranna* gen. plur. af *rann* hus, [3]) eller hvilkesomhelst to indbyrdes forskellige consonanter: *vigra* gen. plur af *vigr* spær, spyd. Ingen 'positio debilis'.

11. Vil man nu anvende disse regler på det forhåndenværende materiale, ser man, at de gelde for 98 tilfælde af 100. Men deraf fölger ikke, at de også gelde for resten af hundredet. Derfor er en undersögelse nödvendig.

12. Undtagelser fra 1) parenthesen: a) Stjörn. kvad II 4[3] »*at varfœrir vèar*« »*Vèar*« = skibe Gbr. Vigfússon. »*Véar*«

(1) Se bilag I til verslæren.

= *gudamagter* Sidenbladh. Stedet er forvansket. — b) Fms. VI 331 sidste vers[1]: »*Sú stóð suðr þar er Svía*« (ikke i: Fsk., Mork.udg., Flat.udg.). Men rigtigt anonym i Hkr. Har. hårdr. k. 73 vers 3[1]: »*Sýstut suðr þar er æstu*«. — c) Rögnv. kali (Orkn. p. 150, Flat. udg. II 440$_{18a}$) *iþróttir kannk níu*. Synes at være den eneste virkelige undtagelse af denne art. Jf. Har. hårdråde (Mork. udg. 15 tredje vers[1]): *Íþróttir kannk átta*, og i övrigt Háttal. Rögnv. — Former som »*deya*« Sturl.[1] **2** 225[1], »*Eyar*« Rekst. 11[4], »*heya*« Sturl.[1] **2** 110[16], »*meya*« Sturl.[1] **2** 225[1], »*byar*« Sturl.[1] **2** 110[20], »*flya*« Sturl.[1] **3** 68[4] og »*mjóa*« Korm. (Kh. 1832) 66[9] er naturligvis kun tilsyneladende undtagelser, idet der bör skrives *deyja, Eyjar, heyja, meyja, býjar, flýja, mjóva.*

13. Undtagelser, hvor næstsidste stavelse i et 'drkv. vo.' eller et 'hrynh. vo.' synes at bestå af en anden vocal end de nævnte i forbindelse med en enkelt consonant

[1]) »*Adrianus*« Plac. 58[7]. Men jf. *trájánus vel ráni* Plac. 33[4] samt *Valeriánus* ög *Urbánus*.

[2]) *ati?* [1] Bisk. II 30 Einarr Gilsson *litu . . . ata.* [2] Ib. II 29 Einarr Gilsson *Fót . . . ata.* [3] Bersi Skaldtorfuson. [4] Kormak. [5] Plac. — Þórbjörn Brúnason á Veggjum: *áta mars þótt gráti.* Einarr Gilsson (Bisk. II 33$_4$) *áta lands með gráti.*

[3]) *brimi. Bjartr sveimaði brimi* Valgarðr SnE. I. 508$_{14}$. *Þat sómir bil brima | bauga stalls* Oddi Orkn. pg. 282$_3$. — Harmsól 39[4]: *íma frost með brima.*

[4]) *brúki.* Fms. VI, 376 Grautar-Halli: »*þvi sit ek bleikr í bruki*«. Men *brúki* bör indsættes.

[5]) *éli* (Bugge), *éla, élum.* Den förste vocals længde fremgår af Hallfreds 'vo.' 8: *éls við þjóð á vélum* Fms. II 87.

[6]) *Frísir.* Man har bestemt påståetet . . . *Frísar* (oldn.). Men Óttarr svarti *fjörlausa hykk frísi.* Rim hos Hallfr. *vísi margra frísa* Hkr. ÓTr. k. 30 ('vo.' 6).

[7]) *fúrr.* Gen. plur.: Eigla 161$_{17}$, Flat. II 195, Fms. V. 307$_1$ (*mundar fúra*), Fms. I 173[8], XI 137$_4$, Hkr. ÓTr. k. 43, 3. vers (Tíndr *gnýr óx fjölnis fura*), Sturl. II 42$_4$, Þórð. 47$_5$. Aarbb. 1866 Forandringer af qvantitet nr. XI.

[8]) *gýgr* (Bugge *gýgi*). Laufássedda *ostmýgir broðgýgi.*

[9] *íðinn* (Bugge) Grmdr. Árna (1371—1379) 9[1] (*háttprúður hann ok íðinn*). Jf. desuden [10]).

[10]) *iðir* (Bugge). *iðir* i nogle 'drkv. vo.' Njála k. 7[45], SnE. I 332[12] II 531[16] (Ásgrímr). Se Aarbb. 1866 Qvant. XIV. Undertiden *ið* (l. c.).

[11]) *kjóll.* Rekst. 6[3], Fms. I 144[6] *élfreyr ullar kjóla* Hallarsteinn. Harmsól 64[2] *Harmsól fetilkjóla* (*-kjóla* rigtig nok gisning for »*kjósa*«).

[12]) *klífa.* Nu bruges dog kun det afledte *klifa.* I slutn. af et 'drkv. vo.': *húf létk klökkvan klífa* | *kolgur* Flat. udg. **2** 429. Rim: [1]) Arnórr *vífmarr yfir klífa* (Fms. **6** 68, Flat. udg. **3** 282). [2]) Hallarsteinn *hans vas líf þrotit klífa* (Fms. II 276 = Rekst. 27). [3]) Sturl. **2** 224 Þórir jökull *klífa:drífa* (1238).

[13]) *sága* Egilsson. I enden af en linie: Hallfr. (»*ek se sagu*« Flat. udg. I 498$_{7\,b}$, Forns. 110[18], Sbók 35[33]). Einarr skál. (*dolga sagu* Fms. I 131$_2$, Fsk. 40[19], Hkr. U. 146[10 a]). Skaldhrafn (*folka ságu* Gunnl. k. 11). Korm. (Kh. 1832) p. 22[3] (*Svört augu berk sága.* Pg. 226[9] *silkiságu.* Pg. 248[6] »*slíðr dregin sága*«). Njála k. 77[84] *sveigar sága.* — Rim: Glúmr Geir. Fsk. 30$_{10}$ *bág rifjunga ságu.*

[14]) *stígr*, nyisl. *stíg'r.* *stígr* (det gamle) ofte i enden af en linie. Men længden af *í* er desuden godtgjort af rimet, se Årbb. 1866 Qvantitet X.

[15]) *svíri* (Bugge) forekommer i det mindste 4 gange i enden af en linie uden at danne helrim. Men det danner desuden helrim på 3 steder: α) Bárð. snæf. k. 9: »*tír en ek beygða svíra*«. β) ÓdrTr. 17 *grams tír af bol svíri.* γ) Bergbúaþ. v. 5 »*þrír eskimars svíra*«.

[16]) *útan* (Bugge) forekommer på mange steder i enden af en linie uden at danne helrim. Men længden af *ú* er desuden godtgjort af rim Årb. 1866 Qvantitet XIV.

[17]) *útar* (Bugge). *útar* følger af *útan* næsten med nödvendighed.

[18]) Dan. fil (lat. *lima*) som bekendt nyisl. *þjöl* — oldn. »*þel*«. At dette ord har *é*, sluttes af, at gen. sing. står i enden af en linie: *él grafninga þélar* (Arnórr) og *éls rekninga þélar* (Bjarni). Altså stillingen og rimet.

14. Jeg skal nu ikke gennemgå flere enkelte ord, men henlede opmærksomheden på et par tilff., af hvilke hvert især omfatter flere ord.

20. *haufuð* Gylf. 1 (&c.). To stammer *hafuða-* (den almindelige) og *haufuða-* (got. *haubida-*). (*ofnan, gefnan, œrnan*).

21. Skáld-Hallr Sturl.[1] III 85, [2]II 72: »*Goði várr með hjör roðinn*«. Men ikke alene B, E, Gr., også membr. har det rigtige »*roðnú*«.

22. Háttal. Rögnv. 16[7] »*gera spurðak þar glaðan vera*«. Men her må sikkert have stået *vdru*. Jf. t. ex. Eg. k. 24: *Nú frák ... Þórólf fóru und lok.*

23. Háttal. Rögnv. 23[1. 5] »*Hverr réð Hildi at nema?*« og *Heðinn réð* (i st. f. *ræðr*) *Hildi at nema* i stedet for '*Hverr réð nema Hildi?*' og '*Heðinn réð nema Hildi*'? I samme vers har der sikkert også fundet en omstilling sted i 4. verslinie, der vistnok bör hedde '*Siklingum hverr atti*'. Jf. '*saman Hildr liði atti*'.

24. Mere sikre synes fölgende to gisninger:

En, som det synes, noget forvansket 'vh.' af Hallfr. 'vo.' 3 (Hkr. U. p. 217[4 a], Fms. III 8[4], Fsk. 67[18]) »*frá ek, með lýða liði*«, vel i st. f. *liði lýða*.

En anden 'vh.' af Hallfr. 'vo.' 5, stev, Fsk. 67[5] »*Grams dauði brá geði*« for *Grams brá geði dauði*.

25. Krákumál 26[10] »*mögum svát hjörtu duga*«. Verbet *duga* ellers kort. Men jf. [1]) på den ene side *haube* : *húfa*, *bauch* : *búkr*, *saufen* : *súpa*, *faul* : *fúll*, *raum* : *rúm*, *zaun* : *tún*, *schauer* : *skúr(r)*, *haus* : *hús*, *auss* : *út*, *haut* : *húð*, og især *saugen* : *súga* og *taugen*, hvortil oldn. *dúga* vilde svare, og [2]) på den anden side got. perf. *daug*, der forudsætter got. præs. inf. **diugan* : oldn. **dúga*, cf. oldn.: *súga* (suge), *súpa*, *lúka* (got. *lūkan*). Altså oldn. både *duga* og *dúga*?

26. Vanskeligere forekommer mig Eg. k. 74 vers 1 pg. 550 a[3] »*haga þú svá maga*« en verslinie, der desuden indeholder en anden metrisk feil. Verset tillægges en 10 eller 11-årig pige.

27. SnE. II 194[1] »*meiðar geirþings glaðir*«. Rask's gisning i en lacune. Læs *góðir* også med hensyn til sammenhængen.

28. Adskilligt forbigår jeg, især uforståelige steder. Og bemærker kun til slutning, at efter 1400 er der indtrådt

en forandring, som dog må være begyndt langt tidligere. Jeg henviser til SnE. II 210 noten (p. 210—211).

29. Position fremtræder klart indenfor hvert enkelt ord, idet enhver medlydsforbindelse i enden af en stavelse gör stavelsen lang. I oldn. gives der ingen *positio debilis*. Den förste stavelse i *akra* er ubetinget lang. Ved sammenstöd af ord synes regelen at have været den samme som i latin: *fjörnis fagrt of skornir* Einarr i SnE. I 430; men derimod: *englă stillir* Steinn i Fms. VI 435.

I. 'Dróttkvætt'.

30. Versartens navn.

»*Dróttmælt*« John Ol. Nord. gl. Digt. Indl. II₁ X⁵⁻⁶, cap. III 16 (pag. 57). Sikkert nyere. Minder for meget om *áttmælt, sextánmælt*. Dog bruger SnE. '*togmælt*'.

»*Dróttkvæði*« *n.* Dict. under *dróttkvæðr*. Må være nyere og måtte i fölge sin lyd snarere betegne et helt digt end en versart.

»*Dróttkvæða*« f. Nord. gl. Digt. cap. I 31 og III 16 (pagg. 15₁ og 57³). Möb. Glossar og Fritzner¹. Denne benævnelse beror på en misforståelse. Fritzner anförer SnE. I 676: »*Þetta köllum vær dróttkvæða hrynjandi*«. Men *dróttkvæða* er her as. fem. af adj. *dróttkvæðr*.

»*Dróttkveðinn háttr*« Nord. gl. Digt cap. III 16 (pag. 57⁴) og »*dróttkveðinn*« EJ.'s ordbog — falder naturlig, men er et nyere udtryk, saa vidt jeg ved.

De ægte gamle navne:

α) *Dróttkvæðr háttr* f. ex. SnE. I 598 flere steder. — Ligesom det hedder *dróttkvæðr háttr*, således også *dróttkvæð vísa, dróttkvæðr vísuhelmingr, dróttkvæðr vísufjórðungr, dróttkvætt vísuorð*.

β) *Dróttkvætt* simpelthen, f. ex.: SnE. I 676¹⁶ (*þá er eptir sem dróttkvætt*). SnE. I 684₁₁ (*sem í dróttkvæðu*).

A. Det egentlige 'dróttkvætt'.

31. Et 'dróttkv. vo.' har regelmæssig 6 stavelser, der danne 3 födder.

32. Tredie fod. Den næstsidste stavelse har vi allerede behandlet. Den sidste stavelse er anceps. Sidste pes er dog langt hyppigere —◡ end — —; f. ex. Harmsól, 65 erindi, kun 5 pcent. — —; Geisli, 71 er., neppe 3 pcent.; Haustlöng, 20 er., mellem 3 og 4 pcent.; brudst. af Þórsdrápa, 19 er., kun 1 gang (2[5]).

33. Anden fod. Den fod der danner versliniens mellemste del, kan være [1]) — — : *heldr vas* | *grâleikr* | *goldinn,* (tanken:) kraftigt blev fjendtlighederne gengeldte. [2]) — ◡ : *brátt, sem* | *orka* | *máttir,* »hurtig, som orke du kunde«, d. e., så hurtig du kunde, af alle kræfter. [3]) ◡ — : *mannraun* | *drasils* | *hranna* (*mannraun* her: prövelse, prövelidelse — bestående i, at en mand blev berövet alt sit timelige gods. *hranna*⌒*drasils* skibets). [4]) ◡ ◡ : *hlaut and*|*skoti* | *gauta.* [5–8]) Oplösninger; disse går ud fra — — : [5]) — ◡ ◡ : *Hverr of* | *veit nema* | *hvarsan,* Hvo véd (*of* explet.), om (ei) det skarpe (sværd jeg drager). [6]) — ◡ — (ἀμφίμακρος): [*várum* | *félagar* | *fjórir,* vi vare fire kammerater. Eller snarere]: *digr fló* | *beint meðal* | *bjúgra.* [7]) ◡ ◡ — (anapæst): *fast lá* | *framan á* | *brjósti,* tungt lå (foran) på brystet. [8]) ◡ — — (*bacchius*) har jeg endnu ikke fundet. [5–8]) sjeldent.

34. Förste fod har dels mindre, dels större frihed end anden (den tredie så at sige har ingen). [1]) — —: *hyggr fár* | *um mik* | *sáran,* få bryde sig om mig, der er såret, Hkr. Ól. helg. k. 247, 1. [2]) — ◡ : *sárǎ* | *þorns es* | *mornar,* sårtornens (sværdets), når det »morgnes« (bliver morgen), Hróm. (Landn. II 33 1). [3]) ingen ◡ — (*iambus*). Mærkværdigt sted Fms. VI 386 & Mork. udg. side 102. Det er en misforståelse, at rimet dadles. Se samme side begge steder: *örum blámanna fjörvi.* [4]) ingen ◡ ◡ naturligvis. — Oplösninger: [5]) — ◡ ◡ (daktýl): *Hár skyli* | *hirðar* | *stjóri,* Gid hirdens höie styrer (kongen). SnE. I 452 (Þjóð.). [6]) — ◡ — (ἀμφίμακρος): *Ráð lukusk* | *at sá* | *síðan,* Enden blev, at derpå, Hallfr. (SnE. I 460). [7]) ◡ ◡ — (anapæst): *gera vas* | *gisting* | *byrjuð,* ulven blev föde lavet, Þjóð. (SnE. I 476). [8]) ◡ — — (bacchius); *granar rauð* | *gramr á* | *fenri,* kongen farvede læberne på ulven röde, Hallr (SnE. I 478). [9]) ◡ ◡ ◡ ◡ (προκελευσματικός) *freka breka* | *lemr á* | *snekkjum,* store bölger pidske snekkerne, Háttatal 38[2] (og tre andre 'vo.' der).

[10]) pæon 2 (◡ — ◡ ◡) *rofizk hafa opt fyr jöfri* (Hkr. Har. harðr. k. 11) & *haralds eru haukar görvir* (Hkr. Har. harðr. 94, 3). [11]) pæon 4 (◡ ◡ ◡ —) *hafa kveðask lög nema ljúgi* Hkr. M. góð. k. 17, 4. [12]) ◡ — ◡ — (to iamber): *Farar snarar* | *fylkir byrjar*, snare farter fyrsten begynder, Háttatal 38[1] (og tre andre 'vo.' der). (I dette vers desuden ny rimart). [13]) tribrakhys ◡ ◡ ◡, en ganske naturlig oplösning af — ◡: *vesum í* | *dla* | *éli* Hkr. Ó. helg. 218 v. 1. *Samira* | *njörðr enn* | *norðar* Eyv. (Hkr. Hák. góð. 28, 2). Det negtende *a* dog vel oprindelig langt. Eyv. (Hkr. Har. gráf. 18, 1): *vita ef* | *akrmurur jökla*. Plac. 27[5] *ek em í* | *útlegð stokkinn*.

35. Dette synes at være sikkert, også med hensyn til förste og anden fod. Men tör man opstille flere variationer? Det vil for en stor del være afhængigt dels af den måde, hvorpå man behandler visse hyppigt forekommende småord, især småord i en enklitisk stilling, eller rettere sagt: småord, der voxe sammen med et foregående ord og blive en del deraf, dels af det omfang, man indrömmer elisionen, dels af den kritik, man anvender overfor forlængelse eller indskud af ord.

36. Bragarmál. Forklaring af begrebet og benævnelsen bragarmál. Skönt, som det synes, enhver må indrömme, at det såkaldte 'bragarmál' ikke er en ufravigelig lov for den poetiske form, men kun en — rigtig nok meget udbredt og meget naturlig — »licentia poëtica«, der er hentet fra talesproget [hvor dens grændser allerede vare afstukne]: synes man dog undertiden at glemme det rette forhold i denne henseende. Og således navnlig, når man anvender 'bragarmál' på Háttatal 8 og derved tilintetgör den formale betydning af denne »strophe«. Háttatal 8 er nemlig åbenbart på én gang et sidestykke og et modstykke til Háttatal 7. Háttatal 7 og 8 ere sidestykker til hinanden, [1]) for så vidt begge stropher fremstille linie 2 4 6 8 kortere end linie 1 3 5 7, [2]) og for så vidt begge stropher normalisere noget abnormt. Háttatal 7 og 8 ere modstykker til hinanden, for så vidt Háttatal 7 fremstiller en verslinies störste korthed og Háttatal 8 en verslinies störste længde. I denne (sidste) henseende forholde de to »stropher« sig som hinandens poler, af hvilke hver især peger hen til og forudsætter den anden. — Háttatal 38 (*Farar snarar*...)

i prosa. Sjeldnere, for så vidt den poetiske diktion bevægede sig med större höitidelighed (og derfor langsommere) end den prosaiske. Hyppigere, for så vidt poesien var bunden til visse former, der måtte tilveiebringes. Exempler på 'bragarmál' (nödvendigt):

Ragnvaldr jarl (Flat. udg. II 474[18 b]) *sék at sjá mun þykkja.*
Njála kap. 45 *hykk at þöll muni þekkja.*
Sighvatr (Fms. V 123[12] Flat. udg. II $372_{11\ b}$) *vask til róms i haska.*
Arnórr (Flat. udg. II 411) *vask i miklum haska.*
Arnórr (Hkr. Har. harðr. 95) *þars til þengils hersa.*
Hallfr. (Fms. II 53_8) *Sás með sygna ræsi.*
Harmsól 63[5] *svát frá yðr i itru.*

'Bragarmál' forekommer også i prosa i gamle membraner, f. ex. Eluc. 1[10]: *»ſendak«*, 2_2: *»ſpvrk«*. Men måske er det undertiden i membranerne at betragte som en art forkortelse.

'Bragarmál' beholdes, hvor versemålet fordrer 'bragarmál', og er i alt fald tilstedeligt, hvor et vers vinder derved.

37. Elision. Skjaldepoesien — dog kun 'dróttkvætt' angår os her — har ingen sky for **hiatus**.

[1] Hiatus i sammensætning: Brage (SnE. I 379) *hrökkviáll of hrokkinn.*

[2] Lange vocaler og diphthonger holde sig uden undtagelse(?):

Harms. 6[6] *hljóms á efsta dómi.*
— 39[3] *þar liggr elds á öldum.*
Leið. 44[1] *Mæðask mér á óði.*
Harms. 8[4] *bráðgert frá óddðum.*
— 52[5] *Snjallr vann snót frá öllum.*
Geisli 19[6] *hauðrtjalda brá aldri.*
— 60[5] *Auðskiptir* (Flat.) *lá eptir.*
Líkn. 27[3] *uggs fyllask þá allir.*
Leið. 29[1] *Ótraulla má öllu.*
Óláfr Tryggv. (Fms. II 17) *Enn (Einn) i ólpu grænni.*
Plac. 24[7] *jörð i aldingarði.*
— 27[5] *Ek em i útlegð stokkinn.*
Harms. 9[1] *Gerða ek opt i orðum.*
— 9[5] *Þræll hefir þinn i allan.*
— 34[2] *framm i orðaglammi.*

Leið. 41[1] *Haldi oss frá eldi!*
SnE. I 292[11] *hjalts af hagli oltnar.*
i u Geisli 45[8] *slöng Einriði ungi.*
i y SnE. I 242[11] *»ýs bifvángi Yngva«.*
i ý ÓdrTr. 4[8] *jóskreytandi ýta.*
Harms. 26[7] *ógrátandi ýta.*
i ö Harms. 37[7] *»þar er örslöngvi ongum«.*
u a Harms. 48[6] *þat es bann konu annars.*
Leið. 21[4] *hallar skepnu allri.*
Hátt. 2[2] *fleinbraks limu axla.*
u e Harms. 3[6] *alls megu ekki þollar.*
Leið. 44[5] *Skulu eldviðir öldu.*
u ei Leið. 12[6] *Orð munu eigi verða.*
u o Likn. 7[5] *Öll eru orð þín gulli.*
u y Brage (Hkr. Yngl. 5) *báru yxn ok átta.*
u æ Leið. 37[1] *Menn skolu æztum unna.*
u ö Hallfr. (ÓTr. 1853 side 61) *Norðr esu öll of orðin.*
Haustl. II 2[1] *Knáttu öll enn ullar.*

Det vil, i henhold til tilladeligheden af hiatus, vistnok være det rigtige: at anvende elisionen med varsomhed, d. v. s., kun hvor versemålet fordrer elision. I enkelte tilfælde kan man let være i tvivl; f. ex. SnE. I 448 im. Eilífr kúlnasveinn: *»þó er engla gramr öllu | örr helgari ok dýrri«* (munnvörp). En anapæst (◡◡—) på dette sted vilde ikke bevirke nogen egentlig forstyrrelse; men en iambe *(ar' ok d.* ◡ —) falder dog langt mere sædvanlig. I det hele tror jeg elisionen er bleven anvendt omtrent i samme forhold som i nyislandsk. Lange vocaler eller diphthonger synes ikke at være blevne eliderede. Altså hos Hallfr. (Fms. III 9[4]) *»mein þó at | smátt sè und* (— ◡̄ —) *einum«.*

38. Got. har to præp.-former *faura* og *faur*. Til got. *faura* svarer oldn. *fyri*, hvoraf, efter min mening, *fyrir* har udviklet sig i analogie med *eptir, undir, yfir*. Til got. *faur* svarer *fyr*. Det synes at være bleven brugt langt hyppigere end *fyri(r)* også i poesie ('drkvætt'), og det kan formodentlig indsættes overalt hvor metrum ikke fordrer *fyrir*. Også i forbindelser som *fyr austan* &c. Exempler på nödvendighed af *fyri(r)*:

a) Som förste led i en sammensætning:

[1]) **Hrafnssaga** k. 15 *eitrþvengs fyrirleitinn*.

[2]) SnE. II 246_{12-11} *Skýrr lofar Jósephs »orfu« [illegible] fyrirburða*.

b) Som biord:

[3]) Þórsdr. 12[6] (SnE. I 298[14]) *»sitvar fyrir leita«*.

[4]) Nið Ísll. (Hkr. ÓTr. 36. Fms. XI 42) mener Sievers, at *fyrir* er præp. og styrer *líki* i verslinien *órœkr fyrir líki*; men sammenhængen er *Vinda-myrðir varðat vaar sitt, þá es morðkunnr haraldr sunnan sparn á marnar-mó í ham faxa, enn órœkr bergsalar-birgir, rekr bandum í (ór?) landi fyrir í líki fóldu. Þat sá fold. (Þat sá fold í landi??)*.

[5]) I et vers af Sighv. (Hkr. Ól. helg. k. 92 v. 9. Óh. 1853 s. 81. Fms. IV 188, Flat. udg. II 114) skriver Sievers (I 486) *»saðr vas øngr fyr þaðra [1] at [2] varðit [3] sitt kveld heitinn innan [4] fjórum sinnum«*. Bemærkn.: [1] *vas* rigtigt hos Sighvatr osv., end sige hos ældre skjalde (Eiuc. overalt) *vas*, ligeledes i 237. Stockh. Hom. yngre). [2] *»varðit« var* ɔ: *vas* bör foretrækkes både på grund af meningen og fordi det står i alle 5 udg., og sikkert i alle hskrr. (en mængde membraner). [3] *iumi* bedre læsemåde i alle udgg., undt. Oh[53]. [4] Der bör, efter min mening, læses *øngr fyrr* — ⏑ ⏑). Sievers' *saðr vas* i alt fald ikke her nödvendigt.

Også hvor det refererer sig til en redexivendelse:

[6]) Sighv. (Hkr. Ól. helg. kap. 92 v. 5[2–4], Oh.[53] p. 93_{3-3} a. Fms IV 187_{2} ff. Flat. udg. II 113_{4-5} a. *sátuma fyrir útan*. Her hörer *fyrir útan* ikke sammen, som Sievers antager, men *spurðumk fyrir*.

[7]) Sievers I 485 »Ebenso steht *útan* ... *fyrir* statt des üblichen *fyrir útan* in der strophe« Hkr. Ól. helg. kap. 156 v. 2. Oh. 1853 side 100_{4-5} a. Fms. IV 353[3–4] med var., Flat. udg. II 277[3–4] *»útan varðk ...... fyrir spyrjask*. Den rette sammenhæng: *fyrir* hörer til *spyrjask*.

c) I forbindelse med *þar* og lignende:

[8]) Grettla[2] side 89[2–3] *þvi kemr þar til sumra þung hefnd fyrir tunga*.

d) Som præposition bag efter sin casus:

[9]) Sturl.[1] I 46 *Máttit mága sáttum ... sandkorn fyrir standa*.

[10]) Njála 1875 k. 102[33] »*goðvarg fyrir argan*«. Þórvaldr hinn veili.

e) Som præposition endog umiddelbart foran sin casus:

[11]) SnE. I 240[10] (Einarr skálagl.) »*fyrir örþeysi at ausa*«. *fyr* neppe langt!

[12]) ÓdrTr. 19[8] *jarls ráð fyrir hjarli.*

[13]) Grettla side 189₁ »*sýrgarpr, fyrir dýri*«.

39. Exempler ikke blot på *und*, men også på *ept* er ikke så sjeldne i håndskrifterne og udgaverne:

und. Haustlöng II 1[8] *mána vegr und hánum* (SnE. I 278[16] 316 im.).
— — II 4[3] *ímun fölr und iljar.*
Þórsdr. 17[3] *und fletbjarnar fornan* (SnE. I 302[3]).
ÓdrTr. 19[5] *auk und jöfri fræknum* (også Bergsbók). NB. *auk*.

ept. ÓdrTr. 25[1] *Náði jörð ept orðna*. (Også Bergsbók »*eft*«).
Styrkárr Oddason (1171—80) »*Ok ept itrum stökkvi*« (SnE. I 446[2]). NB. *Auk*.

Brugen:

A) *und* og *ept* bruges som præpp. umiddelbart foran det styrede ord med tilbehör (Þórsdr. 17[3]). De anff. exempll.

B) *undir* og *eptir* bruges som præpp., når det styrede ord ikke fölger umiddelbart, men enten efter en pause (standsning imellem to verslinier) eller efter indskud af ord, der enten tilhöre andre dele af sætningen eller en fremmed sætning:

(Leiknir) Eyrb. k. 28 v. 2: *hyrsunds hvat býr undir* | *hlín oflæti þinu* | *hýrmælt hóti fleira* | *hvítörm* (*hvítjörp?*) *enn vér litum.*

Geisli 47: *itrs landreka undir* | *ógnfimr berum himni.*

Jón Þorvaldsson (Sturl. [1] I 100) *þrumir andskotinn undir* | *orðslægr goða bægi.*

Hos Kolli finde vi dog (c. 1137): *undir sólar grundu* SnE. I 316.

C) *undir* og *eptir* bruges som præpp., når de stå bag efter deres casus:

ÓdrTr. 22[1—4] »*Ok* (*Auk*) *andvönum endils* | *itrskið á dreif síðan* | *sann njörðungum sennu* | *sveif hundruðum undir.*
D. e: *Auk andvönum sennu⌒*(*sann*)*njörðungum sveif síðan hundruðum á dreif und*(*ir*) *endils⌒*(*itr*)*skið.*

[illegible]

[illegible]

[illegible]

40. af og yfir.

af præp.

yfir: 1. egsl. præp. [illegible] yfir [illegible] Fms. VIII 276 [illegible] c. 1100.

2. Fremdeles mulige egsl. ofr, hvor sligt ikke lader sig metrisk bevise: yfir [illegible] SnE. I 312.

[3] når det styrede ord ikke følger umiddelbart.

[4] bag efter sin casus: [illegible] yfir [illegible] Hkr. Har. harðr. k. 34 v. 7 ändret af Sievers.

[4] adv. [illegible] Plac. 37–8.

[5] første led i en sammensætning: [illegible] yfir [illegible] Rögnvaldr jarl. Fas. udg. II 474 [illegible]

41. -liga og -la: jarlmanns [illegible] varla Egill. Egils 55. kap. 1. v. Jeg har fundet henved 50 exempler på -la. var-liga – varla: hriðr varliga goðan Þorvaldr [illegible] f. ex. Fms. I, 267. Men húskarlar grams varla Óðinn kinnaskald Hkr. Har. harðr. 28. Sievers vil rette : valdrengiliga fengit til alldrengila fengit. Det er rigtigt: men alldrengila står i Fms. III 23, det samme vers, og er derfra optaget i Lpoet. [8] allfriðliga á milli (den værste læsemåde — Fsk. [illegible] til allfriðla. Aldeles unødvendigt! Jf. t. ex. minn [illegible] at vinna Harms. 14⁴. óriljandi at skiljask Plac. 17.

42. Exempel på tvivlsom ægthed af et af de mindre ord: Hallar-Steinn SnE. I 412 1. vhelm.: sjá höfumk [illegible] stillan (— ⏑ — — ⏑ — — ⏑, altså to [illegible] osv.), hvor sjá ikke nödvendig behöves, skönt det medde-udtrykket en större kraft end det ellers vilde besidde.

Men dette spörgsmål har et så stort omfang og bevæger sig i den grad i kritiske enkeltheder, at jeg ikke tör gå ind derpå i denne sammenhæng — hvorimod det opfordrer stærkt til en særskilt undersögelse.

43. Efter denne exkurs (36—42) vende vi tilbage til spörgsmålet om, hvorvidt man kan opstille flere variationer for 1. fod, end der er gjort i 34.

En molossus (— — —) optager samme tid som en jambisk dipodie (⌣ — ⌣ —), og en molossus synes at forekomme som förste fod. Jeg må tillade mig at anföre formentlige exempler:

1) Ulfr Ugg. (SnE. I 238): *Þar hykk sigrunni svinnum.* *Þar* indskudt?

2) Plac. 19⁶ *brátt at hon sámgask máttit.* *hon* indskudt?

3) Líkn. 44¹⁻² *Ér meguð undir stórar*
yðvars græðis sjá blæða. Det yngre *yðars?*

4) SnE. I 426⁶ *sá vas gnýstærir geira.* Sievers' *vs?*

5) Rekst. stevet *Hann vas*(1) *ríkstr konungmanna* } *vs?*
ÓdrTr. 11⁶ samme verslinie uden variant }

6) Leið. 15⁷ *þat var sunnudag sinnar.* *vr?*

7) SnE. II 248 *hver var sök? öfund vöknuð.* *vr?*

8) Geisli 18² *vas hann mestr konungr flestar.* *vsh?*

9) Leið. 18⁴ *var þat sunnudag unnit.* *vrþ?*

10) Brage (SnE. I 374¹¹) *ræs gáfumk reiðar mána.* *gafumk?*

11) Geisli 31² *gat hann rétt við þröm sléttan.* *hann* indskudt??

12) Geisli 3¹ *Síðar heilags brá sólar.* ?

13) Plac. 50⁷ »*undins sætis, frá itrum*«. *setrs?*

14) Hallfr. (Fms. III 9¹) *Ilt vas þats ulfa sultar.* *vs?*

44. I det overveiende antal tilfælde indeholder 1. og 2. fod to stavelser. Til belysning heraf skal jeg tillade mig at gennemgå Brages digte og et par andre gamle kvad.

a) Exempler på förste fod:

Brage: c. 147 — — og — ⌣; men
1 — ⌣ ⌣ (*Vel hafið yðrum eykjum*) SnE. I 256₁₂.
2 ⌣ ⌣ — (*Þat esumk sýnt at snimma*) — - 242₁₁ og
(*Nema svát góð hins gjalla*) — - 426₁₄. Uden

(1) Varianten *es* passer ikke.

'bragarmál' 4. pæon: ◡ ◡ ◡ —.
2 ◡ — — (*yfir manna sjöt margra*) SnE. I 318^{9} og
(*Vilið hrafnketill heyra*) — - 426^{14}.
ÓdrTr. 207 — — og — ◡; men
3 — ◡ ◡ (*hafs nema hilmi jöfra*) 3^{7} og
(*hvern viti hjálma þornar*) 11^{5} og
(*greppr megi öllum yppa*) 26^{7} (neppe *megi*).
2 ◡ ◡ — (*hafa sannfregit annat*) 20^{8} og
(*flugu hrafns þar at nafnar*) 23^{6}.
1 ◡ — — (*yfirhilding biðk aldar*) 1^{1}.
Harmsól. c. 460 — — og — ◡; men
c. 17 — ◡ ◡ 2^{1} 3^{5} 14^{7} 29^{5} 30^{1} 32^{1} 35^{1} 38^{5} 39^{1}
41$^{7?}$ 42^{7} 45^{3} 50^{5} 56$^{3?}$ 58^{1} 64^{5} 65^{5}.
c. 8 ◡ ◡ — 3^{8} 15^{7} 29^{2} 44^{3} 48^{4} 52^{8} 54^{3} 58^{5}.
c. 20 ◡ — — 3^{4} 4^{3} 10^{8} 11^{3} 12^{7} 18^{6} 19^{2} 29^{3} 32^{6}
37$^{1.4.6}$ 40^{7} ^{stef} 48^{3} 49^{4} 56^{8} 59^{4} 60^{3}
62^{7} 65^{8}.
c. 14 — ◡ — 6^{3} 7^{5} (*enn snerag j . . .*) 8^{3} 15^{5} 17^{3}
21^{7} 33^{1} 38^{3} (*lofða kyns*)? 40$^{3.5}$ ^{stef}
43^{1} (*Ræfrs esat l . . .*) 48^{1} 53^{7} (Lpoët.
góðr ef ek gl . . .) 59^{1}.

---

b) Exempler på 2. fod:
Som det synes hos Brage lutter: ◡ ◡, ◡ —, — ◡, — —.
— — — i ÓdrTr. — : ◡ ◡, ◡ —, — ◡, — —.
(11^{6} *hann vas . . .*).
Harmsól 6^{1} *Oss verðr ei nema þessum*, — ◡ ◡.
39^{7} *angr enn ór megi tunga*, — ◡ ◡.

45. Man ser, hvilken overordentlig frihed der hersker i de to förste födder, og fölgelig, hvor liden vægt man i dem synes at have lagt på qvantiteten. I denne frihed mener jeg at se spiren til den forandring, der frembragte den nyere udtale.

---

46. 8 linier af det beskrevne slags danne . . . et vers? en strophe? Bedre *visa* (— *erendi* (*erindi*) i et digt). En er nemlig egentlig ikke vers eller strophe. Ti en *visa* i to dele, der er e byggede ganske ens, to *gar*, og er således intet organisk hele. Også ind-

holdet pleier at afsluttes i en *vhelm.* Imidlertid behandle skjaldene (og især Háttatal) en *vísa* som en helhed. Deraf f. ex. *Langlokur* (Háttatal 14).

47. En *vhelm.* består naturligvis af 4 linier. Ikke engang i en *vh.* er der enhed, hverken i fölge versemålet eller i fölge rimet eller i fölge versemål og rim i forening. Men en *vh.* er en enhed, et afsluttet helt, derved, at den, i fölge en gennemgående regel, ikke må indeholde nogen ufuldendt sætning. Flere sætninger kunne gennemlöbe — slynge sig igennem — en *vh.* Men de må alle sluttes senest i den fjerde linie. Som ex. på en *vh.* med sammenslyngede sætninger kan anföres Rekstefja 26^{5-8} (ShI. III 262, Fms. II 275—276):

hermart *hjörva snyrtir*
hvárr lézk grams í hamri
styrremðr stillir framði
stœrra *öðrum fœrri.*

Prosaisk ordfölge: *styrremðr stillir framði hermart stœrra, hvárr hjörva snyrtir grams lézk öðrum fœrri í hamri.*

48. Nu först komme vi til det, der danner en virkelig enhed i henseende til den poetiske form. Denne enhed er en *vísufjórðungr, fjórðungr vísu,* en fjerdedel af en *vísa.* En *vísufjórðungr* består naturligvis af to *vísudttungar,* to ottendedele af en *vísa,* to verslinier. Jeg må her tillade mig en ganske lille bemærkning i forbigående. I fölge *vísuh.* og *vísufjórð.* kunde man vente at finde *vísudttungr* brugt som betegnelse for en 'verslinie'. Men en 'verslinie' kaldtes *vísuorð,* ofte *orð* alene([1]). Grunden hertil er formodentlig den, at udtrykket *áttungr* i bemærk. 'ottendedel' har været mindre bekendt på Island en i Norge. Dog, nu tilbage til sagen. Enhver *vísudtt.,* ethvert *vo.,* enhver 'verslinie' er en uselvstændig helhed, i det den peger formelt ud over sig selv, til en anden enten umiddelbart fölgende eller umiddelbart foregående verslinie, i forbindelse med hvilken den

(1) I omtale af vers forebygger man misforståelse ved at bruge *málsorð* om ord i sædvanlig betydning —, *málsorð* egentlig et ord, der danner en del af et *mál,* en sætning (ikke som *vísuorð* en del af en *vísa*) (SnE. I 672^{10-11}).

danner en i formel henseende selvstændig enhed og helhed, en *vísufjórðungr*.

Exempel på en *vísufj.* SnE. I 246 Refr:

bergmæra glymr bára —
bið 'ek lýða kyn hlýða.

Det, der forbinder disse to linier til en enhed, ere de udhævede steder, især de ved fede typer udhævede, da regelen med hensyn til de andre ikke overholdtes med fasthed.

49. Bogstavrim. Vi skal först gennemgå de ved fede typer betegnede steder: bogstavrimet, allitterationen, der er en ufravigelig betingelse for al poetisk form i oldn. (og egentlig i nyisl. med). Normalt 'drkv.' har nödvendigvis 3 rimstave i hver *vísufjórðungr*, deraf 2 i förste og 1 i anden verslinie (**b** . . **b** . . **b** . . i det anförte ex.).

50. Rimstavenes navne.

[1]) *hljóðstafr, -ir* (ligesom i nyisl.) SnE. I 700, jf. ib. II 86 note [8]; *hljóðstafr* betyder både rimstav og vocal, *raddarstafr* kun vocal.

[2]) Den 3. af rimstavene, som pleier at stå i begyndelsen af 2den verslinie i en *vísufjórðungr*, kaldes *höfuðstafr*.

[3]) De to andre rimstave, som stå i 1ste linie, har fire forskellige benævnelser, nemlig: a) *stuðill, m.* b) *hljóðfyllandi, m.* c) *hljóðfylling, f.* d) *stuðlar hljóðfyllendr.* Betydningen af disse udtryk er klar. Det er en selvfölge, at »hovedstaven« (*höfuðstafrinn*) vilde være uden betydning, hvis den ikke var stöttet af de to andre rimstave, og netop derved bliver der enhed i det hele.

51. Rimstavenes stilling.

a) Hovedstavens stilling i regelmæss. 'drkv.' er som bemærket allerforrest i den anden verslinie. Ex.:

þótti-t þeim at hætta
þekkiligt fyr brekku SnE. I 232 & 422 (Viga-Gl.).

Derimod hos de ældre f. ex.:

Brage SnE. I 340[1–2] *þat gaf fjörnis fjalla*
með fylli mer stillir.
—— — - 436 v. 3 *svá lét ey, þótt etti,*
sem orrostu letti.
Eg. Skall. k. 47 *eigum dáð at drýgja*

í dalmiskunn fiska.
Þórl.jarlssk.SnE.II 114 »*Höfðu vèr í þèr Hákon*
er at hjörrógi drógum« (»*drógvmz*« 748).

b) Bistave.

Når 1. bistav ('frumstuðill' eller 'framstuðill') står i beg. af förste fod, så står 2. bistav ('viðrstuðill' eller 'aftrstuðill') α) enten i begyndelsen af 2. fod β) eller i begyndelsen af 3. fod.

1. tilfælde.

α) *þóttit þeim at hætta.*
þekkiligt fyr brekku Víga-Gl. SnE. I 232 & 422.
Exempler af udvidede 'vo'.:
ráð esu ramrar þjóðar Eyv. SnE. I 320.
grans bera »goldna« spánu Einarr Sk. SnE. I 328[2].
hvatt kveða hræra grotta Snæbjörn SnE. I 328.
upp skulum órum sverðum Egill SnE. I 332.
gauts berum galla þrútinn Einarr Sk. SnE. I 346.
»*Nýt buðumk Njarðar dóttur*« Einarr Sk. SnE. I 348.
mjúks bera minnar öxar Einarr Sk. SnE. I 392[1].
mens hafa mildrar synjar Steinn SnE. I 412.
hár skyli hirðar stjóri Þjóð. SnE. I 452.
(*land eða lengra stundu* Þórðr Kolb. SnE. I 474).
gera vas gisting byrjuð Þjóð. SnE. I 476.
granar rauð gramr á fenri Hallr SnE. I 478.
esat und jarðar hö̧slu Hallvarðr SnE. I 516.
hann litar herskip innan Arnórr SnE. I 526.
haralds eru haukar görvir Hkr. (U. 620[18 b]) Har. harðr. 94 sidste vers.

2. tilfælde.

β) *baugskerðir ristr barði* Snæbjörn SnE. I 328.
Udvidede 'vo.' som exempler:
þverrir lætr nema þyrri Eilífr SnE. I 294[17].
hirðitýr meðal herða Haustlöng SnE. I 310[9].
»*vel of hrósa ek því vísa*« Einarr Sk. SnE. I 348.
himins dýrð lofar hölða Eil. kúln. SnE. I 450.
gera öldra naut gyldir Þórðr SnE. I 480.
hugins fermu bregðr harmi Einarr Sk. SnE. I 488.
boði fell á mik brálla SnE. I 502.
skiliðr em ek við skylja Hallfr. SnE. I 520.

geta þykkjat mér gotnar Hallfr. Fsk. 67[19].

3. tilfælde.

Står 1. bistav i midten af 1. fod (i beg. af 1. fods anden stavelse eller denne stavelses repræsentant) står anden bistav i beg. af 3. fod.

Exempel:

ok ráðvísa ræsir Harmsól 28[5].

Udvidede 'vo.' som exempler:

fyrir örþeysi at ausa Einarr Sk. SnE. I 240.

vas-a byrgitýr bjarga Haustlöng SnE. I 306[15].

vas-a hœnis vinr hánum ib. 308[5].

(*yfir manna sjöt margra* Brage SnE. I 318).

hruðusk ríðmarar róða Tindr SnE. I 422.

vilið hrafnketill heyra Brage SnE. I 426.

hlöðum geitis mar grjóti Erringar-Steinn SnE. I 440.

4. tilfælde.

Når 1. bistav står i beg. af 2. fod, står 2. bistav i beg. af 3. fod.

Exempel:

lattisk herr með hǫttu Víga-Gl. SnE. I 232 & 422.

Udvidede 'vo.' som exempler:

þat esumk sýnt at snimma Brage SnE. I 242.

vel hafið yðrum eykjum Brage SnE. I 256.

»*Þú skalt, veltr, nema vælum*« Haustl. SnE. I 312[23].

ylgr brunar hvatt ens helga Einarr Sk. SnE. I 424.

nema svát góð ens gjalla Brage SnE. I 426.

grand berum hjálms í hendi Einarr Sk. SnE. I 430.

sjá megu rétt hve rævils Einarr Sk. SnE. I 430.

elg búum flóðs nema fylgi Einarr Sk. SnE. I 444.

frama telr greppr fyrir gumnum Einarr Sk. SnE. I 454.

muninn drekkr blóð ór benjum Einarr Sk. SnE. I 488.

erum á leið frá láði SnE. I 496.

nauð þolir viðr enn viði Refr SnE. I 498.

haki vas brendr á báli SnE. I 506.

óð hafa menn í munni Þorvaldr blöndusk. SnE. I 456.

hús lutu opt fyr eisum Jórunn SnE. I 524.

rekin bitu stál á stikla Hkr. Ól. helg. 246 (Þórmóðr).

kveðask lög nema ljúgi Hkr. Magn. góð. 17 v. 4.

5. tilfælde.

1. bistav står i midten af 2. fod, og 2. bistav i beg. af 3. fod.

Exempel:

rikr leiddi **m***ey* **m***ækis* Einarr Sk. SnE. I 350.

Udvidede 'vo.' som exempler:

meðan gramr hinns **s***vik* **s***amði* Gamli SnE. I 256.
ráð lukusk at **s***á* (*svá?*) **s***íðan* Hallfr. SnE. I 320, 460.
konungs dýrkar **f***é* **f***enju* Einarr Sk. SnE. I 392[3].
hnigu fjandr at **g***lym* **g***öndlar* SnE. I 420.
þaðan verða **f***öt* **f***yrða* Hallfr. SnE. I 422.
nemi drótt hvé **s***æ* **s***ótti* Arnórr SnE. I 454, 492.
konungr heill ok **s***vá* **s***njallir* Þorvaldr blönd. SnE. I 456.
bera sín enn **m***ik* **m***ínir* Arnórr SnE. I 460.
bitu sverð enn **þ***ar* **þ***urði* Arnórr SnE. I 462.
hróðr gerik of **m***ög* **m***æran* Korm. SnE. I 466.
»*nemi þjóðr hve ek* **f***er* **f***læðar*« Einarr Sk. SnE. I 504.

Umulige stillinger:

a) for 'frumstuðill' penultima og naturligvis ultima.
b) for 'viðrstuðill' ultima.

52. Beskaffenheden af *hljóðstafir.*

a) Ikke altid enkelt bogstav, f. ex.: *b*... *b*... *b*... Men i stedet for hvilket som helst af disse enkelte *b* kan der stå ikke alene *bj* (f. ex. *bjóða* got. *biudan*), men *bl* eller *br*. Med andre ord: ganske den samme rimværdi som *b* har hvilkensomhelst consonantforbindelse, der begynder med *b*.

Exempler:

»(**b***yrr varð*) **b***eita þorði*
(**br***ýnn*) *or Þrandheims mynni*« Rekst. 15.
»**bl***óthús* **br***enna láta,*
b*að hann heiðin goð meiða*« Rekst. 9.

Det samme over alt forstærker allitterationen:

»*Lygi hefir* **br***agna* **br***ugðit*
(**br***ýtr stundum frið*) *nýtra*« Geisli 58.

Om der på et eller flere af disse steder var tilföiet en consonant (her var kun *j* muligt: *brjóta* f. ex.), så var dette uden indflydelse.

b) I visse tilff. er det regel, at man nöies ikke med

enkelte bogstaver. Dette gælder consonantforbindelserne *sk, sp, st*, der behandles i bogstavrimet, som om hver af dem var et eneste enkelt rimbogstav.

¹) *sk*:

[illegible] haldr Skǫglar elda
skjaldinnum at haldit Rekst. 7.

Men *skrautgeyjandi skeyma*
skjǫldu sein aldri (Harm. 29).

Her forstyrrer *s* i *sein* ikke rimet, fordi *sk* behandles som et fra *s* forskelligt rimbogstav.

²) *sp* (sjelden):

spell sama sparðit stillir
spjótrunns skaðabitir Rekst. 30.

Men: *sannyrðum spenr sverða*
snarr þiggjandi viggja Hallfr. SnE. I [illegible].

og *sundr springr sendra landa*
snerrigjǫrð fyrir bǫrðum SnE. I [illegible].

³) *st*:

styrrendr stillir frandi
stærra . . . Rekst. 26.

Men f. ex.: *sjónbrautir strauk sínar*
seggjum kunns í brunni Geisli 23.

Men på den anden side:

stétthringi (stǫfnum (stǫfum?) veitti
stikka topn ok stikkjur Rekst. 12 (Fms. II 253).

c) Som rimstave (= i alliterationen) ere alle vocaler indbyrdes identiske — så at f. ex. *ey* . . *y* . . *a* . . gör som bogstavrim samme virkning som f. ex. *b* . . . *b* . . . *b* . . .

Ex.: *orms vallar bauð allan*
aldr Goðs logum halda ÓdrTr. 13³⁻⁴.

d) I alliterationen behandles *j* som vocal. Ex. ÓdrTr. 4³⁻⁴:

jóskreytandi ta
auðmildr á skip rauðar.

Anm.: *j* som consonant: *Órd sær yrsu burðar* | *inndrótt jǫfurr sinni þjóð* (SnE. I 336). *Óláfr allra jǫfra* | *ótlaust ok nam brjóta* Rekst. 3. *Ítr jarl einkar snarla* | *endr fimm skipum rendi* Rekst. 21. *Lét jarplitaðs átu* | *arnar jóðs enn góði* Geisli 29. *Austr þingat kom Yngvi áðr frá ek jarl af hjarli* ÓdrTr. 9.

53. '*Fornöfn*' og '*málfyllingar*' (partikler), der begynde [med] vocal, forstyrre ikke rimet i vocalsk allitteration. [Exem]pler:

1. *Vitt stóð ógn* a*f* ý*ti*
   í*slenzkum her vísi* ÓdrTr. 13¹⁻².
2. *mannr lét* ö*nd ok* a*nnarr*
   ó*fár búendr sárir* Þórðr Sjár. (Hkr. Hák. góð. 107 sidste v.).
3. *Bárum* u*llr um* a*lla*
   í*munlauks* á *hauka* Eyv. (Hkr. Har. gráf. 1, 4).
4. o*pt* í æ*gis kjapta*
   ú*t svöl gýmis völva* Refr (SnE. I 326).
5. A*lls* e*ngi verðr* i*nga*
   u*ndir sólar grundu* Kolli eller Böðvarr (SnE. I 316).
6. á*ðr enn* u*pp ór viðu*
   ú*lfnistanda kistu* Geisli 25.
7. »(e*itt er* u*m þat) drottinn,*
   (a*lmæli) fullsæla*« Líkn. 17³⁻⁴

Noget lignende finder også sted med hensyn til consonanter:

1. v*ill* v*ið* v*isa snjallan* Flat. udg. II 341₁₀ a.
2. *vitt* h*efik* h*eyrt at* h*éti* Fms. VI 83¹⁷.
3. *gefinn* v*ar ek* v*ölsku* v*ífi* Flat. udg. II 481²a.

---

54. Linierim. Lige så lidt som allitterationen, lige så lidt bruges linierimet i den moderne europæiske poesie.

Til en vis grad bidrager også linierimet til, at en 'vísufjórð.' danner et hele i formel henseende.

Ex. ÓdrTr. 22¹⁻²: *skaut á grœnt með grjóti*
grár ægir ná sárum.

55. For at anskueliggöre forskellen mellem bogstavrim og linierim er det bedst at tage et exempel:

Ferr *at* f*uglum harri.*
f*irar neyta vel skeyta.*
v*án á* h*eiðar* h*œna*
h*nakka-dytts und* b*akka.*

Flat. udg. II 499. Orkn. 356.

Her fremtræder bogstavrimet kun i stavelsernes forlyd, linierimet derimod

a) i stavelsernes udlyd (rr : rr i förste og n : n i tredie verslinie).

b) i stavelsernes indlyd og udlyd (eyt : eyt i anden og akk : akk i fjerde verslinie).

Anm. 1. De kvindelige rim (*n*)*eyta* : (*sk*)*eyta*, (*hn*)*akka* : (*b*)*akka* se vi bort fra, da de ere aldeles tilfældige.

h

Anm. 2. I stavelsen *hnakk* kalder jeg *hn* dens forlyd eller fremlyd, vocalen *a* dens indlyd, *kk* dens udlyd eller efterlyd. I overensstemmelse hermed betegner jeg i den fölgende fremstilling af reglerne for linierimet for nemheds skyld stavelser, der begynde med en vocal, som havende ingen forlyd. På denne måde falder f. ex. *eljun slíkt at telja* ÓdrTr. 11[3] ind under regelen (b).

Stavelser, der ende på en vocal, betegner jeg som værende uden udlyd (f. ex. *svá* så). Og stavelser, der bestå af en vocal (lang vocal eller diphthong) betegner jeg som manglende både forlyd og udlyd. Men jeg kommer senere tilbage til disse to arter af stavelser, der, sete fra linierimets standpunkt, udgöre én klasse.

56. Navnene.

hending(ar) er det almindelige navn, afledet af verbet *henda* 'gribe', det som man griber efter for at orientere sig i verslinierne. En *hending* kan være a) enten en *aðalhending* eller en *skothending*; b) enten en *viðrhending* eller en *frumhending*.

a) *aðalhending* og *skothending*.

1) *aðalhending(ar)*. Ved 'aðalhending' (helrim) tænke vistnok de fleste på sådanne rim som *eyt* : *eyt* i 2. versl. og *akk* : *akk* i 4. versl. i det anförte ex., d. v. s. på rim bestående af en vocal eller diphthong og en eller flere consonanter, men hvori ikke alene consonanten eller consonanterne men også vocalen eller dipthongen lyde ens. Imidlertid findes der også et andet slags 'aðalhending', som jeg senere skal omtale.

2) *skothending(ar)*. Ved 'skothending' tænke vistnok de fleste på sådanne rim som *err* : *arr* i 1. versl. og *ǫn* : *œn* i 3 verl. i det anf. ex. d. v. s. på rim bestående af en vocal (eller diphthong) og en eller flere consonanter, men hvor vocalen (eller diphthongen) er forskellig, medens consonanten eller consonanterne er de samme. Imidlertid findes der også et andet slags 'skothending', som jeg senere skal omtale.

b) *viðrhending* og *frumhending*.

1) *viðrhending*. Derved forstås den sidste af de to 'hendingar', i en verslinie.

2) *frumhending*. Derved forstås den förste af de to 'hendingar' i en verslinie. En 'frumhending' kan enten være

en *oddhending*, når den står i versliniens første stavelse, eller en *hluthending*, når den står inde i verslinien.

57. Den stilling, 'hendingar' indtage.

1) I et ord:

a) I almindelighed står 'hending' i en rodstavelse. Exx.

áleifr búinn hála Sighv. Hkr. Ól. helg. k. 154 v. 1^{6}.
hugreifum dleifi Hallfr. Fms. III 10.

b) undertiden i en afledningsendelse:

Þrettdnda vann þrœnda Hkr. Ól. helg. k. 16 v. 3^{1}.
orrostu frdk austan ib. k. 239 v. 2^{7}.
þingbliðan höfðingja Plac. 43^{6}.

2) I verset:

a) 'aðalhendingar' have deres faste plads i de lige verslinier (2., 4., 6. og 8.). Her tåles, i normalt 'drkv.', ikke 'skothendingar'.

b) 'skothendingar' have deres sædvanlige plads i de ulige verslinier (1., 3., 5. og 7.). Herfra gives dog hyppige afvigelser, idet 'aðalhendingar' ofte forekomme også i de ulige linier.

3) I verslinien:

a) 'viðrhending' står altid i versliniens penultima. Se det ovenfor anførte ex. *Ferr at*...

b) 'frumhending'.

α) i sex stavelsers linier:

I) 'oddhending' — således 3 gange i exemplet *Ferr at*...

II) 'hluthending' står (i 6 stavelsers linier) i 2. eller 3. eller (sjelden) 4. stavelse fra begyndelsen.

A) I 2. stavelse fra begyndelsen:

sjá bragr hins hárfagra Jórunn Hkr. hárf. 39.

B) I 3. stavelse fra begyndelsen:

herðibrögð enn lögðis ib. Eadem.

C) I 4. stavelse fra begyndelsen:

þá kreppi goð gyðju Kristn. k. 2. Þórv. víðf.

β) Exempll. på 'oddhending' og 'hluthending' i udvidede 'vo'.

I) 'oddhending':

rekin bitu stál á stikla Hkr. Ól. helg. 246. Större afstand kender jeg ikke.
Hús brutu heiptar fúsir Plac. 13^{1}.

II) 'hluthending':

haralds arfi lét haldask Hkr. M. góð. k. 17 v. 3^{4}.

δ) *ló hel sumum frelsi* Fms., Fsk., Mork.
af ði at eignum lofða Hkr. M. góð. k. 17 v. 3.
ε) *grandlauss þvegit vandla* Harms. 50[8].

3) Skönt (som vi har set oven for) en rimstavelses udlyd ofte for en (mindre eller större) del holdes uden for rimet, lader man den dog ikke helt ubenyttet.

En undtagelse gör visse former af stammer på: *-ja-*, *-jan-*, *-va-*. Exempler:

hlífar þeys ok ey-jar ÓdrTr. 12[2].
slæ-r þaut ulfr of hræ-vi Hkr. Ól. helg. k. 160 v. 2[8].

(Umiddelbart på 'frumh.' fölger overalt *r* eller *s*; umiddelbart på 'viðrh.' overalt *j* eller *v*).

Naturligvis er denne fremgangsmåde ikke nödvendig; f. ex.:

ýs hafi allra húsa Hkr. Ól. helg. k. 217 (vo. 5).
gnýs með göfgum ræsi Hkr. Ól. helg. k. 48 v. 1[3].

4) Vi komme nu til den anden art af 'skoth.' og 'aðalhending'. Her består 'skoth.' i, at to indbyrdes forskellige lange vocaler — tvelyde derunder indbefattede — stilles over for hinanden. Exempler:

Nú frák norðr í eyju Eg. k. 24.
Svá lauk siklings ævi Hkr. harðr. 96 v. 1[5].

Og her består 'aðalh.' i, at to indbyrdes identiske lange vocaler eller tvelyde stilles overfor hinanden. Exempler:

fræ hákunar ævi Hkr. gráf. k. 1 v. 4[4].
skýlauss röðull hlýja Hkr. Ól. helg. k. 239 v. 2[4].

Hvor man har denne art af rim (skoth. eller aðalh.), synes formen at fordre, at der altid fölger enten *j* eller *v* umiddelbart på 'viðrhending'. Se de anförte 4 exempler. En consonant på dette sted kan naturligvis ikke undværes.

Men ofte forstærkes i sådanne tilfælde 'frumhending' ved forbindelse med fölgende lyd, hvilket naturligvis bevirker forandring af 'viðrhending'. F. ex.:

sék (ɔ: *sé ek*) *at sjá mun þykkja* Flat. udg. II 474 v. 2[5].
eysteinn hvé brag leystak Geisli 71[6].

Og således kommer man tilbage til rim af den sædvanlige art (vocal + consonant).

59. Tillöb til overflödige hendingar, der ikke sy-

nes tilsigtede, forekomme ofte — uden at det pågeldende 'vo.' synes at tabe derved.

Af en egen art er Flat. udg. II 474 v. 4 (Rögnvaldr jarl):

atatata liggr í vatni
hutututu hvar skalk sitja?

Denne art lade vi nu egentlig blive udenfor betragtningen. Men jeg skal derimod tillade mig at anföre fölgende exx.:

dreif á hafskips húfa SnE. I 498.
Sjár (Sær?) þýtr enn berr bára
bjart lauðr of við rauðan.
. . . .
ginn hlunnvisundr munni. SnE. I 502 (Þórleikr fagri).
Guð réð guðdóm yðvarn Harms. 18⁵ fire 'hendingar'.

Altså er der ingen kritisk grund til af fjerne sligt.

B. 'Hrynhent'.

60. Afset fra gentagelser har man af 'hrynhent' 2904 verslinier eller så meget som 363 erindi (se bilag II).

61. Endog ved et temmelig flygtigt gennemsyn af Snorres Háttatal vil enhver let kunne opdage, at de gamle nord. versarter danne 3 grupper: med linierim, med enderim, uden linierim og enderim. (Bogstavrim have de alle).

Havde Háttatal taget sagen historisk, vilde den rimlöse gruppe have indtaget förste plads, gruppen med linierim den anden, gruppen med enderim den tredie.

Men Háttatal er gået ud fra, at linierimet havde afgjort overvægt i 10., 11., 12., 13. årh.

Jeg har holdt og holder mig fremdeles til gruppernes ordning i Háttatal.

I sidste semester gennemgik vi det egentlige 'dróttkvætt', uden at indlade os på afvigelser, variationer, der ikke vides at forekomme udenfor sådanne digte som Háttatal.

Man kan tale om egentligt 'dróttkvætt' i modsætning til slige variationer.

Men man kan også tale om egentligt 'dróttkv.' i modsætning f. ex. til 'hrynhent'.

Det synes nemlig klart, at Háttatal henregner 'hrynhenda' til 'dróttkvætt' i vidtlöftigere forstand, og at de förste 67 vers ('erindi') af de 102, Ht. indeholder, alle have den opgave, at fremstille denne versart i dens forskellige variationer (afskygninger og afarter og arter).

Jeg tror en kort vandring igennem de förste 67 vers af Ht. vil overtyde os om, at det virkelig forholder sig således.

I de förste 6 vers er enhver verslinie ('visuorð', 'vísuáttungr') indskrænket til de normale 6 stavelser, med eller uden de bekendte friheder, (f. ex. 3[4] förste fod: *sett eru* — ◡ ◡).

Derpå komme vi til vers 7. Her synker stavelsetallet i 2. og 4. og 6. og 8. verslinie aldeles bestemt til 5, uden at Ht. 7 anses for en egen art af 'drkv.'. Ja, Ht. 7 anses ikke engang for en afart, da Ht. 1—*8* henregnes til 'drkv.' i egentligste forstand — henregnes samtlig til nr. 1 af de 60 'hættir' (versarter), der fremstilles i Ht. 1—67 (8+59 = 67).

I vers 8 består linie [1. 3. 5. 7.] af *9* stavelser, og linie [2. 4. 6. 8] af 7. Men herved behöve vi ikke at opholde os.

Vers 9—32 har igen den normale længde af verslinierne, hvorom intet er at bemærke.

Vi komme nu til vers 33, 'veggjat', d. v. s., 'en versart, hvori er inddrevet en vægge eller kile'. I [2. 4. 6. 8.] verslinie er her nemlig indsat et enstavelsesord mellem anden og tredie fod, eller, med andre ord, mellem midterste og sidste fod — hvorved disse verslinier komme til at bestå af 7 stavelser hver, i det deres midterste fod udvides (in casu) enten til en bakkhius (◡ — —) eller til en anapæst (◡ ◡ —). Dette er nu ingen stor afvigelse fra sædvanligt 'drkv.'; men man finder heller ikke noget spor til, at denne afvigelse fjerner 'veggjat' fra sædvanligt 'drkv.' — Man har i den nyeste tid ikke kunnet indse, hvorfor just den tredje stavelse fra enden skulde være den overskydende (den overtallige), skulde være den der er indsat. Hvis dette er uforståeligt, frygter jeg for, at der ikke findes ret meget i

at han alligevel har betragtet 'hrynhenda' som mere 'drkv.', end 'háttlausa'.

62. Man har altså — for nu at komme tilbage til 'hrynhenda' — holdt forskellen imellem denne versart og egentligt 'dróttkvætt' (= 'drkv.' i egentligste forstand) for at være blot qvantitativ, ikke qvalitativ, i det 'hrynh.' forholder sig til egentl. 'drkv.' som 4 til 3, medens de i övrigt stemme overens.

63. Jeg skal tage förste afsnit, förste fod, i en verslinie af 'hrynh.' som exempel.

Man finder her den samme beskaffenhed, de samme egenheder, som i den tilsvarende fod i en verslinie af 'drkv.'. Nemlig: spondeen er overveiende, medens trokhæen möder i et ringere antal, er i minoritet, og resten oplösninger.

De födder, der bero på oplösning, ere 1) ⏑ — — (bakkhius [c. 2 pro cent]), 2) ⏑ ⏑ — (anapæst [lidt sjeldnere]), 3) — ⏑ ⏑ (daktylus, daktyl, [noget sjeldnere end anapæsten]), 4) — ⏑ — (amphimacer, creticus, [c. 21 af 2904]), 5) ⏑ — ⏑ (amphibrakhys, amphibrakh, [c. 12 af 2904]), 6) ⏑ ⏑ ⏑ (tribrakhys [Lilja 7 *skapara næstr í vegsemd hæstri*; Lilja 51 osv., stef, *skapari minn fyrir ásjó þinni*. Yderst sjelden]).

Med hensyn til disse oplösninger i 'hrynhenda' må i övrigt bemærkes, at de ikke forekomme hos de ældste (Hafg., Arnórr), heller ikke i Háttatal eller hos Sturla Þórðarson.

64. Det synes klart, at i de ældre digte i versarten 'hrynh.' forekommer hverken ⏑ — (jambe) eller ⏑ ⏑ (pyrrhikhius) som förste fod, undtagen ved forvanskning.

1) Når man derfor læser hos Arnórr (SnE. I 320 II 314 og 527) *Mikáll* — eller *Mikall* — *vegr þats misgört þykkir*, så må det förste ord være urigtigt på en eller anden måde. Af varianterne SnE. I 320 note 6, »*Mikill*«, »*Mikill* (eller *Mikils*) *er*«, vil man se, at skriverne have været i vildrede. Som det synes, har ingen af dem forstået meningen. I stedet for »*Mikáll* (*Mikall*)« (en jambe) bör man vistnok indsætte det sædvanlige *Mikjáll* (spondé), da Arnórr neppe har brugt navnets latinske former, nemlig: enten den yngre, *Michaël* (en bakkhius), eller den ældre, anapæsten *Mĭchăēl*.

2) SnE. II 126 jf. 413 finder man fremdeles hos Arnórr

»seinkun verðr (*varð* 748) *þá er hlæbarðs* (*hlæbarð* 748) *hánka hnika ár hin ljóta bára«.*

Man (Eg.) har ændret *hnika* til *hnikar* — i begge tilff. en pyrrhikhius, og i begge tilfælde uforståeligt. En 'vísufjórðungr' som citat! Dette sted kan ikke bevise brugen af en jambe som förste fod.

³) Hos Markús finde vi i Knytl. (Fms. XI 299):

»fylkir sá þar friðland bálkat
Feneyjar hlið (*lið*, F) *dýrð at nema* (*venja*, F. K.)«.

Altså en jambus som förste fod. Men hvad betyder *»bálkat friðland Feneyjar«*? Håndskrifterne.

⁴) Hos Markús finde vi fremdeles i Knytl. (Fms. XI 311):

»gjöra lèt þar hollr um hèruð«.

Men membr. H har det rigtige *gerva*, en trokhæ.

[En verslinie ('hrynh.' naturligvis — her er kun tale om 'hrynh.') hos Óláfr hvít. lyder i Fms. IX 430: *flugu borð um hafstilli norðan«.* Flat. udg. III 107 forståeligere: *»flugu þa bord vm hafit nordan«.* Den förste fod er her i intet tilf. en pyrrhikhius].

⁵) Sturla Þórðarson Fms. X 112: *»yðart vald um heiminn kalda«.* En jambe som förste fod! Men endog Flat. (udg. III 214) har her det rigtige *yðvart* (spondé).

⁶) Heraf (nemlig af ikkebrugen af ⏑ —, ⏑ ⏑) tör vi nu drage slutninger med hensyn til et halvt dusin ord, som jeg nu skal nævne i alphabetisk orden.

a) ádám. Det förste menneske kaldes på nyisl. *Adam*, ligesom på dansk. At det sidste *a* var langt i gamle dage, véd vi af Lilja 64 (*»forne Adám vid* (var. *af*) *Jefúfs kvámu«* Hist. eccl.). Men at også det förste *a* har været langt, turde fremgå af SnE. II 242: *»Adam sá þann allt i heimi«*, da verset gör indtryk af ikke at kunne være yngre end fra den förste halvdel af det 14. årh. I latin var den förste stavelse i *Adam* anceps. Hos Ausonius, på et sted, som jeg tilfældig kender (*Sit satis, antiquam serpens quod perdidit Evam, | Deceptumque adjunxit Adam*), er det kort, men hos andre, f. ex. Prudentius, skal det være langt. Og selv om det altid havde været kort i latin, vilde det være gået over til at blive langt i islandsk, hvor den förste stavelse i lat. *ăvē* udtaltes lang (Lilja 28³).

hélug börð í stefja-méli, altså *é* af to grunde; Markús Fms. XI 304 *hélug börð fyr(ir) vinda görðum*.

f) *kóróna*. Det lat. *cŏrōna* hedder på nyisl. *kóróna*. Den mell. selvlyd: *glöðum kór|óna Jesú | þjóni*. Har nu den förste selvlyd også i den gamle tid været lang? Sturla (Hák. Hák. 255 v. 3) *kórónu lét kristni stýrir* — altså i overensstemmelse med nyisl. Altså nu egentlig — ⏑ ⏑ (daktyl), fordum — — ⏑ (palimbakkhius).

65. I den anden halvdel af det 14. årh. synes den regel, at ⏑ — og ⏑ ⏑ ikke forekommer som förste fod, at blive noget vaklende. Dog må man være meget varsom. Et par exempler på denne varsomhed. α) Lilja 7[7] EM: »*Með ofbeldi öðlast vildi*«; men Hist. eccl. »*medr ofbelldi*« ...«. β) Lilja 13[7] EM. »*Með afsprengi, allt þat fengi*«; He. »*med* (var. *vidr*) ...«. γ) Lilja 86[3] He. »*megin Drottning manna oc engla*«; men andre læse *drottningin* i st. f. *drottning*, og *drottningin* stemmer nok så godt overens med tonen i Lilja. δ) Árn. 13[6] »*snara gegnum ræfur þegni*« har måske hedt *snara í gegnum* ... (⏑ ⏑ — ...); jf. dan. *gennem* og *igennem*.

Men jeg skal også anföre tilfælde, der synes tilstrækkelig sikre. Jeg anförer et par exempler: [1]) Lilja 9[3] begge udgg. *sem eng|illinn | tók at | spillast*. [2]) Lilja 93[4] begge *gröð ilm|andi | dupt ok | sandar*. [3]) Fbr. (Flat. udg. **2** 211, GhM. **2** 338) *hjör aldr|egi | sviptir tjalda*. [4]) Gmdr. Árna 39[4] *fagurt | skýrðist | mjök til | dýrðar*.

I den anden halvdel af det 14. årh., begynder, som det synes, den tilstand i sproget, at en lang vocal beholder sin længde foran en anden vocal — a) Lilja 66[7] *svá* (EM; *sá* He.) *ódygðar-brandrinn bjúgi*. b) Einarr Gilsson 1367—8 (Bp. **2** 100 v. 5[3]) *hví æxl|ar þú | virða | vigslur*. — Med mindre man antager ⏑ — som förste fod i disse tilfælde.

66. 'Hrynhenda' er bygget som egentligt 'dróttkv.' og er i grunden ikke andet end: egentligt 'drkv.', der er udvidet ved indskydning af en fod, nærmest — ⏑, ⏑ — eller — —, ⏑ ⏑. Versartens navn, der betyder 'styrtende, faldende rim', står vistnok i forbindelse med denne udvidelse. Jeg må dog her göre en bemærkning. Háttatal 62—64 fremstiller arten 'hrynhenda' i tre underarter ('dróttkvæð

hrynjandi', 'tröllsháttr', 'óbreytt hrynhenda'), men undgår 'oddhending' helt igennem, ligesom i Ht. 8. Det hedder i commentaren (forklaringen) til Htal 8. »*Í þessi vísu eru allar frumhendingar hluthendur, ok dregr þat til at lengja má orðin, at sem flestar samstöfur standi fyrir hendingar*«. Sn. Sturluson har åbenbart været af den mening, at en til gruppen 'drkv.' hörende stærkt udvidet 'áttungr' helst burde have 'hluthending'. Men dette synes at være en lille reform, han har villet indföre i skjaldskabets tekhnik. Ti både hans forgængere og hans samtidige og hans efterfölgere (kort sagt: alle de andre) ere langt fra at undgå 'oddhending' i 'hrynhenda'.

67. Det hænder undertiden, at hovedstaven ikke står på sin plads i versliniens begyndelse, men at der forud for den går et kort ord. Dette ord har man kaldt »øgeord« (NgD. side 21 § 6) eller »satsfylding« (Rask 'kortfattet Vejledning' § 177), hvilken sidste benævnelse beror på en misforståelse af *málfylling*. Der gives to arter af dette såkaldte »ögeord«, ja der gives egentlig tre. Som exempel på den förste art kan anföres: *sáttaðu hrafn í hausti* | *of hræsolli gjalla* Eigla kap. 48 vers 1. Her forstyrrer 'øgeordet' ikke metrum. Det er tvertimod metrisk uundværligt. Men stillingen svarer ikke til idealet: *h* i *hræsolli* er hovedstav. Og i alle kunstigere, og ligesom fuldkomnere, arter af gruppen 'drkv.' står hovedstaven i liniens begyndelse. Kun i to arter af denne gruppe sætter Htal en eller to stavelser foran hovedstaven, nemlig »Ragnarsháttr« (min benævnelse på Ht. 54) og 'Háttlausa' (Ht. 67). Ikke engang i 'Torfeinarsháttr' (55) og 'Egilsháttr' (56) tilsteder Htal brugen af et sligt »øgeord«, men udelukker det fra 58 af de 60 verselag, der danne gruppen 'drkv.'. Ligesom forf. til Htal sætte alle de andre digtere hovedstaven i 'hrynhenda' altid på förste plads. Kun Lilja (c. 1360) gör en undtagelse. Og her optræder ikke denne uskyldige art af »øgeordet«, men et »øgeord«, som vi måske for tydeligheds skyld kunde kalde »øgeordet« nr. 2, og som forstyrrer versemålet. Som exempel på dette slags »øgeord« kan anføres: *Hvat skalt[u] einn í sess minn?* | *þviat sjaldan hefir þú gefnar*, Eigla 48 vers 1 begyndelsen, hvor *þviat* efter min mening

er tilföiet af en, der forplantede verset mundtlig eller skriftlig, altså uægte. Jeg skal anföre et exempel af Lilja, nemlig $83^{(7-)8}$: *listuligu at leiðar nesti* | *þá leysist önd af holdsins böndum*, til herlig reisekost, når sjælen løses af kødets bånd. Dette *þá* gör den förste fod til en molossus (— — —). Den bedste af udgaverne fra det forrige århundrede, udgaven i Hist. eccl., har dette forstyrrende »øgeord« på ikke mindre en 16 steder: 3^{3} 13^{4} 14^{2} 23^{6} 41^{2} 43^{3} 49^{8} 51^{4} 62^{6} $66^{2.6}$ 81^{8} 83^{8} 85^{8} 95^{6} 97^{6}. Af disse 16 »øgeord« findes kun 5 i Lilja udg. 1870 i London af Eir. Magnússon(¹). Og hvad er grunden hertil? Åbenbart den, at Eir. M. har på disse steder optaget bedre læsemåder. Han har nemlig ikke lagt an på at fjerne 'øgeordet'; ti han har 'øgeord' på to steder (11^{4} 64^{2})(²), hvor den gamle udg. (i He.) ikke har det. Men hvad er nu det oprindelige? Lilja er formodentlig meget forvansket. Vel er dette digt ikke synderlig dunkelt. Men det har været meget populairt. Og et skriftværks popularitet i tiden för bogtrykkerkunstens opfindelse måtte være meget ödelæggende for dets oprindelige beskaffenhed. Det er således ikke umuligt, at forf. til Lilja kan blive fuldstændig frikendt i denne sag, når man får en på kritisk og omfattende håndskriftbenyttelse baseret udgave.

En tredje art af »øgeord« er den, der sættes i begyndelsen af linier med bistave (altså i begynd. af linie 1. 3. 5. 7.). Lilja i He. har 6 eller 7 slige tilfælde (Lilja 2^{3}, 14^{1}?, 24^{7}, 72^{7}, 74^{5}, 97^{3}, 99^{1}). Af disse tilff. har Lilja 1870 beholdt 1

(¹) *Vist* (ikke *víst*) *með æru, vald ok ástir*
at vísu gaf hann þeim paradísar 13^{4} begge udgaver.
Bjúg(r) ok sár í banni væri(r)
ok bandi rétt ins neðsta fjanda Lilja 23^{6} begge udgaver.
kenn þú mér at stilla ok stýra
svá steflig orð megi tungan efla Lilja 51^{4} begge udgaver.
hvert þat sinn, er ek kulda kenni
í kostalausu glæpa frosti Lilja 81^{8} begge udgaver.
listuligu at leiðar nesti,
þá leysist önd af holdsins böndum Lilja 83^{8} begge udgg.

(²) »*Léttan blástr af lofti næsta,*
Ok lífs heitleika af sólar reitum« 11^{4} Eir. Magn.
»*Sé ek ei þann, at út megi inna*
Með orða snild, þó gjarna vildi« 64^{2} Eir. Magn.

eller 2 (Lilja 14^{3}, 74^{8}), men tilföiet 3 nye (Lilja 65^{1}, 81^{7}, 86^{5}). Som ex. anförer jeg Lilja 74^{3}, hvor begge udgaver have dette »ægeord«: *sem Herrann býðr með hæstri prýði* (— — — — — — ⏑ — ⏑). Med hensyn til dette »ægeords« oprindelighed eller uægthed i Lilja gælder det samme som med hensyn til »ægeordet« nr. 2.

Jeg tilföier endnu, at Gmdr. Árna 15^{3} lyder i udgaven »*en meira þat, er sjálf hán svinnum*« (— — ⏑ pálimbakkhius). Men *en* er her aldeles overflödigt.

Brugen af disse »ægeord« vanhelder i regelen nyere efterligninger af gamle [regelbundne] versarter hörende til gruppen 'drkv.'.

68. Vi forlade nu 'hrynhenda' og tillige gruppen 'drkv.'. Det kharakteristiske (særegne) ved denne gruppe er, som jeg i en tidligere time har bemærket, nödvendigheden af, at hver verslinie har en lang penultima. — Det höieste antal stavelser i en verslinie — afset fra oplösninger — er 8; det laveste 5. Kun i 2. 4. 6. 8. verslinie kan stavelsetallet synke ned til 5.

II. Hinir smæri hættir.

69. Man har inddelt de gamle nordiske versarter i tre grupper: med linierim; med slutningsrim; uden linie- og slutningsrim. Denne inddeling har naturligvis sin berettigelse. Men den stemmer ikke overens med den gamle opfatning, i fölge hvilken 'Háttlausa' står som nr. 67 i Háttatal, uagtet nr. 1—66 og nr. 68—79 alle have linierim. Både Möb. og Sievers synes at overse betydningen af denne omstændighed.

70. Med den gamle tids ånd for öie får man kun to hovedgrupper, nemlig én gruppe, hvor liniernes penultima nödvendig er lang, 'drkv.' sensu latissimo, Háttatal 1—67, og en anden gruppe, i hvilken verslinernes penultima ikke behöver at være lang, 'hinir smæri hættir', Háttatal 68—102. Jeg håber, jeg vil kunne huske at komme tilbage til benævnelsen 'hinir smæri hættir' på et senere punct. Jeg skal her kun bemærke, at udtrykket 'hinir smæri hættir'

må betegne hele gruppen, Htal 68—102, og ikke, som man tror, blot Ht. 68—79 ('smæri hættir' med linierim).

Som underafdelinger af anden gruppe får vi: A) med linierim; B) med slutningsrim; C) uden linie- og slutningsrim.

A. 'Smæri hættir' med linierim.

71. Ht. 68—70: »Togdrápulag« (SnE. I 683_{12}), »Toglag« (SnE. I 686^{9}); »Togmælt« (SnE. I 686^{9}), »Togdrópohóttr« (Háttal. Rögnvalds nr. 13. — »*togdrápu háttr*« i en anden betydning SnE. I 686^{11}).

Navnets [1]) betydning, [2]) skrivemåde, [3]) oprindelse. [1]) af √ *tug* eller af *tegu-* (en décade)? [1–2]) Se (α) SnE. I 686 note [4] »*tǫgmælt*, W«; (β) SnE. I 408 note [12] (fire vidnesbyrd); (γ) Fms. **5** 5_{4}; (δ) Óh. [53] 180^{13}; (ε) Fms. **11** 204_{14} (»*Tugdrápa*«); (ζ) Hkr. U 440^{19}. [3]) Versarten ('Tögdrápulag', 'Tögdrápuháttr', 'Töglag', 'Tögmælt' en art forkortelser af de förste) er måske opkaldt efter Torarens drapa, men er ældre; jf. benævnelsen Liljulag. Men hvorfor dette drapa kaldtes »Tögdrápa«, véd man ikke. Var måske 'tøglag' en ældre benævnelse på versarten?

72. De digtlevninger, der fremtræde i denne versart, bestå i det hele af 262 verslinier (= $32^{6}/_{8}$ vers). Se bilag III. Disse levninger af 'tøglag' ere mange steder dunkle og synes forvanskede.

73. Den metriske beskaffenhed af 'tøglag'. Et erindi består af otte linier ('vísuorð'). Linien består af to tostavelses födder. Den förste fod er hyppigst — —, langt sjeldnere — ⏑. I spondéen oplöses ikke sjelden den förste stavelse α) til ⏑ ⏑, nemlig:(1) Loft. [1]*líðu framm viðir* 3^{2}, [2]*vasa* [*vasat?*] *eyðilig* 4^{7}, [3]*götu gunnvita* 8^{3}; Sighv. [4]*limafjarðar brim* 7^{8}; Stuttf. [5]*hvaðan æva svá* 1^{4}, [6]*kraka margspakum* 1^{8}, [7]*hnigu sex tigir* 2^{8}, [8]*sigu fyrir hellis* 4^{7}, Halldórr [9]*flugu framliga* 1^{5}; Einarr [10]*luku vág viku* | [11]*vara kostr fara* $1^{1.2}$; Snorri [12]*skala lof dvala* 68^{2}. β) til ⏑ —, nemlig: Sighv. [1]*aðalráðs eða* 2^{3}, [2]*aðalráðs þaðan* 6^{8}, [3]*drekar landreka* 7^{4}; [4]*kilir vestan til* 7^{6}, [5]*snarir herfarar* 8^{4}, [6]*höfuðfremstr jöfurr* 8^{8}, [7]*höfuðfremstr jöfurr* 9^{8}, [8]*fetum suðr metinn* 11^{2},

(1) Disse og de fölgende citater af samme art henviser til levningerne af 'tøglag' således som forfatteren har ordnet dem i bilag III.

[9]*höfuðfremstr jöfurr* 11[4]; Sturl. [10]*skafa vestr of haf* 3[9], [11]*yfirmaðr jöfurr* 3[7]. [12]*»skulut krikaitar«* 6[4]; Halldórr [13]*»hrópit vapn hopa«* 1[4]. [14]*lofaðr friðrofa* 2[6]; Einarr [15]*lofaðr lífgjafi* 2[9]; Snorri [16]*konungs bróður þjóð* 69[2]. [17]*lofum friðrofa* 69[4]. I spondéen opløses undertiden den anden stavelse i til ⏑ ⏑, nemlig: Loft. [1]*snú líða sunnan* 5[5]; Halldórr [2]*Líka gegi [illegible]* 2[5]. [illegible] til ⏑ —, nemlig: Sighv. [3]*Látat af jöfurr* 9[3]; Snorri [4]*fram skal en fjórða* 69[5].

Den anden fod er hyppigst — ⏑ (c. 123 af 258), lidt sjeldnere ⏑ ⏑ (c. 97 af 258), langt sjeldnere — — (c. 19 af 258) eller ⏑ — (c. 19 af 258) (— — og ⏑ — altså omtrent lige sjeldne). Den sidste stavelse kan være og er hyppig et enstavelsesord: *þat*, *þjóð*. Da penultima [illegible] kan være lang og er lang i mere end halvdelen af de foreliggende tilf. (c. 142 af 258), kan man finde den opløst. Man finder hos Brage to steder *nema þat* (⏑ ⏑ ⏑) som sidste fod, og hos Sturl. *[illegible] [illegible] [illegible]* (⏑ — —) bakkhius (3[4]).

Elision: [illegible] synes ikke nødvendig: Loft. 1[3] *[illegible] ór firði* (— ⏑ —), Loft. 7[3] *[illegible]* (— ⏑ —), Sturl. 3[3] *[illegible]* (— ⏑ ⏑); [illegible] synes nødvendig: Sighv. 7[3] *[illegible]* [illegible] vilde være en palimbakkhius — — ⏑. Sturl. 4[3] *[illegible]* [illegible] en palimbakkhius — — ⏑.

14. Det såkaldte bragarmál.

Inden jeg går over til at behandle bragarmál i [illegible] må jeg gøre opmærksom på følgende. Det hedder i kommentaren til Ht. 56, at 1. og 3. vo. består af 4 stavelser, foruden en fjerde unødvendig stavelse *[illegible]* [illegible]. Således står der skrevet og således er stedet rigtig optrykt hos Rask og Sv. Eg. i deres udgaver [illegible] texten i den Arna-Magnæanske udg. er [illegible]. Kommentarens forfatter har altså [illegible]. Man [illegible] bragarmál. [illegible] Denne [illegible] er ikke uden betydning, i [illegible]

commentaren ikke er af Snorre selv, må den dog være omtrent samtidig med Eddaen og forfatteren må have haft omtrent de samme anskuelser som Snorre selv.

ek: Loft. 7[8] *mannbaldr es ek fann* (| ⏑ — —), Loft. 8[1] *Gat ek gollskata* (⏑ — — |); Sn. 68[3] *sem ek mildum gram* (⏑ — — |), Sn. 68[5] *meir skal ek stœri* (— ⏑ — |), Sn. 68[7], *kœrr var ek harra* (— ⏑ — |), Sn. 69[1] *kunn bjó ek kvœði* (— ⏑ — |). Men Sn. 69[3] *þann veitk þengil* (ikke — — —, en molossus!).

Vi komme senere til *ek* efter *hefi, hygg, segi.*

es verb.: Brage 1[8]2[8] *hvat es troll (skald) nema þat* (⏑ — — |); Loft. 1[1] *Knútr es und sólar* (— ⏑ — |), Loft. 8[2] *gör es leygs of bör* (⏑ — — |), Sn. 70[1] *Mitt er of mœti* (— ⏑ — |).

es pron. relat.: Sighv. 6[6] *varr glœstr sá es bar* (| ⏑ — ⏑). Derimod Sighv. 1[3] *at lét hinns sat* (men ikke molossus!), Sighv. 7[5] *enn þeirs kvámu* (men ikke molossus!).

es part. relat.: Loft. 4[5] *þar es stóð fyrir stað* (⏑ — — |); [Sighv. 5[5] (Fsk.) »*þar er graðr fyr gnóð*« (⏑ — — |)]; Stuttf. 4[5] *þá es í reipum* (⏑ ⏑ — |).

fyrir eller *fyr*? Loft. 3[1] *Auk fyrir lista* (— ⏑ — |), Loft. 4[1] *Auk fyrir fornan* (— ⏑ — |), Loft. 4[5] *þar es stóð fyrir stað* (| ⏑ — ⏑), Loft. 5[4] *brimdýr fyrir stim* (| ⏑ — ⏑), Loft. 7[2] *malmdyns fyrir hlyn* (| ⏑ — ⏑), Loft. 7[6] *víghagr fyrir brag* (| ⏑ — ⏑); [Sighv. 5[5] »*þar er graðr fyr gnóð*«]; Stuttf. 4[7] *sigu fyrir hellis* (⏑ ⏑ ⏑ — |). — Sandsynligvis overalt *fyri* (⏑ ⏑) eller *fyr*.

hefi, hefir. Den dobbelte böining. Loft. 7[1] *Gjöld hefi ek marka* (— ⏑ ⏑ — | , en khoriambus) går ikke an; men *Gjöld hefik marka* (— ⏑ — |) er aldeles rigtigt i metrisk henseende og en forandring af *hefik* til *hefk* ingenlunde metrisk nödvendig. Ámundi [5] *nú hefir keypta* (— ⏑ — |), også her er forandring af *hefir* til *hefr* metrisk unödvendig.

hygg. Shv. 3[2] *hygg ek ætt at frétt* (— ⏑ — |). *hykk* osv. er ikke metrisk nödvendigt.

segi og *seg*, den dobbelte böining. Loft. 6[6] *segi ek þat megi* (⏑ ⏑ — — | , en ionicus a minore) umuligt. Derimod er *segik þat megi* (⏑ — — |) rigtigt, men *segk þat megi* (— — |) metrisk unödvendigt.

vas -> *vs*? Sighv. 3[1] 6[1] *Knútr vas und himnum* — ⏑ —,

med henholdsvis 16 og 8 'vo.' i det hele). Den 8de skjald, Snorre, forf. til Ht., opstiller tre arter 'tøglag'. Og da han ikke holder af vaklen eller ubestemthed i formen, fastsætter han forholdet således, at hans förste art af 'tøglag' har helt igennem 1 bistav og hans anden og tredje art af 'tøglag' har helt igennem 2 bistave.

β) Hovedstaven. Når jeg undtager Fms. **7** 92^{18} (Stuttf. 6^4), der er forvansket, meningslöst og uden hovedstav, står hovedstaven overalt i begyndelsen af linien, ligesom i de fuldkomnere arter af gruppen 'drkv.'. Hkr. ved Unger side 440^{28-29} (Ól. helg. k. 182 vers 4 — også i Fms. Fsk. Óh. [49] Óh. [53] Flat.), »*Bygt var innan* | *alt brimgaltar*«, er bistaven ikke *B*, men *i* (i *innan*).

77. Linierim i 'tøglag'.

α) Linierim i frumáttungar.

Háttatal har indfört den regel, at 'annat tøglag' (Ht. 69) har intet linierim i 'vo.' 1. 3. 5. 7.; hvorimod 'fyrsta tøglag' (Ht. 68) og 'þriðja tøglag' (kaldet 'hagmælt', Ht. 70) har linierim i 'vo.' 1. 3. 5. 7. Dog mangler det i '1. tøglag' linie [1], åbenbart en efterligning af Sighv. og Þór. Loft.

Hvad de andre skjalde angår, frembyde de 119 verslinier på de ulige pladser. — Af disse 119 linier savne 43 linierim (af disse 43 linier er én corrumperet, og en anden synes at måtte være corrumperet). Lin [1] uden rim 18 gange; lin [5] uden rim 13 gange; lin [3] uden rim 7 gange; lin [7] uden rim 5 gange. — Af disse 119 linier have 65 halvrim, 3 halv- eller helrim, 8 helrim.

β) Linierim i viðr-áttungar.

I alle tre variationer af 'tøglag' har Snorri (Ht. 68–70) helrim i 'vo.' **2** osv. og anser altså dette for at höre nödvendig med til 'tøglag', altså helrim i 2 for lige så nödvendigt i 'tøglag' som i regelmæssig 'drkv.'.

Det samme gelder om **5** af de 7 andre skjalde: Brage, Loft., Stuttf., Einarr, Ámundi. Der findes hos disse 5 kun *3* afvigelser (Brage 1^4, Stuttf. 1^4 og 6^4 der alle synes at bero på forvanskning. Kun Sighv. nöies ikke sjelden med halvrim i 2, i det han sætter en kort vocal over for en tilsvarende lang. (Exempler: [1]) *jórvík skorit?* 1^4, [2]) *drsæll fara* 3^8, [3]) *hér austan ferr* 6^2, [4]) *frdneygr dana* 6^4,

[5]) *skdney dana* 8[6], [6]) *fæst rán dana* 9[4]. — *Hygg ek ætt at frétt* 3[1] er af en anden art). Og Halldórr synes i denne henseende at have efterlignet Sighv. på 1 sted (2[3] »*hár lausnari*«) af 8.

I linierimet har altså 'tøglag' fölgende mere eller mindre charakteristiske afvigelser fra regelmæssigt 'drkv.'.

[1]) den langt lösere (langt mindre bestemte) anvendelse af linierimet i de ulige linier (1. 3. 5. 7.). Ex.: *Knútr es und sólar.*

[2]) Sighv[s] (og måske Hald. Skv[s]) brug af halvrim i de lige linier. Ex.: *drsæll fara.*

[3]) at 'viðrhending' ikke alene kan være kort, men at den er langt oftere kort end lang (217 verslinier tøglag med rim; deraf c. 87 lange, men c. 130 korte); hvilket hænger sammen med versemålet (metrum). Ex.: *danmörk svana. svans sigrlana.*

[4]) at 'viðrhending' ofte har sin plads i versliniens sidste stavelse. Ex.: *síðnæmr með lið.*

Et mærkværdigt tilf. hos Loft. må jeg nævne: *sliks ríkari* 2[8] Hkr. Fms. Fsk. Óh.[49]. Óh.[53] Flat., uden variant, når undtages, at Fsk. A har *sliks líkari*! Det er enestående, med mindre Brages 1[1] *Troll kalla mik* og 1[7] *hvelsvelg himins* og Loftungas 7[3] *framm fimm tigu* henföres hertil. Men de tre sidste stå i ulige linier.

78. Der findes endnu 6 verslinier, der nærme sig til 'tøglag', nemlig:

a) Fölgende 'vísufjórðungr' af Brynjolfr ulfaldi c. 1016 (Hkr. Ól. helg. k. 60, Fms. IV 123, Flat. udg. II 54): *Bragningr gaf mér | brand auk vettaland,* slutter sig meget nær til 'tøgmælt'. Afvigelsen består i, at 'vo.' 2 består af fem lange stavelser. Måske har dette været gennemfört i den hele 'vísa' — der var kun én — og denne altså fuldkommen regelret.

b) En drömt 'vísuhelm.' fra år 1238 (Sturl.[1] II 209), *Sit ek ok sé ek þat. | Svarið steinvarar: | hví liggr hér á vegg | höfuð í örtröð?* Også her består en verslinie, her den tredje, af fem lange stavelser. Og her er dette en uregelmæssighed, da den förste linie kun er lig fire lange. Men dette er måske at henföre til drömmelivets dristighed

— ligesom f. ex. mangelen af rim i lin. ⁴, hvor assonants træder i stedet for rimet.

---

79. Vi komme nu, idet vi fremdeles fölge ordenen i Ht., til gruppen Ht. 71—73, der udmærker sig ved tostavelsesrim i större eller mindre udstrækning. Jeg kan ikke være enig med Möbius i at betragte disse versarter som en forkortelse af 'dróttkv.'. Derimod taler den korte penultima i 71$^{3.7}$ (*haka skati*) og 72$^{2.4.6.8}$.

80. Ht. 71 »grænlenzki háttr«. Navnets oprindelse, fölgelig også dets lydsform (*grœn-* eller *gren-*? »Grenland, det nuværende Nedre Thelemarken«), usikker.

Beskaffenheden: *Slóð kann sneiðir* | *seima geima*.....

Denne versart findes ikke noget andet sted i den gamle litteratur. —

Hlyk. 10. *Sigurð frá ek seðja*, også kaldet 'hinn grænl. háttr', er nemlig ikke fuldkommen identisk med Ht. 71, undt. i de lige linier. Hlyk. 10 har nemlig ikke to bistave helt igennem, og ikke rim (halvrim nemlig) i 'vo.' 1. 3. 5. 7., undt. på et eller to steder. Denne versart besidder således ikke den fuldkomne regelmæssighed, der hersker i Htal 71. I övrigt er Hlykill 10 defect og forvansket.

SnE. II 413$_{3-4}$, »*sa ær af islandi*« (⏑ ⏑ ⏑ — | [fjerde pæon], eller — ⏑ — *sás·af isl.*) *arði barði* slutter sig fuldkommen til (*Sigurð frá ek seðja* | *sára skára*) Hlykill 10$^{1-2}$.

81. Ht. 72, 'hinn skammi háttr', *Gull knú greppar* | *glóa róa*. Denne versart har jeg kun fundet her. —

82. Ht. 73, 'nýi háttr', lutter trokhæiske rim: *Ræsir glæsir rökkva dökkva*. Kun fundet på dette ene sted. —

83. Ht. 74. 'Stúfhent': *Hafröst hristir* | *hlunnvigg tiggja* | osv. Her er den sidste fod aldeles som i drkv.'. Men deraf fölger ikke, at versarten har udviklet sig af 'drkv.'. Navnet deraf, at den förste 'hending' er 'stýfð'. Egentlig 'stúfhent ok náhent'. Også kun her. —

84. Ht. 75. 'Náhent': *Hrinda lætr hniggrund* | *hafbekks snekkjur*... Ved 'náhent' forstås, at 'viðrhending' fölger umiddelbart på 'frumhending', hvilket er tilfældet her, nemlig i 'vo.' 2. 4. 6. 8., altså er 75 dog ikke så 'náhent'

og

Hlyk. 15 b[1–2] Htal 75[1–2]

Jöfri var-at aldrklifs omtr. = *Hrinda lætr hniggrund*
akarn við hers brak × *hafbekks snekkjur.*

Er dette 'náhent'? Metrum kan gå.

Men det er ikke nödvendigt at udföre dette videre, skönt mangelen på overensstemmelse derved vilde blive endnu mere påfaldende. Kun i 6 tilfælde af 16 stemmer Hlyk. 15 fuldkommen overens med Htal 75. Hlyk. 15 har altså kun tilnærmelser til versarten i Htal 75. Eller med andre ord: Htal 75 holder sig til de 6 eller 7 linier i Hlyk. 15, jeg har anfört, og gennemförer den i dem liggende versart. Navnet 'háhent' forstår jeg ikke.

86. Hlyk. 25 er, som sagt, forskelligt både fra Hlyk. 15 og Htal 75. F. ex.: Htal 75 har 'stýft' ('hnefst') kun i de ulige verslinier; Hlyk. 15 har 'stýft' kun i 10 linier af 16, uden regel; Hlyk. 25 har 'stýft' i alle 16 linier.

Versarten Hlyk. 25 kaldes (i fölge noten) 'halfhnefst'. Dermed kan ikke menes hvad man ventede, at den ene 'hending' (rimstavelse) helt igennem er 'hnefst', den anden ingensteds. 'Halfhnefst' kan her kun betyde, at beskaffenheden af 'hnefst' ikke er gennemfört. Forholdet er nemlig: [1]) at 'viðrhending' er 'hnefst' overalt; [2]) at også 'frumhending' er 'hnefst' i alle de lige linier; [3]) og desuden, uregelmæssig, i (Hlyk. 25) a[5]. — Versarternes fremstilling i Hlyk. er i det hele ikke så correct, som i Htal.

87. Htal 76. 'Hnugghent'[7–8]:

hlunna framm of haka veg
hriðfeld stóðum.

√ *hnaggv* (verb *hnyggva, hnygg, hnögg, hnuggum — hnugginn*), betydn. 'stöde' og 'beröve'. 'Hnugghent' måske 'en versart, hvis 'hending' — rim — er berövet noget (nemlig en umiddelbart fölgende stavelse i rimordet, ɔ: her det usammensatte rimord)'. Altså 'hnugghent' måske egentlig det samme som 'stúfhent'. Grunden til benævnelsen altså: *hafl-(auðr), kalt, snjall(mæltr), hrið(feld).* Der fölger nemlig ingen til det samme (usammensatte) ord hörende stavelse på disse rimstavelser ('hendingar'). Men man kunde også tænke sig *hnugg-* brugt i bemærkelsen 'stöde', og dette synes at

k

ikke rigtig. Der findes kun lighed af en underordnet art, nemlig 'refhvörf'. Dertil kommer nu, at hvis man holder sig til denne lighed, må man sammenstille Hlyk. 35 — ikke med Htal 19. *22*, men enten med Htal 19. *17. 18. 20. 21. 22. 23*, eller (rigtigere) med Htal 19 alene. Men ligheden er, som sagt, underordnet: den angår hverken metrum eller rim. Htal 17—23 er rigtigt 'drkv.', medens Hlykill 35 kun har fire stavelser i verslinien som det normale og desuden 'stýfð viðrhending' ('viðrh.' i sidste stavelse) helt igennem. Der var således, med hensyn til denne sidste omstændighed, snarere grund til at identificere Hlyk. 35 med Htal 51 ('mesti stúfr'), skönt også dette vilde være urigtigt, og det i mere end én henseende.

De to vers, hvoraf Hlyk. 35 består, er i övrigt indbyrdes forskellige. I denne fremstilling må jeg sætte vers 2 först: »*Guðr var, en gramr lèð*« (men de to förste linier ere usikre).

2 eller 3 linier kun 4 stavelser, uden oplösning. Dette synes at være en væsentlig fordring i 'vo.' [4] og [8].

2 linier 'hluthending', nemlig [4] og [8], hvilket synes at være en væsentlig fordring.

3 eller 4 linier have 'stýfð frumhending'. Dette synes at være en væsentlig fordring med hensyn til lin. [4] og [8].

1 af de ulige linier har helrim.

Altså: fire afvigelser fra vort udgangspunkt, nemlig 'hálfhnept' (Htal 77) og lige så mange tilnærmelser til 'alhnept' (Htal 78).

I det væsentlige nærmer Hlyk. 35, 2 sig mere til 'alhneft' (Htal 78), end tilfældet er med Óttarr, hos hvem tilnærmelsen er mere tilfældig.

Rettelse: Linie [6], »*örva gjörðist hrið snör*« (— ⏑ — — — ⏑) er for lang, og må sikkert rettes til *örva varð hrið snör* (— ⏑ — | — ⏑).

Nærmere end Hlyk. 35, 2, står Hlyk. 35, 1 ved 'alhneft' (Htal 78): *Knútr sásk, herr hjósk, | hlífð brast, rönd gnast.*

Men her må vi forelöbig se bort fra lin. [7].

De andre 7 linier bestå kun af 4 stavelser hver, uden oplösning.

Af de 7 gode linier have 4 [illegible].

De 7 gode linier have alle [illegible] [illegible].

Af de gode linier på de ulige pladser har 1 helrim.

Altså: fire afvigelser fra vort udgangspunkt: [illegible] [illegible] og lige så mange tilnærmelser til [illegible] [illegible].

Den uregelmæssige linie (nemlig lin. [illegible]) lyder [illegible] [illegible], altså 4 stavelser [illegible]. En mærkværdig uregelmæssighed, hvor der er lagt an på streng regel.

[illegible] [illegible] [illegible]. Vi gå nu over til at [illegible] [illegible] kort og regelmæssigt hovedafsnit (nemlig [illegible]), frembyder med streng [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* osv.

Karakteristisk der gælder alle 8 linier:

4 lange stavelser uden opløsning.

[illegible]

[illegible]

Enhver hending er skjult. Derfor navnet [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] der stemmer meget [illegible] dermed. Dog er versarten ikke fuldt så streng. Afvigelserne ere opløsninger: *[illegible] [illegible] [illegible]* [illegible] *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* [illegible] *[illegible] [illegible]* [illegible]. Disse afvigelser [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. I [illegible] er verset [illegible] [illegible].

I det mindste [illegible] [illegible] [illegible] ikke [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] *[illegible]* [illegible] [illegible]. [illegible] *[illegible]* [illegible]

[illegible] skrift, og denne ordning har [illegible] [illegible] [illegible]

vocal; altså *herskarr*. (*var* : *skarr* er rigtigt helrim). β) lin.[16] er skrevet: »*ramsætt, óslætt*«. Det sidste ord har *æ*. Men »*ramsætt*« antages at betyde enten 'bittersödt' eller 'södt for ravnen' (*ramns.*); altså måtte -»*sætt*« forandres til *sætt*, og så havde man kun halvrim. Med hensyn til muligheden af *ramn* på dette sted i stedet for *hramn*, *hrafn*, skal jeg bemærke: *hn* med sin rette, fulde, udtale findes i Hlyk. på tre steder (30^{13-14} $37^{3-4.\ 11-12}$), men aldrig som *n*. *hl* med sin rette, fulde udtale findes i Hlyk. ligeledes på tre steder (22^{13-14} 35^{1-2} 40^{9-10}), men aldrig som *l*. *hr* med sin rette, fulde, udtale findes i Hlyk. på otte steder (6^{13-14} 9^{7-8} 18^{3-4} 21^{1-2} 24^{1-2} 34^{7-8} $36^{5-6.\ 7-8}$), (19^{15-16} kan naturligvis ikke anföres som undtagelse). Hertil kommer, at Ragnvald i sine andre digte udtaler *h* foran *n*, *l*, *r* (Flat. udg. II 468 v. 2, 475 v. 1, 481 v. 1, 482 v. 3); hvilket også gelder om de samtidige skjalde på Orknöerne (Ármóðr Flat. udg. II 478 v. 1; Oddi hinn litli Glúmsson Flat. udg. II 479 v. 3, 482 v. 4, 486 v. 3; Þorbjörn svarti [jf. Þorbergr svarti Flat. udg. II 475_6] Flat. udg. II 486 v. 2). Endelig står det for mig som noget aldeles afgjort, at også den anden af forfatterne til Hlyk., Hallr Þórarinsson breiðmaga, en Islænder, har udtalt *h* foran *n*, *l*, *r*. Heraf skulde nu fölge, at *ramn* i stedet for *hramn* (Hlyk. 39^{16}) var umuligt. Men på den anden side står den sidste (fjerde) 'vh.' af Hlyk. 39: »*Raut blóð, rann þjóð,* | *riðu sverð, nè ferð,* | *álmr rauðs, ræ bauðs* | *ramsætt óslætt*«. Ordet »*álmr*« synes mindre passende end *malmr*. Og *rauðs . . . bauðs* er vel nyere norske former i stedet for oprindeligt *rauzk . . . bauzk* (jf. skrivemåderne: *hjósk* 6^{16}, *sdsk hjósk* 35^1, *bargsk* 35^5). Afset fra »*ramsætt*« synes i övrigt alt at være rigtigt. Have nu forfatterne til Hlyk. kendt udtalen *r* i stedet for *hr* og villet vise den på dette sted? Eller er den hele 'vh.' digtet senere? At det (denne 'vh.') er forfattet för end overgangen *œ* -> *æ* kom til gennembrud på Island, synes klart af papirhåndskr. (Upsala 28 folio), hvor man finder skrivemåder som »*Halfnesst*« (en åbenbar forvanskning af *halfnefft*) og ligefrem »*Halfnæfst*« (skulde være *Alhnefst*) (det förste 25, det sidste 39). I alt fald får man således halvrim (*sætt* : *slætt*). Men 39^{16} bör måske hedde *ramnsætt óslætt* — *ramnsætt* (om åd-

Ikke blot den ene eller den anden af de to lange stavelser i en spondeus som förste fod, men også den lange stavelse i en trokhæus som förste fod, kan oplöses. Og i verslinien

[12]) Háttalykill 27[1] *Á ek frá óláfi* synes derfor 'bragarmál' (*Ák frá*) ikke ganske nödvendigt. —

Endelig skal jeg tillade mig at anföre 5 mistænkelige verslinier:

[13]) Þórmóðr *Feldi* [5] (Eb. k. 26) *slitu þar síðan* (◡ ◡ |). Den ældre udg. har *slita*, metrisk rigtig, men dristigere med hensyn til meningen, skönt *slitu* vistnok også er en fiction.

[14]) Sturla *Hlöðu* [8] (Fms. X 140, Flat. udg. III 226) *varir vegstórum* (◡ — |). Men Flat. har »*vorir*«. Sturla synes at have anset sig for en Nordmand.

[15]) Þórmóðr *Saddi* [4] (Eb. k. 44) *í alptafirði* (◡ — |).

[16]) Sturla *Herðu* [8] (Fms. X 135, Flat. udg. III 224) *Aleinn lífdvalar* (navnet på en skotsk mand. ◡ — |).

[17]) Háttalykill 27[10] *stigu forðum aurborða* α) (tredie pæon ◡ ◡ — ◡) metrisk umulig, β) hovedstaven på et galt sted, γ) mening ingen, eller i det mindste yderst dunkel.

II) Den **anden fod** er i regelen, 235 af 244, en — — ◡ (antibakkbius) eller — — — (molossus), ligegyldigt hvilket, da den sidste stavelses qvantitet er indifferent. Af de 235 verslinier har kun 8 molossus. Grunden hertil er naturligvis ikke metrisk. Den er sproglig, sproghistorisk. Endelserne i oldnordisk ere afslebne og stærkt forkortede. Man sammenligne f. ex.: oldn. *sunu*, acc. plur., med got. *sununs*, lat. *fructūs*; oldn. *fregna*, præs. ind. plur. 3, med got. *fraihnand;* oldn. *fregni*, forestillende nutid ental 3, med got. *fraihnai;* osv.

Jeg nævnte 235 verslinier (af 244) med — — ◡ eller — — — som anden fod. Men der er flere. En i metrum mistænkelig og i mening forstyrret verslinie »*heldum um haf aldir*« har Egilsson i overensstemmelse med Flat. rettet til *heldum háfaldar* (— — ◡), Fms. X 124 (Flat. udg. III 220). En anden verslinie (Fms. X 121), »*skein af skautvönum*«, er SEg. med rette tilböielig til at læse *skein af skautvœnum*, i det han henviser til *hin skautfögru flaust* i det samme digt (Fms. X 136). Flat. og Fris. have *skautvænum*.

En tredje verslinie er skrevet »*sárs um Satíri*« (Fms. X 129, Flat. udg. III 222 v. 3). Her vilde den anden fod altså være ⏑ — ⏑. Men man har i gamle dage ikke sagt *Satíri*. Navnet svarer til det skotske *Cantyre* (*Cantire*, *Kintyre*). Halvöen *Cantyre* kaldtes af Islænderne (og sikkert også af Nordmændene) [1]) *Santíri* (Björn krepphendi *Santíri laut sunnar* | *seggja kind und eggjar*, åbenbart det rigtige Hkr. U. 647. — Magn. berf. † 1103). [2]) *sátíri* (Flat. udg. III 103^5 222^{14} 227_{11} »*Saatiri*«, Fms. VII 42—43 »*Satíris hnè sveitar* | *seggja-kind und eggjar*, forvanskning af *Santíri laut* osv. Men metrum fordrer *sátíris hné* osv.). [3]) *saltíri* (*salteri*, *salterni*) Njála 1875 kap. 89 note [101]. Én af disse former — snarest *sátíri* — må Sturla antages at have brugt: *sárs um sátíri* — — | — — ⏑.

Vi har således 238 verslinier med — — ⏑ eller — — — som anden fod. (Rest altså 6).

Alt det (med hensyn til 'haðarlag' anden fod) anförte synes sikkert.

Jeg har oven for under förste fod nr. [15]) omtalt Þórmóðr Trefilsson's *í alptafirði*, en påfaldende verslinie, i det förste fod er en jambus og anden fod en amphibrakhys. Dog beholder *í* måske sin længde. Vanskeligheden ligger da i anden fod! Det er imidlertid ikke usandsynligt, at denne linie oprindelig har hedt *alpta í firði*, men at overleveringen — uden at agte på og måske uden at have nogen egentlig indsigt i versemålet — har indsat det almindelige prosaiske *í alptafirði*. (Til sammenligning: *gifrs á grandnesi* (også Þórmóðr, i samme digt). *Alpta í firði* — ⏑ | — — ⏑ (altså 239 linier med | — — ⏓).

Hvis denne gisning skulde være rigtig, findes der i 'haðarlag' kun 1 linie med ⏑ — ⏑ som anden fod, nemlig Sturlas »*fleins í stað einum*« (Fms. X 121, Flat. udg. III 218), hvor den förste fod er af sædvanlig art. Hvad skal man nu tro om denne ⏑ — ⏑ som anden fod? Har accenten allerede her haft indflydelse på qvantiteten og forlænget *a* i *stað* (altså anden fod — — ⏑)? Det synes ikke rimeligt.

I de övrige fire linier er anden fod undtagelsesvis en daktyl. Disse linier ere: Þórmóðr (Eb. k. 56) *gifrs á grand-*

nesi og (Eb. k. 62) *lágu lífs vanir.* Sörlastikki (Flat. udg. I 278, Fas. I 397) *ýgr í austrvegi.* — Sturla (Fms. X 135, Flat. udg. III 224) »*Aleinn lífdvalar*«. Her er, som man ser og som för bemærket, den förste fod en jambus.

Man ser, at den metriske grundform for 'haðarlag' er aldeles afgjort — ⏑̲ | — — ⏑̆, og at afvigelser herfra ikke ere mange, når oplösninger ikke betragtes som afvigelser.

De verslinier af 'haðarlag', man af metriske grunde ligesom er i forlegenhed med, ere egentlig kun tre (hvilke jeg alle har anfört): *fleins í stað einum* (anden fod ⏑ — ⏑!), Sturla; *Aleinn lífdvalar* (förste fod ⏑ —!), Sturla; og *stigu forðum aurborða* (förste fod tredje pæon!) Hlyk. 27[10].

d) Bogstavrimet i 'haðarlag'. 'Haðarlag' har to bistave overalt, altså to bistave i hver af de 122 ulige linier, i alt 244 bistave.

Hvad hovedstaven angår, så står den i (selve) begyndelsen af 118 af de 122 lige linier.

Exempel på et i begge henseender normalt liniepar: *allr var salr sollinn* | *sanda dreyrblandinn* Hallgr.[3–4].

De fire undtagelser (med hensyn til hovedstaven):

¹) 'Hovedstaven' står i det indre af linien på tre steder hos Þórmóðr. α) *í alptafirði*, hvis dette er denne linies oprindelige form. β) *es 'hann arnkel feldi*, hvis dette er denne linies oprindelige form. γ) *svá skal fjandr hegna*, i stedet for hvilket forf. kunde have sagt f. ex. *fjandr svá skal hegna*.

²) Hlyk. 27[10] savner hovedstav, med mindre den skal söges i begyndelsen af femte stavelse (»*stigu forðum aurborða*«).

e) Linierimet i 'haðarlag':

¹) I de ulige linier mangler linierimet a) hos den ældste, Þórmóðr, 8 gange af 20; b) hos den næstældste, Ragnvald, 3 gange af 8; c) i Bergþórs dröm (1257) 1 gang af 4; men aldrig hos de andre (fire).

Man har altså af 122 ulige linier 12 uden rim. Af de övrige 110 have 15 eller 14 helrim(¹), resten halvrim.

²) I de lige linier mangler linierimet hos den ældste skjald,

(1) nemlig: Þórm. *Fekk*[8]. Hlyk.[37 5]. Htal[8]. Bergþórr[5]. Sturla *Öngr*[7]. *Laust*[3.5]. *Fyst*[7]. *Helt*[3]. *Ferð*[1.3]. *Herðu*[1]. *Blés*[7]. *Hlóðu*[7].

Þórmóðr, i 10 af 20 linier; men hos ham forekomme i de rimlöse linier momentane tillöb til 'runhenda', ligesom for at böde på mangelen af linierim: *Fekk*⁷⁻⁸ *unda gjalfrs eldi | es 'ann arnkel feldi. Saddi*³⁻⁴ *»örn á úlfsvirði | í Álptafirði«. Böð*⁷⁻⁸ *»þrír fyr þrekstæri; | þar fékk Hrafn væri«.*

Hos de andre skjalde mangler linierimet aldrig.

Der er altså 112 lige linier med rim; disse have naturligvis alle helrim. Dog har Hlyk.[2] (*»auðar þrámeiðum«*) halvrim — höist uregelmæssig!

B. 'Smæri hættir' med slutningsrim.

94. Vi forlade nu det gamle linierim, for at gå over til slutningsrimet, en rimart, der ligger til grund ikke alene for 'rímnalög', d. e. rimarterne i de så kaldte 'rímur', men for de nyere europæiske rimarter i det hele.

Alle oldnordiske versarter med slutningsrim indbefattes under navnet 'runhenda', åbenbart af *runa* 'række'. Selv et enkelt rim (= to 'hendingar') er nu rigtig nok et tillöb til en række, også hvor der er tale om linierimet; f. ex. **s s** i *Læ**s**ir leyfðr ví**s**i* eller **and and** i *l**and**a útstr**and**ir.* Men her træder rækkeforholdet ikke så klart frem som i slutningsrimet, der [1]) fremhæves ved stillingen foran en pause; [2]) overalt er helrim, ofte endog helrim på to stavelser; [3]) ikke tåler noget ikke rimende element i sin udlyd, altså er ligesom strengere og renere end linierimet. Jeg skal forklare dette sidste ([3])) ved et exempel. Stavelserne *vart* og *svartr* danne et slutningsrim i et improviseret halvvers af Gunnl. ormstunga (Gunnl. kap. 6). Dette er en enestående anomalie, der kharakteriserer halvverset som en 'kviðlingr'. Derimod afgiver *vart* : *svartr* et aldeles correct linierim: *jöfurr g**óðr** vill svá bl**óð*** (Htal 51[8]).

I det fölgende medtager jeg ikke 'rímnalög' under behandlingen af 'runhenda'. 'Rímnalög' fjerne sig i flere henseender fra det egentlige 'runhenda'. En gennemgående forskel er den, at vers af 'rímnalag' (et 'rímnaerindi') består af 4 eller 3 linier, medens det gamle 'runhenda' altid består af 8 linier, ligesom oldnordiske uforvanskede vers overhovedet, med undtagelse af »ljóðaháttr« (Htal 100, Rask)

par *á*, i andet liniepar *ann*, i tredje liniepar *er*, i fjerde liniepar *ýrstr*. Verset er altså 'hin minsta runhenda'.

2. 'Runhenda' på 4 stavelser.

96. 'Rh.' på 4 stavelser findes i c. 500 'vo.' (jf. Bil. V til verslæren).

97. Den metriske beskaffenhed. Jeg deler linien i to födder à 2 stavelser.

Den förste fod er på c. 420 steder en spondé eller noget metrisk tilsvarende (enten i virkeligheden, som ◡ ◡ — — ◡ ◡, eller i fölge vedtægt).

På c. 20 steder er den — ◡.

Den anden fod er en fod på to stavelser: — — eller ◡ — eller — ◡ eller ◡ ◡. Forholdet er omtrent: 16, 12, 11, 8.

Af de c. 500 verslinier ere over 60 virkelig eller tilsyneladende uregelmæssige.

Jeg skal kun anföre nogle exempler.

1–4 Jeg anförer först fire linier, der synes absolut for korte.

Grámagaflím: *svá at gerðu eik* | *gekk heldr keik* | *ok aum í vömb* | *varð heldr til þömb.* læs *gekk heldr til keik*? jf. lin. 4.

Kolb. Tum.: *komi mjúk til mín* | *miskunn þín.* Således Bp. I, men Bp. II *miskunin þín.* Det rigtige *miskunnin þín.*

Dröm i »1255«: »*Ero menn þá*« ◡ ◡ — — og som det synes uden mening. Snarere kunde man forstå *Erot þeir menn þá.*

Snjólfr: *hjálmgriðr tögg.* Men digtet handler om en begivenhed fra året 1362. Altså uden tvivl *hjálmgriður.*

5–22) Jeg nævner nu 18 verslinier, der kun bestå af tre stavelser foruden den förste: et kort enstavelsesord foran en vocal. Sievers og Möbius synes at gå ud fra, at slige ord brugtes som lange. Det er måske rigtigt. Men jeg er dog ikke overbevist om rigtigheden deraf; og jeg ser heller ikke, hvilket omfang de give denne regel. Sagen måtte undersöges i det enkelte.

5) Skallagr.: *of ynglings börn.* Her er jeg i forlegenhed. Det ældste *umb*, jeg kender, er fra 1184. Og jeg tvivler på, om her kan gettes på *yfir.*

6–8) Höfuðlausn 1[6] *við ísa brot.* Htal 87[3] *við orða sker.*

[23]) Höfuðlausn Eg. 2[5] *Lof at vísa vann* — — — | . Men stedet er neppe sikkert.

[24]) Höfuðlausn Eg. 3[4] *ef ek þögn of gat* — — — | . Jeg tror ikke, Sievers vil læse *efk*.

[25]) Höfuðlausn Eg. 19[4] *es ek þögn of gat* — — — | .

[26]) Þjóð. Arn. SnE. *es of alla brá* — — — [eller — ⏑ —. Men jeg tror ikke, Sievers lader en slig oplösning af — — gelde].

[27]) Kolb. Tum. *ek em þrællinn þinn* — — —. Ved at læse *emk* vilde modsætningen imellem denne og den fölgende linie (*þú est* [*ert*?] *dróttinn minn*) svækkes.

[28]) SnE. II 240 *ek em synda bót* — — — | . Her skal *ek* stå i begyndelsen. Verset er rigtignok neppe ældre, end fra omtr. 1340.

[29]) Snjólfr *gaf ei hvíldar hlið* — — — | . Digtet er rigtig nok fra 1362 eller endog lidt yngre.

[30–32]) Det er også værd at lægge mærke til fölgende forbindelser. Höfuðlausn Eg. 5[1] *Vas at villr staðar*. Þjóð. Arn. Hkr. *vas-a læsum léttr*. Höfuðlausn Eg. 17[3] *muna hodd-dofa*. Skulde man nu her antage forkortelse af *vas* og *mun*? eller — — — | , — ⏑ — | , — ⏑ — | ?

[33–34]) Jeg kunde fremdeles have anfört Höfuðlausn Eg. 1[2] *en ek Viðris ber* og Htal 86[6] »*en at gjöf vaða*«. Men skulde Höfuðlausn Eg. 1[2] ikke oprindelig have lydt *auk viðris ber*? Derimod kan Htal 86[6] være rigtigt, hvis her virkelig skal stå *en* (altså kort!). Höfuðlausn Eg. 5[8] »*en und um glumdi*« mangler en hovedstav.

[35–36]) Jeg anförer nu to sammenhörende tilfælde

[35]) Höfuðlausn 2[4] *á engla bjöð* og

[36]) Þjóð. Arn. Hkr. Har. harðr. k. 2 *í öngvan krók*. Altså: omsætning? eller enstavelsesord undtagne fra forkortelse i visse tilfælde?

Brugtes måske korte enstavelsesord som 'syllabae ancipites' (vaklende i qvantitet)? Jeg er endnu stadig i uvished.

Jeg går nu over til at omtale de verslinier af fire stavelsers 'runhenda', der synes for lange.

[37]) En meget slem linie er Höfuðlausn Eg. 1[8] »*minnisknarrar skut*«. Sievers tror at måtte anse den for 'hátta-

fall'. Jeg antager dog ikke gerne 'háttafõll' af denne art i et sådant digt, og indser ikke, hvorfor Egill skulde have valgt et tostavelsesord (*knarrar*), da han har haft valget imellem så mange enstavelses genetiver. Edda opregner henved 20 sådanne, f. ex.: *askr. bátr. flaust. fley. hreinn. kringr. kjóll. kuggr. lið. lung. nór. [prámr.] regg. skalpr. (skip.) þekkr.* — [*fartiðr*[1] eller] *far tiðr*]. *minnis nós? minnis reggs?*

38) Höfuðlausn Eg. 7[2] »*ef firðar þegja*«. Sievers foreslår *firar* — jeg tror med rette.

39) Höfuðlausn Eg. 8[3—4] »*beit benþrefill, þat var blóðrefill*«. Sievers vilde formodentlig læse *þat vs*. Men jeg tror *vas* beror her på en misforståelse. Det forekommer mig nemlig klart, at man har her et tilfælde af det, Htal 25 kalder 'tilsagt' og Hlyk. 34 'tilsegjandi'. Det består i, at en skjald en enkelt gang ligesom morer sig og tilhörerne med at forklare en kenning — i begyndelsen sporadisk; men i digte som Htal og Hlyk. blev dette gennemfört i hele vers. Men det hed ikke *Harr skar hildar [illegible] Hjalms grand var þat* [illegible]. Det hedder derimod *er*. Jeg læser derfor Höfuðlausn Eg. 8[4] *þat es blóðrefill*.

40) Höfuðlausn Eg. [illegible]

[illegible]

41) [illegible]

[illegible]

42) [illegible]

[illegible]

[illegible]

får da enten ◡ — ◡ ◡ (anden pæon, med *ón*) eller ◡ ◡ ◡ ◡ (proceleusmaticus, med *on*).

[46]) Snjólfr »*kvað hann þurfa þess*«. Også her tror jeg *h* må udelades. Altså ◡ — — | ◡ — (*kvað* altså ikke langt!).

[47–48]) En art 'níð' »1119« Sturl.[1–2] *Goðinn repti svá*, | *er vér gengom hjá* (så Sturl.[1]; men Sturl.[2] *at vér gengumsk hjá*) | — *stóð á hnakka hý* — | *hverr maðr kvað fý*. Sammenhæng: »*er þeim* (ɔ: goðinn og hans ledsagere) *greidd vápn sín ok klæði; ok ríða þeir á brott*..... *En þá er Þórðr gekk út, þá var þetta kveðit*«. Jeg tror, denne 'vh.' bör hedde: *Goðinn repti svá*, | *es gengu hjá* | — *stóð hnakka hý* — | *hverr* osv.

[49]) Einarr Skúlason »*fyriskógar garmr*«. Det er muligt, at allerede Einarr har udtalt *fyri* (med kort *y*). Men det er også muligt, at her står *fýri*; ligesom hos Arnórr (*fýris garmr of skeiðar stýri*).

[50]) Hlyk. 24[4] »*fáir þóttu kunna betr*«. Må være urigtigt. Sievers retter *fáir kunnu betr*, metrisk rigtig; men det er ikke det udtryk, man venter her. (?*fáir þóttu betr*? Jf. f. ex. *hann var vel í vexti* Eg.[56] p. 115).

[51]) Hlyk. 24[15] »*honum tiddist hildr*«. *hon* kort (Sievers II 282). Pronominalformen *hánum* holdt sig i poesie ned i det 14. årh. Men i daglig tale er det sikkert tidlig bleven forkortet og den forkortede form ligeledes bleven optaget i poesien på de steder, hvor den lange form ikke passede. Ragnvald har på dette sted formodentlig sagt *hanum*.

[52]) Htal 81[8] *ok honum fœra*. — ◡ — | — ◡.

[53–54]) Snjólfr *honum byrgi mest* ◡ — — | ◡ —
og *honum fylgir* (*fylgdi*?) *fast* ◡ — — | ◡ —.

[55–58]) I Joreds dröm »1255« forekomme fölgende for lange linier: *ok brynjaðr í sveim*. *eru brennumenn þá*. *er þeim vegnar svá* to gange. Fölgende ord synes at måtte udelades: *ok* i den förste linie; det er også udeladt i Sturl.[2]; — *eru* i den anden linie; — *þeim* i de to sidste.

[59–60]) Som Sievers har bemærket, og som mine Herrer under Deres læsning af poesie måske flere gange har lagt mærke til, synes det undertiden, ja ofte, metrisk nödvendigt at udelade stedordet *þú* (*ðú ðu*, *tú tu*, *dú du*, *ú u*) en-

*m**

ten ganske eller til dels. Jeg anförer to 'vo.' af Kolbeinn Tumason: *Heyrðu himna smiðr* (— ◡ — | ◡ —) og *minstu mildingr min* (— ◡ — | — —). Som man ser, ere disse linier ikke metrisk urigtige. Ikke desmindre tror jeg (men også dette spörgsmål må særskilt undersöges), at man i stedet for *heyrðu* har sagt *heyr* eller snarere *heyrð*, og *minst* (ikke *minskt*) i stedet for *minstu*, og altså i disse tilff. har udeladt en del af *þú* osv. (nemlig vocalen).

[61]) Kolb. Tum. »*at þú græðir mik*«. Her synes *þú* helt at måtte forsvinde.

[62]) Kolb. Tum. Bp. I: »*þú hefir skapaðan mik*«, hvilket slet ikke går an. Bp. II har *skaptan* (ɔ: *skapðan*), endnu for langt, i det förste fod bliver anden epitrit. Læse vi *þú hefr skapð* bliver förste fod molossus. En stærkere sammendragning synes altså at måtte anvendes (*þú'fr*?).

[63]) Höfuðlausn Eg. 11^3 »*vdru-t*« *blóðs vanar*. Også her bliver förste fod molossus, med mindre man forkorter *våru-t* til *varu-t*.

[64]) Einarr Skúlason: »*Rænir* (Hkr. U.; *Rènir* Fms. VII 234) *flýðu ríkt* (— — — | ◡ —). Skrivemåderne hidröre vistnok fra skrivemåden *Rånríki* (nuværende Bohuslén). *Ranríki*? og *renir*? Mork. udg. har *remir* to gange.

[65]) Jeg forbigår Gunnl. ormst. og verset i Friðþj., og bemærker kun, at den sidste linie i dette vers er i Fas. II 493 skrevet »*birtir mèr í hvarma*«, så vidt jeg ser, uden mening, og med 4 lange stavelser i stedet for förste fod. I Fas. II 76 er denne linie skrevet »*bitr mèr í hvarma*«. Det rigtige formodentlig *bitr í hvarma*, hvilket synes bedre endog uden hensyn til metrum.

98. Rimstave.

Da verslinierne ere så korte (kun 4 lange stavelser eller deres æquivalent) ere to bistave ikke nödvendige, men bruges ikke des mindre næsten dobbelt så ofte, når det hele tages under ét. De enkelte skjalde afvige meget heri indbyrdes. Egill bruger to bistave kun lidt hyppigere end én (39 gange dobbelte bistave; 34 gange kun én bistav. — Höf. 5^{7-8} mangler rimstave). Einarr Skúlason bruger to bistave i 28 linier, kun 1 bistav i 3. Hlyk. har to bistave i 7 linier af 8, kun én bistav kun i én. Kolb. Tum. har to bi-

stave i 10 linier. Htal har to bistave i nr 80, 81, 84, 86, 87, men kun en bistav i nr. 85; det er den i Htal sædvanlige strenghed. Snjólfr (c. 1362) har to bistave i hver af sine 23 ulige linier.

Hovedstaven står ikke fuldt så hyppig i begyndelsen som i det indre af linien. (Forholdet omtrent som 7 : 8).

99. Slutningsrimet. Som De erindre, mine Herrer, består dette undertiden af én stavelse, undertiden af to stavelser.

'Full runhenda' af linier på fire stavelser findes kun Háttatal 80 (*Lof er flutt fjörum*) og 86 (*Veitk hrings hraða*), begge steder med tostavelses rim.

'Minni runhenda' med tostavelses rim findes kun Htal 81 (*Fluttak frœði*).

'Minni runhenda' med enstavelses rim findes:

[1]) hos Sighvatr (*Brýnd váru dörr*).

[2]) hos Einarr Skúlason SnE. I 504 (*Skar ek súðum sund*), en 'vh.', der må antages at höre til et andet digt, end de övrige levninger af 'runhenda', man har af samme skjald.

[3]) Htal 84 (*Orð fekk gótt gramr*).

[4]) Htal 87 (*Drífr handar hlekkr*).

[5]) to 'vhh.' SnE. II 240, der have det særegne, at hele rimordet gentages.

,Minsta runhenda' med tostavelsesrim:

[1]) Þórðr Sjáreksson.

[2]) Htal 85 (*Mærð vilk auka*).

[3]) Friðþj. slutter sig hertil.

'Minsta runhenda' med enstavelsesrim'.

[1]) Þjóðólfr Arnórsson (20 'vo.').

[2]) Snegluhalli. Men urigtigt rim og vistnok forvanskning.

[3]) 1119 (*Goðinn repti svá*).

[4]) Einarr Skúlason, undt. i den ene nys anförte 'vh.'.

[5]) Hlyk.

[6]) Magnús Þórð. c. 1202 (*Sitr fimligt fljóð*).

[7]) Kolbeinn Tumason.

[8]) Jóreiðr, en dröm »1255«. Det uregelmæssige ligger her, for så vidt den poetiske form angår, i rimstavenes löse anvendelse.

[9]) SnE. II 200 et vers (»*Vatn kalla* [*kallag?*] *mik*«).

at oplöse linien i tre (mindre) dele, deler jeg den i to födder: en förste fod på to stavelser, og en sidste fod på tre.

Den förste fod er på 77 steder en ren spondé. Deriblandt er *nóregr* i Búadrápa. Ellers fik man en jambus! Også Drömmens (*Höggvask*[8]) *á efst(a dómi)* tror jeg at måtte opfatte som — —, i det jeg tror at måtte antage, at udlydende lang vocal i et enstavelsesord ikke — i det mindste ikke altid — forkortes. Jf. Höfuðlausn Eg. 2[4] *á engla bjöð*. Þjóð. Arn. Hkr. Har. harðr. k. 2 *í öngvan krók*.

På 20 steder er den — ⏑ (cf. under — ⏑ ⏑ og under elision).

På 4 steder er den ⏑ ⏑ — nemlig: Búadr. *Knúði*[7] (*kili skaut* | *æst alda*), *Hrutu*[3] (*höfuð auk* | *hendr manna*), *Neytti*[6] (*flugu af* | *streng örvar*), *Steig*[6] (*Búi nam* | *sér hvdra*). ⏑ ⏑ — er æquivalent for — —.

På nogle steder — ⏑ ⏑ nemlig: [1]) Búadr. [b]*Báru*[6] (*vápn esu* | *grimm törgum*); [2]) Drömmen (*Höggvask*)[3] »*illa e˜v v˜ fett˜*« 122 a ɔ: *illa' eru* | *vér settir*. Men Bp. I har *vit* i stedet for *vér*. Sturl.[1] »*illa erum settir*«; altså en trokhæ. — *Höggvask*[4] 122 a *þá er inn coma gráir hettir*, hvor *þá er* måtte udelades eller også *gráir*. Også *er inn koma* | *gráir hettir*, ⏑ — ⏑ ⏑ | ⏑ — — ⏑, kunde gå an. — *Höggvask*[5] (122 a »*Værk mvno vpp innaz*«); [3]) Htal 83[1] (*Naðrs gnapa* | *ógn alla*).

På nogle steder ⏑ — — nemlig Búadr. *Örum*[1] (*Örum réð* | *sér snörpum*) og Htal 92[1] (*Getit var* | *grams fara*) og 93[2] (*honum fylg|ir dáð mest*).

På nogle steder — ⏑ — nemlig Búadr. *Gullu*[7] (*hauks vasat* | *friðr fjöllum*) og Htal 89[1.2] (*Hirð gerir* | *hilmis kátt*. *höll skipask* | *þröngt at gátt*).

(Anden pæon, ⏑ — ⏑ ⏑, se under — ⏑ ⏑).

Elision? *Gnoð*[1] *Megnu* (udgg. »*Megn*«) *í* | *gegn glyggi* — ⏑ — eller elision og — —. Búadr.: *Báru á* | *vali víka* item; *Gullu*[6] (*gengu í* | *sundr hjalmar*) item; *Feldi*[2.4] (*valði of* | *ndi stirða*. *hrunði á* | *borð sveiti*) item. — Drömmen[7] Sturl.[1] og Bp. *engi es* | *á sómi* — ⏑ ⏑ eller elision og — ⏑ (Sturl.[2] metrisk urigtig: »*enginn er á sómi*, med mindre *enginn* udgör förste fod, altså — — | ⏑ — — ⏑). Men læse-

måden kan vist ikke beholdes, da *engim* sikkert er yngre end 1208—9. 122 a *»engi e⁻ a fomi«* (— ⏑ | — — ⏑).

Bragarmál.

¹) metrisk nödvendigt Búadr. ²*Báru*² (*vel frák* | *þeim líka*) og drömmen (*Höggvask*)⁶ (*þá'r ald ir finnask* eller med 122 a *»þæ e⁻ allð¹ F1.v²«*) og Búadr. *Búa*¹ (*Búa frák* | *greitt ganga*, altså ⏑ ⏑ — | — — ⏑), hvis udlydende lang vocal i enstavelsesord ikke forkortes foran en vocal.

²) metrisk unödvendigt Htal 89⁵ (*slíkt tel ek hilmis hátt* — ⏑ — | — — —) og 92⁴ (*þat nam ek lítt spara* — ⏑ — | — ⏑ ⏑).

fyrir Búadr. *Hrutu*¹ (*Hrutu fyrir borð bæði* ⏑ ⏑ ⏑ — | — — ⏑) og *Steig*¹ (*Steig fyrir húf hesti* — ⏑ — | — — ⏑) ikke metrisk nödvendig *fyr*.

hefi Htal 92 (*gört hefik mærð snara* — ⏑ — | — ⏑ ⏑) ikke metrisk nödvendig *hef*.

hann Gnoð³ (*halft nam hann þat ljúga*). Der bör vistnok udtales *ann* (som i nyisl.): — ⏑ — | .

mun Htal 92³ (*þengil mun þess vara*) → *m'n*? (— — | — ⏑ ⏑).

Anden fod er

1⁰: A) 89 — — ⏑ (eller måske 90, nemlig, hvis draumr⁸ hörer herhen).

Som æquivalenter optræde

α) ⏑ ⏑ — ⏑ (tredje pæon): Búadr. ²*Báru*¹ (*Báru á* | *vali víka*) og *Herr*⁷ (*glumðu* | *gráir oddar*) og *Felði*² (*valði of* | *ndi stirða*). End videre Draumr (*Höggvask*)⁴, hvis man læser *þá 'er inn* | *koma hettir* (men en antispast ⏑ — — ⏑, hvis man læser *er inn koma* | *gráir hettir*).

β) en antispast (⏑ — — ⏑): Búadr. *Knúði*²·⁸ (*hljópu* | *marir barða* og *hregg á »hefilsspiöllum«*) og *Gullu*⁵ (*gnustu* | *gráir malmar*) og *Steig*⁷ (*ferð hykk* | *friðar mistu*). Háttatal 83⁸ (*slíkt má* | *skörung kalla*). End videre Draumr³, hvis man læser *illa er'u vit settir* eller *illa* | *erum settir*. Se endelig α) slutn.

γ) mærkværdig, ⏑ — ⏑ (amphibrakhys), [metrisk grundforskellig fra — — ⏑ (palimbakkhius)]: Gnoð.² (*kvað grefj*|*a tyggi*). Búadr. *Knúði*⁴ (*á humr*|*a fjöllum*) og *Hagl*⁴ (*ór bragn*|*a sárum*). Draumr⁸ (*á efst*|*a dómi*) Háttatal 83⁶

(*með gumn|a spjalla*). Enhver af disse (fem) linier blev — ⏑ | — — ⏑, hvis man omsatte förste og andet ord (lod dem bytte plads). Men jeg tror ikke man er berettiget dertil.

B) 11 — — — (molossus), nemlig, Htal 89[1–8] og 93[1–8].

Som æqvivalenter optræde

α) 2 ⏑ ⏑ — — (ionicus a minore): Háttatal 93[5.7] (*Húfar | brutu haf ljótt* og *yngva | lofar öll drótt*).

β) 1 — ⏑ ⏑ — (khoriambus): Háttatal 93[8] (*jarls sá | ek frama gnótt*).

γ) 1 — ⏑ — — (anden epitrit): Háttatal 93[6] (*heim lét | ek jöfur sótt*).

δ) 1 — — (spondé), aldeles uforståelig! Men her savner man W og U. Og Háttatal 93[4], »*verbál*« *ólest*, har formodentlig oprindelig lydt *varrar bál ólest* (— — | — — — aldeles normalt). 'Guld'et kaldes også *varrbál* (Sturla) og *varrar⁀eldr* (samme).

2° C) 8 — ⏑ ⏑ (daktyl), nemlig Háttatal 92[1–8].

Forskellen — — ⏑ og — — — og — ⏑ ⏑ er en fölge af rimets forskellighed.

102. Rimstave.

På 1 nær have alle de ulige verslinier to bistave. Undtagelsen er Gnoð.[3] (*halft nam 'ann þat ljúga*), hvor forfatterens tanke på det i udtalen udeladte *h* synes at have bevirket anomalien. Han har undladt at göre öret til dommer.

Hovedstaven står i begyndelsen af 112 (af de 128) verslinier; men inde i verslinien kun i fölgende 16: [1]) Gnoð.[2] (*kvað grefja tyggi*). [2–11]) Búadr. *Knúði*[4] (*á humra fjöllum*) og [b]*Báru*[4] (*til ræsis landa*) og *Herr*[2] (*á hamðis serki*) og *Neytti*[4. 8] (*til fjörnis landa* og *við hlífar görvar*) og *Gullu*[8] (*í fjörnis stöllum*) og *Hagl*[4. 8] (*ór bragna sárum* og *á snekkjum jarla*) og *Örum*[4. 6] (*af fingrum skjóta* og *at gumnum ríkjum*). [12–15]) Draumr (*Höggvask*)[2. 4. 6. 8]. [16]) Háttatal 83[6] (*með gumna spjalla*).

103. Slutningsrimet.

'Full runhenda':

Háttatal 89. Rimet — (*átt* 8 gange).
— 83. Rimet — ⏑ (*alla* 8 gange).
— 92. Rimet ⏑ ⏑ (*ara* 8 gange).

β) ⏑ — — Oláfr Háv.[5] *Metorð leggjum vér engi.* Þórgils Höll.[8] »*rudum fagr rauðúls eiki*«. Ragnvaldr jarl[6.8] *þokum framm í gný stála* og *gerum ríks konungs sóma.* Sturla Bárð.[8] *goðinn sjálfr ór vatnsfirði.* Guðm. Ásbj.[8] *yfir möðrudalsheiði.*

γ) — ⏑ ⏑ 1118[7] *óð gerik opt með sanni.* Hallr Þórarinsson[7] *sönn koma mál fyrir bragna.*

δ) — ⏑ — Gísli Súrsson[5] *Kemr þegars ek vil blunda.* Ármóðr[3] *útan önnur sköp verði.* Bjarni Kálfsson[6] *hér erat gótt til kaupa.* Guðm. Ásbj.[3.7] *fæddr var á beinum börðum* og »*háð samir mistu-meiði*«.

ε) ⏑ — ⏑ — Guðm. Galt.[2] *skapaðr erumk aldr at gunni.*

ζ) ⏑ ⏑ ⏑ eller ⏑ ⏑ — Guðm. Galt.[8] *saman um alt at jafna* (eller *umm*). Hvis *um* er kort, er den förste fod her = en trokhæ (oplösning af en — ⏑).

Metrisk betænkelige verslinier:

α) [— — ⏑] 1137[1] »*Varð eigi vel við styrju*«. Men *Varð eigi* må forandres til *Varðat* eller *Varða* (— — eller — ⏑).

β) [⏑ ⏑ — ⏑] Ragnvaldr jarl[3] »*rekum eigi plóg af akri*«. Men *rekum eigi* bör rettes til *rekuma* (⏑ ⏑ ⏑) eller *rekumat* (⏑ ⏑ —).

γ) ⏑ —! 1118[8] »*at ágætis-manni*«. Jf. Höfuðlausn Eg. 18[4] *at eggtogi* Hpredicatestal 88[2.4] »*her, oddviti kallar*« (måske *hers oddviti*) og »*vit ótali bragna*« (læs *viðr*?).

Bragarmál.

[1]) metrisk nödvendigt: Oláfr Háv.[1] (»*þat rèð ek*« rettere) *Þess ræðk fyrst at fregna.* Bjarni Kálfsson[3] »*hér er nú*« (læs *hers nú*) *siðr hinn versti.*

[2]) som det synes metrisk nödvendigt: Þórgils Höllus.[4] »*þá er fylgdu Þorleiki*« (læs *þás*? Men den pågeldende 'vísufjórðungr' er forvansket). Bjarni Kálfsson[1] *Fant sék hvern á hesti.* Háttatal 88[1] *En þá 'r hirð til hallar.* 1236[6] *Hér mák hvergi kenna.* Þórir jökull[6] *þót(t)* (ikke *þó at*?) *skúr á þik falli.*

[3]) Metrisk unödvendigt: Hallr Þórarinsson[1.6] *Senda ek son þinn ragna* (— ⏑ — |) og *hinn er* (*es*) *æztum* (hvis man tör læse således i stedet for »*hæstum*«) *veg stýrir* (men måske *hinns mestum veg stýrir*). Ármóðr[5] *væra ek sæll ef ek svæfa* (— ⏑ —). Bjarni Kálfsson[7] *munka ek mörgu kviða* (— ⏑ —). Guðm. Galt.[1.6.7] *Skal ek með skjaldar runni*

(⏑ — —) og *þeir er eigi á mik skella* (— ⏑ —) og »*svinsunda ok seljs brefna*« (⏑ — — —)? Hal. 9[10] *þar er meir frami inni* (⏑ — — —). Anonym[13] *Hljóp ok í haug hinn forna* (— ⏑ — og *lá ok á brunt af borna* — ⏑ —.

hef. hefr. Ikke nödvendig *hef. hefr*:

Óláfr Hav.[7] *hefi skaldit hér lengi* ⏑ — ⏑ . 1119[6] *aldri hefr ód i minni* — ⏑ ⏑. Ármóðr *hvárr hefr allfagrt enni* (— ⏑ ⏑). Sturla Bárð.[2] *Guss hefr ekki síde* — ⏑ ⏑. 1236[4] *Hlatt hefr eyrinn at renna* ⏑ — ⏑ —. Anonym[3] *heit hefk lengr of morna* — ⏑ —.

hann. hón:

[1] *h* kan bebeholdes. Hall Þórarinsson[7] *neytti hann* »*grup-ame*« *grenna* — ⏑ — måske dog *neyti enn*?.

[2] *h* må udelades. 1239[4] *fiskr var enn seint at ríða* (— ⏑ —.

[3] hele ordet må udelades. Gisli Sursson[7] *sas þverr unda flóði* — —. Ellers — — — eller — — ⏑, efter som man læser *hón* eller *hon*.

þú. þú osv.

udelades: Þórir jökull[4] »*Upp skaltu á kjól klífa*« og »*hér skaltu lífi verða*« begge steder — — —, eller med *-u* — — ⏑. Derfor begge steder *skalt*. Derimod kan fl.[3] *knáttu* — eller *kenndu* — [illegible] *þinn* [illegible] gå an.

Den anden fod er på 81 steder — —, på 27 steder — ⏑, på 13 steder ⏑ —, på 5 steder ⏑ ⏑. Af de övrige 14 kan og bör måske selv henföres til den ene eller den anden af disse ustavelsesfödder, de fleste til spondeen. En *(óðinn greyj eda freyja* er — ⏑ ⏑, når *ey* i *grey* ikke forkortes, og man ikke kommer til det resultat at *eda* har fortrængt et oprindeligt *eðr*. Og en *venna ek vel af ek* [illegible] er — ⏑ —, med mindre man læser *ek*, men spörgsmålet om tilladeligheden af en slig forkortelse måtte nöie undersöges.

Den tredje fod er uden undtagelse — ⏑ men aldrig — —).

106. Rimstave.

I ulige sex stavelsers verslinier skulde man vente to bistave helt igennem. Men Gísli Surss., Óláfr Havarðsson, Þorgils og Þórir jökull göre en undtagelse i denne henseen-

b) Rimstave.

To bistave overalt. Som bemærket, er to linier defecte i 94. Kun slutningsstavelsen er tilbage.

Hovedstaven overalt i liniens begyndelse. Som bemærket, er to linier defecte i 94. Kun slutningsstavelsen er tilbage.

c. Slutningsrimet.

Det er overalt en enkelt stavelse.

91: *óð : óð, in : in, ál, : ál, ann : ann* / ◡ : ◡, — : —, — : —, — : —. 94: *amr : amr, aldr : aldr, ár : ár : ýrstr : ýrstr* / — : —, — : —, — : — : — : —.

Men der lægges i regelen ikke vægt på slig forskel i 'runh.'.

Både 91 og 94 höre til 'minsta runh.'.

6. 'Runhenda' på 7—8 stavelser ('runh.' VI)).

109. 'Runhenda' VI), hvor 'vísuhelmingar' (i 'minni runh.') eller 'vísufjórðungar' (i 'minsta runh.'), hvis linier bestå af 7 stavelser, afvexle henholdsvis med 'vhh.' eller 'vfjj.', hvis linier bestå af 8 stavelser, således, at der på de tre födder i verslinierne på 7 stavelser fölger en lang eller kort og betonet slutningsstavelse, medens der på de tre fødder i verslinierne på 8 stavelser fölger ◡ ◡ eller (sjeldnere) ◡ —. Jeg skal som exempel anföre slutningsstavelserne (der falde sammen med slutningsordene) i Mhkv. [27: *ból* : *sól*, *gler* : *sker*, *sjá* : *þrá*, *vara* : *spara*]. 11: *brag* : *lag*, *þula* : *mula*, *farald* : *harald*, *sú* : *nú*.

Af 'runh.' VI) haves endnu 223 hele og 4 defecte 'vo.' (se Bil. V til Verslæren).

a) Den metriske beskaffenhed.

Afset fra disputable tilfælde (hvor der foreligge spörgsmål om elision, 'bragarmál', eller lignende) er (omtrent):

1. fod — — 130 steder, — ◡ 58 steder, ◡ ◡ — 8 steder, ◡ — — 7 steder, — ◡ ◡ 1 sted.
2. fod — — 95 steder, — ◡ 35 steder, ◡ — 11 steder, ◡ ◡ 1 sted, ◡ ◡ — 2 steder, — ◡ ◡ 3 steder, ◡ ◡ ◡ Mhkv. 21^{6}.
3. fod — — 125 steder, — ◡ 65 steder, ◡ ◡ 1 sted, ◡ ◡ — 1 sted, ◡ — — 1 sted (7^{1}), — ◡ ◡ 1 sted (10^{7}).

b) Rimstave.

To bistave overalt og hovedstaven overalt i liniens begyndelse.

c) Slutningsrimet.

Rimarten i nærvær. 'Runh.' VI) er overalt det så kaldte mindste 'runh.' (hvor hvert liniepar rimer for sig). Undtagelser: Mhkv. 12¹⁻⁴ og 19¹⁻⁴, hvor man, lidt uregelmæssig, har det mellemste 'runh.' (12¹⁻⁴ *ár* fire gange. 19¹⁻⁴ *árar* fire gange).

7. 'Runhenda' på 8 stavelser.

110. 'Runhenda' på 8 stavelser, af hvilke de to sidste ere korte.

Kun Hlyk. 17 og Htal 90; i alt 24 'vo.'.

a) Den metriske beskaffenhed.

1. fod — — 13 steder, — ⏑ 11 steder.
2. fod — — 10 steder, — ⏑ 6 steder, ⏑ — — eller — — 1 sted. — ⏑ — eller — — 7 steder.
3. fod — — 9 steder, — ⏑ 15 steder.
4. fod ⏑ ⏑ overalt (som allerede antydet).

b) Rimstave.

To bistave overalt, og hovedstaven overalt i liniens begyndelse.

c) Slutningsrimet.

Rimarten er, sikkert tilfældig, helt igennem det mellemste 'runh.' ('rh.' af anden grad), i det rimet går igennem det halve vers (f. ex. i ét vers *ara* fire gange, og så *era* fire gange).

---

111. Vi har, mine Herrer, i dette semester gennemgået 'hrynhenda' og de versarter, der repræsenteres ved Htal 68—94 -- d. e., 'smæri hættir' med linierim (Htal 68—79) og 'runhenda' (Htal 80—94) — men des værre ikke kunnet komme til ende med den gruppe, hvortil Htal 68—102 hörer, skönt det fra först af var mit önske at blive færdig med alle de 'smæri hættir'. Således benævner indledningen til Htal 68 de sidste 35 versarter i dette digt. Möb. vil ikke anerkende rigtigheden af denne betegnelsesmåde og indskrænker udtrykket 'smæri hættir' til Htal 68—79, d. e., 'smæri hættir' med linierim. Men benævnelsen 'smæri hættir' [...]sser til hele gruppen Htal 68—102 af fölgende grunde: [...]erne i disse 35 versarter ere i det hele taget kortere, [...]e tilfælde endog betydelig kortere, end linierne i

gruppen 'drkv.' (Htal 1—67); [2]) det er kun tilsyneladende, når de længste verslinier i 'smæri hættir' synes lige med de længste verslinier i gruppen 'drkv.': den sidste fod i 'runh.' VII er nemlig ⏑ ⏑, medens den tilsvarende fod i 'hrynh.' er — ⏑ eller — —. Undtagelse herfra: Lilja 98. Men Lilja er langt yngre end Htal (digtet og commentaren). Desuden er Lilja 98 en forening af 'hrynhenda' og 'runhenda', og 'hrynh.' er grundbestanddelen. En anden undtagelse *Brúsi átti byggð í helli | optar var hann sið á felli* AM. qv. 529 behöver neppe at nævnes. [3]) Hertil kommer: α) at to af 'smæri hættir' ('ljóðaháttr' Htal 100, 6 'vo.', og 'Galdralag' Htal 101, 7 'vo.') have færre verslinier end gruppen 'drkv.'; β) at en del (nemlig Htal 95—102) af 'smæri hættir' ere 'smæri' i kunst, end gruppen 'drkv.'.

BILAG

TIL

FORELÆSNINGERNE OVER OLDNORDISK VERSLÆRE.

I.

Oversigt

over

'dróttkvæð vísuorð óstýfð' i trykte skrifter.

Findested	Antal af 'dróttkvæð vísuorð óstýfð'	Findested	Antal af 'dróttkvæð vísuorð óstýfð'
Band.	16	Overfört	1702
Bárð. &c.	440	Dropl.	48
Bisk. I	540	Eigla	446
— II	452	Eyrb.	240
Bjarnars.	254	Flat. I	1129
	1702	.	3565

Findested	Antal af [illegible]	Findested	Antal af [illegible]
Overført	3565	Overført	18195
Flat. II	2062	Hkr.	3646
— III	1266	f^1 II	160
Fms. I	684	f^2 I	248
— II	526	f^2 II	408
— III	342	Íslldr.	210
— IV	914	Korm.	628
— V	826	Ld.	8
— VI	1624	Leið.	360
— VII 1—326 . .	502	Líkn.	416
— VIII	88	Mork.	1089
— IX	120	Njála '75	378
— X	248	Orkn.	568
— XI	689	Ódr. Tr.	213
Fas. I	646	Óh.^{49}	557
— II	198	Óh.^{53}	1362
— III	8	OTr.^{53}	148
Fbr.^{2}	408	Post. (Unger) . . .	64
Fsk.	1424	Plac.	471(1)
Geisli	71	Rekst.	280
GhM. I	64	Sbók	546
— II	166	SnE. I	1884(2)
— III	11	— II	3928
Gísl.	528	SnE. Eg. pg. 214. 217. 229—48 . .	596
Grett.	428	Sturl.	812
HAV.	131	Þórð. hreð.	88
Háv.	136		
Harms.	520		
	18195		37263

(1) Deraf flere defecte.

(2) Heri ikke indbefattet: Háttatal 7; 59—61 (kimlabönd); 65 (drag hent).

II.

'Hrynhent'

i chronologisk orden.

		Verslinier
Hafgerð. c. 986.		
Upphaf Ísll.[2] I 320. GhM. I 194 . . .	2/8	
Stef Ísll.[2] I 106. GhM. I 180, 208. Flat. I 431	4/8	6
Arnórr, »Hermandin« eller 'Hrynhenda'. 1047.		
Magnús Fms. VI 196. Flat. III 322. Mork. 31. Versl.[3–4] SnE. II 116, 218, 410 . .	8/8	
Ótti Fms. VI 196. Flat. III 322. Mork. 31. Versl.[1–4] SnE. II 498. SnE. Eg. 215 .	8/8	
Eigi Fms. VI 197. Flat. III 322. Mork. 32	8/8	
Mönnum Fms. VI 197. Flat. III 322. Mork. 32	8/8	
Seinkun SnE. II 126, 413	2/8	
Kljúfa SnE. II 136, 416.	2/8	
Eignask Fms. VI 26. Flat. III 264 . .	4/8	
Síðan Fms. VI 47. Flat. III 271 . . .	8/8	
Ljótu Hkr. 529. Fms. VI 47—48. Flat. III 271	8/8	
Skjöldungr lézt Fms. VI 68. Flat. III 281	8/8	
Rauðar Hkr. 517. Fms. V 119, VI 23. Óh[53] 235	8/8	
Keppinn Fms. VI 85, XI 209—210. Flat. III 284.	8/8	
Austan Hkr. 517. Óh.[53] 235. Fms. VI 24, V 119. Versl.[1–4] SnE. II 298. SnE. Eg. 215	8/8	
Herskip Fms. VI 23	8/8	
Heyra Hkr. 532	8/8	
Skjöldungr (*Mildingr*) *fórtu* Hkr. 532. Versl.[1–4] SnE. I 514, II 546, 605 . . .	8/8	
Hefnir Hkr. 544. Fms. VI 91. Versl.[4–8] Fms. XI 209	8/8	
Skjöldungr mun SnE. I 526, II 344, 463, 542, 608	2/8	
	122/8	6

σ*

Verslinier

Overført 122/8 6

Mikjáll SnE. I 320. II 314. 527 . . . . . 4/8

Ungan Fms. V 119. VI 24. Óh.[53] 235 . . 4/8 130

Markús. C. 1104.

Faðir Fms. XI 295 . . . . 8/8
Vár — — 295—6 . . . . 8/8
Drengir — — 296—7 . . . . 8/8
Vǫrgum — — 296. Sbók 502 . . . 8/8
Heiðingr — — 298—9. Sbók 502—3 . 8/8
Lýst — — 299. — 503 . . 4/8
Bróðir — — 299. — 503 . . 4/8
Stóra — — 300 — 503 . . 8/8
Eiríkr sinn — — 300. — 504 . . 4/8
Eyðisk — — 301. — 504 . . 4/8
Veldi — — 303 . . . . 4/8
Fagri — — 304 . . . . 4/8
Ellu — — 304 . . . . 4/8
Styr[illegible] — — 304—305 . . . . . . 4/8
[illegible] — — 305 . . . . 8/8
[illegible] — — 305 . . . . 4/8
[illegible] — — 305 . . . 4/8
[illegible] — — 306 . 8/8
[illegible] — — 306 8/8
[illegible] — — 30[illegible] [illegible]
[illegible] — — [illegible]—312 [illegible]
[illegible] — — [illegible] [illegible]
[illegible] — — [illegible] [illegible]
[illegible] — — [illegible] [illegible]
[illegible] — — [illegible] [illegible]
[illegible] — — [illegible] [illegible]
[illegible] — — [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] SnE. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 306 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 308 [illegible] [illegible]

332

								Verslinier
						Overført	8/8	532
Austan	Fms. X	47.	Flat. III	186	.	8/8		
Öldum	— —	54.	— —	187	.	8/8		
Framla	— —	54—55.	— —	187	.	8/8		
Eigi	— —	64—65.	— —	191	.	8/8		
Sneiða	— —	65.	— —	191—192		8/8		
Allvaldr v.	— —	66.	— —	192	.	8/8		
Syngja	— —	66—67.	— —	192	.	8/8		
Styrkir	— —	67.	— —	192	.	8/8		
Hastan	— —	67—68	— —	193	.	8/8		
Geisinum	— —	68.	— —	193	.	8/8		
Hrinda	— —	74.	— —	196	.	8/8		
Errinn	— —	76.	— —	197	.	8/8		
Norðan	— —	76.	— —	197	.	8/8		
Digla	— —	78.	— —	196	.	8/8		
Œrin	— —	81.	— —	199	.	8/8		
Renna	— —	81.	— —	200	.	8/8		
Öllum	— —	83.	— —	200	.	8/8		
Ríða	— —	89.	— —	203	.	8/8		
Norðr	— —	112.	— —	214 GhM II 778		8/8		
Allvaldr d.	— —	116.	— —	216	.	8/8		
Risa	SnE. II	628.	SnE. Eg.	215	.	8/8		170

Þormóðr prestr. Se Annal. 1338.

Áron	Bp. I	528—529	4/8	
Þórarinn	— -	538	8/8	
Morgunn	— -	538—539	8/8	
Áron	— -	539	8/8	28

Arngrímr.

Gmdr.	Bp. II	187—201. 60 erindi	480/8 (a)	
Tignar	— —	43—44	8/8	
Vélrýrir	— —	53	8/8	
Lestir	— —	53—54	8/8	
			504/8	730

(a) Hvis man kun regner hvert af de to stev en gang, bliver verslinierne kun 464.

		Verslinier
Overført	504/8	730
Sóttir Bp. II 169	8/8	
Ilmar — — 169	8/8	
»*Svelgdist*« — — 172	8/8	
Augun — — 178	8/8	
Rædda — — 178	8/8	
Vorðinn — — 196_{4-1}	4/8	548
Einar Gilsson. Lovmand 1367—1368.		
17 erindi Bp. II 99—103		136
Eysteinn. C. 1360		
Lilja 100 erindi		800(β)
Árni Jónsson. Abbed 1371—1379.		
Gmdr. 79 erindi		632(γ)
Kúgadrápa		
Meginhræddir SnE. II 178, 425		2
»**Gunnarr at Hlíðarenda**«		
Felldan Nj.[75] p. 116		8
»**Þórðr hreða**«		
Eigi skalk Þórð. p. 32		8
SnE. II 222—244, 4 erindi, ikke yngre en W.		
Óláfr SnE. II 222	8/8	
Vingarðr — — 232	8/8	
Hugsan — — 234—236	8/8	
Áddm — — 242—244	8/8	32
Et vers om fífl-Egill, vistnok yngre end 1350		
»*Hræddr uar*« Flat. II 211. GhM. II 338—339		8
		2904

(β) Hvis man kun regner hvert stev én gang, får man kun 768 verslinier. Og hvis v. 100 ikke medregnes, får man kun 760 verslinier.

(γ) Hvis hvert stev kun regnes én gang, bliver der kun 608 verslinier.

	Verslinier
Overfört	200
Anon. (»skáldit«)	
Herr hauksnörum Fms. VII 99. Mork. 166 . .	2
Þórvaldr blönduskáld, se Þórarinn stuttfeldr.	
Halldórr skvaldri	
1) *Vann valgrennir* Mork. 200 . . . . . . 8/8	
2) *Eyddi oddum* Mork. 200 . . . . 8/8	16
Einarr Skúlason	
1) *Luku vág viku* Hkr. 709. Fms. VII 184 —185. Fsk. 166. Mork. 199 . . . . 4/8	
2) *Alls varð ellu* Mork. 200 . . . . 4/8	8
En 'vh.' i Hrafnssaga (c. 1208)	
Færum gildan Bp. I 661. Sturl.[2] II 297 ([1]II 24)	4
Ámundi smiðr (÷ 1229)	
Sitt réð selja Sturl. [1]II 93. [2]I 275 (digtet 1226)	8
Háttatal 68—70. 3 erindi	24
	262

IV.

Levninger af 'Haðarlag'

	Verslinier
Þórmóðr Trefilsson i Hrafnsmálum om Snorri goði	
1) *»Felldi fólkvaldi«* Eb.[2] 43 . . . 8/8	
2) *»Fékk enn fólkrakki«* — 68. GhM. I 662 8/8	
3) *»Saddi svangreddir«* — 83, — I 698 8/8	
4) *»Meirr vá enn móðbarri«* — 105 . . . 8/8	
5) *»Böð varð i Bitru«* — 113—114 . 8/8	40
	40

	Verslinier
Overført	40
Háttalykill 27	
¹) »*Á ek frá Ólafi*« . . . . $^{8}/_{8}$	
²) »*Fleygði ds Óli*« . . . . $^{8}/_{8}$	16
Háttatal 79	8
Bergþórr i Heraðsdal drömmer 1257 »*Bála ben sóla*« Sturl.¹ III 272—273	8
Sturla Þórðarson i Hrafnsmál om Hák. Hák. Fms. X 121—141 & Flat. udg. III 218—226 (20 erindi)	160
Et vers af Sörlastikki »*Fell enn forsnialli*« Flat. udg. I 278. Fas. I 397	8
»Hallg.« »*Snýr á sókn dreyra*« SnE. Eg. pg. 238 . . .	4
	244

V.

'Runhenda'.

	Verslinier
I. 3 stavelser:	
Háttatal 82	8
	8

	Verslinier
II. 4 stavelser:	
Skallagrímr	
Nú es hersis hefnd Eg. k. 27	8
Egill Skall. Höfuðlausn Eg. k. 63 . . .	148
Höfuðlausn 1¹⁻⁴ også SnE. I 496 II 450 og 599	
2¹⁻⁴ — — I 246 II 306	
11⁵⁻⁸ — — I 476 II 349 og 455 og 538 og 594	
17⁵⁻⁶ — — I 392	
	156

	Overførs	Verslinier 156
Gunnlaugr ormst. † 1008		
¹ *[illegible]* Gunnl. k. 5	4/8	
² [illegible] Sigtrygg Gunnl. k. 8 .	10/8	1[illegible]
Bjǫrn hitd. † 1024		
[illegible] Bjarn. 42—43		22
Þórðr Sjáreksson		
[illegible] SnE. I 3[illegible]		3
Sighvatr		
[illegible] SnE. Eg. 233		4
Þjóðólfr Arnórsson		
¹ *[illegible]* Hkr. 547. Fms. VI 132. Flat. [illegible] III 2[illegible]—90. V. [illegible] Fsk. 106	8/8	
² *[illegible]* SnE. I 462 II 338 . .	4/8	
³ *[illegible]* SnE. I 462 II 338 .	4/8	
⁴ *[illegible]* SnE. I 462	4/8	20
Snegla-Halli		
»*[illegible]*« Flat. III 4[illegible]		4
C. 1120		
[illegible] Sturl. I 22		
Einarr Skúlason		
¹ *[illegible]* Hkr. 741. Fms. VII 234. Mork. 225	8/8	
² *[illegible]* Hkr. 741. Fms. VII 234. Mork. 225	8/8	
³ *[illegible]* Hkr. 742. Fms. VII 235. Mork. 225	4/8	
⁴ *Beit [illegible]* Hkr. 742. Fms. VII 235—6. Mork. 225. V. [illegible] SnE. I 524 II [illegible]. V. [illegible] SnE. II 344 og 462 og 541	8/8	
	28/8	236

		Verslinier
Overført	28/8	236
[5]) *Jók hilmir hjaldr* (8 vo.) Hkr. 742. Fms. VII 236. Mork. 226	8/8	
[6]) *Drap döglingr gegn* Fms. VII 236—7. Mork. 226. 1–4Hkr. 742	8/8	
[7]) *Rauð siklingr sverð* Hkr. 743. Fms. VII 237. Mork. 226	8/8	
[8]) *Jöfurr fýstisk austr* Mork. 223 . . .	2/8	
[9]) *Funi kyndisk fljótt* SnE. I 508 II 454, 537, 603. Vo.[1] SnE. II 355	4/8	
[10]) *Skar ek súðum sund* SnE. I 504 II 453 (og 536) og 601	4/8	62
Háttalykill 24. 2 erindi.		16
Magnús prestr Þórðarson c. 1202 *Sitr fimligt fljóð* Hrafnssaga k. 9		8
Kolbeinn Tumason † 1208 Bp. I 568 II 68—9		24
Háttatal 80.–81. 84—87. 6 erindi		48
Draumr Jóreiðar Hermundardóttur »1255«		
[1]) »*Hann er hurd fyrir heim*« Sturl.[1] III 251[2] II 220	4/8	
[2]) »*Ero menn þá*« Sturl.[1] III 252 [2]II 220	6/8	10
C. 1340		
[1]) *Vatn kalla mik* SnE. II 200	8/8	
[2]) *Ek em synda bót* SnE. II 240 . . .	16/8	
[3]) *Mætr hákon vann* SnE. II 224—6 . .	16/8	40
Snjólfr 1362 »*Miok eggþunn aux*« | ......Flat. III 567. Ann. 306—8		46
		490

	Verslinier
Overført	18[+2]
Óláfr Hávarðsson c. »1001« *»Þat réð ek fyrst at fregna«* (*Þess ræð*?) Háv.[60] pg. 5	8
Þórgils Hölluson »1015« Gbr. V. *Sóttum heim at helga* Ld. 284	8
»1118« *Lét hafliði af höndum* Sturl.[1] I 17—18 . . .	8
Þórðr »Rufeyja-skáld« »1120« *Metin es marka tveggja* Sturl.[1] I 26 . . .	8
»1137« *»Varð eigi vel við styrju«* Hkr. Ing. k. 5. Fms. VII 214 og 341. Mork. 212 . .	2
Hallr Þórarinsson c. 1148 *Senda ek son þinn ragna* Flat. II 468. Orkn. 242	8
Ármóðr »1152« *Ek man Ermingerði* Flat. II 479. Orkn. 282	8
Ragnvaldr jarl »1154« *Ríðum ræfils vakri* Flat. II 488. Orkn. 318	8
Bjarni Kálfsson »1182« *Fant sé ek hvern á hesti* Fms. VIII 172. Flat. II 596	8
Guðm. Galtason »1211« *Skal ek með skjaldar runni* Hrafnssaga k. 17	8
	92[+2]

		Verslinier
VII.	**8 stavelser** (sidste pes ◡ ◡ [eller ◡ —]).	
	Háttalykill 17, 2 erindi	16
	Háttatal 90	8
		24(1)

Runhenda I—VII tilsammen 1047[+2] verslinier.

VI.

Sporadisk forekomst af 'runhenda' i andre versarter.

1. *Geirhildr getta* | *gótt es öl þetta* Fas. II 26. Norrøne Skrifter I 4.

2. Holmgöngu-Bersi. Ld. 108—10. Korm. 154.
veldr elli mér | *enn œrska þér.* | *Þess batnar þér* | *enn þeygi mér.*

3. Stefnir Þórgilsson Fms. III 20. ÓTr.[53] bls. 50. Fsk. 62. Flat. udg. I 500. Kristn. 12.
Munkat ek nefna | *nœr mun ek stefna.*

4. Þórmóðr Trefilsson (Haðarlag).
unda gjálfrs eldi | *es hann arnkel feldi* Eb. k. 37.
örn á ulfs virði(2) | *í alptafirði* Eb. k. 44. Al. *verði.*
»*þrír fyrir þrekstœri;* | *þar fékk Hrafn vœri*« Eb. k. 62.

5. Núfuháttr **Háttalykill** 22 (dróttkvætt med tilföjelse).

---

(1) Hertil kunde föies:
VIII. **8 stavelser** (sidste pes — ◡ [eller — —]).
Brúsi átti byggð í helli GhM. I 327 efter AM. 520 4to. ²/₈. Men da disse verslinier er höist mangelfulde i formen (der mangler rimstave) og forholdsvis sent digtede, medtager jeg dem ikke.

(2) Jf. Staðarhólsbók udg. k. 322¹⁻².

6. Jf. 'dunhenda', f. ex. Htal 24 og Bp. I 593 (Einarr Þorsteinsson). Ísll.[2] II 108 (Þórbjörg).

VII.

Nyere versarter, afledede af 'runhenda'.

1) Ceciljukvæði.

2) Duggalsleizla 38 'vo.'.

3) *Eina kann'k vísu* Fms. IX 431.

4) »1221« *Loptr liggr í eyjum* Sturl.[1] II 62 jf. GhM. I 329.

5) Óláfsríma jf. GhM. II 236.

6) Skáldhelgarímur jf. GhM. III 244 og 246.

7) Völsungsrímur jf.. Norrøne Skrifter I 87.

8) Þrymlur.

9) *Hjer skal suðra sjdvar rok | sunnudagsins bíða* GhM. I 112 (af Skíðaríma).

10) »*Eigin hefi ek orðin snjöll*« GhM. II 438 (fra AM. 4to 603).

11) »*Neyd fyrir nafni*« Sturl.[1] III 274 under texten.

12) AM. 4to 604 F in margine GhM. II 437.

»María mín
ek þarf nú þín«.

VIII.

Oversigt over rimlöse digte med kortere verslinier end 'dróttkvætt'.

Band. 23. 35. 42.
Bárð. &c. 9—10. 116—7. 133—7 (Völsaþáttr).
Bjarn. 23—4. 28—9.
Bysk. I 7. 25—6. 45. 497. 648. 661. 662. 663.
Eg.[56] 152. 197—200. Torrek 201—5. Arinbj. 226—7.
Eyrb. 77.
Fagrsk. 3--9 (og 9 nedentil). 16—7. 22. 23—4. 26—7. 30. 41. 49. 51. 62. 90—1. 93_{12-9}. 139. 166. 169.
Flat. udg. I 11—16 Hyndl. 42. 44. 64. 189. 270. 350—3 og 355—6 af SæmE. 361. 500. 525. 527. 528. 567—8. 574. 576.
II 6. 13—14. 206. 331—5 Völs. 343. 369. 377. 400. 446. 466. 486—7. 520—8 Konungatal. 572. 686.
III 6. 22—3. 43. 69. 108. 125. 133. 140. 145. 147. 151. 152—3. 154. 155—6. 161. 170. 171. 173. 178. 180. 241. 317—8. 394—5. 418. 426. 428.
Fornald. I 9—12. 15. 57. 81. 85. 110—2 Bjark. 134. 152—3. 157. 166—71. 185—6. 190. 197. 199. 206—7. 228. 298—9. 321—2. 324—9. 334—8. 422—5. 426—9. 431—42. 465—87. 489—97. 499—502. 508. 518—22.
II 26—7. 29—34. 38—58. 60. 70—1. 73—4. 77. 79—83. 85—6. 88—9. 92. 97—8. 117. 119—22. 125—9. 130. 134—5. 137—9. 145—6. 154—5. 167—8. 185—6. 199—200. 202. 211—4. 216—22. 234. 254—5. 271—80. 288—92. 301—21. 336. 341. 343. 484—7. 492—99. 501—2. 508. 519—20. 529—31. 538. 540. 547—51. 553. 555—6. 558.
III 9. 11—3. 16—29. 31. 35—7. 49. 202—6. 333—4. 461—2. 474—7. 480—5. 489—96. 510. 512—4. 627—8.
Fornm. I 7. 10. 270.
III 20. 138. 212. 217. 220—1.
IV 10. 29—30. 36. (123).
V 59—60. 100. 108—10. 125—6. 178.
VI 193—4. 297. 408. 416. 446—7.
VII 6—9. 15—6. 43—5. 46—7. 49. 51. 53. 57—9. 83—4.

ET PAR BEMÆRKNINGER

ANGÅENDE

DET SÅ KALDTE „MÁLSHÁTTAKVÆÐI“.

Dette digt, eller rettere, det brudstykke deraf, der endnu haves, er först udgivet af Th. Möbius (se hans 'Verzeichniss' side 84), der, med sin sædvanlige omhu og lærdom og indsigt, har tilföiet: kritiske noter, oversættelse, rige forklaringer af forskellig art, fortegnelse over egennavne, glossar, et lille tillæg, og endelig et blad 'nachträge und berichtigungen'.

Textudgave i Th. Wisén's 'Carmina Norrœna', Lundæ 1880, side 73—76.

Som oldnordiske digte i almindelighed, frembyder også dette stof nok til bemærkninger. Men jeg skal indskrænke mig til nogle få.

1. Benævnelsen »*Málsháttakvæði*«(1) synes ikke ganske heldig. For det förste turde det stemme bedst overens med den gamle tids ånd, at et '*drápa*' kaldes '*drápa*'. En forfatter til et digt af denne art vilde i almindelighed(2) neppe have ret syntes om, at man simpelthen kaldte det '*kvæði*'. Jeg tror ikke, denne min mening gendrives f. ex.

---

(1) Tidligere kaldtes dette digt »*Mansaungsdrápa*« (f. ex. Lex. Poët. XXXIII6—7 a) og »*Mansöngskvæði*« (f. ex. Fritzner[1] 834 b art. *gripla*), på grund at det i samme fremtrædende erotiske element.

(2) skönt fortatteren til det her omhandlede digt (i samklang med den lette og fordringslöse tone, der går igennem dette) selv udbryder, 22[6]: '*svartflekkótt er kvæði mitt*'.

derved, at Guðmundardrápa Arngríms i skindbogen Stockh. 5 folio benævnes »*Kvæði Guðmundar byskups*«(1). Eysteinn Ásgrímsson, der digtede senere end Arngrímr, siger udtrykkelig (Lilja 98^{8}): »*vil ek at drápan heiti Lilja*«(2). Dog findes her »*kvæðið*« som variant i st. f. *drápan* (i fölge Hist. eccl. Isl. II 446 note g). Sagen er måske den, at nogle allerede temmelig tidlig have troet at fornemme en så verdslig klang i ordet '*drápa*', at det, i fölge deres mening, ikke godt kunde bruges om digte af religiöst indhold. Men selv om en sådan anskuelse var rigtig, lod sig af den aldeles intet udlede med hensyn til benævnelsen af det af Möbius i 1873 udgivne oldnordiske digt. — For det andet er navnet »*Málsháttakvæði*« ikke omfattende nok. *Bjarki átti hugar korn hart* (7^{1}), *Herlið felldi störkuðr mart* (7^{2}), og lignende, er ikke 'málshættir'. — For det tredje angives digtets navn indirecte af forfatteren selv i det förste vers: *Færa ætlum forn orð saman. Forn orð* må her omfatte både 'málshættir' og 'forn minni'. I sammensætning bliver 'forn orð' til 'fornyrði'. — Igennem det, jeg nu har anfört, kommer man, efter min formening, til navnet *Fornyrðadrápa*, der synes at være det eneste antagelige.

2. Man finder i dette digt fölgende besynderlige rim:

»*ella mun þat þykkja þula,*
þannig nær sem ek henda mula« 11$^{3-4}$.(3)
»*Efnum þykkir bezt at búa.*
brögðótt reyndist gemlu fúa« 18$^{1-2}$.

---

(1) Se A. Ísberg's udgave af »Kvæði Guðmundar byskups« side 1 og 31^{1}.

(2) Hvor stadigt man har haft betegnelsen '*drápa*' i tankerne, vise ikke alene de mange drapanavne, der ere sammensatte med -'*drápa*' ('*Ragnars drápa loðbrókar*' [SnE. 1 436^{2}], '*Hákonar drápa*', '*Gráfeldardrápa*', '*Húsdrápa*', '*Banda-drápa*', '*Jómsvíkingadrápa*', m. m.); og sådanne som: '*Stolinstefja*', '*Sexstefja*', '*Rekstefja*'; men også f. ex.: '*Haustlöng*', '*Höfuðlausn*', '*Vellekla*', '*Stúfa*' (Fms. VI 393^{15})., '*Harmsól*', '*Líknarbraut*', '*Leiðarvísan*', '*Lilja*' (der alle ere af hunkönnet, fordi '*drápa*' er af hunkönnet).

(3) Sammenlign:

Verit hafði mér verra í hug —
var þat nær sem kveisu flug 4$^{5-6}$;

skönt *flug* ikke er nær så påfaldende som *mula*.

U[illegible] forfatter kan sikkert ikke, for at få rim, have forandret: *[illegible]* til *[illegible]*, *[illegible]* til *[illegible]*. Slig vilkårlighed vilde være et [illegible] på det intellektuelle område og stemple [illegible] som [illegible] af den jammerligste art. *[illegible]* og *[illegible]* må have været [illegible]: ligesom man til exempel finder *»brjótr«* (O. Tryggv. ved P. A. Munch side 2[illegible], efter [illegible] 20, 2) i stedet for *brjótr*; *»haugatt«* samme udgave side 70, efter 4—7 folio i den Delagardiske samling i Upsala, i stedet for *haugatt*. 11. *»[illegible]«* samme udg. side 15 i stedet for *Ótta*. — Også *fróðr*, F[illegible]drapa 34, har uden tvivl været en i forfatterens kreds gængse lydform.

Fremdeles har Mö[illegible] åbenbart ret, når han anser *vamm* : *»fram«* 23—4 og *poka* i stedet for *pokka* : *loka* 25—8 for correcte rim. Jeg skal her fordrå *poka* = *pokka*, men blot bemærke, at ligesom man har *frammi* ved siden af *framan* (osv.), således har det til dan. *frem* svarende ord öiensynlig lydt i oldsproget (skönt vel i regelen neppe samtidig på ét sted) både *framm* og *fram*[1]. Denne forskel i udtale træder ikke let frem, undtagen i mandlige slutningsrim. Der finder man fölgende. 1 *fram*: *Guðr óx of gram. gramr sótti fram* Höfuðl. Egils 4—4. *Ór hlátra ham hróðr bark fyr gram. Svá fór þat fram at flestr of nam* ib. 20—4. 2 *fram* eller *framm*: *»Gunnar hlaupa gegnir fram gramr fyrir merkit væna. reisa þanneg randa glam ok rista skiolldu græna«* Óláfs-rima 35 i Flat. udg. *»Ef virðar koma í vápna glam, Völsung frá ek at mæli: glaðliga skulum vér ganga fram. þar geirrinn syngr enn stælti«* Völs.-rimur 171. *»Völsungr óð í vápna glam. virða lét hann hniga. skjöldungs arfar skunda fram. skamt var milli víga«* ib. 175. 3 *framm*: *»Síðan geingu festar fram, frettir Katla en væna; sögunni víkur suðr í Hramm til silkitjalds ens græna«* Skáld-Helg. I 53. *»Týr ok úr má telja þann sem töglat hefr örindin fram; ár ok sól biði aungva skamm, elski drottinn jafnan hann«* ib. VII 63. *»Borinn var viðr á bálit fram, blossinn tók at*

---

(1) Det er ikke *fram m* alene, der vakler imellem 'm' og 'mm', t. ex. *glam* og *glamm*.

I nuværende islandsk har jeg kun hört *framm*.

glæðazt; | fyrðar litu þar fljúga gamm, | er flestir allir hræðazt«. »Filipó«-rímur (utg. af Wisén) VI 13.(1).

Fornyrðadrápa 27–8, *»róa verðr fyrst á hit næsta nes, | nokkut ætta ek kyn til þess«*, har vel oprindelig lydt *róa verðr fyrst* ***til ins*** *næsta ness* osv., da *nes* : *þess* danner et afgjort urigtigt slutningsrim.

3. Stevet i Fornyrðadrápa lyder hos Möbius:

»Ekki varð-at forðum farald,
Finnan gat þó ærðan Harald,
hánum þótti sólbjört sú;
slíks dæmi verðr mörgum nú«;

vistnok i overensstemmelse med 2367. Jeg har sammenlignet den förste linie, der ser således ud i membranen:

»ecki varð at ꞅoꝛþꝟ ꞅaralld« —

det hele ikke meget tydeligt, især ikke *»a«* i *»varð«* og *»ꝛ«* i *»ꞅoꝛþꝟ«* og *»ꞅara«* i *»ꞅaralld«*. Afstanden imellem *»varð«* og *»at«* synes lidt mindre, end imellem de andre her anförte ord.—Denne linie er nu bleven oversat: »Animi dolor olim non vulgaris erat ShI. X 193. »ægritudo animi olim non fuit vulgaris, raro accidebat« Lex. poët. 157 a 27–28 (art. *farald*). »(liebes-) weh war ehemals kein allgemeines leid« Möbius. Men selv om stevet var lånt hos en anden digter(2), er det Fornyrðadrápas forfatter, der må bære ansvaret både for dets form og dets indhold. Og hvorledes kunde han, så vel bevandret i de

---

(1) Jeg indlader mig ikke på samme rímur IV 25, hvor, hvis verset ikke er forvansket, forfatteren synes at have gjort sig skyldig i en rimfeil, med mindre dette IV 25 skal höre til samme rimart, som f. ex. Herburtsrímur II (altså have tvende mandlige rim, nemlig, *skamm framm* og *nam* : *gram*), hvilket dog ikke er sandsynligt.

At man ikke kan påvise ældre exempler på *framm*, kommer vistnok deraf, at ældre digte med slutningsrim ere så sjeldne.

(2) hvilket naturligvis er tænkeligt, men dog, efter min mening, i höi grad usandsynligt, da, så vidt jeg husker, Stolinstetjas forfatter er den eneste drapa-digter, der siges at have taget sig den frihed at bruge en anden mands stev — og måske skede det i tillid til, at denne anden var hans frænde. Man må ikke glemme, hvilken vigtighed man tillagde stevet eller stevene i et 'drápa'. Og hertil kommer, at tonen i vort stev (*Ekki . . . . . . nú*) synes at stemme så ypperlig overens med den i digtets övrige dele.

gamle sagn, opstille den påstand, at sorg i gamle dage havde været sjælden, meget sjelden? Dette spörgsmål er måske også rundet Möbius i tanker, siden han oversætter *ekki* ved *liebesweh*. Men jeg tror ikke betydningen i *ekki* lader sig indskrænke hertil. Ti 2 Helg. 45^{12} Bugge udtrykker *ekka þrungit* grådens heftighed, sorgens intensitet, men ikke dens grund. Desuden kan, så vidt jeg tror, drapaets forfatter heller ikke mene, at kærlighedssmerte havde været sjelden, meget sjelden i fortiden; hvor af vilde fölge, at kærligheden selv havde været sjelden. Og dog hedder det Hávamál 93 Bugge: »*Ástar firna | scyli engi maþr | annan aldregi; | opt fá á horscan, | er á heimscan ne fá, | lostfagrir litir*«. (Jeg minder om kvinderne: Sigrún, Brynhildr, Goðrún, Oddrún). For mændenes(1) vedkommende anförer jeg kun Sighvats: *Fúss lætk maðr, ef missir | meyjar faðms, at deyja* osv. I alle tilfælde tror jeg meningen i Fornyrðadrápa 11^5 må være, at man i gamle dage sjelden blev vanvittig af kærlighed. — En anden indvending, der synes at måtte göres gældende overfor de anförte oversættelser, er den, at *varð-at* er ikke = *var-at*. Hvis *ekki* her betyder sorg, må »*Ekki varð-at forðum farald*« betyde »Sorg *blev* ikke almindelig fordum«, som om den havde været på vei til at blive det, men var bleven standset! Dette har S. Egilsson naturligvis meget godt indset; hvorfor han Lex. poët. 157 a_{26-27} (se her oven for, side 137^{20-22}) læser: »*Ekki varat forðum farald*« — medens han Fms. XII 227^{12} fölger Flateyjarbók. Stevet lyder nemlig Flat. udg. I 583^{4-7}:

»Ekki var þat fordum faralld
Finnan gat þa ærdan Haralld
honum syndizst solbiort su
sliks dœmi verdr morgu(m) nu«.

Sammenlignes dette med 2367, synes det klart, at den ældre membran har én feil, nemlig »*varð at*«, men den yngre tre, nemlig »*þa*« og »*syndizst*« og »*morgu*«, og at man bör skrive og interpungere:

Ekki var þat forðum farald —
finnan gat þó œrðan harald

---

(1) Det er dem, stevet i Fornyrðadrápa åbenbart nærmste angår.

(hánum þótti sólbjört sú) —
sliks dœmi verðr mörgum nú«.

þat peger ikke på noget foregående, men på næst fölgende verslinie, ligesom *hón* 3[7], *þat* 25[8], osv. Meningen bliver altså: Det var fordum (just) ingen omgangssyge — skönt man véd, hvorledes det gik Harald —, men hænder nu ofte, at kærlighed forvirrer hjernen(1).

4. Fornyrð. 14[1], »*Bráðsett láta bragnar opt*«. Formodentlig: *Bráðsét* osv. Jf. *gera bráðlitit* (*á eht*).

5. Fornyrð. 17[1–2]

»*Varla sýnist alt sem er*(2)
ýtum þeim er bægir drer«(3).

At nærværende digt ikke helt igennem er 'áttmælt' i streng forstand, vil ses af fölgende exempler. For det förste, hvad mening er der i sådanne linier som: 2[2] »*fullvel ætta ek til* þess *varit*«, 2[4] *vita þykkist* þat *maðrinn hverr*«, 2[6] »*jafnan* þótt *ek kveða slétt*«, 2[8] »*nokkut ætta ek kyn til* þess«, når de udrives af deres sammenhæng? For det andet, 1[8] består af to sætninger: *griplur er sem hendi þá* = *er, sem þá*(4) *hendi griplur* eller *er þá*(4), *sem griplur hendi*(5).

---

(1) Ser man bort fra den poetiske form, kunne linierne i stevet ordnes, efter indholdet, således:

Finnan gat œrðan harald
(hánum þótti sólbjört sú).
Ekki var þat [þó] forðum farald.
[enn] sliks dœmi verðr mörgum nu.

(2) Note hos Möbius: '17[1] *erf* (*es*?) Mbr'.

(3) Note hos Möbius '17[2] undeutl. (*dres*? *gler*?) Mbr'.

(4) nemlig. *er fœrum forn orð saman*; i det sammenhængen åbenbart synes at være:

Fœra ætlum forn orð saman
(flestir henda at nekkvi gaman —
gleði minnar veit geipun sjá).
griplur er sem hendi þá.

(5) Forestillingen *henda griplur* realiseres (i vor tid) af en sætter, når han, fra de forskellige rum i skriftkassen, samler typerne til et ord. Forfatteren til Fornyrðadrápa samler (ligesom med gribende hånd), fra forskellige tider og områder, de 'forn orð', der passe til digtets form eller lade sig afpasse efter den. — *Henda griplur* betegnede formodentlig visse håndgreb i det daglige liv. At tage *griplur*, som object for *henda*, i betydningen groping (Icel.-Engl. Dict.), falder ikke naturlig. Det må sikkert betegne genstande, der gribes,

Ligeledes 12[6] »gerra þekki ek sitt hve ferr«. Og så videre(¹). For det tredie, 20¹⁻², hvilket liniepar Möbius oversætter Manche männer werden von liebe dermassen verblendet, dass sie für nichts mehr sinn haben, synes at burde interpungeres:

»Ástblindir eru seggir svá
sumir, at þykkja mjök fás gá«.

Med andre ord: i følge den opfatning, der synes at ligge nærmest, indeholder 20¹ noget mindre, end en sætning, og 20² noget mere end en sætning. I alle tilfælde tror jeg, det er muligt, at 17³⁻⁴ hører sammen således:

Verla sjúkir allt, sem er[2],
grýjum þeim, er hugir drer.

Og meningen kunde da måske være: De, der lide (egentl. hindres) af stær, se neppe alt, som det er. Verberne gljása, kljása, drjása haves endnu i islandsk. I oldsproget forekommer desuden hnjósa og hrjósa. Måske har også drjúsa (= got. driusan) eksisteret i det gamle sprog.— Af gljása kommer måske gler (glér, glr). Af kljása kommer kur (kür, [illegible]). Af drjása kommer [illegible] (drér, drer). Af hrjósa kommer [illegible]. Og af [illegible] got. driusan, falde, kommer måske [illegible] i betydningen dråbe, [illegible] i de romanske sprog [illegible] spansk, portu-

[illegible]

gisisk, fransk (jf. it. *gotta serena*, sp. og port. *gota serena*, fr. *goutte sereine*, i betydn. den sorte stær), og ligesom lat. *gutta* i lægevidenskabens terminologie (jf. *gutta serena*, den sorte stær, og *gutta opaca*, den grå stær), brugt om en öiensygdom. Også i engelsk har et ord, der betyder dråbe, i forbindelsen *drop-serene* (gutta serena, den sorte stær) fået betydningen stær. Til sammenligning anföres her et uddrag af en artikel i den almindelige del af Fr. Diez, Etymol. wörterb. d. roman. sprachen (4. udg. Bonn 1878), fordi en romansk ordbetydning også her afspeiler sig i et sprog af den gotiske classe: »*Gotta* it., sp. pg. *gota*, fr. *goutte* gicht, wal. *gutę*, it. *gocciola* schlagfluss; von *gutta*, dtsch. *troph* Vocab. opt. p. 41[b], *tropfen* 'apoplexia' wb. v. 1445 bei Schmeller I, 449, vgl. Frisch II, 389[c]« osv.

De her (under nærværende nr. 5) gjorte bemærkninger ere kun et midlertidigt fortvivlet forsög på at forklare et fortvivlet sted.

6. Fornyrð. 21[3], »*andaðs drjúpa minjar mest*«, synes ikke at give nogen antagelig mening. Verbet *drúpa* findes ikke i nyere islandsk, og er af denne grund undertiden forvansket i håndskrifterne, enten til *drjúpa*(1) eller på anden måde(2). Men i 2367, på det her omhandlede sted, er *drjúpa* sikkert en skrivfeil af den i denne membran sædvanlige art (jf. Njála II 303_9—305_9), i det j-lyden i *minjar* uden tvivl har fremkaldt j-lyden i *drjúpa*. Tanken i Fornyrð. 21[3] er åbenbart: Minder om en kær person, der, skönt i live, dog er fjernet fra os på en eller anden måde, men fremfor alt minder om en elsket afdöd, (*drúpa*, d. e.) synes selv at sörge, i det de fylde den forladtes sjæl med vemod. Jf. t. ex. den hjertelöse söns lyriske udbrud Landn. III 17: '*Drúpir höfði* — | *dauðr es þengill.* | *Hlæja hlíðir* | *við hallsteini*'.

7. Fornyrð. 26[1] »*Þrýtr-a þann er verr hefir valt*«. Möbius henviser med rette til Fms. VIII 412[15–16], *seint þrýtr*

---

(1) Således f. ex.: Bp. I 71[12] (rettet i Icel.-Engl. Dict. 108 a[5]) og Sólarljóð 39[3] (se SæmE. ved Bugge side 363).

(2) Se f. ex.: a) »*drjúpði*« Bp. I 145 note[2]; b) »*Drupnir*« Ísll.[2] I 224 note [10].

þann er verr hefir, da (begge ordsprog, eller rettere) ordsproget i begge disse former sikkert udelukkende har en moralsk betydning: **Den giver ikke tabt, der har uretten på sin side!** Med andre ord: Det er forbausende, hvilken mægtig forbundsfælle mennesket finder i lögnen! (Det er som om lögnen var mere væsentlig for den intellectuelle og moralske verden, end natten for den physiske!).

8. Fornyrð. 26², *verða hann á fmsa hallt*, synes i det væsentlige at betyde det samme som *fmsir eigu högg í garði* (jf.: Njála 1875 kap. 38²³⁻²⁵ med note ²⁵; Grett.² 97₁₄; osv.).

9. Fornyrð. 27³, *bjartast skína í heiði sól*, betyder *í heiði*: **når himmelen er klar**; jf. t. ex. Möbius 'Altnordisches Glossar' side 170 (l. *heið*). At Möbius oversætter 27³ ved »**am hellsten scheint die sonne** *auf die haide*«, kan kun hidröre fra et öiebliks distraction. **Auf die haide** (så vel som **auf der haide**) må, når artikelen ikke tilföies, hedde: á *heiði*. (Dog vilde her snarest have stået *á heiðum*).

10. Fornyrð. 29 synes at handle alene om forfatterens anonymitet og hvad dermed står i forbindelse; hvorfor jeg antager, at verslinierne¹⁻⁵ må interpungeres på fölgende måde:

»*Orða er leitat mér í munn.*
(*Mælgin verðr oss heyrinkunn.*
Yggjar bjór(1) *hverr eiga myni,*
úsýnt þykkir lýða kyni).
Eyfit mun sjá atfrétt stoða« osv.

I fölge indholdet skulde linie ²⁻⁴ stå foran linie ¹(²). Forfatteren ser i ånden, hvorledes det vil gå, når hans curiöse digt bliver bekendt. Lin. ² Han vil höre megen tale(³) derom. Lin. ³⁻⁴: Man kan ikke se (»*úsýnt þykkir lýða kyni*«),

---

(1) I membr. står, som det synes,
»*bıoʒf*«.
Jón Þorkelsson retter denne genetiv til accusativen *bjór*, hvilket også synes nödvendigt.

(2) Jf. t. ex.: »*Hermóðr vildi auka aldr,* | *Eljuðnir vann solginn Baldr*« 98—4.

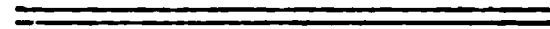
(3) *Mælgin* egentlig: **Den megen snak**, nemlig, angående det spörgsmål, hvem forfatteren er. *Mælgin verðr oss heyrinkunn* kan ikke betyde »**eg hefi talað mart**«.

hvem forfatteren dog kan være(1). Lin. 1 Og man spörger ham selv(2) (uden at vide, at han er manden). Lin. 5: Men uden nytte. Lin. 6 Han er krakilsk(3) (og fortæller intet). Lin. 7–8: Men han betragter denne taushed som en art svar, der ikke er så tosset (*þeygi var sjá aflausn ill*), da d e n besked deri indeholdes, at hvo, som har lyst, kan lyksaliggöre sig ved forfatterskabet.

(1) Vers 24, »*vita þykkist þat maðrinn hverr*«, er der tale om forfatterens digterevne, ikke om forfatterskabet til Fornyrðadrápa, som den gang ikke existerede, med undtagelse af de förste linier.

(2) *Orða er leitat mér í munn* = »e g h e f i v e r i ð k v a d d r o r ð a«, som GVigf. oversætter det.

(3) En spögende ytring.

FORELÆSNINGER
OVER DE ÆLDSTE RÍMUR.

I.

1882. [illegible]

§ 1. [illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

Jónathas.
Klerka.
Konráðs keis.
Landres.
Lokrur.
Mábils.
Mágus.
[Óðins ɔ: Þrymlur].
Ormars.
Oláfs ríma Har.
Óláfs Tryggv.
Pontus.
»Reinall(d)s«.
Rollants.
Saulus og Nikanors.
Sigmundar Brestissonar.
Sigurðar fóts (Wolf).
Sigurðar þögla.
Skáldhelga.
Skikkju.
Skógarkrists.
Sturlaugs starfsama.
Sörla hins sterka.
Úlfhams.
Vilmundar.
Virgilíus.
Völsungs hins óborna.
Þorsteins á Stokkseyri.
Þóris háleggs.
Þrymlur.
Ögmundar akraspillis.
Ölkofra.
Ölvis Hákonarsonar (sterka).

Af disse fragår imidlertid:

Blómstrvalla rr.,
Ingvars rr. víðförla,
Pontus rr.
Ölkofra rr.,

som skulde findes i Bibl. reg. Holm. 22 eller 23, men ikke synes at indeholdes i noget af disse nummere.

Derimod må tilföjes:

Damusta (604).
Egils einh. (Holm. 22, fragment).
Jarlmanns (604).
Óláfs rímur Haraldssonar (Holm. 23, fragment).

---

§ 2. Af de ældste 'rímur' er fölgende enten helt eller delvis trykte:

Óláfs ríma = Ó
Skíða ríma = Skí
Skáldhelga rímur = S
»Filipó« rímur = F
Herburts rímur = H
Konráðs rímur = K
Skikkju rímur = Skik
Virgilíus rímur.
Andra rímur.
Geiplur.
Grímlur.
Gríplur.

[illegible] rímur [illegible] | [illegible] rímur.
[illegible] rímur [illegible] | [illegible] rímur.
[illegible] rímur | [illegible]
[illegible] rímur | [illegible] rímur.
[illegible] rímur

Sproglige bemærkninger.

§ 3. [illegible] vigtige for sproghistorien. [illegible] men have [illegible] at de stå på et [illegible] til det nyere. De [illegible] men ofte mindre på [illegible] en aldeles overvejende [illegible] for tidsproget, de [illegible]

§ 4. [illegible] i tidsproget.

1. Ex: K VIII [illegible]

[illegible]
[illegible]

— K VIII [illegible]

[illegible]
[illegible]

2. Ex. S II [illegible]

[illegible]
[illegible]

Herfra afviger, [illegible], at e : é danner helrim.

Ex.: K I 4:

»*Þá hefi ek misst, er mér var lént*

. . . . .

þvi er mitt hjarta af bölinu ɔ: *bölinu* brent«.

Cf. S V 9 *létta* : *þetta* : *detta* & VII 15 *þetta* : *létta*.

F V 83 4 »*leiðizt flest ef lengi er*:

litla hefr þú rakt á mér«.

Men sagen er, at man bör skrive: *ljent*, *mjer*, osv.

---

(1) *Kirjulax* G.

(2) *ätti Kirjulax* G.

Indskrænkning: *Letus hét á lýða drótt* F VIII 16^{1}.
Mærk: H IV $40^{2:4}$ *Ságu* : *lágu*.
K I $38^{2:4}$ *tíma* : *bríma*.

§ 5. Exempler på afvigelse fra den gamle qvantitet har jeg ikke samlet. Et sådant exempel synes at forekomme F IV 26:

»*Bitur segg í brodda hregg,*
brandrinn klýfur þessi,
hǫku ok skegg en hvassa egg
ok hǫfuð af kóngsins essi«.

Af anden art F I 26^{3-4}:

»*hvert skaltu, enn hæverski mann,*
hesti þínum venda?«

neppe *hvert skalt' enn* osv.?

§ 6. Forkortelse af en lang vocal ved position er sjelden i de ældste rimur. Dog

S IV 5: »*Felli ek niðr, ef fólkit biðr,*
fermd af malti orða
hróðrar sáld, um Helga skáld,
herjans drykk enn« *fjorða.*

K VI 61: »*Linnir sinni ei lofðúng fyrr*
leið með heiðr ok prýði,
(frægðar nægð vann fylkir skýrr)
en finnr hann svinna lýði«.

Men på den anden side f. ex.:
K III 50^{1-2} *háls* : *máls*.
K VIII 13 *háls* : *báls*.

§ 7. I ÆR. har jeg kun fundet det gamle *au*, hvor nyisl. har *ö*.

¹) *sötra* — *seytill* (Björn seitill) istf. *sautra* — *seytill* (det sidste ord betyder: slat).

²) *lauð* (gen. *-ar*) naglejern → *löð* (*laðar*).

³) *lauðr* (skum, lat. *spuma*) → *löður*. ÆR. frembyde *lauðr*.

⁴) *taufr* tryllemidler, ty. *zauber*, → *töfur*. ÆR. endnu *taufr* (Wolf III 120₉).

⁵) *tvau* ntr.:

S III 7 *þá sem höfðu hrópat þau*
helga ok kötlu bæði tvau.

S VI 55 *Svá gat Þórunn setið um þau*
segg ok kötlu bæði tvau.
K III 21 *sjautigi vóru talin ok tvau*
tiggja son bað hon líta á þau.
K III 22 *Girzkumálit tǫmdu tvau,*
tala nú jafnvel bæði þau.
K VI 25 *tvau : þau.*

sjau:
F II 10 »*Stýfði sundr í stykkin tvǫ* (rigtigere: *tvau?*)
. . . .
þanninn leikr hann þegna sjǫ« (rigtigere: *sjau?*)

§ 8. Naturligvis adskilles *i* og *y*, *í* og *ý*; så at f. ex. *þíðr* (ikke frossen) og *þýðr* (venlig, elskværdig) ere tydelig adskilte *bíða* : *þíða* (smelte S I 2). Ligeledes f. ex. *skírr* (klar, ren osv.), nærmest om legemlige genstande, og *skýrr* i uegentlig betydning. Det er derfor en feil, når man finder S I 18:

Kærlega frá ek at kempan skír
. . . .
hún er bæði blíð ok hýr.

Det må være *skýr* eller (med varianten) *dýr*.

Jeg kan derfor ikke være enig (med Wisén Ridd. IX) i, at *stýðr* : *við* K VI 52[3], *heyra* : *meira* K IV 16, *greina* : *leyna* K IV 49, *blíða* : *hlýða* K VIII 3 ere helrim. Meget mere må jeg heri se: enten forvanskninger eller utilladelige friheder.

Særskilt mærkes: *Veyka* : *reyki* K VI 7[1].

§ 9. *slá* feriam, nu *sldi*:

Skíð. 16 »*Ef þú vilt, ek ei þik slá*
ofan í pǫnnu þína,
leggstu niðr ok lút mér þá!
Litt skulu hǫggin dvína«.

Ligeledes f. ex. *blár* istf. *blάar* nom.—acc. pl. fem. (blå) F II 15[3].

§ 10. *sjá* pronomen:

K VII 22 »*Þér hefr veizt—kvað vella Ná —*
vegligr heiðr ok giptan sjá
gimstein þann með frægð at fá,
friðari ǫngvan hitta má«.

K VII 36 »*Gripuna skoðaði gullhlaðs Ná,*
garpnum réð at anza þá:
fæst er þvílíkt foldu á,
ferð mun lengi uppi sjá«.

§ 11. *sviðr* adj.:

K II 25 »*Þat er nú helzt — kvað þeingill sviðr —*
þorna grund at skýra;
hér er nú Konráðr keisara niðr
kominn með rekka dýra«.

K III 13 *viðr* (præp.): *sviðr*.

K IV 45[8] »*Roðbert biðr þik, ræsir sviðr*«.

K VII 49 *sviðr* : *niðr* (*filius*).

K VII 55 *miðr* (*medius*): *sviðr*.

Også andre nnr — *ðr*?

§ 12. *ðsl* : *tsl*: Þrymlur 46 *veizlu* : *greizlu* : *beizlu*.

F VIII 16 »*Letus hét á lýða drótt,*
lofðúngs gjǫra þeir beiðslu(1);
beimar heiman búa sik skjótt,
boðit er þeim til veizlu«.

Ganske som Háttatal 88:
búin es(*er*?) *gjöf til greizlu*
at gullbrota veizlu.

§ 13. *fn* udtales *fn* (ikke *bn*):

K VI 29[8] *grafnir svaf ok á gulli lá.*

grafnir her = *grafningr* i (Þulur) ormaheiti SnE. II 487[5 a], 570[9 a]. Formodentlig er *grafnir* gammelt.

§ 14. *vigrar* gen. sing.:

H I 14 »*Báðir skulu vit bitrleg sverð*
bera í éli vigrar;.
þat skal marka þegna ferð
þá, hvórr annan sigrar«.

Jf. Lp. under *vigr* fem. »*Genus cognoscitur ex* ***vigrar seiðr*** *cantus hastarum, pugna*, Sturl. 9, 19; 1 ..., et Korm. 25, 2. ***vel hefir*** (*malo* ***hefic***) ***vigr of skepta*** *hastam probe manubrio instruxi*«. Men ingen af disse to læsemåder er sikker, fordi de ikke stöttes af versets form. *skepta* kunde være en forvanskning af *fkeptá*. Og i cod. til Sturl. står

(1) læs *beizlu*.

sem laki. Dette *f. s. l.* betyder nu ikke, som det er blevet oversat (Horn), »rudret som Kallun«! Men det betyder 'bladet som drövtyggernes tredje mave'. *Laki* er nemlig hvad man på dansk kalder 'bladmaven' eller 'psalmebogen'. Hvert enkelt blad i bladmaven er en *fel.*

Trods alle disse oplysninger glæde vi os, når vi F II 15 finde: »*fellur niðr í feljar blár | af Filipó hold ok klæði*«, hvor meningen må være, at F^s klæder og kjöd bliver hugget i laser, af hvilke enhver leirer sig oven på en anden, og danner en *fel.* (*blár* vel med hensyn til klæderne, hvis farve dog ikke er bleven omtalt i forveien).

Dette exempel, skönt ikke så heldigt som det kunde være, oplyser dog de ældste rimværkers vigtighed for den gamle tid.

§ 16. *sein* inc. gen. subst. (Lp. & Fr.):

F IV 42^{1-2} »*Ei var sein, at silkirein*
svarar hann snjǫllu hjarta«.

D. e. 'Han var ikke sen til at svare', 'han svarede uden tøven'.

§ 17. *gripu* anföres, skönt det ikke her stöttes af versformen:

K VII 36^1 »*Gripuna skoðaði gullhlaðs Ná*«.

Mærk.: ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ | — — | —.

Dog findes *gripu* endnu i en 'baga' (et rim) fra det 16. (?) (Axlarbjörn † 1596) eller 17. (Guðm. Andrésson † 1654) årh.: »*Gisti sá engi | hjá Gunnbirni | sem góð hefir klæði | ok gripu væna, | svelgr hann | sína gesti | sem svín grísi | ok dillin-dó*«. Men *Gunnbirni*! Dette erindi måske dog temmelig gammelt, og har måske lydt: *Gisti engi* (eller *maðr engr*) | *at gunnbjarnar | með góð klæði | ok gripu væna; | þvít hann of svelgr | sína gesti, | sem svín grísi |* &c.

§ 18. *bœgi* vigtigere og stöttet af versformen.

Den gamle böining (*bógu-*) jf. t. ex. *þrumir andskotinn undir | orðslœgr goða bœgi* Sturl. I 100.

K V 42 »*Flekkur ekki fór loðinn einn*
filsins undir bœgi;
þann fann benja þeygi seinn
þeingils laukr enn frœgi«.

§ 19. *frœði* ntr. sg., ligesom Merl. I 3 (*orð frœðis þessa*), Sól. sidste vers (83: »*Dásamligt frœði*«), Grett.[2] 119^{13}. (*frœði þat, er grettisfærsla hét*), &c.:

F VIII 41[2] *bana »sem fræðit skýrði«.*
F VIII 44[3-4] *»Kalli allir Kritar þátt*
kappar þetta fræði«.
Wolf I 54₅ *»aður en lykur fræðe«* (*fræði=rimonum*,.
Tillæg: Líkn. 8[1-2] bör læses
Beiðandi kveðk bæði
bræðr ok systr at fræði.
Jf. Nj. II 969; Årb. 1869 s. 146.

§ 20. *slíðr* skede (med hensyn til i jf.: *slíðrdúkaðar ríða* SnE. I 426 Þjóðólfr † 1066; *slíðráls regin níða* SnE I 506[5], Markús † 1107; *slíðrvönd ofan ríða* Rögnv. jarl † 1158, Orkn. 268[9] = Flat. udg. II 475; *slíðrbraut jöfurr skríða* Htal 6[2]):

F I 20[1:3] *slíðr*(1) : *síðr*.
Men nu tilböielighed til at udtale *slíðr*.

Eg. 1856 side 115₁₀ *»i slíðrin«* hedder i 132 *»i flíðrin«*, men i 162 Aη *»j slíðrin«*.

§ 21. *þenna.*

Foruden de mangfoldige former af pron. *þessi* hos Wimmer, og deriblandt de ældste fra runestenene, tror jeg at have fundet asm. *þanna* hos Hólmgöngu-Bersi Korm. udg. p. 112 *mann steinari þanna*, og Þjóðólfr Arnórsson f. ex. Hkr. Magn. góð. kap. 34 sidste vers *Ek hefi ekki at drekka annars nema sæ þanna* — *þanna* af *þann*, ligesom *þeima* af *þeim*! Den almindelige og endnu i skrift ene brugelige form er *þenna*, medens den nyere udtale er *þennan*, i lighed med *tvennan*, *góðan*, *annan* osv. Hvad sige nu ÆR.?

S VII 13 *»Lofa muntu mèr tregann at tjá*
tala með ristil þenna,
meðan at eina elda þrjá
at auðþöll lætr brenna«.

K VIII 6 og 14 *kenna* : *þenna.*

§ 22. *engi*. Gammelt *engi* &c., nyt *enginn*.

Det gamle *engi* i ÆR.:

F II 10 *Stýfði sundr í stykkin tvau*
stillis arfinn drengi.

---

(1) snarest ntr. plur.

þanninn leikr hann þegna sjau.
þrífast mun sá engi.

Rimer fremdeles på *drengi* K II 26 & 84, S IV 11.

Rimer på *lengi* K II 69 & 85 VIII 4, S II 41 Wolf I 57[14] (»*leingi*« : »*eingē*«).

Rimer på *mengi* K II 82 VIII 11 & 30. Wolf I 55[9].

§ 23. *aldri* (&c., nemlig *aldrigi*, *aldrege*) oldn., men *aldrei* nyt.

K II 13 *Sikling spyrr, hverr sitr þar næst*
svinnum menja baldri,
»þeim er léð til lýta fæst.
líka hans sák aldri«.

Rimer ligeledes på *baldri* K II 76, S I 39 II 12.

Rimer på »*hialldri*« Wolf I 64[4].

§ 24. *fríða* (*frídda*, Dict. *fríðaða*!) brugtes i det ældste sprog, men ikke nu.

K VI 9 »*Hávir gáfu turnar trútt*
traust við hraustu stríði;
víða fríðir veldit prútt
vist með listar smíði«. Skí 48[4].

(*frídði* Fms. IX 535 var.[8]; *fríðir* Fms. XI 217[9]).

§ 25. *skeðja* kan oversættes på flere måder, men betyder vistnok egentlig 'beskadige'. Böining ... Bruges ikke nu, men derimod i oldspr. og ÆR.

F VI 3[8] *skeðr* (uden variant) *þat eigi skyrtu*(1) *hans.*

§ 26. *feta* (*fet*, *fat* — *fátum*, *fetinn* [hvis part. præt. forekommer]) naturligvis forskelligt fra *feta í fótspor ehs*, ikke alene i böining, men også i brug.

At 'finde vei' hedder nu *rata* (got. *vratôn*, 'reise, vandre'), i oldspr. *feta*, ligeså i ÆR:

F I 43 *Kappar tíu ok fernir fimm*
framir á hestum sátu.
þar næst kom þá þoka so dimm,
at þegnar hvergi fátu.

Et prægigt citat!

§ 27. *hrinda* vb. Nu tilböielighed til at sige *hrindi*, *hrindir* præs. ind. sing. I et mig tilhörende exemplar af

(1) hvis ældre: dativ; hvis yngre: acc.

Björn har Chr. Sigfr. Ley indskudt »*Hrind* eller *hrindi*« osv.; hvilket verb manglede hos Björn. Jf. også Dict. og EJ. »*hrinda* (-i, *hratt, hrundum, hrundit*)«. Skönt Carpenter (side 65[7]) kun har *hrind*. — Oldsproget naturligvis som Htal 52 *hrindr gunnfána grundar* ¦ *glygg of fræknum tiggja* (*hrindir gunn-* vilde være molossus).

ÆR: F V 22[3–4] »*kemr á fyrir þeim vestanvindr*
vóða hvass, svó skipunum hrindr«.

Cf. K VI 1[1] (skrivemåden uden variant).

§ 28. De to rödder *BAR*, nemlig [1]) = lat. *fer* i *fero*, gr. φερ; og [2]) = lat. *fer* i *ferio*. Til lat. *ferire* svarer isl. *berja* etymol.

{Böin. ældst *berja, ber, barða, bariðr* (*barið, barit*).}
{ — yngre *berja, ber, barða, barðr* (*börð, bart*).}
— yngst *berja, ber, barði, barinn*, (*barin, barið*).

ÆR: Skí 191 »*Fátækt hefr hér fólkit mart.*
fengit sárar nauðir;
ymsa hefr þú byst(1) *ok bart,*
svó bragnar fimm eru dauðir«.

§ 29. **á**. Det gamle *á* bibeholdes

a) i *nátt*. F. ex. *eina nátt kom áfall hátt* S 4 19[1].
»*harpa er slegin yfir henni þrátt*
hvórki sefr hon dag né nátt« F V 55.

brátt : *sátt* : *smátt* : *nátt* F VII 16. *gátt* : *nátt* F VII 36. *nátt* : *brátt* K III 62.

I övrigt bruge de gamle rímur *nótt* (ex. S IV 17[1], F VII 20[4], K III 81[1] VII 12), ligesom nyislandsk. Men *nátt* kan endnu bruges i poesie.

b) Efter *v*:

vár (nostra), *várt* (nostrum)
»*Fyr þat gjörðizt ferðin vár*
frægust hér til landa;
vil ek nú bjartrar bauga Nár
biðja mér til handa« K II 37.
batt svó sárt um brjóstit várt K IV 4.

---

(1) Da Skí er optaget i Carm. Norr., skal jeg bemærke med hensyn til »*byst*«, at det synes at skulle hedde *býst* og at stå i stedet for *beyst* (*beysta ok berja*). For *ey* findes ofte *ý* (*brýskr* i stedet for *breyskr*, *ýmð* i stedet for *eymð* osv.

váð (fem.):

»Váðum ráða veðrin stinn« K V 3¹. K VIII 10².

váta (våd):

»bragna gorir þat káta;

. . . . . .

ok ei frá ek þá váta« Skí 55.

vátt (*testem*):

»Hilditonn skal hafa fyr vátt

. . . .

vér skulum drekka brúðkaup brátt« Skí 122.

svá (så):

»Gramr nam laugmaal setia sua

. . . .

daligan let hann dauda faa« Ó 6.

»Gramr reed spyria garpa þa

. . . .

tru skulu greina seggir sua« Ó 22.

gná: *svá* K III 27 *svá*: *má* ib. 60.

tvá (*duos*):

»Dreingrinn lítur dólga tvá

dokkva sitja hestum á K III 48¹⁻².

kván (*uxor*):

»Bygð er dygðug Báleygs kván

. . . . . .

dýrust skýrði refla Rán« K V 9.

§ 30. I övrigt går a) *vá* over til *vó*:

vórr (eller *vór*) *noster*: Skí 47

'Orðum hagaði þanninn Þórr

þegar hann finnur Skíða:

»Óðinn kóngur, yfirmann vórr,

yðr bað til sín ríða«'. Cf. 181³ & S II 28¹.

Skí 70 *'Skíði spurði at þessu Þór*:

»Þú munt kunna at skýra,

hvar kempur sitja ok kóngur vórr(!)

ok kappasveitin dýra«'.

vór *nostra*: Skí 69

'»Hverr á þessi húsin stór?«

hátt réð Skíði mæla.

»Þetta er hún Valholl vór,

(*kvenna* F VII 44^{3} »*kappinn hefr þat kvenna brjóst*). — På den anden side det fremmede *kvinna*: F II 23^{2} 30^{1} 38^{1} III 11^{4} IV 7^{4} 39^{4} V 32^{3} VI 36^{2} 41^{1} 50^{2} VII 34^{1} $35^{1}36^{1}$ 43^{2} 48^{4} VIII 10^{3} H I 31^{1} IV 25^{4} S IV 43^{1} V 12^{1} 20^{1} 38^{4} VI 43^{4} VII 42^{2}. »*Eckj hefir þu afl við mic* | *eyði ek folks sinni* (sic) | *fremð er eingi at fazt við þig* | *fleingi ek þic sem kuinnu*« Wolf I 192_{12-9}.

§ 32. a) Det hedder nu *stigur* = dan. *sti;* men oldn. *stigr*.

stigr Wolf I 6^{6-8}

»F² | eñ fofi e^c fig²ði hia
fegg⁻ dauð⁻ hniga.
ef« þat »fræg² f^etta mo
fl|eyg⁻ orma stiga«.

Wolf I 54_{4-1}

»Sia var fæddur af friðri art
fleygir nodrv stiga
fremðar avr og frægur vm mart
fvrðu gjarn til viga«.

S VI 45.

(? *stigr* F IV 45^{1}). Jf. nedenfor II § 40.

b) oldn. *ið* (Sighv. Hkr. Ól. helg. k. 41 v. 2 *leyfð ið es þat síðan;* &c.). Deraf *iðinn* endnu Gmdr. Árna 6 (åb. 1371—9) *Háttprúður var hann ok iðinn.*

I ÆR. kun fundet *iðinn* nyisl.: K VI 44^{2} *iðinn ur miðju borði.*

c) *litt* : *kvitt* S I $5^{1:3}$.

§ 33. a) *mitt, þitt, sitt*
35 gange i nogle få rimværker, (langt hyppigere end *mitt* osv.).

mitt:

Lyndi mitt er löngum stritt F IV 6^{1}.
»hefi ek gjört til hennar litt —
hefst af sliku veldit mitt« F VII 37^{3-4}.
»Svá er af hörmum hjartat þitt,
heldur kjöri nú brjóstit mitt» H III 38^{2}.
»Er þat hingat örindit mitt
. . . .
mætti verða mægit fritt« Völs. 137.

Wolf. II $156^{1:8}$
Nú er í reiðing ráðit mitt
. . . .
mart er angur mikit ok stritt.
$218^{4:5}$ *frægðin þín mun fara so vitt*
frelsað hefer þú ríki mitt.
248_1 *undra eg hitt*(1) *at fljóðit fritt*
freistar lags við kvæðit mitt.
269_{11} *Heiti vildig heyra þitt*
— hingat var þat erendit mitt —
þar með ætt ok óðal fritt.
ertu næsta haldin litt.
þitt: Wolf. I 196_{12}
ægisbdlit eig þú fritt
jólagjöf ok nafnkaup þitt.
195^{11} *ver ek aldri veldit þitt,*
vifit nema þú giptir fritt.
195^{20} *hárek mun þjer hlífa litt,*
ef hann ganga (sic!) *um ríkit þitt.*
II 269_{12} her oven for!
Addo: *F* IV 6^3 43^3, *K* III 23^3 IV 66^3 VII 14^3.
sitt: Wolf. I 12_7
»hsuggu zt þr̄ ſvo h̄tt z tijtt
at hugı geꝩ mði̇ lifit sitt«.
102^7 *»þa hefır Ingıalld edlı sitt*
hann ætlar uont eñ mælır blıtt«.
186^1 *»Hrıng² kom með herlıð frıtt*
. . . . . .
þar tok ræsır rıkı sitt«
II 9^6 *Ýta lið var einkar blitt*
jallenn hefr upp bónorð sitt.
27_6 *Magus arfi mælti blitt*
minu taki þjer erendi litt
yðr vill bjóða fljóðit fritt
frægi jall í ríkit sitt.
29_2 *Ef þú verndar vífit fritt*
vill hun gefa þér ríkit sitt

(1) Denne form (*hitt*?) mærkes.

flæðar eld ok fólkit blítt
frygðug mær er haldin lítt.
43^{1} *Geirarð færði »glaðel« sitt*
. . . .
brynjan get eg at bjargi lítt.
166^{13} *Hann vill dubba herlið frítt*
heldr en flýja óðal sitt.
228^{5} *óttast lítt um lífit sitt.*
229^{12} *Brullup sitt vit fljóðit frítt.*
III89^{1} »*Ræsis son*^{2} *j ríki sitt*
. . . .
hans er orðit efnit frítt«.

Addo: F IV 43^{1} V 48^{2} 63^{4} VII 25^{3}, Ó 36^{1}, Völs. 93^{1} 136^{8}, Ísll. Ann. p. 306^{18}.

b) *mitt, þitt, sitt.*

K III 3^{4}
Garprinn stendr á gólfit mitt (medium)
grams son hugsar efni sitt.

Wolf I 234^{13}
Hetjan talar við herlið sitt
hófeð ratast nú varla mitt.
heyri eg á því n(!)*æsta kvitt*
hvergi mun oss verða frítt.

Wolf 261^{1}
Varla gerest hjer virðum frítt
víst má hvergi hlaupa
héðan mun eg höfuðeð mitt
heimi öllum kaupa.

I Ó Skí, S, F, H, K I, II, IV, V, VI, VII, VIII, Þryml. ur og Völs. har jeg ikke fundet noget exempel på *mitt, þitt, sitt.*

§ 34 a) 1. *goll* endnu i anden halvdel af det 12. årh.; men *gull* f. ex. allerede hos Snorri ligesom i nyisl., og ligeledes naturligvis i de ældste rímur, f. ex.

F V 15 *Ull*:*gull.*

2. *troll* det oprindelige, ligesom i nydansk, nynorsk, nysvensk. Jf.

Ln. III 14 'vo.' 6 *eso sollin rif trolli.*

tæla : *væla* (ɔ: *véla*) Skí 2.

2. œ — æ c. 1250, eller rettere sagt noget för. Snorri er den ældste skjald, der nöiagtig adskiller begge lyd (1 lille undtagelse 68[4] *mærð fjölsnœrða*!).

ÆR. som nyisl. naturligvis:

Ó 38 »*Gumnar hlaupa geystir fram*
grams fyrir merkit vœna.
reisa þanneg randa glam
ok rista skiolldu grœna«.

e) Den graphiske udeladelse af *h* i isl. oldböger foran *l*, *n*, *r*. — ÆR. behandle sjelden den graphiske udeladelse som om den var phonetisk. Dog

Herb. II 10[2] *ratt* istf. *hratt*. —

Lín (*Lína* — f. ex. *auðar lín*[*a*]) istf. *hlín* & *rist* (f. ex. *bauga rist*) istf. *hrist* bero på urigtig opfatning af det graphiske som om det var phonetisk. Skrivemåden *rist* (istf. *hrist*) forekommer f. ex.: Wolf I 54[15].

Wolf I 3₁₁ »*bauga hlín*«. Stöttes ikke af formen!

Völs. 30[1] »*Gefjon heitir hringa hlín*«.

K IV 1[1] 66[1]. Stöttes ikke af formen!

Álf(u)r og *Hálf(u)r* vexle med hinanden: Skí 73[2], 136[1], 174[1]; 135[1], 140[1].

f) Udeladelse af *j* efter en vokal yderst sjelden. Tilsyneladende i:

Wolf. I 74—75

»*Mœkır sa sem mılldıng ber*
ma þat folkıð lya
hann beıt e[1] *hıalma ver*
enn hrislv leggı nya.

I oldislandsk kan *j* ikke udelades i en sådan stilling.

§ 35. Alle oldn.-isl. adj.-stammer ende på *a*, enten simpelthen (*góða-*), eller på *ja* eller på *va*. — *ja*-stt. præsentere sig på forskellige måder: [1]) Historisk taget synes f. ex. adjj. *blíðr* og *hreinn* at have *ja*-stammer (got. *bleiþja-* og *hrainja-*). Men dette viser sig ikke i oldn.-isl., kan ikke vise sig (grunden!), så at *blíðr* og *hreinn* slutte sig til de almindelige *a*-stammer. [2]) Adjj. som *vœnn* have også sluttet sig til de almindelige *a*-stammer, da *j* ikke kan komme frem i böin. (grunden!). Men f. ex. *æ* i *vœnn* (af *ván*) viser, at vi

(*skukkum* W). Ligeledes K VI 48[3] *skykkjum rykkir Fjölnis frú.*

Anm.: Den tekniske form kan ikke komme til at ytre sig her.

b) *r* föies til rodstavelsens udlyd i nogle tostavelses stammer.

α) Mod. *flaustr* (*flaustur*) 'fartöi'. Men oldn. eller oldisl. *flaust*. Rigtig nok skal oldisl. *flaustr* forekomme Fms. XI 311, i et digt, der må være forfattet imellem 10. juli 1103 og 14. eller 15. october 1107, med andre ord formodentlig 1104, af Mark. Skeggj. om Erik eiegod. Men *flaustr* kun i et dårligt hdskr. Derimod »*tıðaꜰlœft*« f. ex. i mbr. AM. fol. 20. I ÆR. har jeg kun fundet det nyere.

F VII 40[1] *Flaustrit rann . . .*
- VIII 21[1] *. . . flaustrin frið*
- — 23[1] *Flaustrit traust . . .*
K VII 9[2] *flaustrum . . .*
S I V 24[1] *Jós þá flaustur flokkrinn traustr.*

β) Mod. *klandr* (*klandur*). Findes allerede Flat. udg. II 388₁₂ »*buandkall . . . uard firir klandri rikra manna*«. Men i oldisl. *kland*. Også

S V 4 »*Horfinn var þeim Helgi skáld af hróðrar blandi*
jafnan spenntr kraunku klandi
kvœndist út á Grœnalandi«.
- - 19 »*Sýnist nokkut seggrinn þèr í sóttar klandi?*
margt hefr orðit múg at grandi
meinligt fyrr í þessu landi«.

γ) nu *fleipra*. Også Ísll.[2] II 151[4] »*þó at þú fleiprir eitthvert*« efter mådelige papirhåndsskrr. Fas. II 507₆ »*at þú . . . fleiprir ekki um mitt ráð*« efter Holm. quarto 7 formentlig fra begyndelsen af 14. årh.!

Item ÆR, K I 46[3] *sem fleiprar þú.*

Men Gísl. 98₁₁ »*þó vit hafim þetta fleipat*«.

δ) nu *hjúkra* 'hygge om' en syg (f. ex.), 'pleie'. Oldisl. *hjúka*. Således også

Skí 36[1] »*Honum var ekki hjúkat þar*«.
— 20 »*Þorgils tekr úr seggnum sult,*
(sá kann drengjum hjúka)
matsvin hans var meir enn fullt,
at morni vill hann strjúka«.

c) Som bekendt hedder det nu på islandsk f. ex. *herra, snorri, þorri* (dog på sine steder også *þori*, i det mindste i en vis bemærk.), *þverra*, osv. Men i mange tilfælde er *rr* blevet til *r* i indlyd. Exempel: *nefndu svo spaks manns spjarir, að ekki komi saman á þjer varir* vilde i oldsproget have lydt: *nefndu svá spaks manns spjarrar, at eigi komi saman á þér varrar*.

ÆR synes i denne henseende væsentlig at stå på oldisl. standpunkt. Exempler:

K VI 25^1 *Harri snarr leit hornin tvau* metrisk sikret. Nu naturligst *hari*. Björn »*Hari* v. *Harri*«. Sturl.^{1} II 56_{12} forvansket til »*vör er hvöss á hara*«.

S IV 14 »*Ógnar gnýrr enn yfir kom nýrr,*
aldan þaut á knerri,
vikna bönd en vatnar lönd,
veðrit óx i hverri«.

Nu vilde *kneri* være det naturlige. Jf. i övrigt *knörnum*.

F VIII 1^3 *Knörrinn* (nom.) *örr er kominn á leið* metrisk sikret. Nu *knörinn*.

S VII 7^3 »*Knörinn þegar at vorar*« bör skrives:
Knörrinn (acc.) *þegar at vórar* i fölge metrum og rim. Og hvorfor har udgiveren sat *knörinn*?

Acc. sing. som nom. sing. fordi *rr* er thematisk, ɔ: hörer til stammen *knarru*.

F II 18^3 *hjörrinn sneið af haraldi fót*. Metrum.
- VI 5^1 *Hyrrinn lék við himni rauðr*. Metrum.
- VIII 17^3 *Herrinn ferr ok kemr i krit*. Metr. især.
- — 40^3 *Herrinn ferr nú hreystisamr*. Metr. især.

Heraf (ɔ: af *knörrinn* &c.) fölger nu ikke, at man har beholdt *rr* i udlyd: *knörr, hjörr, hyrr, herr*. Dette vil vise sig i det fölgende.

d) I pronomina og i positiv af adjj. bruger oldsproget snart *rr* og snart det ældre *r* efter en vocal i dat. sing. fem. og gen. sing. fem. og gen. plur. alle kön. Ligeledes efter en vocal i comparativer. — Nyisl. bruger i disse tilff. kun *rr*.

ÆR vakle, ligesom oldsproget.

α) Exempler på *r*:

H VIII 40 *fleira* : *þeira* (ikke *þeirra*!).

Þrymlur 42

»Búning allan ber[i] þér upp á beiti sára,
þannveg skulum vér þursa dára,
Þórr er líki kvenna fára«.

Skik I 31

»Þar kom annarr auðar-Baldur,
allur grár fyrir hærum;
þrjú hundruð vetra þreytti hann aldur
þau braut eigi smærum«.

S V 13 *»Ytir spyrr hver ófyrisynju eldinn bæri?*
þegnar sögðu at Þórun væri:
þú skalt ekki koma hèr næri«.

- - 34 *»Skáldit frá ek at skaparans nafn með skynsemd*
bæri,
henni var þat (var. *ei*) *hefnda færi,*
hún mátti ekki koma þar næri«.

Skí 66 *»Svó var brautin breið fyr þeim,*
sem borgarstræti væri;
ýtar kómu í Asiaheim
Óðins höllu nærri« (ikke *nærri*!).

β) Exempler på *rr*:
K V 33 *hærra* : *stærra.*
- IV 14 *nærri* : *stærri.*
- VI 26 *nærri* : *stærri.*

Særskilt mærkes:
K III 45^{1-2}

Konráðr leikur listir þær,
er lýðir kvómust hvergi nær.

e) *rl* går over til *ll*, endog i större omfang end nu.

¹) *varla* går over til *valla* (neppe).
K II 36, 53, 59, 64 V 44^3 VI 8^3 31^3.
Ó 6 *valla* : *alla.*
Wolf. I 59—60:

»Vaki þu Fradmar fadırenn mın
fınnzt þınn lıke varla
sannlega er hıer sonurenn þin
suaraþu halnum snıalla«.

²) *jarl* går over til *jall* (jarl):

Skí 176 »*Hǫgni þreif upp Hálfdan jall*

. . . .

rak hann niðr svó rammligt fall«

. . . .

Skí 81 »*rétt hjá Andra jalli*

. . . . . .

ekki smáir á palli«

. . . . . .

K II 50 *fjalls*:*jarls*.

[3]) *karl* går over til *kall* (*sĕnex* subst.):

S IV 9 »*Á ek mèr frœndr Íslands bœndr,*
Ölver nefndr skalli;
heiðr er slíkt fyri hoffólk ríkt
at hjálpa gömlum kalli«

[4]) *Sturli* går over til *Stulli*:

Skí 99 »*Annat er þat ágætt líf,*
ætla ek hann heiti Stulli,
mér gaf þenna mæta knif
maðrinn sœmdarfulli«.

[5]) *herligr* går over til *helligr*:

K VI 31[1] »*Herligt pell*« . . .

[6]) Særskilt fremhæves overgangen af:

hjarl ntr. til *hjallr* masc.:

K VI 6[1] 57[3].

f) 1. Assimilation af *r* foran (et enkelt) *s*:

[1]) *vers* går over til *vess* (*versus*):

F I 21 *ess* : *vess*

Skí 4 *vess* : *þess*

— 178 *þess* : *vess*

S VII 61 »*Segit Maríu sætlegt vess* | *súngit af hjarta ok munni,* | *biði nú allir bragnar þess* | *at blíðr guð oss unni*«.

? [2]) *hers* går over til *hess* (*exercitūs*).

F IV 16 *hers* : *vers* : *þess* : *ess*. Jf. dog F IV 25, den eneste undtagelse i denne 'ríma'.

F VII 2 *hers* : *skers* : *ess* : *þess*. I F VII ingen undtagelse, da VII 15 ikke indeholder en sådan.

? [3]) *skers* går over til *skess* (klippe i havet):

Også F VII 2.

2. **Udeladelse af** *r* foran *s* med en fölgende consonant.

Exempler:

[1]) *byrstr* går over til *bystr:*

F IV 20 *lyst* : *byst* : *fyrst* : *bryst*.

{K V 23[3] *by(r)stan lystir*.
{K VI 55[3] —— —

Ó 8 »*Haarekr var fyrir brognum byrstr* | *buinn at strida stilli.* | *Þorir hundr er þann veg lystr* | *þridi var Kaalfr enn illi*«.

Ó 52 *bystr* : *lystr*.

[2]) *fyrstr* går over til *fystr*:

F IV 20 *lyst* : *byst* : *fyrst* : *bryst*

K II 79 *lyst* : *fy(r)st*.

K III 23 *fy(r)st* : *lyst*.

Skí 91 *fyst* : *lyst*.

Skí 93 *lyst* : *fyst*.

[3]) *stærstr* går over til *stæstr*:

F II 50 *stærsta* : *næsta*.

[4]) *verstr* går over til *vestr*:

H IV 23 *hesti* : *ve(r)sti*.

K II 63 *mest* : *verst*.

K III 34 *ve(r)st* : *flest*.

[5]) *skarst* går over til *skast:*

Wolf I 17—18

Herrinn geck at hilldi fast,
hrundi griot þá er limit brast,
brynian frá ec fyr brandi skarst,
»b°da« el var grimt oc huast.

Ældre, for exempel: Njála 1875 kap. 30 vísa 1:

æstr enn þik tekr þysta.

g) 1. (Et enkelt) **r** i udlyd: [1]) efter en enkelt consonant, der ikke er *r*, [2]) eller efter to eller flere consonanter, dog med undtagelse af *nn* i visse tilfælde.

A. I enden af en verslinie bevares den gamle udtale.

Exempler: F I 20 *sliðr* : *siðr*. F I 7 *stendr* : *kendr*.

Dette er det almindelige. Allerede i temmelig gamle membraner finder man i et vist begrændset antal tilfælde *r* i stf. *ur*; og dette gentager sig i ÆR. Således S II 43

»bvkın nıðr og brynıv þa
bırting rıeð að smıða«.

Wolf I 76₅ *»Bırting þegar j bloðı stendur«.*

NB. Det danske *birting* (*ensis*) og *birtingsbad*, ɔ: »Et blodigt feldtslag«. (Cf. Wolf I 63^{5}).

bragning F VIII 2^{3}. Ó 12^{1}.

dögling Herb III 20^{2}. Ó 2^{1}.

milding F III 8^{1} IV 43^{1} 44^{1} 49^{1} VI 27^{2} 49^{3} 54^{3} 55^{1} VII 16^{1}. Ó 3^{1}. Skí 51^{3}.

sikling F IV 23^{1}. Ó 13^{1}.

öðling F III 16^{3} 19^{1} V 49^{1} 58^{1} 60^{3} 69^{3} VI 28^{1} VII 41^{1}.

buðlung F II 9^{1}.

lofðung F II 38^{4} V 9^{1} 16^{4} 20^{1} 27^{4} VII 37^{1}.

niflung F V 62^{4}.

³) sjelden i andre ord, som

? *kund* F IV 22^{3}.

h) *rr* i udlyd beholdes sjelden uforandret. Dog finder man exempler på den gamle udtale i ÆR.

Exempler:

berr verb F VIII 3^{3}.
snarr adj. K VI 25^{1}.
örr adj. F VIII 1^{3}.

Endog som det synes:

»Mılldıng hef² af meyıu kn|utz m̄t z lıft at fᵉtta. þn̄gᵗ giorðızt fᵉða fuf fleyg⁻ naudᵛ fte|tta« Wolf I 4^{9-11}.

Men i almindelighed bliver *-rr* til *-r*,

α) hvor det sidste *r* er böiningsendelse:

ikke blot i trestavelses stammer, som

agnar : *þagnar* Skí 145
ragnar : *bragnar* Skí 80,

men også i tostavelses, som

ber verb. & *fer* verb. Skikk II 30:

»Sú skal eiga eð alvel ferr;
eigi mun yður þikkja það verr,
þótt eg greini hilmis her,
hverja list eð skikkjan berr«. Jf. H II 10^{1}.

dýr adj. Skikk I 38:

»Hvítasunnu hilmir dýrr
hófið heldur þetta;

þaðan mun eitthvert æfintýr
ýtar kunna að frétta«.

kær adj. F V 25[1].

skýr adj. K V 19[1] 47[1]. Skikk I 24.

stór adj. Ski 193[1]. Jf. Skikk II 5:

»Hestur hans er mikill og stórr,
sleypinn er hverr með gulli skórr,
[illegible] þann hofmann fór,
hann var ekki i görðum mjórr«.

vár pron. noster Skikk III 7[-8]:

»Friðar [illegible] falda-Gnár:
Fánginn er hann nú, kompán várr«.

vór pron. noster Ski 70[1].

Þór guden Skikk III 1[-2] »*Þórr : fór*«.
Ski 119[1] 167[1].

Altså formodentlig t. ex. **Þór** &c. Ski **46, 47. 169, 181.**

Ligeledes bliver *ss* til *s*: K V 30[1] ***fús*** .

[illegible] hvor *rr* er thematisk hörer til stammen):

[illegible]**ór** K IV 68[1].
rór [illegible] K VIII 25[1].

Herhen hører

[illegible] [illegible] adv. F V 62[1].
[illegible] — — F III [illegible] Skikk II 30 exempler se ovenfor [illegible].

[illegible]

I [illegible] denne lydforbindelse behandlet på 4 forskellige måder:

1 *nnr* beholdt, f. ex. *tennr* [illegible]. Ikke noteret!

2 *ðr* ligesom i oldsproget, f. ex. *[illegible]*. Ikke noteret!

3 *r* udeladt ligesom i oldspr., f. ex.

tenn Ski 5[1] 9[1].
brenn F VI 12[1 var.].
renn F VII 26[1] K VIII 21[1]. —

Characteristisk for ÆR[s] tidsalder er *mann* nom. sing. (oldsproget havde *mannr* [ældre] og *maðr*). Hyppigt, f. ex.: F I 26[3] VII 6[2] 48[1]. H III 14[2]. S II 46[1] III 50[2] IV 41[1]. Ski 58[3] 63[3].

Med hensyn til *Hermann* H IV 11[3] jf. ovenfor pg. 168$_{14-6}$.

[4]) *r* udvidet til *ur*; f. ex.

tennur Skí 142[4] 194[1].

j) *jór* acc. ligesom nu *Látum þramma þófa jór, þó honum*...: K I 67[3].

Dog *jó* (dativ) F IV 17.

§ 38. *umb* Máni 1184 (Sverr. 85 *umb sás þýtr í trumbu*). Deraf udtalen *umm*, skönt man skriver *um*. Men dog F V 31[8:4] *um* : *skrum* (snak, prat, brovten, overdrivelse).

§ 39. **g**: a) *eigi* (ikke, ei) udtales nu i virkeligheden som om det var skrevet *ei-i* (i det *g* ikke höres). Og Wolf. I 70[10] finder man »*Ef þegnen eij vill sem vær*«.

segja (*dicere*, sige) udtales nu i virkeligheden som om det var skrevet *sei-a*. Og Wolf. I 62[5] finder man »*Sannazt ma eg það seiia þier*«.

segir (siger, *dicit*) udtales nu i virkeligheden som om det var skrevet *sei-ir*. Og Wolf. I 64[10] finder man »*seiir sia garpurenn mesti*«. End videre Wolf. I 79[7] »*Seiir hann allt hit sanna fra*«.

I oldsproget har udtalen i sådanne tilfælde stemt overens med skrivemåden.

b) *g* f. ex. imellem *r* og *t* i *margt* udelades i oldsprogets rim og skrivemåde. I nyisl. höres *g* i *margt* heller ikke.

K III 58 *mar(g)t* : *snart*. K IV 47[3] *mar(g)t* : *skart*.

§ 40. **k**: a) *kn-* (i forlyd) → *hn*, i det mindste i skriften, som i nyislandsk:

Wolf. I 66[2–8]

Grimlega veður hann grund til hnia
garpa sveiten horfir á«.

b) *-kt* (i udlyd), vistnok også i indlyd (et ords indlyd), → *gt*, som i nyislandsk:

S IV 38[1] »*Þèr var bægt frá brúðar rækt*«.

H I 25 *lagt* : *makt*.

H I 31 *makt* : *sagt*.

H III 29 *vakt* : *sagt*.

c) *x* = *gs*, som i nyislandsk (i oldisl. = *ks*):

H III 34 *Ekkasax*(1) : *lags*.

---

(1) Se *Diðriks-saga* ved Unger side 115[2].

d) *-k* (ɔ: *k* i udlyd) i *mjök*, *ok* (*pro auk*), *ek*, *mik*, *þik*, *sik* gammelt; men nu *mjög* osv.

ÆR vakle.

[1]) *-k*: *mik* F III 47[3]. K IV 51[1].

[2]) *-g*: S VI 42[1–2]

»Miklu hefir þú meir en eg
menja tír, á allan veg« ...

F IV 45[3]. VII 29. K VII 20, 50.

§ 41. **t**: *-t* (ɔ: *t* i udlyd), hvor det har grammatisk function, eller hvor analogien virker, går over til et nyere *-ð*.

ÆR vakle.

[1]) *-t*. Synes sjeldent: *at* præp. F II 2[3].

at præp. : *þat* : *gat* : *sat* F IV 33[1].

[2]) *-ð* hyppigt:

að præp. *kvað* : *að* F III 38 } Cf. F VII 52, 55. H III 21 IV 23.
stað : *að* F VI 35[3] } K III 53 V 38.

það (det) F II 28 V 65 VII 52, 55. H II 27[3] IV 17. K III 26 V 10. S II 34 IV 46[3] VII 12, 14. Skí 98.

við (vi to) F IV 12. S VI 42.

léð (af *ljá*) H I 27.

§ 42. **m**: Oldsproget *himinn* (jf. dansk og tydsk) og *hifinn* (ags. *heofon*, engl. *heaven*), samt *himni* og *hifni*.

Wolf. I 53[9] *»gafni«* (*»hlyda gafni minv«*) = *gamni*. Sjeldent!

§ 43. Assimilation: Skí 67[4] *»lagði í klassekk viðan«*, ligesom i nyislandsk. Opföres i Björn & Dict. som *klakksekkr*. Men jeg tror ikke, at et sådant ord findes, og formoder at *klassekkr* er en magelig udtale af *klæðsekkr* (se Dict. art. *klæðsekkr*). Cf. t. ex. *gustuk*!

§ 44. Tilbage står:

at characterisere ÆR med hensyn til:

forekomst af enkelte ord,

enkelte ords lydform,

—— — (brug eller) betydning,

—— formers funktion [derunder *mín*, *þín*, *sín*] og overhovedet syntactiske forbindelser.

End videre med hensyn til:

'ókennd heiti' og 'kenningar',

techniske egenheder,
stoffet og dettes behandling.
Men dette må vi opsætte til næste semester.

II.

(1883. Förste semester).

§ 1. I forrige semester sögte jeg at give en characteristik af ÆR med hensyn til lydlæren. Og jeg tilföiede adskilligt, der ikke står i forbindelse med lydlæren, fordi jeg ikke var enig med mig selv, om jeg skulde gå videre. Men jeg besluttede mig til at fortsætte, især af den grund, at det ikke er lydlæren, der fortrinsvis characteriserer ÆR.

Jeg skal nu först gennemgå

A. Formlæren

og altså begynde med

I. Navneordenes böjning.

§ 2. Et par almindelige bemærkninger til nos. böining:

1. Artiklen tilföiet, på en påfaldende måde:

*hestar hlés*ins skibene K VIII 48[4]. (Betydn. mare vedkommer os ikke her).

*rdn*in *hvít* F V 23[1]. (Betydn. [bölge] vedkommer os ikke her).

2. Noget påfaldende plural:

öll heimsins skraut H III 3[1–2]. Jf. *skrauta nd* Lp. art. *skraut* (af Hyndl. ný. i Maurer's Isl. Volkssagen der Gegenwart p. 314—317).

Jf. Þ 44[1] *af fleina rógum.*

3. Fölge af at *rr* beholdes i indlyd men ikke gerne i udlyd:

b) *eyvinds* S VI 12[1].

9. Gen. sing. får *-is*(!) istf. *-s*:

Þóris Skí 170[1].

10. Nom. plur. får *-ir* istf. *-ar*.

hringir K III 6[1 var.]

11. Acc. plur. får *-u* istf. *-a*:

hringu F IV 21[2] (*hringu* : *bringu*).

§ 4. *ja*-stammer af hankön.

A) Af den kortere böining:

Dat. sing. *öngum heilsar hann drengi* V 146[4]. Også oldisl. ved siden af *dreng*.

B) Af den længere böining:

1. Acc. og dat. sing.

»*fylkir*« dativ V 199[3].

»*með mækir*« dativ V 269[3].

2. Nom. og acc. plur.:

vísar (nom., neppe af *vísi*) V 144[1], og

senda (acc. af *sendir*) S III 44[2].

Men, da plural af den længere böining er sjelden,

býtir, nom. plur. af *býtir*, S I 16[2].

§ 5. Simple *a*- (og *i*-)stammer af hunkön.

1. Med hensyn til könnet bemærkes

[1]) *pater noster* er fem. S VII 72, fordi man tænker på *bæn* fem. *per synesim*.

[2]) *angist*, acc. sing., er masc. S VII 56[4] i manuscr. A. Om også andre steder, må undersöges.

2. Usædvanlig brug af plural »*sá kurtir nam*« H II 11.

3. Genetiven *vigrar* sikker H I 14[2]; men ikke på de steder, Lp. citerer under *vigr*.

4. Nom.-acc.-dat. sing. *a* istf. *ö*, hvilket *a* dog er forskelligt fra det oldisl. og optaget efter nynordisk. Exempler:

hafn nom. K II 2[1]; acc. F V 26[2] VIII 18[1] Wolf I 78[9].

hall(*ina*) acc. K VI 21[4] 23[1] 48[1]. V 145[1].

skamm nom. F IV 25[1]; acc. S VII 63[3] Þ 64[4].

5. *frú*, böining. Jf.: oht. *frouwa*, mht. *frouwe*; oldnord.: »*Fræva*« Ágrip spalte 96[1] (Dahlerup), »*frovor*« SnE. I 96[13] (nom. plur.), »*frúvor*« Yngl.saga 13, Ungers Hkr.11[27–28] (også nom. plur.).

Gammel böining må altså antages at være:

1) *frúva frúvu* plur. *frúvur frúvum* &c.

2) *frúna frúnu* plur. *frúnur frúnum* &c.

3) **frúa *frúa* plur. **frúar *frúam* &c.

4) **frúa frú* plur. *frúr frúm* &c.

5) *frú* plur. *frúr frúm* &c.

Böiningen i ÆR. dels [5] (altså f. ex.: gen. sing. *jungfrú* H IV 21^{2} K III 49^{6} 79^{2} V 45^{4} text; med artikel *frúinnar* F II 24^{3} IV 47^{3} V 32^{6} 63^{2} VIII 4^{6} 35^{2} H II 22^{6} 31^{2} III 16^{3} [; nom. plur. *frúr* F VIII 31^{4}, med artikel *frúrnar* F V 11^{2}, hvor A har ›*frúnar*‹]), dels

6) med den afvigelse, at gen. sing. hedder *frúr* (*frúr* gen. sing. Diðrik pg. 11_{17}): F VIII 7^{2} K III 15^{1} *jungfrúr* (var. *jungfrú*) F III 52^{3}.

7) nyislandsk som [4], kun gen. sing. *frúar*.

6. Påfaldende acc. sing. i ›*trjónu ok sjónu teygði á lopt*‹ K V 17^{3} (om en løve).

7. Dat. sing. ›*Þórr nam ganga þrútinn á burt frá þorna gefni*‹ Þ. 34^{1} naturligt, da ordet har denne function (står som hovedord i en kending). Jf. t. ex. Eigla k. 75 v. 2 *Þat hefir lauka lindi* | *langs oftrega fengit.* (Wisén Ridd. XXXIX$_{3}$ stiller *lindi* K I 5^{4} med hensyn til alder ved siden af nom. *mann*). Påfaldende er derimod ›*brynu fleyst fyrir beia þéli*‹ Wolf I 16^{9} hvor *þéli* rimer på *éli* og *méli* og må være dativ af *þél* (nu *þjöl*) fil (*líma*). (Jf. *él grafninga þélar* Arnórr).

8. Nom.-acc. plur. ›*krásar*‹ Þ. 67^{1} (›*Kom sá inn er krásar mat*‹) og 69^{1} (›*krassar* [se Möb. Anmerkungen] *þegar at kómu til*‹).

§ 6. *ja*-stammer af hunkön:

1. Nom. sing. *mær* F II 30 (jf. VII 28^{2}), Skikk III 82 (*þær* : *mær*)(1).

2. Nom. sing. *-r* udelades:

Matthild K III 19^{3} &c.

fríð H II 19.

---

(1) I böi grad stödende er apl. *mær* hos digteren Bjarni Thorarensen (*og gumnar girnast mær!!*). Jf. ns. *ær*, apl. *ær!!*

3. Nom. sing. *-i* istf. *-r*: »*Fara skal enn hin fimta nú | Fjölnis oskabyrði*« V 206[1–2].

4. Acc.-dat. sing. mister endelsen *-i*:

Matthild acc. K VIII 17[3].
Þórunn acc. S III 48[2].
frið acc. S VII 54[1].

5. Nom. plural »*exir*« Skí 156[4].

§ 7. Simple *a*-stt. af intetkön.

1. *nafn* msc.? eller constructio ad sententiam?
»*Völsungs nafn er vorðinn kuðr*« V 124[1].

2. *rann* oldnord. ntr. (ligesom got. *razn*). I ÆR både ntr. og (som nu) msc.

Ntr. F V 10[3] (*ágætt rann*), 67[1] (*Rann var prýtt*).

Msc. F III 12[4 var.] V 66[3].

Wolf I 1_{5-2} (Rímur af Sigurði fót I) står *rann*... *þann*, men i det fölgende erindi *gólegt rann*.

3. *darr* ntr. er blevet msc. og böies som en *u*-stamme. Se det fölgende.

4. Ligesom man nu i almindelighed udtaler f. ex. *reksturinn* (i 3 stavelser), msc., således finder man i ÆR' periode skrevet f. ex. *veðurin* (Skikk I 2) istf. *veðrin*.

§ 8. *ja*-stammer af intetkön.

j udelades foran (*a* og) *u*:

gjört með vélum slíkum
. . . . .
samit í uxa líkum V 32.

§ 9. *u*-stammer af hankön.

1. Ved siden af dat. sing. som *knerri*: *hverri* (se side 174) S IV 14, og *bægi* (istf. *bœgi*) K V 42, findes hyppigt sådanne som

mög (*filio*) V 210[1].

dör (»*báðir létu blámenn fjǫr | brátt fyr snörpum Konráðs dör*» K III 52).

Anmærkn.: Nom. sing. »*dǫrrinn*« K III 51[4] IV 25[3].
Acc. sing. »*dǫrr*« K I 11[3].
Gen. plur. *darra* K III 60[3].

hjört (*cervo*) V 11[1] (*Dyrnar* ... *á hurða hjört*). »*olaf* | *þu fkt uñar hıort at uolfku lɑðı lenda*« Wolf I 6_{5-4}.

mjöðnum (istf. *miðinum*) Þ 69[4].

x

mátt (istf. *mætti*) F IV 23³ V 69³ K I 54³.

Jf. K VII 1¹.

Acc. plural *verði*: *skerði* K VI 53.

Dativ plural *Æsum* (istf. *Ásum*, guderne) Þ 49³.

§ 10. Blandede stammer af hankön.

1. »*sætt*⌐ *bioða sig²ðı fǫt*« Wolf I 11₉, fordi *fótr* er her tilnavn.

2. *mann* nom. sing. hyppig, f. ex. F I 26³ (*hann*: *mann*).

3. *mann* dat. sing. »*vær suavm þa gæfv a gilldum mann* || *getv ver ecki sigrað hann*« Wolf I 69—70. Jf. *Mörgum þótti' eg málug mann* &c.

§ 11. *u*-stammer (efter andre consonantiske stt.) af hunkön.

1. Ligesom *hafn*, *hall*, *skamm* i *a*-stammer fem., således har man her

hand acc. sing. F IV 47 (*grand*: *land*: *hand*: *band*) VIII 29 (*land*: *hand*).

rand acc. sing. V 132 (*land*: *rand*) og 275 (*land*: *rand*).

2. Dat. sing. *hönd* (istf. *hendi*) allerede f. ex. K III 7 (*hönd*: *strönd*. Var. *hand*: *sand*).

3. Nom.-acc. plur. af fem. (oprindelig msc.) *tönn*:

tenn Skí 5 (*tenn*: *menn*) og 9 (*tenn*: *menn*). V 199 (*tenn*: *enn*).

tennur Skí 142⁴ 194¹.

4. Nom.-acc. plur. af *nögl* eller *nagl* (sikkert fem. i ÆR, skönt msc. i oldislandsk):

negl nom. Ó 61³.

5. Dat. plural (*spengum* skrevet) *speingum*(¹) (med varr. *spangum*, *spírum*) F I 18³. Jf. *Æsum* § 9.

§ 12. *an*-stammer af hankön.

På grund af sprogets beskaffenhed i ÆR tör jeg nu ikke fastholde, at gen. plur. *kvinna* i ÆR er det gamle *kvinna*, og ikke gen. plur. af det fremmede *kvinna*. Jf. ovenfor I § 31.

§ 13. *r*-stammer, slægtskabsnavne.

feðr nom. sing. K III 24 (*feðr*: *meðr*). — V 266¹.

---

(1) Skrivfeil foranlediget ved det umiddelbart følgende *spentr*?

acc. sing. H II 8 (*feðr* : *meðr*), S VI 30 (*meðr* : *feðr*).
dat. sing. F V 5 (*feðr* : *meðr*).

mæðr nom. sing. F V 32 (*ræðr* : *mæðr*).

bræðr nom. sing. S III 11 (*ræðr* : *bræðr*), 45 (*bræðr* : *ræðr*).

Anmærkning. Wisén Ridd. XXXIX₉ stiller nominativer som *feðr* og *mæðr*, som »*senare former*«, ved siden af nom. sing. *mann*! Men *feðr* nom. sing. forekommer i en 'vísa' fra 1229 *Jóans feðr hnikars veðri*. Sturl. II 112 og *bræðr* i en 'vísa' af Þórðr Kolbeinsson (*bræðr sigurðar æðri* Fsk. 54_{10}).

II. Adjectivernes böjning.

§ 14. Positiv.

1. Nom.-acc. plur. fem. *blár* F II 15 (*sár* : *blár*).

2. Dat. plur. V 41 *styrkjum* (urigt. *styrkum* efter håndskr.): *Tyrkjum*.

3. gen. plur. *fára* Þ 42 (*sára* volnerum : *dára* narre : *fára* paucarum).

§ 15. Comparativ.

1. Acc. (-dat.) msc. sing. »*Fegri ǫngvan finna má*« (variant dog »*Fegri engi finnast má*«) F I 6[1]. »*finnur aldri fegri mann*« (dog variant »*fegri einginn finnzt en hann*«) K II 29[3].

klénni acc. sing. msc. K II 30[4] (med varr.).

frægri — — — K III 44 (varr. *frægra*).

I forbindelse hermed anförer jeg dat. sing. msc. *logandi* F V 62[4] (»*Niflúng brennr í* — istf. *brennr í* har B *kennir* — *logandi hyr*«).

2. Dat. sing. ntr. *fleiru* Skí 64[2] betyder ikke stort, da det hverken stöttes ved formen eller ved gamle håndskrr. Det gamle var *fleira*.

3. Dat. plur. *fleiri* (istf. *fleirum*) V 242[1] (»*Bana ek ei fleiri börnum þín*«).

§ 16. Superlativ.

vænastr brugeligt allerede år 1300(?): »*vænust* (nom. sing. fem.) *hringa þilja*« K IV 2[4]. »*harma ei vífit vænast* | ... *kvænast* S IV 40.

I øvrigt hører selve dannelsen af (comparativ og) superlativ måske ikke egentlig til böiningen, skönt jeg anförer den her!

x*

III. Pronomina.

§ 17. Personlige.

1. 'Vi som plural' hedder ofte *vær*, hvilket ikke er en blot skrivemåde i stedet for *vér*, men har lydt som det skrives. Exempler: F II 30 IV 7 osv.

2. Tredje persons pron. nom. fem. *hun* Skikk III 18:

»*Ívent kvað það mestan mun;*
miklu ertu dyggri enn hun«.

3. *þeira* (ved siden af *þeirra*) K VIII 40.

§ 18. Possessive.

Possessiverne böies som i nyislandsk, med den mærkværdige afvigelse (omtalt i forrige semester, se ovenfor I § 32, at nom.-acc. sing. i ÆR udtales *mitt þitt sitt*, langt hyppigere end *mitt þitt sitt*. Et exempel af mangfoldige: *Lyndi mitt er löngum stritt* F IV 6[1]. — —

Jeg kommer til her at beröre den possessive brug af *min, þin, sin*. Man mener (Riddara-rímur XL note), at *min, þin, sin* ere afstumpede possessivformer. Dette tror jeg ikke er rigtigt. Vel kunde f. ex. *sin* være en forkortelse af *sina, sinar, sinir, sins, sinu, sinum*, men ikke af *sinn, sinna, sinnar, sinni* [og endnu mindre af *sitt* eller *sitt*]. Desuden bruges ikke alene *min, þin, sin*, men også *okkar, ykkar* (og vistnok *yðar*?) som possessiver. F. ex.: *á okkar náðir* S IV 8[4] — skulde nu *okkar* her være en forkortelse af *okkrar*? *ykkar fundi* S I 27[4] — skulde *ykkar* her være en forkortelse af *ykkra*? Sagen er uden tvivl, at disse former (*min, þin, sin, okkar, ykkar* osv.) ere *genetivi possessoris* (ligesom *hans, hennar, þeir(r)a* osv.), en function genetiven meget ofte har (hvilket har foranlediget dannelsen af den danske benævnelse »eieform«). Den possessive brug af genetiverne *min, þin, sin, okkar, ykkar* (*yðar*) istf. tilsvarende pronomina possessiva bliver en syntactisk forandring.

§ 19. Determinativet (det indirecte demonstrativ).

sá frembyder et påfaldende fænomen, i det, som fölge af nynordisk indflydelse, acc. *þann* undertiden træder istf. *sá*.

Exempler:

»*eldrinn brennir eigi rann,*
ef inni er látinn gimsteinn þann« K VII 30.
»*Hinn sem aldri aktar þrá*

ok einskis háttar mæði,
þann skal hverfa þessu frá
ok þeinkja á önnr fræði« S VII 5.
»hæveskléga þann hofmann fór« Skikk II 8[3].

§ 20. Påfaldende er brugen af gamle former. For exempel: [1]) *sjá* nom. sing. (fem.) K VII 22 & 36.

[2]) dat. sing. fem.: *þessi — þessarri — þessari* (nu). Men K VIII 42[4] *»heims í kringlu þessi«*.

[3]) *hvórki* (istf. *hvorugt* nu): *»hvórki talar við annat þó«* H III 6[4]. Jeg tilföier K III 54[2] S II 44[4].
hvórskis (nu *hvorugs*): *»hvorskis stóð þá hagrinn betr«* S VII 8[3].

[4]) *engi* (ingen) — *enginn.* Det förste meget hyppigt, og det på sikre steder. Ét exempel af mange: F II 10. Skí 62[4] *ikki!*

IV. Talord.

§ 21. a) *tveir*: *två* (*duos*) K III 48 *tvá* : *á*. — *tvó* K VI 15 *þó* : *tvó*.

b) *báði* vistnok opkommet i Norge ved analogiedannelse, og derfra indfört i Island.

F V 40[1] med var. *bæði.*

Wolf I 53[14] (Ormars-rímur I 5):

»Er eg með aollu einkes virð[2]
af ungvm brikum spiallda
giorvmzt eg baði gamall z stirðvr
get eg at slíkt muni vallda«.

c) *»Þriði var Kaalfr enn illi«* Ó 8[4].

V. Verbet.

1. Almindelige bemærkninger.

§ 22. a) Overgang til svag böining:

Gammelt *gel gól galit* (rigtigst EJ.: *galit* og Fritzner *galinn*; imedens Dict. undgår part. præt., og Lp. har *galat*, Björn *galad*). F I 44[1] *galaði gjóðr.*

b) 1. sg. conj.:

[1]) Gammelt holder sig i *slá* (forest. nut. ent. 1): *þá* Skí. 168. Forudsætter *sláa*, ikke *slái.*

²) Derimod *mætti possem*, for ældre *mætta*: V. 262 *ok segir með slíkum hætti: veita þat er ek mætti.* (Ferskeytt).

2. Stærke verber.

§ 23. 2. sing. præt. ind. af den stærke böining.

V 261¹ »*Niflungr*! *drapst minn nýtan feðr*«.

§ 24. Bemærkninger til den stærke classe *a—u*.

¹) Almindeligere: *v* i *vu* beholdes undertiden både i afvigelse fra oldsproget og nyislandsk: K V 39 »*Vunduzt undan vænar eikr* | *víst*« ... Jf. K VI 25 *vunnin* (betydning: ligesom 'udarbeidet med' ...?).

²) Nu tilböielighed til at sige *hrindir*. Men

K VI 1¹ *hrind* (rigtig nok *hrind ek*) og

H I 24⁴ »*ok hrindur ǫllum sorgum*«.

³) *spring sprang*.

F I 21¹ *Kappinn sprang á kurteist ess.*

H III 44¹⁻² ... »*fáng* | *hvatliga upp í sǫðulinn spráng*«.

K VI 14¹ »*Strangan spráng yfir storðar ál*«.

S VII 39 »*En þá er bölit í brjóstit spráng* | ... | *sætu tekr hann sèr í fáng*«. Heraf synes at udvikle sig et nyt verb:

»*Eyvind sprángar* (skal være skindbogens læsemåde) *yfir eina gjá*«. (Særskilt mærkes *sprang* »Udsyning« og t. ex. *sprangaðr dúkr*).

⁴) som modsætning hertil:

V 192³⁻⁴ »*tögg hon hann með tönnum blám* | *tröllslig var þá fæða*«.

V 270³⁻⁴ »*tjörgaðan við sem tróð ok ræfr* | *togg hann* (ilden) *alt at ösku*«.

§ 25. Classen *a—á*:

¹) *fet — fátu* F I 43⁴. Oldisl. Jf. ovenfor I § 26.

²) Skrivemåden *kɵm* : *kɵmr*. Udtelen *kemr*:

K VI 41 *kemr* : *temr*. Det samme gentages K VI 45.

§ 26. Classen *ó*:

S VI 49⁴ »*er minni vorkunn stár upp á*«.

§ 27. Classen *i*:

Skí 27¹ »*Ristir ofan af mǫlunum mitt*«. Men her bör måske skrives: *Ristur*?

§ 28. Classen *é* (*e*):

F I 6[3–4] »*fljóðit hvert, er Filipó sá, | fángit var af stríði*«. Oldisl. *fenginn, finginn.*

3. Svage verber.

§ 29. Den tunge *ja*-classe.

[1]) Tilböielighed til at sætte *d* i stedet for *t* efter *ll, nn, n.*

H II 25[1] »*Stóllinn gyldr steinum fyldr*«. Oldisl.

[K VI 62[3] »*Enda spenda ek Sónar sjá*«, var. »*endan spendan sónar*«].

K VI 54 *spildi*: *vildi.* Hverken old- eller nyisl.

H III 41 *frændr*: *kvændr.*

[2]) Skí 51 »*stirðr* | ... *Ei skal milding minna virðr*«. Oldisl. (nu *virtr*).

[[3]) *ǫngva*: *þrǫngva* F VI 52].

[4]) *gjöra* vb.: A) adj. istf. part. præt.: K III 5[3–4] »*Óðins kvónar hvarma hver | hann var allur listum gerr*([1]). Verset interpungeres. Cf. K II 22[4 var.] & III 65[2]. — B) participium: F II 4[1] »*Gjǫrðan*«. K II 22[4 texten].

§ 30. Den lette *ja*-classe.

[1]) Skí 191 ... *mart* | ... | *ymsa hefr þú býst ok bart.* Oldisl. Jf. ovenfor I § 28.

V 231[1] »*Maðkinn hefi ek mart í sundr*«. Oldisl.

? [2]) *vendr* istf. *vandr* af *venja* vb.:

F VI 3 *Hilmir sjálfur heiðri vendr* | ... | .. *kendr.*

H III 24 *vendr*: *stendr.*

Skí 18 »*Oddason til afreks vendr* | ... | *þar var Skíði af skǫtnum kendr*«.

§ 31. *e*-classen.

K I 13[3–4] *þeim var lén* (var. *lagin*) ... *heimsins makt ok blíða.* Istf. old- og nyisl. *léð.*

§ 32. Verbet *þikkja*:

Skí 62 »*Fljótliga leiddist Skíða skraf,*
skapillr trúi ek hann þykki([2]),
laust til Ölmóðs lǫngum staf,
lítt kom við eðr ekki«([3]).

---

(1) Der bör skrives *ger.*
(2) Læs *þikki.*
(3) Læs *ikki.*

§ 33. Verbet *vilja*:
Skikk II 21 »*Köngurinn gjörir fyr köppum skil:*
»»*Kurteis mun sjá hringa-Bil;*
»*hun skal þiggja hvað er hun vill*;(¹)
»*helzt hun gjörir mér boðskap til*««.

För jeg går over til syntaxen, skal jeg tillade mig at fremsætte:

B. Nogle bemærkninger om enkelte ords bemærkelse og brug,

idet jeg tager ordene i samme orden som i formlæren (substantiver, adjectiver, osv.), men i alphabetisk orden inden for grændserne for de enkelte classer.

§ 34. Substantiver.

bessi (ældre *bersi*) 'bamse'. Kælenavn til en løve K V 19³ 'min kloge bamse'.

bógr: *með bógum* K VII 7². Formentlig mening.

Með (og *At*) *hringum* 'fuldstændig', især poet., men også i prosa, f. ex. *brenna bæ upp með* (eller *at*) *hringum* Fms. VII 212 (Ágrip *at*). *Með endum* det samme. Grímn. 24 Bugge »*Fimm hvndrvþ golfa* | *oc vm fiorom togom* | *sva hygg ec Bilscirni meþ bvgom*«. Her har jeg for mange år siden mundtlig formodet, at *bvgom* RArW, *bogvm* U, var = *hringum*. Og måske er det dette *með bogum*, der går igen i K VII 7².

bukl F VIII 26, 27.

byrðum Skí 35.

dans dans: *kappa dans* kæmpefærd Skí 172³. Rímnalegt. *dans* allerede i de yngre sagaer som Sturl. osv.

dynkr Skí 133 (og 134).

fat, n. Skik II 6.

fár, n. K IV I.

flókum K VI 30.

frú kvinde overhovedet (ɔ: dame). Ex.: F VII³. Skí 2.

---

(1) ɔ: *vil*.

færi n. Fas. III 123 (Hrólfs Gautr. 19) »*Risinn hafði skotit í eldinn járnteini, ok var klofinn [í] annan enda, svá sem þat væri tveir fleinar; þat færi var geigvænligt*«. Jf. Þrymlur 6 »*ágætt færit*« om Tors hammer.

gramr m. genganger. S IV 23[1-2] »*Greip um fætr garprinn mætr | grams á birni hlunna*«. Slutter sig til *gramir* 'onde væsener'? (t. ex. Fms. VI 215₆ ... »*gramir munu taka þik, er þú hrapar svá til banans, at þèr má ekki viðhjálpa*«). Jf. *troll, smyl.*

granni m. S V 47.

gröptr m. V 34.

gætti n. Skí 159.

háttum S VII 59.

hrat n. Skik II 6.

hönd f. F VIII 40.

höttr m. *Herjans h.* egentl. kend. for hjelm; men Skí 60 skeldsord ('pokkers hat').

íma f. H II 38.

klám n. S V 24, 26.

klæði n. Skik II 41[2], ɔ: *fat* 'klædningsstykke'.

kostr m.: »*fyri kost ok mun*« S II 32. (Findes i Lp.).

kórr m. H III 7.

kvarði m. Skí 41.

kvendi n først 'das frauenzimmer' collectivt (f. ex. »*nach diesem folgete das zaarische frauenzimmer in 22 wagen*«), derpå (som nu) 'das frauenzimmer' om en enkelt kvinde. S VI 39[3] »*kennir þá hvar kvendit sat*«.

kviði m. K I 56.

kynni n. H IV 4[1].

kör K VIII 59.

líf n. i forskellige ikke classiske bemærkelser:

[1]) 'anstand, væsen': F I 17 ('ædel anstand'). Ikke ganske = *líf* i *hreint líf, gótt líf.*

[2]) 'legeme': F VI 42. Ikke blot i 'rímur'.

[3]) 'liv' i udtrykket 'tage en om livet': S VI 40[2] »*hvort um annars spennti líf*«. Ikke blot i 'rímur'.

[4]) 'liv' i udtrykket 'få noget i livet': F V 59[3].

[5]) om en person: K VII 14[1] Skí 99[1]. Ikke blot i 'rímur'. Til en vis grad kan man sammenligne engl. *body* (Burns).

y

líki m. K I 35.
lót Skik III 67.
lófi m. Skí 114.
maðr m.: ***innri m.*** S VI 26[8].
manndómr m. F VI 46.
mát K VII 3.
mjalli Skik III 14.
mungát Skik I 44[4].
nafn n. S VII 24[3] »***orlofs biðr hann ekki nafn***«, i fölge Lp. (art. ***nafn***) »***pro persona, homine***«. Jeg tror snarere ***ekki nafn = ekki hót***.
neyð f. Skí 100.
nóg F I 39. K III 8.
partr m. F II 45, V 51.
próf n. 'bevis' F I 10.
refr m.: ***stinga ref*** Skik III 12.
rós f. haves i ordbb. kun i betydningen 'rose', undtagen Fritzner (der har som 3. betydn.: »et Slags mindre Ske? Langes Klosterhist. 771 fg.; DN. II, 45. 255; ***fjórar silfrrósir sem í eino leðrhúsi ero*** DN. II, 305«) og Dict. (der har som 2. betydn.: »*a rosary*(?); ***í fata·búri rósir þrettán ok tuttugu***, Dipl. iii. 4, B. K. 84«). Men K I 1[1] »***Rǫgnis rósar flóð***«, 'poesie'. Et slags drikkekar? End videre Wolf I 10[1–2] »*Kaūnur stoðu z k^{v}ser hía kur|teis h^{o}n z bıkar^{r} suo. ſkaler. kup^{2} sk^{w}tlıg k$^{\neg}$ ſk^{2}n z ros z spir^{n} e$^{\neg}$*«. »*spira* ...... et Slags Bæger« Fritzner.
rúst f. Þ 40.
sjónu acc. K V 17.
skálm f. Skik I 32[3] »*Skeggið tók á skálmir hans*«. Betyder *skálm* her 'buxelår (ɔ: den del af buxerne, der skjuler låret og benet)'? eller betyder det en del af selve legemet (nemlig 'låret, benet, foden' tænkt som enhed)? Björn »*Skálm* ... 3) *pars corporis humani infra ingvina*«, formodentlig en gammel bemærk. Jf. Prøver 421[19] »*hèr var rifit í sundr eitt skálmatrè*« 'træ (tömmerstok) hvis ene ende löber ud i to grene', som en hexemester havde givet udseende af at være et menneske. Eb.[2] 118[23] »*hann hélt um skálmirnar*« *á birkiraptinum*.
skegg n.: »*margir árápu skeggi niðr*« Þ 74.

skrum n.: F V 31.

slagr m. K III 29 (jf. H II 4).

snoppa f. *proboscis* K V 35. På et menneske Skí 125.

sporðr m. i »*kálfa-sporð*« (Skik III 12^4 *skikkjan* »*huldi valla kálfa-sporð*«), uden tvivl gammelt, men ikke opfört i ordbögerne.

? *stallarar* Skik I 49^2.

stef Skik III 12.

stormr m. K VI 30^1 56^3.

stríð n. 'kamp, slag': F II 6 III 32. S IV 47.

sveipr m. K IV 4.

sæti f. Fms. XI 424_{13} »*sæti mín!*« siger Håkon til sin hustru. Bp. II 133_{17} »*guð mun ambona þér, sæti mín, hversu*« ... siger biskop Guðm. til sin veninde — ikke »*sæti minn*«, som der står i Dict. — Dette ord bruges uden for vocativ H IV 4^2 »*kurteis veldur sæti*«.

tól n. om en person (mindre heldigt! måske den gang brugt i talesproget): S VI 19^{3-4}

»Þat var Gríma galdra tól,
er grúfði niðr í þetta ból«.

veggr m. Lp. 859 a^{11-13} *VEGGR* ... »2) pluteus navis, avertendis fluctibus a latere irruentibus *veðr blæs vegg um tiggja*, F VII 66«. Mere findes ikke i ordbøgerne. Men Wolf I 15^{8-10} »*Ranr | ðott⁻ rıſa tok z reyñðı ſeggi. gluggu⁻ ſlıt² glæſta ueggı grpr þolðu | uoſ ȷ heggı*«.

vers n.: *þausnar vess* Skí 178.

vísa f. Ó 65 »*Reidz þu ei þo þeingill þer*
þyrda ek vísu at bioda«

kun tilsyneladende = dan. *vise* (ɔ: digt bestående af flere vers). Af beskedenhed kalder nemlig forfatteren sin 'ríma' et vers!

þjóstr m. i det gamle sprog 'vrede', 'forbittrelse' især 'tilbage trængt eller indædt'. I ÆR 'kval, smerte, sorg, der har sin grund i elskov': F V 21 VI 10 VII 44. H II 3.

S II 45 »*Nú er þat reynt, kvað rekkr, af mèr*
ræktar band, með þjósti,
ástin verður afhuga þèr
aldri úr mínu brjósti«.

S III 22^4 »*hrellast* ... *af sárum þjóst*«.

S VII 22 ... »*hann* ... *ræddi slíkt af þjósti:*
þar er sú ást at eingi er slík,
ok aldri geingr úr brjósti«.

Hermed stemmer Einar Gilssons *eiðu* | *æ var þjóstr í brjósti* (Bp. II 136[5–6]) overens; kun at kilden her er næringssorg.

þraut f. Gen. sing. synes at have forstærkende betydning f. ex. K V 32[4]. Således måske også Ó 42:
»*Þorir hundr þrautar gilldr*
þreif sitt spiotid snarpa.
laga var hann ok hauggua milldr
vid harda kongsins garpa«.

Men Lp. 917 b[2–4] »*þrautar gildr* magnæ in laboribus perferendis constantiæ, Ólafsr. 42«.

Naturligvis have nogle ord i ÆR[s] periode antaget en nynord. bemærkelse: S V 16[2] »*harma dýngja*«. Jf. dog »*Álfta-dýngja*« hos Björn under »*Dýngia*«.

§ 35. Adjectiver.

bleikr [1]) om ulven *bleikum fálu hesti* Ó 41[2].

[2]) *bleik sár* F II 7[1]. *holdit bleika* H IV 20.

burðugr S I 25.

bölvaðr som adj. H IV 9[3].

flár om et klædningsstykke der ikke slutter til legemet, hvor det skulle slutte. Skik III 67[1–2] »*Ei var hun stutt, og ei var hun flá,* | *alla vega sem kjósa má*«.

frómr K V 6[1]. Se Dict.

frækinn F V 35[1] VII 1[3]. Jf. Plac. 53[7].

fúss i forbindelsen *fúss ehm.* V 151[1–2] »*Hverjum fúst var heinar láð* | *hreyti Draupnis sveita*«, 'enhver havde lyst til sværdet'.

jafn ... *líki* K VIII 55. Pleonasmus.

kát skemtun Skí 6.

kurteiss. Dan. *hof* = ty. *hof.* Af ty. *hof* er ty. *höflich* og dan. *høflig* afledet. Ty. *hof* i betydn. (dan.) 'hof' har vist nok sit forbillede i romansk, nemlig i: it., sp., pg. *corte*, pr. *cort*, fr. *cour*, osv. Men disse ord stamme fra lat. *cohors* i betydningen 'indhegnet plads', i hvilken betydning det blev skrevet ikke blot *cohors*, men også *cors* (senere *chors*).

Heraf afledet f. ex. ital. adj. *cortese*, hvoraf det gamle nordiske *kurteiss*, oprindelig skrevet *korteiss* (jf. Ágrip 9[21] 37[24]). I selve oldskrifterne har *kurteiss* en temmelig omfattende betydning, men bruges dog ikke let undtagen om mennesker og menneskelige handlinger. Derimod i ÆR udvides bemærkelsen betydelig. [1]) F I 17[1] *k-t víf* ganske i sin orden. [2]) F VII 8[3] *k-t já*, ældre *kurteisligt* (medens *já* ikke kunde bruges). [3]) F VI 17[3] *k-t horn* (ligeledes Wolf I 10[2]). [4]) F I 19[1] *k-t sverð*. [5]) F I 21[1] *k-t ess*. [6]) K V 44[1] *kurteis bein* om elefantens ben (formodentlig i det man tænker på elfenben). [7]) F I 44[3] *k-t rjóðr* ('åbent sted i en skov').

líðugr S VI 20[3]. Se Lp. (Sturl. [1] III 244[3]. [2] II 213[13]. Fms. II 80[12]).

listugr har vistnok en med *kurteiss* beslægtet betydning. Brugt om personer betegner det vel nærmest behageligt væsen.

[1]) F II 35[1] *l-t víf*. F VIII 34[1] *listugir lýðir*. } Jf. *kurteiss*.
[2]) F II 48[3] *l-t nafn* 'smukt'?
[3]) F III 49[3] *l-t ess*. Jf. *kurteiss*.
[4]) F V 25[2] *listug sjáborg*. F V 27[3] *l-t rann*. } Jf. *kurteist rjóðr*.
[5]) F VIII 36[4] *l-t klaret*.

líkr : *með líku* F VI 45. Jf. *at líku* Njála 1875 kap. 153[31] 'alligevel'?

? *lítt* : »*eigi mun þat vanda lítt*« K VII 14.

ljótr om havet Lp. *ljótr* init.: K VIII 49[1].

meinn K VI 43[4] *meinna*, omtrent = *meinlegra*, men nok så godt.

mildr med gen., ligesom i oldspr.: Ó 42[3–4] »*laga var hann ok hauggva milldr | vid harda kongsins garpa*«. Optaget i Lp.

neytr egenl. brugbar: Skí 12[3–4] 'der var intet ved dem' Skikk III 55[4] »*aungri þeirra fór hun* (ɔ: skikkjan) *neytt*« 'tålelig'.

samr i udtr. *í samri stund* [1]) kan betyde 'uden ophold' K III 47[2] IV 57[3] VII 25[4] 46[3] VIII 15[1] 23[1]. [2]) omtrent 'tilbörlig, passende'? F I 5.

skitinn snarest nynord. brug af part. præt. Skí 123[1]

Þ 51[2] »*Því eru öndótt augu Freyju*«?

På disse steder ikke stöttet af formen.

§ 37. Verbum.

bella (*ball*) interessant gammel klang Skí 163[4].

bera Skikk III 25[2] »*eingi berr sig jafnvel að*«, 'ingen opfører sig så godt' som du.

benda 'böie' K V 15[3] 29[2].

biðja 'sige'? K VII 38[1].

bjóða? V 155[4].

blygða 'vanære' en kvinde:

S I 25[3] »*at þú blygðir burðugt fljóð*«.

S I 27[1] »*Vilir þú blygða bauga gátt*«.

Ellers i denne bemærkelse kun anfört efter S. Ill. gríð. (Fas. III 655).

bregða ehn *at köldum ná* K III 59[1–2].

buga 'vige tilbage for' (omtrent = *bila*): S V 42[1] »*Buga vill eigi bauga tír við bræðr að stríða*«.

[*búa hart at ehm* se *at*].

byggja 'bygge' = 'opföre' (nynord. efter tydsk): K V 50[4]. (Jf. *bo og bygge*).

draga imperson. V 107[4] »*dró þá hennar mætti*«, 'hendes kræfter toge af', ligesom Bp. II 913₃ *ok dró mjök mætti hans* (Laur. Bps) og Grett.[2] 145_{4-8} »*Eptir þat dró svá mikit mætti Hallmundar, sem fram leið kvæðinu*«.

Ó 40_{1-2} »*Arna synir sinn vnda nadr*
einart drogu af magni«

tjener til sammenligning med Htal 8[7–8]

»*draga þorir hann yfir hreinna*
hvatan brand þrymu randa«. Cf. Fas. I 284[14–17].

dubba, cf. 'prygle af', 'mörbanke': Skí 60[4]. Om at 'bibringe sår' Skí 143[2]. Flügel *To dub* schlagen.

dvína Wolf I 57_{6-8} »*Nv hefe eg sıkling sagða þıer | sanna ætlun mına | þa hefı eg fylkır hıer með mıer | hvergı ȷ romv ðuına*«. Jf. Karlam. 380[15] »*gerir nú eigi at dvína við*«, hvor Dict. vil læse *dvína*! 'betænke sig'.

eimr: »*kolgo*« *eimr* Wolf I 2₅.

fara. Njála 1875 kap. 1[80–81] '*far þú hingat til mín*'. Således Skik III 15[3] »*Far þú hingað, falda-brík!*«

farga K VI 17[4] under guldet som under en presse?

fletta ehn lífi H IV 10, som *spoliare aliquem vita.*

faða sorg H III 45^2. *F. harma* K V 7. »*hilm᷈ fæð᷈ echa*« Wolf I 6$_9$. — Jf. Lp. *faða* v.

gjöra til ehs (ntr.), 'göre (noget) for at opnå noget'. V 236^3—237^1 »*garprinn vildi gjöra til þess* | *gulls at heyrði selja.* ‖ *Bauga týr réð bíta hnot*«.

glósa 'forklare' osv., ¿allerede i det ældste hskr. af Kongespeilet? K I 76^4 'besvare'.

gnesta i forbindelsen *brestir gnesta* K V 15^1.

gylla ehn í orðum, 'smigre for en', 'omtale en på en smigrende måde', Skí 4^4 98^3.

hegða absol. = '*hegða sér ok öðru*'. V 16$^{1-2}$ »*Óðinn setti í landi lög,* | *hve lýðir skyldi hegða*«.

hluta sundr 'klöve': H IV 36.

hnepptr part. præt. Skí 185^2.

hnjósa við harmi S II 18^1. »*ekki er trútt at hnjósi*« Skí 189^3. Jf.: Björn, Lp., (EJ. p. 239), Fr. p. 279, (Möb. p. 192), Dict. p. 277 og 774.

inna 'udföre': K VI 38^3. Gammelt.

kaupa V 265^3. Dunkelt.

kákla i udtr. *káklast um* Skí 61^3. Betyder det 'söge klammeri' (Dict.)? eller at 'slå til alle sider uden kraft'? hvilket sidste vilde slutte sig nærmere til nyisl. *kákla*, ntr., 'slå uden kraft', der kun findes hos Björn.

kenna Þ 69^2.

koma i *kom [þar] til með þeim*, 'der opkom uenighed imellem dem' (= *þeim bar á milli*) Skí 50^1. Anfört i Dict.

kremja F VI 14^4 'klemme' istf. 'trække' eller lignende.

krenkja Skik II 25^3. Dunkelt.

kveðja urigt. brugt istf. *kviðja* S III 41$^{3-4}$

»*kom þar loks at kvödd*(1) *var bygð*
köppum þeim er mistu dygð«.

Andre i Lp., *kveðja* vb. 5, anförte exempler på *kveðja* for *kviðja* ere af en anden beskaffenhed.

leggja [1]) i *l. eht at sér* 'æde' (jf. *kasta á svanginn*): Þ 62^3 om Tor som Freyja »*lagði hon at sér laxa tólf*«, ɔ: 'fortærede'.

[2]) i H IV 5^4 er i grunden det samme som f. ex. Nj.

---

(1) pro *kviðjuð.*

1875 kap. 98[79–80] *skarph. mælti 'töku vjer vápn vár ok höfum með oss'.* *njáll lagði ekki til þess* egentl. ikke »Njal sagde intet derimod« (NMPet.), men 'ytrede intet derom', 'ytrede sig ikke derom'. *leggja neitt til vífa* egentl. vel 'ytre mig om kvinderne i mine 'mansöngvar'' (hvilket var et slags coquetterie).

leifa 'overlade' ikke ganske heldig bemærkelse Skí 114[4]. Dog — hvis man Fms. XI 222[3] tör oversætte *leifa konungsnafn* ved 'göre afkald på kongenavnet', kunde det sammenlignes hermed.

liggja H II 30[1].

? *ljóna* V 227 »*Þér bað heilsa móðir mín,*
mun ek þat eigi ljóna,
mik hefr sendan systir þín
sjálfum þér at þjóna«.

lúka [1]) Skí 154[4]? [2]) = *lúka upp* Skik II 23[1]. Jf. *reka.*

læra i den gamle tid *docere*, ty. lehren; först senere *discere*, ty. lernen, isl. nema.

S II 1[3–4] »*Þó at ek yrki annann brag*(1),
einginn vill hann læra«.

F I 8[1].

nauða (af *nauð* nöd) omtr. 'pine':

V 208[1–2] »*Siggeir þóttist sigri gæddr,*
Signý frá ek þat nauða«.

pústra egentl. 'give en (gentagne) ørefigen'; men Þ 78[1] »*Pústrat hefir hann pilta-Rymr*«(2) om at slå ihjel.

reka pro reka upp Skik III 47[4] *stóran hlátur fólkið rak.* Jf. Skik II 23[1] »*Kofri lýkur enn komni sveinn*«, ɔ: *lýkr upp.*

ríða við ehn K VII 50[4] = *ríða út við ehn* (f. ex. K VII 59[4]), 'ride dyst med en'. Jf. *reka.*

skripta egentl. 'pålægge én kirkebod'. I overfört betydning om verdslige forhold ikke sjelden ligesom spøgende 'tugte' eller desl. (se ordbb.). H IV 38[4] lidt lapset *skripta sauðum.*

slíta Skikk III 64[4]

---

(1) ɔ: bragarhátt?
(2) Læs *pilta Rymr.*

»— ef eg míns herra orlof fær, —
einum līma slitum vęr«(1).

Tanken er: 'Hvis kåben ikke passer, når jeg tager den på, må jeg finde mig i hvad der er overgået andre': 'vi slide da' kun 'alle det samme ris' = 'vi blive da' kun 'alle hudflettede med det samme strafferedskab', ɔ: 'det vil ikke gå mig værre end dem'. (Riset slides ved at bruges).

stríða brugt om kamp i egentlig betydning. Neppe ældre end fra den anden halvdel af det 13. årh. I ÆR også om en enkelt persons kamp: F I 28^{4}.

svengja Skik I note til 56.

sælda 'sælde', 'sigte' (f. ex.: mel, gryn), gammelt. K VIII 4^{3} 'glemmes efterhånden', som om de gik igennem et såld.

? *sæta* K VI 19^{4} synes brugt i bemærk. 'passe på, bevogte', på hvilken bemærk. andre exx. ikke synes at være anförte i ordbb.

taka omskriv. istf. *nema, gera, ráða* eller lignende:

V 62$^{3-4}$ *»elligar get ek at trúðig tröll*
tekit hafi lífi at svipta«.

V 103$^{1-2}$ *»Byleysts tók at bjóða heim*
bróður döttir stilli«.

Skí 162^{4}.

tjá vise i den mest ligefremme betydning: K VII 34^{1} 42^{2}. (Stjórn *sýna ok tjá!*).

tæra ehm ehu: V 249^{3} *»köppum gat þvi kæran tært«.*

þýða kalde: Skí 35.

§ 38. Adverbia.

beint H I 28.

burtu istf. *burt* H IV 43^{1} — for at henlede opmærksomheden herpå!

einart jævnlig, stadig Skí 190.

já blevet til substantiv H III 40^{2} lyder meget fremmed! skönt man NgL. I 33$_{15-14}$ (§ 63) finder: *ok er annars skapdrottens ia til en annars eigi.*

nær da og *nær at* da (jf. *þegar að*): F VIII 9.

svá = dan. så, hvor dette siges at stå »i begrebet af:

(1) Der bör skrives: *līma ... vær.*

saare, meget, overmåde« (VSO. **saa** 2), f. ex. i 'Jeg sov så sødt'. F IV 11¹. K I 13². Skí 114⁴.

út ¹) til Island, istf. det nyere *inn*, endnu f. ex. S. II 38¹⁻²

»*Katla spyrr at kominn er út*
kappinn prýddr stáli«.

²) *út að hafinu rauða* Skik I 10².

vakrt se *vakr* § 35.

§ 39. Præpositioner.

af F I 11³. Skí 54³. Jf. § 77.

at: V 139³ »*at Völsungs ríki var veislan stefnd*«.

Þ 51¹ »*Brúsi sagði brögðin ljót at baugafreyju*«.

Skí 126 *búa hart at ehm.*

K VII 23¹ »*Faðir minn hefr at þessum þráð*«.

á: V 214⁴ »*sú var grimd á vífi*«.

með(r): a) i stedet for *við(r)*: ¹) *tala með ehn* F I 26¹, V 3², 49¹, K III 57¹, S VII 13². Langt ældre. ²) »*Alla var henni illa meðr* | *ættmenn sína ok grimman feðr*« S VI 30. ³) »*skal ek því ekki fást þar meðr*« S III 5⁴.

b) S I 29³⁻⁴ »*allmjök villtu ýfast meðr*
okkur Helga at skilja«.

und som adv.? K VII 11³.

við(r) ¹) i stedet for *með(r)*: K III 70³ »*eyrum viðr*«. K III 74² *sér viðr*. Langt ældre.

²) = om (har en gammel klang): S II 53 *hann hafði* »*mælt við Helga margt ok illt*«. S V 7³ »*virðar töluðu illt við svanna*«.

C. Visse ords forekomst i det hele.

§ 40. Substantiver.

art: »*Sia var fæddur af friðri art*
fleygir noðrv stiga« Wolf I 54_{4-3}.
»*sá kunni alla art*« H III 22³.

auli m., dosmer ('fæ, fæhoved'), allerede Skí 98¹ 188² 189¹ 193³.

bal, n., dan. balg (= 'sværdskede'):
»*Bragnar hirða brynsutroll*
j balenv gellvr tomv Wolf I 77_{11-10}.

par ntr. (jf. *strákapör*) findes ikke i sing. i ordbb. F VII 7^{2} *kuklarapar*. H II 32^{3} *leynipar*. Jf. 'gale, vilde, slette streger'.

**reiði* i *til reiða* (= *til reiðu*): Skik. I 50^{2} »*matur er þá til reiða*«.

**síma* fem.: F IV 24^{1}. Betydning: 'hjelmrem'?

**slað*: Wolf I 71$_{8-9}$

»*Baðum líkar bræðrum það*.
þo bvðlung auki oddaslað«.

Jf. »*slaðvegr*, m.? DN. I, 859« Fritzner.

**sprakka*, f. (= *sprakki*): V 59^{4} »*reiðaz gjörir því sprakka*« (*sprakka* må være nominativ sing.). — Dog *sprakki* nom. ib. 63^{2} (»*ansar þannveg sprakki*«).

stigr, m., (istf. *stigr*): Skikk. II 11^{4} »*Eg kann hér hvórki gáng né stig*« ('hverken vei eller sti').

**sveip*, ntr., tummel(?); jf. *umfang*. Þ. 59^{4} »*geysiligt var þeirra sveip*«.

**svími*, m.: Skí 128 (*tíma* : *svíma*) 'bevidstløs tilstand'. Jf. *vaða í villu og svíma*.

Ordbb. have *svimi*, men ikke *svími*.

**taus* f., dan. *tøs*: Skikk. III 33^{1} »*Fram var leidd en fimta taus*«. Dame? eller med ringeagt? Italienske mundarter *toso* dreng og *tosa* pige.

**þokka*, f., var. »*þraukvan*(?)« H IV 35^{3}.

§ 41. Adjectiver.

**húmt* 'halvmörk': V 13^{1} »*Í Óðins höll varð aldri húmt*«.

kvintr ikke i EJ., Möb., Fritzner, Dict. Forklares i Björn ved *effēminātŭs*, *tener*, 'kvindagtig, spæd'; i Lp. under *kvinna* 1, ved '*quī ŭxōrĕm dūxĭt*'. Men *kvintr* er uden tvivl det engl. *quaint* i den gode betydning 'fein, sauber, nett, niedlich, artig, col. schmuck'. Exempler:

Wolf I 2$_{7-8}$ »*Knut² ol sı⁻ kuıñ | ta mey*«.
— - 3$^{6-7}$ »*kappʳ fūdu | kuínta fᵒ*«.
— - 4^{2} »*Sıðⁿ kuaddı kuíñta fᵒ kḡrıñ ollū ſoma*«.
— - 7^{1} »*kuíñtʳ gretu meẏıʳ*«.
— - 11$^{1-2}$ *Koñgıñ huna keñe eᶜ nu | kuıñta hef² hñ sotta fᵒ*«.
— - 13$^{2-3}$ »*Suo uʳ kḡr ȷ k⁻laug færð² ku|ıntu uíne z ſmyſlū nærð²*«.

Wolf I 14[10–11] »*olaf kuaddi kg|in ordu kuintu prydd² orma ftordu*.

S IV 37³ *Forni* »*kemr á tal við kvinntan hal*«.

K II 84² »*dreingi*«.

K III 24¹ *frú*.

K III 31³ *keisarans nið*.

K IV 9¹ *frú*.

K VII 26 var. *menn*.

K VIII 52³ *keisurum*.

§ 42. Talord.

**otta* otte. Exempler:

Wolf I 171[5–8] »*Eingi skylldi audar bil | efni þui lik spotta | reikna eg næsta rostv spil | rim² þessar atta*«.

Wolf II 153[10–12] »*Kjöri*(¹) *eg fyrr að kifa helldur við kalla átta | reckum ecki duger at dotta | drafl er afl at spara við hrotta*«.

F II 11 *hrotta* : *átta*.

H IV 31 *hrotta* : *átta*.

Skí 192 *átta* : *hrotta*.

Jf. Wolf I 6₃ »*kolt*« : »*otlt*«.

§ 43. Verba.

**bamlaðr*, part.-adj., qs. 'fuld af skevheder'. Þ 71²: »*Knýtt er hon ok bömluð öll*« om en gammel jettekvinde.

**boga* 'danne bue(r)' K VI 22¹.

**fróma* omtr. 'glæde; forskönne'.

F VIII 35².

K V 10³.

**kólfast* 'fare som en pil'.

K VI 43³.

D. 'Ókend heiti' og 'kenningar'.

§ 44. Jeg tilföier nu nogle navneord, der nærmest henhöre til hvad man kalder

1. 'ókend heiti',

og som ikke findes i ordbögerne.

**frægingr* m., V 93⁴ *frægings binga* (acc. plur.), 'slangens leier' = guld.

(1) ɔ: *Kyri*.

**glotti* m., jette: Wolf. I 53_6 *glotta mál* = guld.

**grafnir* m., slange: K VI 29^3 41^2 43^3 45^2, plural ib. 23^2. — (*grafningr*, m., slange er bekendt).

*»*hæða*« (*haða*?) f., slange: V 118^2 »*hæðu galla*« (acc. plur.) = vintre, 'år'.

**sauðungr* m., jette: Þ 77^3 »*sauðungs*«, 'jetten Tryms'.

**sefringr* m., slange: Wolf I 80_2 »*sefrıngs brv*« (*qs.* '*serpentis pontem*« =) guld.

**sviptungr* m., som det synes = Óðinn: V 35^1 »*i Sviptungs fund*« (*fund* dativ) = 'i mit digt'.

§ 45. Nogle ord findes vel i ordbøger, men foruden i disse kun i 'Þulur'; f. ex.:

rymr m., = *Þórr*, Þ 78^1 »*Þústrat hefir hann pilta-Rymr*«, læs .... *pilta, Rymr.*

snæra f., ild: K V 1^1. Også Skik III 83^1 *snæra* ild.

§ 46. Endnu et par sjeldne ord:

fletja f: S VI 20^1 »*Fússa*(1) *þeir við fletju þöll*«. I fölge Lp. istf. »*fletja þöll, i. e. femina in lecto se continens*«, neppe rigtigt. Björn har *fletja* ... »*pannus vilissimus, levidensis*«. Altså vel nedsættende kending.

hyrja f., jettekvinde: Wolf I 3_5 *fetıa hyrıu heft*« < *seðja* &c. (ɔ: 'slås'). Afskriveren har tænkt på et skib. I ingen ordbog, undt. Dict., hvor den hele artikel lyder: *hyrja, u, f. name of a giantess, Edda*«. Det findes (i Edda) SnE I 553 var. ^{6} efter H β, hvor en stor del af de i det 14.—16. årh. gængse ord opregnes.

kylfingr m., kun i Lp. (— men ikke i de andre ordbb. —), hvor det hedder »aut a *kylfingr*, id. qu. *skilfingr*, ensis, aut a Kylfingis piratis, v. Eg. 10«. Snarest 'ensis' afledet af *kylfa*. S VI 14^3.

nistill m. Skí 186, ikke i andre ordbb. end Dict., hvor art. hedder: »*nistill m. a little pin; n. silkitreyju, silk-jacket-pin, an ironical circumlocution for a man, Skíða R.* 186«. — Men se det citerede sted!

§ 47. Nogle navne ere forandrede, f. ex.:

afrekr, dverg: K VIII 59^1 »*afreksfǫr*«, ɔ: 'rímur'. Det gamle var *aurekr* (Korm. 26, 2 *aureks nærri gauri*).

---

(1) læs *Fussa.*

beisla, 'Odens moder', om jetten Þryms moder Þ 76 »*Braut hon i sundr Beislu hrygg*« (*hon* = Tor som Freyja). Det gamle var *Bestla*, *Bezla*, *Besla*, *Beyzla*; se SæmE. Bugge p. 61 noten til 140.

hnitberg i fölge gisn. Skikk II 44[3] »*þar skal hverfa Hnitbergs-vín*« (ɔ: 'ríman'). Læsemåden i A »*hu‿t b‾gſ vi*«. Det gamle var *hnitbjörg*.

leiðvör, f., jettekvinde: K I 5. *Leiðvör* læsemåden i Wchart. istf. *leirvör*.

Lóðurr = Loki Þ 22[3]. Også NMP. mythol. identificerer Loki med Lóðurr.

2. **'Kenningar'** &c.

§ 48. Men i övrigt frembyde ÆR mange mytheforvanskninger. Exempler:

Medens *Frigg* i fölge V 46 ganske rigtig er Odens hustru, forekommer V 95: *Friggjar tár*, 'guld' istf. *Freyju tár*. Og Skí 104[4] 107[3] 111[4] 175[1] er *Freyja* Odens hustru. Fölgelig *óðins kvónar hvarma hver* K III 5 = guld. Fremdeles finder man

fjölnis bátr = (stoffet til en) 'digtning' Skí 6[1]. Jf. SnE. II 428[3] »*Skalldskapr ær kallaðr skip dverga ok iǫtna ok óðins*« efter 748. Allerede så tidlig!

»*fuolniſſ malı*«, 'med guld' (nemlig »*pryðð*«) Wolf I 15[6]. Her er Óðinn altså en 'jette'!

svölnis hlið, 'guld', K I 16. Óðinn altså en 'slange'!

gylfir 'sø' K VIII 49[1]. *Gylfir* [1]) 'den, Gylfaginning er opkaldt efter'; [2]) 'søkonge'; [3]) 'konge', altså her = Ægir!

hrauðnir, m., 'drage', K IV 17[3]. Ellers kun [1]) 'søkonge'; [2]) 'jette'. Måske i den gamle ånd; jf. Fafnismál 29 Bugge, hvor Fafnir kaldes *jötunn*.

geir(r), ensis, Wolf I 76. Ellers kun 'spyd'!

hauka foldu, 'med guld' (nemlig *greyptir*), Þ 11[2]. Måske man tænker på armringe. Andre besynderlige kendinger for 'guld', hvor det besynderlige ligger i det styrende ord, hovedordet:

sköfnungs ból, 'guld', F IV 38[1]. *Sköfnungr* ellers kun *ensis*! men her 'slange'!

{*grettis sík* K III 4. Men *sík*, '(langagtig eller canal-agtig) vandsamling', passer ikke.
{*linna sík* Wolf I 4[9] *ðýru lına ſıkı*«.

grettis snjár K II 18.

linna glœðr Wolf 69[10]. Cf. *ormbeðs eld* Goðr. I 26 Bugge. Clavis 28 a[1–4]. Mistænkeligt!

grettis sáð, 'guld' V 7[4] »*mildr af grettis sáði*«.

? *hrungnis mél* Wolf I 16[6] »*b^w gn^r ſtyrðu h^u ngnıſſ meli*«.

bauga mál F I 18[2].

greipar stál, 'guld', V 116[4] '*örr af greipar stali*'.

§ 49. Andre besynderlige kendinger:

dellings jóð, 'natten', K I 1, III 16 V 28. Men *dellingr* var dagens, ikke nattens, fader.

leiknar far, 'digt', K VI 1[3]. Med 748 (se oven for pg. 200[20–22]) at bruge »jetteskib« som kending for digt, er en stor udskeielse; »jettekvindeskib« er en endnu större.

síldar hrun sø: S II 32. Rim *hrun*: *mun*. I fölge Lp. = *hraun*; Dict. istemmer.

menja lá, 'kvinde', K VII 32 (i rim). *Lá* = bölge, hav, vædske, osv.

elfar elda reik, 'kvinde' K II 3 (i rim). *Reik* 'skilning' (i håret).

bauga skúr, 'kvinde', F III 17 (i rim). *Skúr* = byge.

falda frón, 'kvinde', V 46 (i rim). Det uheldige ligger her i hovedordets kön (*frón* ntr.).

þorna vigg, 'kvinde', Skí 87 (i rim). *Vigg* er ntr. og betyder hest (måske også skib).

bauga stillir, 'kvinde', S I 24 (i rim). Jf. Laufássedda Edda ved SEg. 236_{3-2} »*Rètt er at kalla konu konúnga heitum, gramr, hilmir, ok slíkum nöfnum. Lofðúngr, sem hèr er kveðit*« ...

seima völr, 'mand', S II 17 [i rim]. *Völr* 'rund kep, især til at stötte sig ved'. Jf. *ölr*, en el ('elletræ').

örva seimr, 'kamp', Skí 147 [i rim]. *Seimr* = tråd, guldtråd, guld. Men jf. V 103[3] '*eptir margan sverða sveim*'. *Sveimr* om 'bevægelse'.

beitir sára, 'kriger', Þ 42[1] (om Tor). *Beitir sverðs*, *b. skips*, og lign., er rigtigt! Men *b. sára*!

melig ung oprindelse (jf. SnE II 512[11] 513[9–12] 429[13–9] — alt anført i Lp. *tröll* 3), er

kastar tröll, 'ild', V 256[3] »*kveyktu síðan kastar tröll*«.

c) Gammel kending, hvori et nyere ord:

rögnis rósar flóð K I 1[1] 'digtning'.

d) Gamle kendinger:

hlýrnis glóð, 'solen', K IV 8, *&* *hlýrnis eisa*, idem, K IV 46[4].

hvítings bylgja, 'vín', K IV 38[2]. I forbindelse hermed bemærkes, at *hvítings* i kvindekendinger vistnok betyder 'drikkehorns' (jf. Fms. III 189 – 198, i Saga af Þorst. bæj-arm.).

fróða sveipr, 'hjelm', K III 43[1]. Jf. Lp. *sveipr* 2.

brynju skóð, *ensis*, Wolf I 75[12].

slíðrar teinn, *ensis*, V 145[2].

drafnar báls dvalins leika, 'kvinde', K I 2[3–4]. Med opløst hovedord.

e) Ligesom et forsøg på at forfine en kending: *Sigmundar sinnu drykkr*, 'digtning', V 65[3]. (*Sigm.* = Óðinn).

? Tre kendinger istf. én: *Þriðja drekk; Þrdins varra flæðr; Sigmundar sinnu drykkr* V 65.

E. Syntax.

§ 55. Apposition.

a) Til dativ:

Wolf I 2[3] »*ſk²ðı hu⌐gı m ſkemmu þʷut· ſkœᵛ reñð⌐ gullı*«.

Wolf I 11[7] »*þegʳ e⌐ seglū suıpt uıð hū silki pryðð z orma ðū*«.

S II 10[1–2] »*Höldar lögðu í Hvítá skeið*
hlaðin(1) *á lægi góðu*«.

V 141[2–3] . . . . »*gyltum skjöldum,*
gjörvir ok slungnir greipar mjöll«.

b) Til accusativ:

V 48[1–2] »*Niflungs son skal nefna Skjöld,*
nógu gjarn til rómu«.

V 55[1–2] »*Refil skal nefna rakka hans,*
reyndr at kostum mörgum«.

(1) Uden tvivl så i A.

þ[e]

Þ 5^{1-2} »*Harðan rýðr* h a n n *hjaltakólf,*
Herjans burr með listum«.
V 204^{1-2} »*Fylgdi* h o n *stilli í foldar rann*
fljóð ok gekk til skógar«.
S VI 33^{1-2} *Laungum var* h o n *með lágri rödd,*
lauka skorðinn sjaldan glödd«.
S VII 43^{1-2} *Fæddan hafði* h ú n *fríðan svein*
fyrrnefnd auðar selja«.
K II 62^{3-4} *hann . . . þegn.*
K IV 2^{3-4} *hon . . . hringa þilja.*
K II 76^{1-2} *þér . . . menja baldri.*

Anmærkning. I forbindelse hermed fremhæves brugen af to substantiviske betegnelser istf. én:
V 11^{3} *menn . . . Tyrkir.*
V 272^{1-2} *Þengill . . . þreytir nöðru fitja.*
K VII 55^{2-3} *hilmir sviðr . . . stála viðr.*

c) *mín, þín, sín,* &c. i stedet for possessiva:
1. *mín* = *minn* nom. Wolf I 64_{4}.
= *minn* acc. Skí 38^{3}.
= *mínum* sing. Wolf I 58^{9}.
= *mína* sing. F V 4^{4} Wolf I 57^{3}.
= *mínu* Skí 102^{3}.
= *mínir* F VI 50^{1}.
= *mínum* plur. F V 5^{4} Wolf I $60_{10.4}$.
2. *þín* = *þínum* sing. F VII 32^{4}.
= *þinni* Wolf I 56_{10}.
= *þínir* S III 32^{4}.
= *þína* plur. Wolf I 60_{2}.
= *þínar* acc. K III 40^{3} 78^{3}.
= *þínum* plur. Wolf I 71^{3}.
3. *sín* = *sínum* sing. K I 39^{1}.
= *sína* sing. Skí 164^{1}.
= *sinni* F V 54^{1} K III 35^{4} Wolf I 70^{13}.
= *sína* plur. Ó 54^{1}.
= *sínar* acc. Wolf I 72^{4}.
= *sínum* plur. F III 23^{4}.
= *sinna* Wolf I 66_{8}.
4. *okkar* : *á okkar náðir* S IV 8^{4}.
5. *ykkar* : *ykkar fundi* S I 27^{4}.

minnast: V 233$^{1-2}$

> »*Nær skal minnast fylkir framr,*
> *föður sins dráp við tiggja*».

njóta: F IV 4^{1-2}.

biðja: Wolf I 5^{3-4}

> *þ*[1] *uıl e*[c] *bıðıa bauga ſt*[1]*nd*
> *blıðr*[r] *mı*⁻ | *t*[1] *handa*«.

[3]) Verb styrer dativ istf. acc.:

ráða: K I 36^{3}.

[4]) Subject plural men verb singular:

K IV 14^{3-4} VI 51^{4}.

[5]) Ny upersonlig brug:

> »*mik undrar mest þú eiga gekkst*
> *aðra kvinnu* (*er*) *ráðit fékkst*« S VI 43^{3-4}.

Kun modernt. Ikke i Lp.

[6]) Passiv:

Ó 20^{1-2} »*Naaduz menn i niflungs flock*
nær sem risar at lita«.

S V 5^{1} »*Halrinn reisti heiðurs bú þar er Hörnes kallast*«.

§ 65. Adverbier udelades. *þar* istf. *þar er*: V 171^{3-4} »*glaðliga skulum vér ganga fram, þar geirrinn syngr enn stælti*«. Skí 173^{1} 185^{2}. — *þá* istf. *þá er*: K VII 5^{4}. — Udeladelse af *þá er* eller *er*: K III 11^{4} Skí 50^{2}.

§ 66. Præpositioner

a) styre undertiden acc. istf. dativ. Exempler:

í: Wolf I 12^{8-9} *Skorin u*[r] *aull ū ſkıollðūgs buk* | *ſkıluıgs uoð ȷ b*[o]*ðða fiuk*«. (Jf.: F IV 26^{1} H II 24^{3}).

með: K IV 12 V 13^{1-2}.

við: K IV 42^{4}.

b) styre undertiden dativ istf. acc. Exempler:

(*í*: Skí 108^{4} *í kveldi*. Gammelt!).

við: Skik I 14^{1} »*Errek þótti jafn við þeim*«.

yfir: Skik II 29 *at þær* »*legði yfir sér Friggjar-fund*«, ɔ: *kápuna*.

§ 67. Konjunctioner

a) udelades. Exempler:

at indledende en subjectsætning: V 80^{1-2} »*Ýta er þat sumra sögn, svikinn var gramr í trygðum*«.

§ 70. Parentheser, som i oldkvadene, sjeldne: V 113 *Skera varð negl ok skjöldungs hár (skal þar fyrst at sinni) fagrt var þat sem friggjar tár (falla ása minni).*

F. Technik.

§ 71. Metrik.

1. Anacrusis hyppig. Exempler: Riddara-rr. fortalen vii—viii. Jeg anförer blot K IV 44^{4} *með.*

2. Udvei (uheldig) for at bevare metrum:

F II 44^{1} »*hæverskfull*«!

Ó 28^{1} *Garpar fleiri at fylki renn : menn.*

3. For korte verslinier

1) hvor noget vistnok er udeladt:

F IV 44^{3} (*og* udel.). K II 31^{3} (se var.). K IV 44^{3} (*og* udel.).

2) V 143^{1} »*Apaldrs blóm með eplum stendr*« (altså langt *A*) nyisl.

4. For lange verslinier på grund af nyisl. udtale:

K VI 6^{4} *niðjungs í miðju veldi* (— ◡ ◡ | nyt).

S II 60^{1} »*Mèr sómir þar ekki at segja á mót*«. *samir*?

S V 39^{1} »*Kom honum jafnan Katla í hug bæði kveld ok morna*« (nyisl.!).

Skí 2^{1}.

V 140^{3} »*hverjum var skipuð höllin fríð*«.

V 164^{3} »*hefir þú ei spurt at hræðumst vær*«. *hefurð ei*?

V 224^{3} »*beint mun þér eigi bróðir minn*«.

V 238^{3} »*at bragningar munu þeir bíta hnot*«.

§ 72. Rimet i det hele.

Ikke alle 'rímur' lige nöiagtige. Nogle mere forvanskede? Ormarsrr. (Wolf I 53^{1}—82^{3}) mange uregelmæssigheder i rimet! Jf. nedenfor § 74, 3 b γ.

§ 73. Bogstavrim.

1. Regelmæssigt bogstavrim med birim — hyppigt og characteristisk:

F I 40^{3-4} *f f* | *f* + *i e.*

F II 29^{3-4} *ö au* | *ei* + *m m.*

F V 3^{3-4} *o á* | *e* + *h h.*

F VI 55^{1-2} *m m* | *m* + *ei e.*

Wolf I 80$^{6-7}$
»*Bruðuren tekur að gleðiazt nv*
burt er moðuren kalldi«.

7. Ingen bistav, men på en måde to hovedstave:

Wolf I 58$^{5-6}$ »*sa uill frelsa fallða skorð*
sier til sigurs og daða«.

8. Hovedstavens stilling:

V 279$^{3-4}$ »*tólf vetra var tiggi merkr,*
[hann tók(1) *stýra röndum*«.

Wolf I 81$_{11-10}$ »*millðing[s] hio ei meir en eitt*
haugg til manz að sinne«.

for *milding* ... | *manns til?*

9. Hovedstaven i anacrusis:

Ó 32$^{1-2}$ »*Þorgils hugsar þeingils maal*
þer innit framar hoti«.

Wolf III 146$^{5-6}$
»*Seggia nofn er seint at skra*
sa veg[2] *til beggia handa*«.

(*sa* = *er sa*).

10. Ingen hovedstav:

F III 39$^{3-4}$.

V 105$^{1-2}$ »*Nú er með barni [bauga grund*(2)
kvað hreytir draupnis sveita«.

§ 74. Linie- og slutningsrim.

1. Indledning:

a) Brug af monströse ord for at redde rimet.

F IV 20^{3} *bryst*. H III 25^{3} *igen*.
K VI 29^{2} *kungi*. K VII 59^{1} *ef kann*.
K VIII 9^{2} *seiga*. Skí 34^{3} *kuðr*.
Skí 62^{4} *ikki*. Skí 120^{2} *teiga?*
Skí 133^{2} *ynki*.

V 124^{1} »*Völsungs nafn er vorðinn kuðr*«.

(*með bliða* hörer vel ikke herhen, da det findes flere steder: H II 7^{4} Wolf I 79$_{6}$ 80$_{3}$).

b) Ord bör ikke danne rim med sig selv:

---

(1) *[er tók hann?*

(2) [»*hringa hrund*«? Möb.

[1] Skik III 33^{3-4} *sjá 'ca : sjá 'videre* : [2] endnu værre Ó $36^{1:3}$ *mætr : mætr.* Wolf I $75_{11:13}$ *græna : græna.*

2. Linierimet.

a Rigtigt f. ex.: H II 17^{1} *halr : sal.*

K IV 41^{1} *þinn : rinnr.* K V 12^{1} *dreingsins : geingur.*

K V 20^{3} *kraustr : traustur.* K VI 2^{1} *Sterkr : merkur.*

K VI 2^{3} *ráð : áðr.* K VI 6^{3} *sóg : skógr.*

Jf.: F IV 27^{1} 29^{3} 36^{1} H II 5^{1} 12^{1} 16^{3} 25^{1} K IV 13^{3} 15^{3} 16^{1} 25^{3} 30^{3} 31^{3} 35^{1} 46^{1} 64^{3}.

S IV 25^{1} »*Keyrði lýð i kaldri hrið*«. *lýð* læs *lið* navem. Jf. F VIII 21^{3}.

b Urigtigt f. ex.: K V 3^{1} »*Fornjóts børn*«.

K VI 15^{2} »*gjort at porti*«.

3. Slutningsrimet.

a Rigtigt fra först af, men åbenbart forvansket:

F VIII $31^{1:3}$ *-ligt : mekt.*

F VIII $21^{1:3}$ »*frið : lið*«. Læs *lið* navis; jf. S IV 25^{1}.

Særskilt mærkes: F VII 15 *æddr : glæðr : bræðr : ræðr.*

b Urigtigt. f. ex.:

α *Eir : þér* K III 72^{1-2}.

lik : bik F III $37^{1:3}$. *praut : mót* K V $34^{1:3}$. *dramb : kamp* Skik III 29^{1-2}.

β *brík : slíkr* K II $31^{1:3}$. *liðr : hlið* K II $45^{1:3}$. *jóð : rjóðr* K V $25^{1:3}$. *þrenna : hennar* K II $4^{2:4}$. *ranni : hrannir* K VI $48^{2:4}$; jf. var.! *munni : kunnu* K VI $41^{2:4}$ & $45^{2:4}$; jf. varr.!

γ Gale slutningsrim i Ormars-rímur = Wolf I 53^{1}—82^{3}: *eina : reyna* 55 er. 5: *lyst : rist* 56 er. 1: *þeim : geym* $58^{6:8}$; *neyða : beiða* 60 er. 4: *þér : ný* 61 er. 4: *feingið : dreingir* 63 er. 2; *heim : tein* 64 er. 4: *týr : smið* 64 er. 5: *fram : mann* $75_{7:5}$; *hlífa : skyfa* $75_{2:4}$; *stendur : sundur* $76_{2:4}$; *riður : glæður* $77_{15:13}$.

4. Både linie- og slutningsrim:

skamm : fram : nam : gram F IV 25.

G. Æmnet og behandlingsmåden.

§ 75. Almindelige bemærkninger.

'Rímur' i regelen en 'saga' overfört i en poetisk form, hvorved sagaen neppe nogensinde har vundet i virkeligheden. Undertiden er den pågeldende saga tabt; ex.: Filpó,

Skáldhelgi. [I en vis henseende er tabet ikke stort, navnlig ikke med hensyn til Skáldhelgi, der i moralsk henseende er en jammerlig pjalt, skönt, som det synes, ret forstandig og dygtig til at slå folk ihjel].

Skí viser nogen selvstændighed i opfindelsen; men stor mangel på æsthetisk holdning og episk ro (jf. f. ex. Skí 168^{3-4}).

I det hele må, efter min anskuelse, ÆR have virket demoraliserende. De fortjene ikke at studeres for deres egen skyld, men som middel. Her et eneste exempel på, at man kan lære noget af dem:

Skí 77^{2} 174^{2} *vikar.*

§ 76. Dunkelheder, der skyldes skødesløshed eller mangel på talent.

Skí 33^{3}; (53^{3-4}); (145^{4}); 173^{1} *hetjan.*

H I 17; IV 41^{3} *hann.*

V 22^{1-4}; 25^{1} (eller *bjó* læs *bjóst*); 54^{1} *þegninn*; 68 *beint ... rakka* (jf. *refilþá* Björn og EJ. [ikke i Lp., Fritzner, Dict., Möb.]); 75 »*Siga hvergi frétta*« læs *Siga hvergi at pretta*? 77^{3-4}, 90^{2} *þessi silkifreyja*? 111^{1-2}; 129 (jf. Möb. Anmerkungen); 197^{2} »*sikling mæddi harma*«; 225^{3-4}; 254^{1-2}; 259^{3-4}; 277^{3} »*Hrómundr sem Helga*«.

Þ 2^{4} *hann* (skal være Loki); 28^{1-4} (Þryms svar); 47 *seggrinn* (hvem?); 49^{2} *eigi ... magni*; 65^{2} *ok halrinn mætr*; 68^{3} *byrlara .. gaf.* Ó 49^{3-4}.

§ 77. Fyldekalk:

Skí 38^{3} »*þat kom rétt í reikning minn*«; 44^{2} »*seint tók gleðin at rakna*«; 54^{3} *af*; 104^{2} *greitt* (ikke slemt!); 120^{2}; 163^{4} *núna* (ikke slemt!); 188^{1} »*þat kom fram í fræða sal*«; 193^{2} »*tel ek þat ei með listum*«. Jf. Skí 11^{3}(?) »*Maðrinn kunni máttar skraf*«.

V 19^{4} *þetta*; 33^{4} »*öðlingr komst at raunum*«; 35^{1-2} *helzt ... at*; 36^{4} *sannan*; 37^{2} »*lýðum vil ek þat inna*«; 56^{2} »*segja mun ek þat verða*«; 81^{2} »*svá skal vísu greiða*«; 135^{2} »*gjör ek svá vísu lengja*«; 147^{2} »*var hann ei í eklu*«; 148^{4} *halti*; 161^{4} »*réð svá mæla svanni*«; 169^{3} »*sem telja má*«; 202^{3} »*sem teljum vær*«; 277^{3-4} *nú ... skýra*; 278^{1} »*fæ ek þat greint*«.

Þ (24^{2} *af galdri*); 29^{2} »*rétt í þenna tíma*«; 53^{2} *af afli.*

K VIII 36^{4} »*svó hon til landa kæmi*«.

Skík I 37^3 *senn*; II 7^3 *þann*; III 56^1 *opt*.

§ 78. Skæve udtryk:

Skí 144^4 *um náru*; 166^3 *ríða*; 175^2 *svíða*; 180^2 *er sá hann brynju rístan*. 197^3 *at kveldi* (ɔ: den foregående aften); 198^2 *hirzla títtri* (jf. 197^1 »*hirzla hans af hagleik gǫr*«); 199^4 *unga* (jf. 94^4 »*ná er ek sextigi vetra*«). 203^3 *Norðmanns*?

V 200^6 *trausta feiti*; 231^2 »*digla*«.

Þ 50^2 *enn kynja-skjóti*; 53^4 *slyngr við för*; 76^3 *tólf*; 77^3 *niðr*; 78^3 *hǫfuðit* ... *skók*.

Absurd synes: V 203 *Œpandi* jf. 202^{3-4}. Jf. V 271 med 269^3.

Meningsløst: Wolf I 55 »*so þeim var buit til nauda*«.

§ 79. Gentagelser, f. ex.:

V 3^4 5^3 7^4.

§ 80. Tanker og vendinger.

»*fljóðin eignizt kvæði!*« F VIII 44^3.

hafi þeir hróðr sem vilja H IV 48^4.

eignist sá sem óðar biðr,
ekki skal þeim kasta niðr Þ 79^{3-4}.

»*furðu giarn til viga*« Wolf I 54_1.

»*þar skal sterkan stala þey*
stofna j orua regni« Wolf I 72^{8-9}.

---

§ 81. **Enkelte rettelser til ÆR.**

Ó 1^4: *borinn* læs ***búinn***?

Ó 6^2: *þoll(d)u* (Flat.).

Ó 19^2: *dýra* læs ***fríða***.

Ó 22^1: *Grams* læs *Gram* (Unger).

Ó 64^3: *gæddiz* læs *fæddiz* (Unger).

Skí 48^4 (Maurers udg. 49^4): *lystir* læs ***listir***.

Skí 116^2: *Högni* læs ***Heðinn***.

Skí 116^4: læs ***þó þit Hildur ættust***.

S VII 20^3 *þrír* læs *þeir*.

F: *Filipo* læs *Filpó*?

F II 1^1 *at* bör vel udelades (*greina gaddr* tungen?).

F II 2^4: *trollum* læs *tröllum*.

F IV 1^2: *Hamðis* læs *Hamdis*.

K I 4^3: *bólinu* læs *bölinu*?

K IV 52^{1}: *snjöll* læs *spjöll*?
Skik II 26^{3}: *skemmur* læs *skemr*.
Wolf I 54^{10}: *dóttur blíða eina*.
Wolf I 65_{6}: *senn* læs *seinn*.
Wolf I 78_{6}: *stafninn*?

prosaiske beretning (hvor der kun tales om *þjónustuklerkr*, Bp. II 127[11]), medens *söngs gramr* som betegnelse for biskop vilde være et sidestykke til *mítru gramr* (Bp. II 85_{13}), da *söngr*, som bekendt, ikke blot betød sang i almindelighed, men særlig »Udførelse af den almindelige Gudstjeneste« (Fritzner [1] under *söngr*), hvis *gramr* biskoppen kunde siges at være. Jf. *söngs meistari* Bp. II 85[18]. Det lader således til, at den prosaiske ordfølge bliver: *Með þekkum söngs⁀gram nam hugdyggr ormbekks-hringa* (*ormbekks-hringa* = *gull-hringa*)⁀*hreytir byggja stofu. Einn klerkr* (eller *Klerkr einn*) *var til orku* (*orku* = *þjónustu*). For at få det metriske schema udfyldt, har da forfatteren taget sig den frihed at indskyde *ormbekks*, der, set fra meningens side, er aldeles overflødigt (— hvilket ikke er tilfældet med *goll-* og *gull-* f. ex. i kong Magnus barfods *gollhrings gerþr* om en prinsesse, eller i Kormáks *gollhrings friþr* om Steingerþr, eller i Viglundar-sagas *gullhrings gætir* —). — Ovenstående bemærkninger skulle forklare, hvorfor jeg på et andet sted foreløbig har beholdt læsemåden *gram* (i verslinien *ormbekks með gram þekkum*). I øvrigt henstiller jeg spørgsmålet til fornyet overveielse.

(²⁸/₁₂ 89).

2. **Gisle Súrs s.** (GS. 42[12] [163_4]. 127[14]) *niðleiks ara steikar*. Det synes klart, at S. Egilsson's opfatning af denne verslinie (GS. 173 nr. 15 og Lex. poët. under *niðleikr*) er den rigtige. Kendinger som *hræleikr* (= kamp) synes ikke at forekomme.

(²⁸/₁₂ 89).

3. **Goþþormr sindre** Hg. c. 8 verslinie 1, Fms. I 28[9], Flat. I 53[4], har jeg Aarb. 1866 side 244[10] skrevet således:

»*Selund*(¹) *náði* [*þá*] *siðan*«.

Men skönt Fms. I 28[9] (jf. 28[5] og 27_{13}) har »*Sælund*« og Flat. I 53[4] (jf. 53[1] og 52_9) »*Sælönd*«, kan der dog ikke være nogen tvivl om, at hos en så gammel skjald må *Selund*

(1) Jeg tillader mig at henvise til Bugges afhandling »Det ældre Navn paa Sjælland« Arkiv VI 237—245.

være det rigtige, da det åbenbart forekommer i følgende langt yngre verslinier:

¹) Valgarþr (Har. harðr. c. 19 v. 2⁴, Fms. VI 175⁴, Mork. 17₃₁ b, Fsk. 114²⁹)

valfalls Sælund alla.

²) Þjóþolfr Arnórs s. (Har. harðr. c. 104 v. 1²,Fms. VI 423²⁰)

aldyggr Sælundbyggja.

³) SnE. II 492₁₈ b, »*sælund*(¹) *ok dömmu*«.

Formodentlig også i verslinien Hg. c. 32 v. 1⁴, Fms. VI 80²⁵.

Dersom verslinierne Óh. c. 155 v. 1³, Óh. 1853 side 160¹⁰ a, Fsk. 80₁₁, Fms. IV 351 note ², Flat. II 276¹⁹ a, [Óh. 1849 side 49²¹ a] og Óh. c. 155 v. 2⁴, Óh. 1853 side 160¹⁹ b, Fsk. 81⁶, Fms. IV 352², Flat. II 276₁₈ b, Óh. 1849 side 49₁₃ a med rette skrives *Haralds i her* og *Önundr Dönum*, kan der neppe være megen tvivl om, at verslinien Óh. c. 155 v. 2⁴, Óh. 1853 side 160¹¹ b, Fsk. 81⁴, Fms. IV 351₁₇ med note, Flat. II 276²⁰ b, Óh. 1849 side 49₁₃ a bör læses *Sölunds bil-er*, i det så alle disse tre versliniers første fod er iambus.

Jvd. 37ᵇ (Wisén I 72) »*auk opfliga eptir* | *ölaudir þar siðan* | *lýðir knegu lita* | *langan orm á kringum*« forekommer, som man ser, *eptir . . . siðan*, et udtryk, der minder om da. *siden efter*. Men skulde ikke *eptir* her alligevel egentlig betyde 'som følge heraf' (i det Bue forvandledes til en slange, der rugede over guldet)? I en 'vísuhelmingr' af Goþþormr sindre selv (Hg. c. 7, Fms. I 28¹⁻⁴, Flat. I 52 ₆₋₂ b),

þás ellifo allar
allreiþr Dana skeiþar
valsender hrauþ vandar
viþfrægr at þat siþan,

er *at þat* tilsyneladende overflødigt. Men verslinien *viþfrægr at þat siþan* er dog, vistnok med rette, bleven oversat på følgende måder. Hkr. Kh. I 132 »(tapper helt) . . . siden | Deraff vide berömtis« og »Late celebris hinc postea factus«. Hkr. Kh. VI »ob id postea celebris«. Shl. »ob

(1) I samme vers anføres også den yngre form »*sióland*« (SnE. 92₁₄ b).

id postea late clarus«. Og Fms. XII forklares *at þat* ved af því. Se også Lex. poët. 26 a$^{11-13}$ (*at*, præp., III β). Völund. 3$^{1-2}$ »*Sáto siþan* | *siau vetr at þat*, mener Lex. poët. 26 a$^{4-7}$ at *siþan ... at þat* betyder »deinde postea, deinde hoc facto«. Men også her forekommer det mig, at *at þat* lader sig forklare ved isl. af því, da. derfor. ('Fordi de fængsledes af det i vers 2 beskrevne forhold', kunde de i syv vintre styre deres reiselyst). Fms. X 323$_{9-6}$ »*Oc er Járnskeggi var drepinn, brá þeim miöc við, bóndum, sá þeir at þat, at þeir höfðu hvârki við honum* (kong Olav Trygveson) *gefu nè harðræþi*« opfattes *at þat* Lex. poët. 26 a^{6} som identisk i betydning med »*þá* tum«. Men opfatningen »nunc demum«, ShI. X 299^{3}, er åbenbart rigtigere(¹). Jeg skal i øvrigt ikke her indlade mig nærmere på *at þat*, da jeg des værre er langt fra at have anstillet nogen omfattende undersøgelse angående dette udtryk. — En 'vísuhelmingr' af Sturla Þorðar s. er Fms. X 57$^{9-12}$ (— jf. Fris. 546$^{17-20}$ b, Flat. III 188$^{1-4}$ b —) interpungeret således:

»öld hèt gnógu gjaldi
gullstriði þá siðan,
lönd tók lofðúngr Þrænda
liðbáls at veðmála«,

og Fms. XII (1837): »*Öld hèt þá gullstriði siðan gnógu*« osv., hvortil Lex. poët. 26a^{5} slutter sig. Men 1841 giver ShI. (X 53) følgende opløsning: »*Öld hèt þá gullstriði gnógu ....; lofðungr þrænda tók siðan ...*«(²). Heraf ses, at S. Egilsson i 1841 ikke har fundet en opfatning tilfredestillende, i følge hvilken *þá siðan* skulde være enten = *þá* eller = *siðan*, og altså enten *þá* eller *siðan* være aldeles overflødigt. Det er på grund af den selvsamme anskuelse, at jeg i sin tid har tilladt mig at indklamre *þá* i verslinien

»Selund náði þá siðan«.

Og jeg skal nu med hensyn hertil anføre, at i Flat. læses:

»Sælònd nadir þu sidan
soknnheggr vndir þig leggia« ...

(1—2) Jeg anser det for utvivlsomt, at artikelen om præpositionen *at* i Lex. poët., i alt fald denne artikels III α, eller i det mindste en del af afsnittet III α, er noget ældre end ShI. X.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

6. **Haldórr ókristne** Hkr. Kh. I 331[12–15], Hkr. U 206[6–9 b], Fms. II 294[9–12], Flat. I 473$_{10-7\ b}$ bör efter min formening læses og opfattes

Hverr vilde þá (hildar)
hrægeitunga feiter
(már fekk) á sæ (sára
sylg) Eireke fylgja.

Prosaisk ordfølge: *Hverr hrægeitunga⁀feiter vilde þá fylgja Eireke á sæ. Hildar⁀már fekk sára⁀sylg.* Grunden til forvanskningen kan være dels den, at man ikke har billiget 'aðalhendingar' i 'frumorð', men dels og især den, at man her, som så ofte, har sat hvert ord i forbindelse med det eller de nærmeste, og således fået *hildar⁀hrægeitungr* = r a v n, en kending, som endogså overleveringen ikke har kunnet andet end finde lidt underlig.

(¹/₁₁ 90).

7. **Hallfrøþr** (Fms. II 323[14], Flat. I 487$_{3\ a}$) ser jeg ikke rettere end at *læsíks* er en absurd læsemåde, da, afset fra andre grunde, *læ* ikke betyder »liquor« og forbindelsen *læsíks . . . ríkr* er unaturlig. (De Lex. poët. under *ríkr* — hvor i øvrigt *»fjölnis hróts«* er misforstået — anførte forbindelser med genetiv bevise intet). Den hele 'vísuhelmingr' bör efter min formening læses: *Mynde* (jf. Flat.) *lung et langa* | *(láþsíks) und gram ríkjom* | *(blóþ kom á þröm þiþan) þjóþ varlega hrjóþa.* Naturligvis anser jeg *láþsíkr* ('landhelt', 'landfisk') for at være = *fafner (þás borþmikenn barþa brynflagþs regenn lagþe . . . viþ fafnes siþo)* = *linne* (Rekstefja 18²) = *lyngs fiskr (Lyngs fiskr flugstyggs sunar Tryggva* Óh. c. 154 v. 1[1–2] Óh. 1853 side 159[1–2 a], Fms. IV 349, Flat. II 275[11–12 a]) = *naþr* (f. ex. *Ógræþer sá auþa armgrjóts tröno fljóta . . . ok báþa naþra*) = *ormr* (f. ex. *Vanr mon ormr, þótt orme* | *alldýrr konongr stýre,* | *hvars skriþr meþ liþ lýþa,* | *lenge slíkra drengja*) = *dreke enn lange*(¹) = *ormr enn lange.*

(²⁸/₁₂ 89).

---

(1) Rekstefja 23⁴ bör vistnok skrives *sóknstrangr dreke enn lange* (— — | ⏑ — | — ⏑), i samklang med Fms. II 330₁₉ og Flat. I 491₁.

[illegible] Barðar [illegible] [illegible] »[illegible] ek *dáliga kal-[illegible]*« [illegible] *»daaliga kál-[illegible]«*. [illegible] omkom-[illegible] [illegible] *kálar* [illegible]. Men jeg [illegible] vicepróvst E. [illegible] Island, følgende [illegible] *kála*, ekki [illegible] en þó ein-[illegible] vitkvæmni. [illegible] *Engian kálar* [illegible] *mjer af svo* [illegible] at göre [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] v. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] faller *pegne-*[illegible] [illegible] [illegible] læses

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] Fsk. [illegible]

[illegible]

[illegible] — [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Fsk. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

g Ran[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

---

* [illegible] at [illegible] antages at [illegible]

Störst lighed har kendingen *gætegautr geirfitjar* med kendingen *gætigautr geira stígs* hos Guðmundr Odds s. (Sturl.[1] II 68, Sturl.[2] I 254)(1).

10. **𝔣.[2] I 91[7]** (Cpb. I 362[33]) »*en Herjólfr holkinrazi*«. Skönt jeg for mit vedkommende aldrig har kunnet være i nogen tvivl om, at det ikke blot påfaldende grove, men, som det synes, også i virkeligheden her meningsløse, »*holkinrazi*« måtte være en falsk læsemåde — *l* i »*holkinrazi*« er uden tvivl en skrivfeil, en falsk gentagelse af *l* i »*Herjólfr*« —, skal jeg dog til overflod henvise til den meget store metriske sandsynlighed for, at den förste stavelse i »*holkinrazi*« må være kort, altså hedde *hok*, men ikke *holk*(2). Det bekendte adjectiv *hokinn* bruges vistnok overalt på Island, og har sikkert været brugt i Norge, för Island blev opdaget. Det er anført i Björn Haldórsson's »islandske Lexikon«, i E. Jonsson's »Oldnordisk Ordbog«, og i »Icel.-Engl. Dict.«, der henviser til Fas. III 501, hvor det hedder om en mand, der slæber på en meget tung genstand, at han »*gekk mjök hokinn í knjáliðum*«. Meningen i det spøgende »*hokinrazi*« synes at være: 'der (på grund af sin ungdom) ikke engang kan stå lige'.

(29/12 89).

11. **Korm. v. 64[3–4]**. AnO. 1863 side 400[16–17] har jeg vovet den gisning, at denne 'vísufjórðungr', der i den gamle udgave af Kormákssaga er skrevet »*stærildt í stóði*, | *Steingerðr, en ek reyni*«, uden variant, burde læses »*stæðildt í stóði* | *Steingerðr, en ek reini*«, i det jeg havde forvisset mig om, at det sidste ord var i Möðruvallabók ikke skrevet med *y*, men med *i*, og altså lod sig identificere med det oldhöitydske *reinjo* hingst.

Over for gisningen »*stæðildt*« har Jón Þorkelsson (Skýr.

---

(1) Med denne artikel jf. forfatterens Udvalg af oldnordiske skjaldekvad Kh. 1892 pg. 79.

Udg.

(2) Jeg går nemlig ud fra, at verslinien ikke er — — | — ⏑ — | — ⏑, men at *en* hidrører fra overleveringen, og bör stryges (ligesom f. ex. 𝔣.[1] 78[7]).

ordfølge a) hvis man holder sig til Flat. [og Fms.] (hvor *skafar* naturligvis må rettes til *stafar*, i overensstemmelse med Óh.): *Göngom upp, áþr malmregns⌒stafar fregne ættlönd Engla faren röndo ok miklar morþs-ferþer*, 'Lad os bryde op, för end man (*malmregns⌒stafar*) spörger, at England er overfaret med hærskjold og megen »kampfærd« øvet', spydigt, i stedet for 'Vi må bryde op — Vi kan ikke blive her —, hvis vi have i sinde' osv.; b) hvis man (afset fra *Gengom*) holder sig til Óh. (og godkender læsemåden *farem* — der forekommer mig at give den hele periode, *Göngom* ......*fregne*, större eftertryk, end *faren*, skönt meningen i det væsentlige bliver den samme): *Göngom upp, áþr farem ættlönd Engla röndo, ok malmregns⌒stafar fregne miklar morþs-ferþer*.

Opfatningen *Göngom upp áþr malmregns stafar ok miklar morþs ferþer fregne ættlönd Engla faren röndo* (Fms. XII 112^{2-8} og Óh. 1849 side 100_{16-15}; jf. ShI. V 224_{5-4}) tror jeg ikke er rigtig, [1]) da jeg ikke tror, at *morþs ferþer* betyder »copiæ militares« (ShI. l. c.), »herflokkar« (Fms. l. c.), »Krigerskarer« (Oldn. SS. V 200^{11}); [2]) da jeg ikke ser nogen grund, hvorfor *fregne* her skulde have to subjecter (*malmregns⌒stafar* og *miklar morþs-ferþer*) — med andre ord: hvorfor skjalden til subjectet *malmregns⌒stafar* skulde have föiet det, som det synes, aldeles overflødige *ok miklar morþs ferþer*.

(Aarb. 1866 side 191 note **).

(²⁶/₆ 90).

15. **Máriuflokkr.** Om dette digts alder, af hvilket SnE. II 500^{4-15} er et brudstykke, se helrim 44^{11-20}.

'Vísuhelmingr' 1: *Knátto ... dynja* flød strömmevis. Se i øvrigt SnE. III 181_{14-7}.

'Vísuhelmingr' 2 i prosaisk ordfølge (jf. Helrim 44^{13-17}): *Hvarma⌒barmskúr* (lacrimae) *fljóþs buste ofan á frægja meiþa beggja rista* (— *ristar⌒meiþr* crus; *rista⌒meiþar* crura —) *tyggja fjölglyggs* (— dette epitheton til *himenn* kan man sammenligne f. ex. med »*fiolþ vm vidrir* | *á fimm dægom,* | *enn meira a manaði*« SæmE. 51 v. 74 —) *himens* (— *tygge himens*, himmelens herre, Christus —).

'Vísuhelmingr' 3 i prosaisk ordfølge: *Sús kænst es kvenna vann þveget últún manna~kvíðbannaþar brúna~undersóla~élom*. Den viseste af kvinder badede (*vann þveget*) frelserens (*manna~kvíðbannaþar*) fødder (*últún*) i sine tårer (*brúna~undirsóla~élom*, egentlig: 'i de under öienbrynene værende soles ilinger'). I stedet for gisningen *él-om undersóla* har SnE. II 500[14]. »*elien undir stola*«.

I alle tre 'vísuhelmingar' synes der at være tale om Christus på korset.

($^{?}/_{3}$ 90).

16. **Óttarr svarte** (Óh. c. 12 v. 1^{5-8} *Höfþo hart of krafþer* osv. Se AnO. 1863 side 403 note [3] linie [3] til enden (side 404); Nj. II 22 note [20], 318_{13-9}. Ordene *viþ þat* henfører jeg nu (ikke, med de ældre fortolkere, til *óx*, men) til *sprungo*. Jeg antager desuden, at den sidste verslinie bör læses (ikke *gunnþings isarnhringar*, men) *gunnþings iarnhringar* (*i* naturligvis forkortet), i det jeg opfatter *iarn* (⏑ —) som mellemled imellem *isarn* og *járn*.

($^{?}/_{3}$ 90).

17. **Rekstefja** 10^{3-4} *hildings höppom valda* | *hans ríke frák slíkom*. Den SbI. III 251 antagne prosaiske ordfølge, »*ek frá hans ríki, hildings, valda slíkum höppum*«, kan jeg ikke anse for rigtig. Det naturlige er efter min formening: *slíkom höppom hildings frák ríke hans valda*.

($^{17}/_{3}$ 90).

18. **Rögnvaldr jarl** Hl. $31b^{5-6}$

»*mor drakk móðr af dreyra*
(menn fylgðu vel) sylg
[valdr bar hjálms frá hjaldri]
(hvötum bragningi) [gagn]«.

Hertil bemærker Lex. poët. 578 (art. 3. *mor*): »*mor dreyra* corvus, aquila«. Men »*móðr dreyra mor fékk at drekka sylg af hvötum bragningi*« (Lex. poët. 805a—b) synes ikke ganske naturligt. Skulde ikke derfor dette *móðr* (— skönt det minder om *móðr* i

Hlakkar hagle stokkenn
hræs es kømr at sæve
móþr krefr morgenbráþar
már valkastar báro

I.^{2} I 162$^{2-5}$, Fms. III 148$^{5-8}$. Måske har netop det i denne 'vísuhelmingr' forekommende *móþr* foranlediget forvanskning i Hl. 31 b^5 —) have fortrængt et oprindeligt *morðs* (*morþs*)? Som betegnelse for kamp forekommer *morþ* på flere steder i Hl. Således: 15 a^6 *morþalfr* (kriger), 18 b^7 *morþkenner* (kriger), 28 b$^{1-2}$ *Morþ óx mjök* (ordret 'kampen voxede meget'), 33 a$^{7-8}$ *morþs rayr* (angrebsvåben), 41 a^2 *morþbráþr* (tapper), Kendingen *morþs már* (ravn [eller örn]) kan sammenholdes med følgende kendinger i samme betydning i samme digt: *morþhaukr* 26 b^3, *sigrs már* 20 a^3, *hjaldrmár* 25 b^8, *hjaldrgagl* 20 a^7, *ógnar gagl* 26 b^5, *gunnstare* 26 b^1, *viga valr* 31 a^3, *hjörleiks haukr* 25 b^7, osv.

($^{24}/_{8}$ 90).

19. **Skáldh. I 18^1** »*Kærliga frá ek at kempan skír*« må det umulige *skír* — umuligt i form (rimet *skír* : *hýr*!), og ikke mindre i betydning (ren, uskyldig, hellig, brugt om Skáldhelge!) — være en skrivfeil i udgaven. Hr. cand. mag. Guðm. Þorláksson har derfor i følge min anmodning efterset stedet i 604 F, og fundet, at der står »*ſkyꝛ*«, hvilket har en ældre klang end varianten *dýr*.

($^{13}/_{8}$ 90).

20. **Skáldh. IV 25^1** *Keyrði lýð i kaldri hrið*. Da *lýð* og *hrið* danner 'skothendingar', er *lýð* her en i höi grad usandsynlig læsemåde, der strax förer tanken hen på en gammel betegnelse for skib, nemlig *lið*, hvis udtale forfatteren til Skáldh. af uvidenhed har forandret til *lið*; ligesom Fil.-rr. VIII, 21^3. Hr. cand. mag. Guðmundur Þorláksson har vist mig den venlighed at efterse verslinien Skáldh. IV 25^1 i AM. qvart-nr. 604 F, og fundet, at den der er skreven:

»*Keyrði lið j kallð*^{1} *h*^{1}*ð*«[1]

($^{6}/_{8}$ 90).

---

(1) Jf. ÆR. II § 74, 2 a. (ovenfor s. 212).

21. **Snorri Sturlu s.** Háttatal 31^{5-6}. Den SnE. I 643^{7-8} og Lex. poët. under *bláferill* givne forklaring af *odds bláferla* synes umulig. Hvad kan vel *odds bláferla* ('oddens — sværdsoddens, spydsoddens — blå veies) betyde andet end *blárra skjalda*? Det er først, når *odds bláferla* skal forbindes med *brjótr* (*örbrjótr*), at der opstår tvivl, da mandskendinger som *skjalda brjótr* 1) ikke synes at forekomme; 2) ikke er så naturlige som f. ex. *sverða brjótr*; 3) ikke synes at have nogen støtte f. ex. i *brutum skjöldu* Grottasöngr 13^{6}. Men f. ex. imod *odds bláferla ormbrjót* (i steden for *odds bláferla örbrjót*) vilde jeg for min del ikke have noget at indvende.

(18/1 90).

22. **Snorri Sturlu s.** Háttatal 38 b: »*svipa skipa sýjur hepnar | sömum þrömum i byr römum, | Haka skaka hrannir blökkum, | hliðar miðar und kjöl niðri*«. Fra denne interpunction, der ikke synes at give nogen antagelig mening, afviger S. Egilsson, i det han sætter comma, ikke blot efter (*römum*, som han med rette skriver) *römmum*, men også efter *miðar*, medens han udelader comma efter *blökkum*, og (SnE. III 120) opstiller følgende prosaiske ordfølge: »*Hepnar sýjur svipa skipa þrömum niðri und kjöl i sömum römmum byr: hrannir skaka miðar hliðar (á) Haka blökkum*« (jf. oversættelsen SnE. I 651^{5-8}). I følge denne opfatning skulde Snorri have tilladt sig at forandre *miðjar* til *miðar*, ligesom f. ex. *liðinnar* til *liðnar* (Háttatal 45^{7}), samt *loðinnar* til *loðnar* (Háttatal 56^{8}). Men så grove sprogovertrædelser, for ikke at sige sprogforbrydelser, som disse tre, tror jeg ikke man uden den mest tvingende nødvendighed tör tillægge nogen af de gamle islandske skjalde. Former som *liðnar* i st. for *liðinnar* og *loðnar* i st. for *loðinnar* og *miðar* i st. for *miðjar* kunde vistnok anvendes med virkning i en satire over elendige versemagere; men i andre arter af digte, navnlig i et digt som Háttatal, der på den ene side er et æredigt om to fyrster, på den anden side har den opgave at fremstille de forskellige versarter (naturligvis uden at göre vold på sproget), vilde slige former være aldeles utilladelige. Desuden ser jeg ikke, hvad tilföining af *miðjar* skulde betyde, da

det oprørte hav neppe indskrænker sig til at rase imod *miðjar hliðar*. Fremdeles er det mig ingenlunde klart, hvorledes *skipa þremir* kan komme til at betyde bølger (SnE. I 651[6], III 120, Lex. poët. 922 b[9–10]). Under disse omstændigheder vover jeg at opkaste det spörgsmål, om Háttatal 38 b ikke burde interpungeres:

Svipa skipa sýjur hepnar
sömum þrömum i byr römmum.
Haka skaka hrannir blökkum
hliðar. Miðar und kjöl niðri.

Forbindelsen imellem ord og sætninger blev derved, ligesom i første 'vísuhelmingr', meget simpel og uden de sædvanlige parentheser. De to første sætninger (*Svipa ... römmum* og *Haka ... hliðar*) betyde: 'Plankelagene (*sýjur*) forplante bølgernes slag op til den øverste kant af skibenes sider (*þremir*)', medens den tredje (*Miðar ... niðri*) fremstiller skibenes fart. Verbet *svipa ehu* må antages overhovedet at betyde 'sætte noget pludselig i en stærk bevægelse'. Epithesen *hepnar* (i *sýjur hepnar*) sammenligner jeg i forbigående med epithesen *góðar* (i *sýjur góðar*) Ód. 4[5–6]. Ligesom *sýjur*, således har også, efter min mening, *þrömum* sit epitheton, nemlig *sömum* (— *samr*, adj., egentl. passende [jf. *sæmr*, adj.]; deraf: 'som tager sig godt ud' osv.). I *miðar* ser jeg ikke et lemlæstet *miðjar*, men derimod det upersonlige verbum *miða* (Björn Haldórsson II 75—76, E. Jonsson *miða* B, Icel.-Engl. Dict. *miða* slutningen), i det jeg opfatter *Miðar und kjöl niðri* som 'Sjónum miðar' (— 'miðar' med eftertryk —) 'undir kjölinn', med andre ord, 'Det går ikke langsomt med søens tilsyneladende fart i en retning, der er modsat de seilende skibes'. Men hvorfor har Snorri ikke udtrykt sig ligefrem: *Miðar kili niðri*? En væsentlig grund hertil tror jeg må være den, at han har følt et 'dróttkvætt vísuorð', der indeholdt to iamber og én pyrrhichius (— eller også: enten én iambe og to pyrrhichier eller tre iamber eller tre pyrrhichier —) som metrisk abnormt. I alle åtte linier af Háttatal 38 er mellemfoden spondeus eller trochæus.

(²³/₁ 90).

skulde for alvor have brugt *loðnar* i stedet for *loðinnar*, anser jeg for usandsynligt i höieste grad. På den anden side er det mig en gåde, hvad et attribut *loðinnar* har at göre i denne sætning, da skjalden åbenbart ikke vil sige: 'man ser, at kløerne (neglene) på ulvens fod ere farvede af blod' — en angivelse, der vilde være upoetisk ved at være for minutiøs —; men: 'man ser, at ulvens fødder ere farvede af blod'. Hvorfor skulde man fra den foregående del af verset,

Hverr ali blóði bysta
bens rauðsylgjum ylgi,
nema svát gramr of gildi
gráð dag margan vargi?
gefr oddviti undir
egg nýbitnar vitni,

dale ned til at fortælle, at neglene på ulvens fødder ere farvede af blod? Også hos Þórkell Skalla son i *frétt's at fyrþar knátto* | *flagþviggs und kló liggja* (Har. harðr. c. 100, Fms. VI 426^{11-12}) tager jeg *kló* — ikke i betydningen negl, men i betydningen fod. Heller ikke kan jeg være i tvivl om, at Háttatal 56^{7-8} bör skrives:

herr sér fenris fitjar
framkló loðna roðna

(egentlig: 'man ser, at ulvebenets lådne forfod er farvet af blod'). Rigtig nok have alle tre membraner (R, U, W) stavelsen *ar* foran *roðna*. Men at i det mindste de, der skrev W og U, ikke have vidst, hvad de her skrev, fremgår deraf, at i W står: »*hann er Fenris fitjar framkló loðnar roðna*« (i følge SnE. I 670 note [6]), og i U endnu galere: »*hann er fenris fitjar fram klo boþnar roþna*«. Det er efter min formening hævet over al tvivl, at det islandske ord *kló* ikke blot udtrykker det samme som det danske ord *klo*, men at det islandske *kló* også udvides til betydningen 'fod, hvorpå der er kløer'. I de spøgende sætninger *oss kólnar á klónum* (Grett.[2] 33[1]) og *kalt er mér á*(1) *klónum* (Icel.-Engl. Dict. art. *kló*) er det umuligt for enhver, der kan islandsk, at

---

(1) Icel.-Engl. Dict. udelader, ved en tryk- eller skrivfeil, dette *á* i sin gentagelse af denne sætning.

tage feil af, at klónum ikke betyder 'neglene', men hænderne, i det kló og hönd (— ikke kló og nögl —) stilles over for hinanden. Saga Gríms loðinkinna c. 2 (Fas. II 151[3–6]): *»Þat þótti honum undarligast, hversu mjúkfingruð hón var, enn ljótar hendr sem honum sýndist hón hafa, þvíat honum þótti þær gammsklóm líkari enn mannshöndum«.* Har man ikke her en klar parallelismus imellem *kló* og *hönd*, men ingenlunde imellem *kló* og *nögl*? En engelsk lexicograph forklarer det engelske ord *claw* ved »The sharp hooked nail of a beast or bird; the whole foot with the hooked nails«. Denne opfatning må overføres på det islandske ord *kló*. Dog kan i det mindste islandsk undertiden gå et skridt videre, og ligesom tillade sig at glemme, at *kló* har kler. Således Þórkell hamarskáld (Fms. VII 53[13–15], Mork. 149[34–35 b]): *þeir lá gotnskr und gulri grás arnar kló*, 'det gotiske lig lå under den grå ørns gule fod', hvor der ikke tages hensyn til, at ørnens klør ere (— ikke gule, men —) sorte. Jf. Jónas Hallgrímsson i 'Gunnarshólmi': *klógulir ernir yfir veiði hlakka*. Jeg bemærker i forbigående, at skönt *fótgulr* (Krák. 2[5]) og *klógulr* kunde bruges i flæng, er der dog i grunden naturligvis den forskel, at *fótgulr* er mere omfattende end *klógulr*.

(4/1 90).

25. **Snorri Sturlu s. Háttatal 69 b er SnE. I 684 (jf. III 129)** skrevet: *»fram skal en fjórða | fólkglaðs vaða | ljóselds lagar lofun friðrofa«*, **med den bemærkning til *ljóselds*, at det** cod. reg. er skrevet *lios ellz*. **Men jeg må fremhæve, at** ihverken et *ljóseldr* **eller et *ljóss lagar eldr* (— se Lex. poët.** under *eldr* og *ljóss* og *lögr* **—) findes optaget i Lex. poët.;** i hvilken omstændighed **jeg tror at se et tegn på, at S.** Egilsson ikke **har været på det rene med det spörgsmål,** hvorledes *»lios«* burde opfattes. **Også ordet *lofun* savnes i** Lex. poët. (ligesom *ljóseldr* **eller *ljóss lagar eldr*). Mig fore**kommer det ikke usandsynligt, **at *ljós* er attribut til *lofun*,** samt at adjectivet *ljósa-* **måske betyder her det samme som** i sætningen *Lypta ek ljósu lofi þjóðkonungs* **(Háttatal 97[1–2]).**

(24/1 90).

26. **Snorri Sturlu s.** (Sturl.[1] II 56[9], Sturl.[2] I 244[14]) se Strøbemærkninger II under *ks*.

(10/1 90).

27. **Sturla Þorðar s.** (Fms. X 57[9–12], Fris. 546[17–20 b], Flat. III 188[1–4 b])

»*öld hèt gnógu gjaldi*
gullstriði þá síðan,
lönd tók lofðúngr Þrænda
liðbáls at veðmála«

opfattes ShI. X således: *Öld hèt þá gullstriði gnógu liðbáls gjaldi; lofðungr þrænda tók síðan lönd at veðmála.* Men *gnógu gjaldi*, fuld erstatning, fuld betaling, synes at være et aldeles fuldstændigt udtryk; og *liðbáls gjald* vilde efter min mening ikke betyde betaling (i almindelighed), men betaling i guld. Jeg tror derfor, at *liðbáls veðmála* hører sammen, samt at *liðbáls at veðmála* svarer til prosaens *at veði fyrir því er eptir stóð* Fms. X 56_{15-14}. I denne forbindelse får *liðbál* den mere omfattende bemærkelse: 'betalingsmiddel'. Ordet *veðmáli* betegner her det samme som *veð*. Se V. Finsen, Grágás i Skálholtsbók osv. (Kjöbenhavn, 1883) side 691 art. *veðmáli.*

(13/1 90).

28. **Valgarþr** Har. harðr. c. 19 v. 4[b], Fms. VI 176[5–8], Fsk. 114_{11-8} bör efter min formening læses og interpungeres:

Láss helt líke drósar
leiþ fyr yþr til skeiþa
— bito fíkola fjötrar
fljóþ mart — hörundbjartrar.

Jeg kan ikke se rettere, end at enhver anden opfatning er uretfærdig mod den gamle skjald.

Som man ser, opfatter jeg ikke (— med [1]) Hkr. Kh. III 75, begge oversættelser; [2]) Hkr. Kh. VI 153, hvor man endog, i den prosaiske ordfølge, indskyder *er* foran *leiþ*; [3]) ShI. VI 166; [4]) Fms. XII 146; [5]) Fsk. 114 og 195; [6]) Lex. poët. 524 b_{12-10}; [7]) K. D. Vidensk. Selsk. Forhandl. 1884 side 76—77 —) *leiþ* som fortid af verbet *líþa*, men som acc. sing. af subst. *leiþ*

(— *leiþ til skeiþa*, leiðina til skipanna. Det hedder i den første 'vísuhelmingr': *fengen arþa fögr sprund* —).

hjartrar er en gisning, der øieblikkelig faldt mig ind, da jeg første gang lagde mærke til denne 'vísuhelmingr'. Læsemåderne ere: α) »*hiarta*«, »*hjarta*«, Hkr. Kh., Hkr. ved Unger, Mork. β) »*hiartar*«, »*hjartar*«, Hkr. ved Peringskiöld (i følge Hkr. Kh. III 75 note ^{20}), Fms. (texten). γ) »*hjartar*« H (d. e. Hrokkinskinna). Om denne læsemåde ytrer S. Egilsson Shl. VI 167_{6-8}: »*hjartar*, H, forte pro *hjartrar*, ut *hörundhjartar* refertur ad *drósar*, puellæ cutem candidæ«. δ) »*hjartra*« Fsk. Der hersker således megen usikkerhed. Men selv om alle håndskrifter havde enstemmigt enten *hjarta* eller *hjartar* eller *hjartar* eller *hjartra*, måtte jeg dog for mit vedkommende ubetinget foretrække det uhjemlede *hjartrar*.

($^{20}/_{2}$ 90).

29. **Víga-glúmr** (Vgl. c. 26 v. 1^{1}, SnE. I 438_{14} II 331^{4} 442^{9}). Se Strøbemærkninger II under *rl*.

30. **Þorðar saga** ved H. Friðriksson side 32_{4} »*eikikráka þótt at mér sœki*«. Hvis *krákr* her, som Lex. poët. antager, har betydningen ravn, og *eikikrákr* (— 'egeravn', 'ravn af egetræ' —) betydningen skib, må denne omskrivning hvile på en misforståelse af egennavnet *Hrafn* (— Áles hest —), brugt som hovedord i kenninger for skib.

($^{20}/_{1}$ 90).

31. **Þórarenn loftunga** SnE. I 408^{7-10} (jf. II 434_{14-11} 583_{13-14}):

»*Gat ek gullskata*
gör er leygs of bör
götu ginnrita
gráps, tögdrápu«.

I følge S. Egilsson SnE. III 71—72 (jf. SnE. I 409^{7-10}, Lp. 69 b^{12-14} 236 b^{1-3} 243 a^{6-11} 266 b^{19-21}) bliver den prosaiske ordfølge i denne 'vísuhelmingr': »*Ek gat gullskata tögdrápu; of bör leygs götu ginnrita gráps er gör*«.

Med hensyn til den første sætning ser jeg ikke rettere end at man ubetinget bör slutte sig til S. Egilsson. Lige-

som »*get*« og »*gull skatta*« (— henholdsvis i stedet for »*Gat*« og »*gullskata*« —) i 756 åbenbart skyldes uvidenhed i forening med vilkårlighed, således har læsemåden »*tavgdrapa*« i W (— skönt denne membran i øvrigt står langt over 756 —) vistnok sin grund i, at W[a] skriver ikke har kendt det gamle udtryk *geta ehm eht*(1), og derfor troet sig beföiet til at »rette« f. ex. et »*tavgdrapo*« til »*tavgdrapa*«, og opfatte dette som subject i verbet »*er*«. Men hovedhåndskriftet, Reg., som man her ikke har nogen grund til at afvige fra, og hvortil 748 og 1 e β slutte sig, frembyder »*tavgdrapv*«. Og intet synes naturligere, end at skjalden ikke har undladt at fremhæve i en kort, men dog fyndig, sætning, at det digt, han denne gang vovede at byde sin mægtige velynder, ikke var *fár visor* (Fms. XI 204[2]), ikke var en *dræplingr* (Fms. XI 204[5]), men en *drápa*, en »*tavgdrapa*«. Sætningen *Gatk gollskata* (— der neppe betyder mere end 'Jeg har ikke forbigået...', og neppe så meget som 'Jeg har omtalt...' —) vilde derimod lyde som skæmt (— skæmt over for Knud den store på et sådant sted i et æredigt om ham! —) og tillige tage sig underlig ud ved siden af det formodentlig i næstfølgende vers af »*tavgdrapa*« forekommende sted, der betegner dette digt som vederlag for femti mark (Fms. XI 204).

Hvad nu den anden sætning, »*gör er leygs of bör götu ginnvita gráps*«, angår, er man, for det første, ubeföiet til at opfatte *gör* som *görr* og *bör* som *börr*. Og for det andet synes det klart, at *ginnvita* er et forvansket *gunnvita* (se Njála II 305[17])(2), da *ginn-* i den her foreliggende forbindelse ikke blot er overflødigt, men desuden falder i det komiske. Sætningen bör derfor uden tvivl skrives *gör es laygs of bör göto gunnvita gráps*, og i en mere prosaisk ordfølge enten *es gör of gunnvita⁀göto⁀laygs⁀gráps⁀bör* eller *es gör of*

(1) Det forekommer mig tvivlsomt, om *gæti* Fas. I 117[7] (anført Lp. 236 a 31) ikke snarere betyder procrearent, end darent.

(2) Den Njála II 303[9]—305[9] opstillede samling af exempler på de for Reg. characteristiske skrivfeil gör ingenlunde (— se Njála II 304[14—12] —) fordring på at være udtömmende. I dette öieblik bliver jeg opmærksom på »*Ulls mágar hnefar* (SnE. I 254[8]) og »*villti stoð stilltan*« (SnE. I 412 note 7) og »*hildvm bavRvm*« (SnE. I 414 note 7).

gunnsiks–*gūte*–*gripa*–*leyggs*–*bör*. Angående subjectet i denne sætning henviser jeg til Lex. poët. 361 b$^{25-27}$: »(*hon*, *drápan*) *er gör af bör leyggs gūta gunnsiks grapa* carmen factum est de bellatore, SE. I 406, 2«. (Opfatningen er her, som det ses, en anden, og for en del rigtigere, eller, rettere sagt, rigtig, når man kunde beholde *gjan*). I gammelt skjaldskab udelades i mangfoldige tilfælde et pronominalt subject. Jeg skal indskrænke mig til at anføre et par exempler på udeladelse af *hann* eller *hon* eller *þat* som subject i en uafhængig sætning. Eilífr Snorra s. (Bp. I 654. Sturl.[2] II 288) *Þorþr manat virþom virþask*, | *vann á dauþom manne*. Gísle Súrs s. (GS. 45$^{19-23}$ [164$_{5-8}$], 130$_{8-11}$) *kemr*, *þegar ek vil blunda*, | *kona viþ mik til funda* | — *oss þ e æ r unda flóþe* — | *öll í manna blóþe*. (Det *hon*, den kortere saga indskyder efter *þeær*, må hidrøre fra overleveringen). I begge disse exempler slutter det subjectløse verbum sig til subjectet i den foregående sætning. Ikke således i de følgende exempler, der altså kunne stilles ved siden af Þórarenn loftungas anden sætning. Þórkell hamarskald (Mh. c. 6 v. 2, Fms. VII 13, Mork. 135$^{28-29}$, Fsk. 153$_{3-6}$) *Orþ frák Ágle verþa* | (*unnar dags*) *á munne* | (*söl*) *viþ sikiings þrala* | *satt einarþar latta*: | *hvern þeira kvaþ hæra* | (*hjaldrbliks*) *an sik miklo* | (*beiþ of mikit ayþer*) *angr*; *maklegra at hanga*. Sigvatr (Óh. c. 171 v. 1 b, Óh. 1853 side 172$_{3-2}$ b, Fms. IV 376—377, Flat. II 291$^{3-4}$ b) *Sitt* — *Sitt*, men ikke *Sik*, er uden tvivl den oprindelige læsemåde — *veit hverr ef harra* | *hollan selr viþ golle* | — *vert es sliks* — *i svörto* | *sinn helvíte innan*. Samme skjald (Óh. c. 41 v. 2 a, Óh. 1853 side 36$^{1-4}$ a, Fms. IV 90$^{12-15}$, Flat. II 39$^{13-16}$), *Ek tók lystr* (*né lastak* | — *Layfþ iþ es* — *þat siþan*) | ; *sóknar njörþr*! *viþ sverþe* | (*sás minn vile*) *þino*. Sætningen *Layfþ iþ es* sammenstiller jeg med følgende sætninger El. 48^{7}—51^{8}: *Dýrþ es*. *Miskunn es*. *Mikil prýþe es*. *Göfogleikr es*. *Sæla es*. *Unaþ es*. *Mikilleikr es*. *Fullsæla es*. *Goþ es*. *Óumbræþelegt es*. *Tign es*. *Aldrfremþ es*. *Hór vegr es*. *Fýselegt es*. Til disse sætninger svare i den latinske original lutter udråb: *O gloria*! *O gratia*! *O ingens decus*! *O claritudo*! *O dulcedo*! og så fremdeles. Hallfrøþr (Fms. II 53$_{14-11}$, Flat. I 327$^{14-17}$ b) *Krist vilk allrar dnar* | — *Eromk leiþ sunar reiþe*. | *Vald á frægt und foldar*

| *feþr — einn ok Goþ kveþja.* Hildr Hrólfs dótter (H. hárf. c. 24, Fms. IV 60, Flat. II 30) *Ilt 's viþ ulf at ylfask* | ... . *slíkan.* | *Mona viþ hilmes hjarþer* | *hœgr, ef hann gengr til skógar.* Det vilde neppe være vanskeligt at finde flere exempler. Men adskillige må benyttes med varsomhed. Således f. ex. Grett.[2] 106^{7-10}, *Heraðsmenn skulu hvinni* | *hefning fyr þat nefna.* | *Bera skal búk at hváru* | *blán, ef ek nái hánum,* hvor den første fod i den tredje verslinie oprindelig kunde have været fjerde pæon (*Bera skal hann*).

Þórarenn loftunga's 'vísuhelmingr' (*Gatk gollskata ...*) gör omtrent det samme indtryk som: 'Jeg har bragt guldets mægtige giver en 't-gdrápa'. Om en stor kriger er den digtet'. Dog udtrykker 'har bragt' kun den ene side af *Gat*, hvis anden side består i, at det er et beskedent sidestykke f. ex. til Horatses og Ovids *Exegi* (i *Exegi monumentum* og *Jamque opus exegi*).

Anm. Jeg har i det foregående ganske set bort fra et til fortolkning af sætningen »*gör er leygs of bör götu ginnvita gráps*« SnE. III $72^{3\,fg.}$ fremsat forslag, nemlig: »Quodsi cui displiceat, semitam gladii accipi pro clypeo, ignem clypei pro gladio, is construat: *gráps ginnviti* ingens corvus procellæ (tempestatis), navis (*dýr veðrs*, Ed. Sn. Tom. I, pag. 440), *gata gráps ginnvita,* semita navis: mare, cujus *leygr* ignis maris: aurum, cujus *bör*, vir liberalis«. Men for det første synes det hævet over al tvivl, at 'sværdets *gata*' eller 'sværdenes *gata*' er en passende kending for skjoldet, der blandt andet kaldes *fleina braut* og *geira stigr*; ligesom også kendinger, der egentlig betyde 'skjoldets ild', men betegne begrebet sværd, forekomme meget hyppigt (se Gröndal's »Clavis poëtica« Gladius B X 3, C VI 1, D II 1). Og for det andet, hvad selve fortolkningen angår, synes den endogså mindre god end den første (der er omtalt oven for, og som findes SnE. III 71_4—72^3), da den 1) ligesom den første beholder den vilkårlige opfatning af *gör* og *bör*, 2) ligesom den første beholder det på dette sted mere end mistænkelige *ginn-*, 3) desuden opstiller *viti* som hovedord i en kending for skib. Kendingen *dýr veðrs* er så langt fra at støtte *viti* i denne stilling, at den, da intet *fogl* tilföies, åbenbart gör det modsatte, eftersom det tör anses for utvivl-

somt, at *dýr* i Þórarenn loftunga's sprog ikke har indbefattet fugle.

(²/₈ 90).

II. Grammatiske og lexikalske bemærkninger.

1. **flekkir** og *flekkar* opstilles Fritzner ² som nom. plur. af *flekkr*. På de under *flekkr* anførte steder findes dog intet *flekkir*, undtagen Nj. 44 (68[20]). Men håndskrifterne til Nj. 44 (68[20]) frembyde intet *flekkir*. F, A, B, C δ, C η have *flekkar* (nom. plur.); medens E, G, I have *flekkr*. — Heraf følger dog naturligvis ikke, at *flekkir* ikke kan forekomme.

(⁷/₈ 90).

2. **hafa.** Som bekendt er dette verbum uregelmæssigt i præsens ind. sing., i imperativ sing., og i part. præt.

1) Jeg antager, der har været en tid, da man udtrykte habeo ved *hafe*, og habes habet ved *hafer*, i lighed f. ex. med *lafe lafer*, *vake vaker*. Men ved et (naturligvis især i sing. af præsens) så hyppigt forekommende verbum var det en uheldig omstændighed, at *hafer* også betød habeas. Formodentlig af denne grund er i præsens indic. *hafer* blevet til *hefer* og (som følge af denne forandring) *hafe* til *hefe*, uden at noget spor af *hafe hafer* som indicativiske former, så vidt mig bekendt, har holdt sig i oldskrifterne; ligesom også en til *hafer*, habes habet, svarende reflexivform *hafesk* (præs. ind. sing. 2. 3.) synes sporløst forsvunden. — Af *hefer* (habes habet) antager jeg der har udviklet sig en reflexivform *hefesk*. Og som jeg AnO. 1858 side 356 note [1] har bemærket, findes dette *hefesk* Völuspá 50[2] (SæmE. side 9 a[2]) hvilken verslinie er skrevet — i cod. reg. af SæmE.: »*heꜰız lınd* ꜰᵛ«; i cod. reg. af SnE.: »*heꜰız lınd* | ꜰır⁻«; i cod. worm.: »*heꜰız lınd ꜰýrer*«; i 756: »*heꜰízt lind* ꜰ́«; i Hauksbók: »*hęꜰız lind ꜰyr*« (se SæmE. side 24 a noterne til vers 43). Følgelig gör *hefesk* indtryk af at være en af de sikreste læsemåder i det såkaldte Sæmundar Edda; og det er værd at lægge mærke til, at medens *hefesk* således dog findes på ét sted i denne gamle digtsamling, synes *hefsk* slet ikke at forekomme der. —— Da *hefe hefer*, skönt hovedstavelsen (*hef*)

er kort, retter sig efter den tunge *ja*-böining (*leife leifer*), og altså er unaturlige former, har man gået over til den lette *ja*-böining (*tef tefr*), i det man har ombyttet *hefe hefer hefesk* henholdsvis med *hef hefr hefsk*, hvilke former lide, ikke blot af den, rigtig nok mindre påfaldende, uregelmæssighed, der har afløst den stærkere fremtrædende ældre, men også af den mangel at falde sammen med former af verbet *hefja*, tollere.

2) Ligesom f. ex. [1]) *lume* af *luma* (se **luma**); [2]) *une* af *una* (t. ex. Guðr. II 33[5–6] SæmE. 271: *»eigdv vm aldr þat | oc uni, dottir!«*); [3]) *vake* af *vaka* (t. ex.: Helg. Hjörv. 24[1] SæmE. 175: *»Vaci þv, Helgi!«*; Grott. 18[4–5] SæmE. 328: *»vaki þv, Froþi! | vaki þv, Froþi!«*; Dropl.[1] side 30[7], Dropl.[2] side 27[6–7]: *»vaki þú, Helgi! fullsofit er«*) — jf. *þege þú* en sexten gange i Lokasenna —; således har man i en tidlig tid formodentlig haft *hafe* i imperativ sing. af *hafa*, men på grund af den hyppige forekomst snart ombyttet *hafe* med det kortere *haf*.

3) Af part. præt. af *hafa* finder man i SæmE. aldrig *haft*, men derimod *hafat* Vspá 16[8] (SæmE. side 3 b[16] jf. 13 b[12] og 20 b[10]); ligesom *hefsk* synes fremmed for SæmE., medens *hefesk* findes i Völuspá (se oven for).

([26]/[12] 89).

3. **hals** (collum; collis; osv.). Udtalen *hals* forekommer hos Þórleikr enn fagre Fms. XI 208[9–11]. Ligeledes, som det synes, Fas. I 358 i verslinien

vals á borgar halsom.

Når man dog allerede hos Glúmr Geira s. (ÓT. c. 13 v. 2[5–6], Fms. I 89, Fsk. 35_{14-18}) finder

»sendir féll á sandi
sævar báls at Hálsi«,

antager jeg (ikke, at skjalden har tilladt sig anvendelse af 'skothending' i steden for 'aðalhending' — hvilket vilde være en alvorlig 'braglöstr' —, men), at her bör læses

Sender féll á sande
sævar bals at Halse,

og at qvantiteten af vocalen i *bals* beror — ingenlunde på en af skjalden selv foretagen vilkårlig lydforandring, men

6. **hreina**, verbum. Den rigtige betydning af *reina* Alexanders saga udg. 1848 side 171 angives i bladet Íslendingur III 116 note ð (*hreina* í sögunni af Alex. mikla — »*ok reiddu med ser reinanda svin*« og »*Sidan liet ek reina at þeim svinin*« — er misskilið í registrinu aptan við söguna (prent. í Kristjaníu 1848) og merkir ekki *hrína*, enn er dregið af *hrína*, á sama hátt og *beita* af *bíta*, *reisa* af *rísa*, o. s. frv., og merkir að *láta hrína*).

(²¹/₅ 90).

7. **ill** i *illa* male og *illr* malus osv., i 'aðalhendingar' (helrim):

Óttarr svarte (Fms. XI 188⁵) *þeim stilles konr illan.*

Þjóþolfr Arnórs s. (Mg. c. 31 v. 3⁸, Fms. VI 77₁₀) *illa sátt á mille.*

Samme (SnE. II 118⁴ 411⁸; Björn M. Ólsen Gramm. 18⁶ 77¹² 187—8) *limar illa mik stilles.*

Samme (Har. harðr. c. 14 v. 2⁸, Fms. VI 168², Mork. 14²⁸ᵇ) *göto illa fór stiller.*

Samme (Har. harðr. c. 96 v. 1², Fms. VI 420⁴, Flat. III 396₁₈ₐ, Mork. 119²⁸ᵃ, Fsk. 141₂₁) *ilt nú kveþk her stiltan.*

Arnórr jarlaskald (Fms. VI 55¹¹, Flat. III 275⁹ᵃ) *illvirkja hrœ stiller.*

Oddr kikinaskald (Fms. VI 237⁶, Flat. III 334¹⁵ᵇ) *stiller harþa illa.*

Stúfr (Har. harðr. c. 12 v. 2⁶, Fms. VI 162⁹, Mork. 12²ᵃ, Fsk. 110₁₀) *illa gat frá stille.*

Markús Skeggja s. (SnE. I 506³ II 453¹⁸ [536₁₅] 602⁸) *sás illr es brag spiller.*

Samme (Fms. XI 303) *villan gerþesk þeim at illo.*

Anonym (Sturl. ¹ I 22, Sturl. ² I 19⁴) *billings hviþo illa.*

Haldórr skvaldre (MH. c. 4, Fms. VII 181) *illa helt viþ stille.*

Einarr Skúla s. (Óláfsdrápa 58²) »*illr gørisk hugr af villu*«.

Samme (Ing. c. 32, Fms. VII 251₄, Fsk. 175₆) *margillr ok sveik stille.*

Fyd. 29⁷⁻⁸ *Þeygi var sjá aflausn ill:*
Eiga skal nú hverr er vill.

Has. 7^{2} *alt vill þás* (eller *þá'r*) *mik villi*. Med hensyn til *villi* se Lex. poët. 881 a$^{[illegible]}$.

Ib. 23^{2} *illvirki ok stillir*.

Sturla Bárðar s. (Sturl.^{1} II 98, Sturl.^{2} I 280^{6}) *alla Hleiðrar stillir*. Angående *Hleiðrar* se Guðbr. Vigfússon Sturl.^{2} I 280 note ^{3}.

Svertingr Þorleifs s. (Sturl.^{1} II 112$_{16}$, Sturl.^{2} I 290^{6}) *all mik friði spilla*.

Eb. c. 40 v. 5^{2} (GhM. I 760^{2}) *hundvillr þvi ek fat illa*.

Njála 1875 c. 62^{22} *villr dreymdi mik illa*.

Bergr Sokka s. (SnE. II 240$^{18-20}$; Björn M. Ólsen, Gramm. 147$^{14-15}$ 293$^{7-8}$)

þar 'r ekki illt
ok ekki villt.

Gmlr. Árna 40^{6} *sjálfir illt en níra spilltir*.

Óláfsrima 8 (Flat. I 8)

bíðinn að stríða stilli
- - - - - - - - -
þrifti var Kálfr enn illa.

Skáldh. II 53 *Rínarlinn hafði bráði villt*
- - - - - - - - -
mælt við Hildi mart og illt.

Ib. III 14 *engimn var sá að eyrði vill;*
sárlum þótta nálin ill.

Ib. III 26 *þótt hann væri fírið stillt,*
fjöldin manna gjörði hann illt.

Pápa-rímur II 16

»engum manni stilli
- - - - - - - - -
hver at vinna illt«.

— 40 *»at fjöldi skal hann ei spilla*
- - - - - - - - - - -
man henni líka illa«.

[illegible]s-rímur IV 17

»þenna lasti at spilla
- - - - - - - - -
þá líkar mér eigi illa«.

24 *»Hefir þú nýliðið sprundi spilt*

. . . .
veita skal ek þér verr en ilt«.

Konráðs-rímur VI 35[4] *»illir milli kastazt«.*

Ogsa fra det 19. årh. anfører jeg et par exempler.

Bjarni Thórarensen, Kvæði 2. udg. side 31[2–3]

bakkrossinn því beri hann illa,
brjóstkrossinn mun sæmd hans spilla.

Side 154[12–15] *Kaldahlátur þykir þinn*
þó ei fara illa:
er sem dauðs manns utan á kinn,
þá af er vangafilla.

Side 234 nederst findes: *illa* : *spilla* : *villa* : *fylla.*

Ljóðmæli og önnur rit eptir Jónas Hallgrímsson side 149[2] *illum dróma með stilli.*

Udtalen er nu: *illt* (malum nom.-acc. neutr.); *ils* — ikke *ills* — (mali gen. sing. masc.-neutr.), ligesom også *ilska* (ondskab) og *ilskast* (blive ondskabsfuld); men i øvrigt meget ofte *ill-*.

(²/₅ 90).

8. **jól** (jul) jf. **ýler**.

9. **Ketli.** I st. for det sædvanlige *Katli*, dat. sing. af mandsnavnet *Ketill*, bruger membranen B (Kálfalækjarbók) den ikke gamle, men atter forsvundne, form *Ketli* Njála 1875 c. 91[9] (*»kétlı«*), c. 92[11] (*»m; ketlı bꝛæðꝛ finv̄ «*), c. 93[32] (*»heī m; ketlı«*), c. 151[67] (*»géva kétli gꝛıð«*). Jf. Forml. side 80₁₀ og Fritzner ² II 280 a₅.

(⁸/₅ 90).

10. **ks.** Angående det spörgsmål, hvilken lyd man bör tillægge *k* i forbindelsen *ks*, går Frp. 84—5 (ath. 1) ud fra et par graphiske exempler, der se ud til at være sporadiske forløbere for den senere udtale, og til hvilke flere kunne föies. Således frembyder 2367 t. ex. *»dúgs«*(¹) i st. for *dúks*

---

(1) Fra dette *dúgs* stammer formodentlig *dags* i 757 (SnE. II 530[16]). Den, der skrev 757, har da set *dúgs* i belysning af den også i hans tid almindelige stavemåde, uden at have nogen anelse om, at det var

(fremkommen ved, at man ikke har kendt *Rindr*), og *Sprund* (132) grundfalsk.

Brúse Halla s. (Vgl. c. 27 v. 1^{8}, Í.^{2} I 221^{7}) *bliks harþara miklo.*

Þórrøþr Særeks s. (Fsk. 25$_{16}$) »*gauks við gjálfr um leikna*«.

Gunnlaugr ormstunga (Glg. c. 11 v. 6^{7}) »*loks með ljósum mæki*«.

Haldórr enn ókristne (Hkr. Kh. I 331^{11}, Hkr. U. 206$^{9\,a}$, Fms. II 294^{8}, Flat. I 473$_{7\,a}$) *gunnbliks liþe miklo.*

Áleifr kon. enn helge (Flat. III 239$_{1\,a}$, Fms. V 231$_{5}$) »*var bliks fyrir Stad miklu*«.

Þórketell Hallketels s. (Glg. c. 13 v. 3^{8}) »*bliks þúngara miklu*«.

Björn hítdælakappe (Bj. 30^{2}) »*hrannblakks kalin nakkvat*«.

Sigvatr skald (Hkr. Kh. II 56^{32}, Hkr. U. 255$^{27\,b}$, Óh. 1853 side 42$^{10\,b}$, Fms. IV 105^{2}, Flat. II 46$_{10\,b}$) *folkreks an öl drekka.*

Samme (Óh. c. 92 v. 8^{4}, Óh. 1853 side 81$^{6\,a}$, Fms. IV 188^{2}, Flat. II 114$^{12\,a}$) *bliks vildastan miklo.*

Þormóþr kolbrúnarskald (Fbr.^{2} 56$_{12}$ 76^{13}, GhM. II 296^{15} [mgl. Flat. II 156]) *Hauks frák hræva lækja.*

Þórarenn loftunga (Óh. c. 182 v. 3^{8}, Óh. 1853 side 180$_{12\,a}$, Óh. 1849 side 59$_{16\,a}$, Fms. V 6$_{15}$, Flat. II 306$_{1\,a}$, Fsk. 85^{18}) *slíks ríkare* (en verslinie, der udmærker sig ved den abnormitet, at 'viðrhending' står i dens antepænultima).

Þórsteinn drómundr (Grett.^{2} 196) *unnblakks hugarrakkum.*

Þórleikr enn fagre (Har. harðr. c. 34 v. 2^{5}, Fms. VI 257^{12}, Flat. III 338$_{8\,b}$, Mork. 55$^{1\,b}$, Fsk. 123^{3}) *En lauks of sæ sækja.*

Þjóþolfr Arnórs s. (Fsk. 130^{7}) *dökks á land at stökkva.*

Bölverkr (Fms. VI 141^{3}) »*skokz mjöll á þröm stokkinn*«.

Arnórr jarlaskald (SnE. I 464^{3}) »*allríks, en ek bið líkna*«.

Haraldr konungr enn harþráþe (Har. harðr. c. 85, Óh. 1853 side 245$^{16\,b}$, Fms. V 142^{5} 404^{15}, Flat. III 389$_{9\,b}$, Mork. 112$_{30\,b}$, Fsk. 135$_{2}$) *fíks veldra Goþ slíko.*

Stúfr (Har. harðr. c. 12 v. 1^{8}) *Hafe ríks þars vel líkar.*

Þórkell hamarskald (Hkr. Kh. III 199^{12}, Hkr. U. 641$^{2\,b}$, Fms. II 13^{13}, Mork. 135$^{27\,b}$, Fsk. 153$_{8}$) *hjaldrbliks an sik miklo.*

(Sturl.[1] II 56^{7}) og »*Snorri hafði ort um jarlinn tvau kvæði al-hend*« (Sturl.[2] I 244^{11-12}).

Snorri Sturlu s. (Háttatal 14^{5}. Jf. SnE. II 220_{13} 380^{15}) *rógleiks náir ríki.*

Samme (Háttatal 17^{1}. Jf. SnE. II 370_{12} 381^{16}) *Síks glóðar verr sækir.*

Samme (Háttatal 46^{8}. Jf. SnE. II 392^{20}) *marblakks skipendr þakka.*

Samme (Háttatal 70^{4}) *oddbraks spakan.*

Samme (Háttatal 75^{2}) *hafbekks snekkjur.*

Brandr (Bp. I 532^{17}, Sturl.[1] II 70_{14}, Sturl.[2] I 256_{17}) *skorðu blakks inn rakki.*

Sturla Þorðar s. (Sturl.[1] III 247^{4}, Sturl.[2] II 215_{7}) »*veðrbliks liði miklu*«.

Anonym (SnE. II 632^{17}, SnE. SE. 237^{2a}) *lauks máferils hauka.*

»Heilags anda vísur« 7^{2} *hugar sjúks liði mjúku.*

Arngrímr (Guðmundardrápa 52^{3}) *því tókst þeim í einu eiki.*

Samme (ib. 58^{6}) *unnar bliks með krapti miklum.*

Einar Gils s. (Bp. II 19_{16}) *röðuls dúks á bil sjúka.*

Samme (Bp. II 34^{9}) »*kjaldúks vera sjúkan*«.

Samme (Bp. II 86^{6}) *svanbekks hlaðit ekki.*

Samme (Bp. II 127_{8}) *ormbekks með gram þekkum.*

Flat. II 482_{9-8a} (jf. Orkn. 296^{7-10}) findes følgende halvvers af Odde enn litle: »*Hafdi hollvinr lofda | hinn er miod dreckr inni | sundalauks med sueigi | siau dægr muni hægri*«. Under *hollvinr* anfører Lex. poët. betegnelsen »*hollvinr lofda*« (og oversætter den ved »fidus amicus virorum, civium, rex«), samt side 587 a_{7-6} udtrykket »*muni hægri*«, og side 310 a (*hægr*, adj., 3) verslinien »*siau dægr muni hægri*«, men tager i øvrigt ikke noget hensyn til denne 'vh.'. Meningen synes at være: 'Jarlen (Ragnvald), der, når han er hjemme, pleier at drikke mjød i sin hal, havde hos (»*sundalauks sueigir*« =) X syv lidt roligere halvdøgn (end ...)'. Denne X var måske jarlens frænde Sólmundr, med hensyn til hvem det hedder i en 'vísa' af jarlen selv Flat. II 481_{9-8a} (Orkn. 290_{7-4}): »*Muna mun ek iol þau er olum | austr gjaldkera hraustum | vllr at Egda fiollum | vndleygjar* (læs *vndleygs*) *med Sol-*

[illegible] — [illegible] ...... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sig i de [illegible] [illegible] exempler — [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vind, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] derved, at man [illegible] [illegible] [illegible]. — —

[illegible] [illegible] [illegible] er [illegible] [illegible]. — —

[illegible]

[illegible]

[illegible] exempler, [illegible] [illegible] i [illegible] viser, at [illegible] i alt [illegible].

[illegible] Fms. [illegible]

[illegible] Fms. IV 159, [illegible]

[illegible] som ét ord.

Þórmóþr kolbr. (Fbr.^{2} 45^{9} 68_{18}) »*slíkt fór allt af ríki*«.

Bjarne gollbr. (Óh. c. 240 v. 3^{5}, Óh. 1853 side $219^{11\,b}$, Flat. II $357^{15\,b}$) »*Fyrr gékktu á stað Stikla*«. Tör man læse det tredje liniepar i denne ‘vísa«: *Fyrr gekt á stað Stikla* | *stórverkr* (— jf.: Hkr. Kh. II 370^{17} og VI $114^{9\,b}$, Óh. 1853 side 295_{17}, Lex. poët. *stórverkr* 1 —) *an* (— jf. Hkr. Kh. VI 114^{16}: »magnis operibus insignis Sticlastadis ante vexillum processisti« —) *óð merke*? Da måtte *stórverkr* vel snarere opfattes som substantiv (‘stordådsmand’), end som adjectiv. Uden videre at antage et adjectiv *stòrverkr*, går ikke an.

Bölverkr (Har. harðr. c. 2 v. 1^{1}, Óh. 1853 side $221_{16\,a}$, Fms. V 89^{1} VI 131_{2}, Flat. III $289_{15\,a}$, Fsk. 106^{18}) *Mildingr straukt of mækes.*

Anonym (Har. harðr. c. 73 v. 5^{6}) *slíkt alt es her líkar.*

Bergr Sokka s. (Gramm. side 123^{5} 245_{13}) *sá er hekk en dag dǫkti.*

Konr. rr. VI 24^{3} »*drykkjar þykkt, sem dǫgling var*«.

Exempel på *kt* udtalt som *gt*: Skáldh. IV 38^{1} »*Þèr var bægt frá brúðar rækt*«. Jf. I 23.

Exempler fra en nyere tid: Snót 1877 side 185 vers 2.

At *k* i *kþ* (senere *kð*) beholder sin lyd, fremgår af følgende rim:

Brage (SnE. I 252_{7} II 308_{17}) *vilgi slakr es rakþesk.*

Gisle Súrs s. (GS. 45_{13} [164_{5-4}] 131^{2}) *vekjendr þeirs mik sekþo.*

Kormákr (K.^{2} v. 70^{5}) *ok vigsakar vakþar.*

Hallfrøþr (Fms. II 52^{8}, Flat. I $326_{12\,a}$, Forns. 94^{5}, Pr. 18^{15}) *nøkþan brand af nøkkvi.*

Sigvatr (Óh. c. 92 v. 5^{7}, Óh. 1853 side $80_{14\,b}$, Fms. IV 186_{7}, Flat. II $113_{8\,b}$) *hnekþomk heiþner rekkar.*

Samme (Óh. c. 92 v. 6^{6}, Óh. 1853 side $80_{9\,b}$, Fms. IV 187^{10}, Flat. II $113_{3\,b}$) *óþekk sús mér hnekþe.*

Óttarr svarte (Óh. c. 160 v. 1^{1}, Óh. 1853 side $165^{15\,a}$,

faldenn . . . at vápna galdre . . . Álfgeirr af hvöt meire). *Hefek sannspurt slíkt frá eggja⁀leiks⁀sœke. eggja þar* var da ved en meget hyppigt forekommende art af skrivfeil blevet til *eggjar þar*. Og da man for *eggja leikr* (og lign.) ikke brugte *eggjar leikr* (og lign.), har overleveringen ændret *eggjar* til *eggjaðr* og *af* til *á* (af hensyn til udtrykket *eggja ehn á eht*). Hvis denne formodning er rigtig, har man forandret *leikr* (*leiks*), som alle altid have kendt, til det sjeldne poetiske *leygr* (*leygs*). Men dette er en gåde, jeg ikke ser mig i stand til at løse.

(⁹/₃ 90).

13. **lds** udtaltes i almindelighed således, at *ld* ikke blev til *ll*; altså: *elds*, »*folds*«, *holds*, *hölds*, *milds*, *tjalds*, *valds Haralds*, osv.

Egill Skall. (Eg. FJ. v. 27[4]) *vígelds tío felda.*

Hallfrøþr (Fms. III 6[8] X 365₁₁ ÓT. 1853 side 61[7] 69[4]. Flat. I 495[4 b]) *elds þeim svíkom belde.*

Skúle Þórsteins s. (SnE. I 346[16]) »*morðelds, þar er vær felldum*«.

Liþsmenn (Óh. 1849 side 9[5 b], Fms. V 229[5], Flat. III 238[15 b]) *elds sem olmom helde.*

Sigvatr (Óh. c. 171 v. 2[4], Óh. 1853 side 173[2 b], Fms. IV 377[7], Flat. II 291[11]) *hás elds svíkom beldo.*

Sigvatr (Óh. c. 172, Óh. 1853 side 173₁₇ b, Fms. IV 378[15] V 234[3], Flat. II 291[10 b] III 244[3 b], Óh. 1849 side 47[8 b] 93[9]) *elds ef [þú] eitthvert vilder.*

Samme (Óh. c. 248 v. 2[6], Óh. 1853 side 223₈ b, Fms. V 94₁₄, Flat. II 366₁₈ b) *sárelds viþer felde.*

Anonym (Mb. c. 5, Fms. VII 10, Mork. 135[16 b], Fsk. 153 [21]) *elds né ráns es* (*er*?) *kveldar.*

Plác. 2[3] *elds vas áþr til foldar.*

? Hallarsteinn (Hkr. Kh. I 211[23], Hkr. U. 140[33 a]) *Tólf vas elds at aldre.*

Leið. 10[7] *elds eða eige gjalda.*

Has. 21[8] *hlýrnes elds af höldom.*

Has. 39[3] *þar liggr elds á oldom.*

Endnu i Vígl. c. 20 v. 5[2] (som reminiscents) »*vónar-elds at kveldi*«.

dd[*]

Óttarr svarti (Óh. c. 74 v. 1^{5}, Óh. 1853 side 63
IV 15, Flat. II 77) *efla fólde um golde*.

Bǫlverkr (Har. harðr. c. 2 v. 1^{5}, Óh. 1853 side
Fms. VI 129, Flat. III 288, Fsk. 106) *halde sunt i*
fjǫllum.

Korm. (K.² v. 25) *sikkiom hilde á holde*.

Eg. Skall. (Eg. Fl. v. 33) *böðvalde ok Gunnhildar*

Plác. 17 *almálde kome dreiþe*.

Þórarenn máhl. (Eb. c. 18 v. 2) *sigtjalde s . . .*

Hús. 10 *sóltjalde konungr alder*.

Ib. 31 *mána tjalde com ralde*.

Ib. 43 *gunntjalde hoþo at halda*.

Líkn. 12 *henda tý ... ok haldi*.

Ib. 34 *tjalda i tignar valdi*.

Ib. 50 *nalþra tjalda af aldir*.

Gmdr. Arngr. 40 *aldfe valde er þar er at halda*.

Hallfrøþr (Forns. 99, Pr. 13) *Ávalda es þat ska*

Þorgr Koll. (Hkr. Kh. I 341, Hkr. U. 217) *A*
nato alder.

Sigvatr (Óh. c. 178 v. 2, Óh. 1853 side 178, Fms
Flat. II 304) *allvalda en fé gjalda*.

Anonym (Har. harðr. c. 32 v. 1, Fms. VI 254, F
336, Mork. 52, Fsk. 121) *allvalde skipom halda*.

G. 63 *himna valde þars aldre*.

Torfeinarr (Har. hárf. c. 32, Fms. I 197, Flat. I
Haralda hefek skarþ i skilde.

Sigvatr (Mg. c. 17 v. 3, Óh. 1853 side 239, F
129 VI 40, Flat. III 268) *Haralds arfe lét halda*
stå ved magt).

Samme (Óh. c. 259 v. 1^{5}, Óh. 1853 side 230, F
107, Flat. II 376) *Enn heldak þeims sun selde*.

Gmdr. Arngr. 45 *ilman heldst þótt viðrinn eldist*.

Skáldh. IV 12 *leigan geldst, ef lífið heldst*. Det
et spörgsmål, om rimet i denne verslinie ikke er *elst*
den for *eldst*), enten i det man har tænkt på (troet a
ge) formerne *geldst* og *heldst*, men uvilkårlig udeladt
talen, eller dog vel snarere som følge af, at *ld* er ble
ll (— *eldst* til *ellzt* [i virkeligheden] = *ellst* —), og *ll*
s, på nyislandsk vis til *l*. I det næstsidste exempel (

Gmdr. Arngr., fra 1345) er rimet formodentlig ikke *el* (— *ilman helzt þótt viðrinn eldist* —), men *eld*, i det forfatteren har efterlignet den ældre udtale; jf. samme digts 46³, anført i det foregående.

Genetiven *elds* udtaltes *ells* af islandske digtere i det fjortende århundrede.

Þormóðr Ólafs s. (Bp. I 538¹⁷, Sturl.² II 329¹²) *þrútins* »*elldz*« (sål. Bp.; »*eldz*« Sturl.) *at Svinafelli.*

Einar Gils s. (Bp. II 18⁵) »*elds*« *og engla stilli.*

Samme (Bp. II 29₁₆) »*elds*« *Guðmundar þe la*(¹).

Det ældste mig bekendte exempel på denne udtale, *ells nú 'r skart á þellu*, stammer vistnok fra det trettende århundrede, og findes Eb. c. 28 v. 2.

I steden for *tjalds* har jeg fundet følgende exempler på *tjalls*. Rekst. 33³ *byrtjalls bezto heille.* Has. 65⁶ *skýtjalls saman alla.* Líkn. 25⁴ *heiðtjalls saman alla.* Dette er påfaldende, da alle tre digte (Rekst., Has., Líkn.) ere temmelig gamle (— Líkn., som vel er det yngste, er dog ikke yngre end Háttatal —); hvortil kommer, at Has. og Líkn., som i det foregående anført, hvert på tre steder, frembyde den gamle udtale *tjalds*. Man kunde følgelig fristes til at tro, at -*stalls* på alle tre steder er det oprindelige (altså: *byrstalls, skýstalls, heiðstalls*); men at overleveringen på en tid, da *lds* var blevet til *lls*, har forandret -*stalls* til -*tjalls*, måske alene af den grund, at *tjald* er en mere træffende og en mere brugelig betegnelse for himmelhvælvingen, himmelteltet, end *stallr*, måske også fordi afskriverne ikke have været fortrolige med *stallr* som hovedord i kendinger for himmel, sköndt endogså Has. har et sådant *stallr*, ikke blot

---

(1) Til disse tre citater kan vistnok også föies Þorð. 40₁₀, *ells til ítrar hallar*, da rimet *ll* synes at vise, at *vápna⁀lækjar* (ældre *lækjar*)⁀*ells* (ældre *elds*)⁀*sækjandi* (ældre *sækjandi*) bör sammenstilles med kendinger som *sárvita sæker* (Leið. 12⁷). Se Lex. poët. 692 a21–23 (i art. *sækir*). Som kending for blod kan *vápna lækr* sammenholdes f. ex. med *oddlá* (Hákunarmál), *oddbreke* (Eg. Skall.), *fleina flóþ* (Hákunarmál), *fleina sær* (Bandadrápa), *sára þorns sveite* (Hrómundr enn halte), *þremja hluns brunnr* (Gísle Súrs s.), *Óþens elda lauþr* (samme), *sæfis sveiti* (Háttatal), *hjörregn* (Gísle Súrs s.), *hjörlögr* (Fafnesmál), *vápnlauþr* (Þórleikr enn fagre), *vápndögg* Þorð. 31².

[illegible]

[illegible]

15. **mart** Frp. 111$^{6-7}$. Efter min formening er *margt* (i st. for *mart*) aldrig en phonetisk form (hverken i den oldnordiske eller i den nyere islandske litteratur), men overalt kun en, ved mængden af de former, der beholde *g* i udtalen (*margr*, *mörg*, osv.), foranlediget skrivemåde.

(⁹/₈ 90).

16. **miþle — mille.**

1) *miþle.*

Sigvatr (Óh. c. 9, Óh. 1853 side 19$^{12\,b}$, Fms. IV 45^{11}, Flat. II 18$^{10\,b}$) *jöfra liþs á miþle.*

Samme (Óh. c. 56, Óh. 1853 side 44$^{13\,b}$, Fms. IV 109^{6}, Flat. II 48$_{3}$) *aykja liþs á miþle.*

Samme (Óh. c. 160 v. 2^{2}, Óh. 1853 side 233$^{2\,a}$, Fms. V 114^{13}, Flat. II 374$_{7\,a}$) *grein vas liþs á miþle.*

Samme (Mg. c. 9 slutn.) *fylkes niþs á miþle.*

Bjarne gollbr. (Mg. c. 15, Óh. 1853 side 238$_{18\,b}$) *iþola róg á miþle* (således — nemlig henholdsvis *miðli* og *midli* — Óh. 1853 og Hkr. Kh.; *miðlum* Hkr. U).

Þjóþolfr Arnórs s. (Mg. c. 34 v. 10^{4}, Fms. VI 88$_{15}$) *liþs skjöldunga á miþle.*

Arnórr (SnE. SE. 234^{15}) *ulfliþs Dönom miþle.*

Steinn Herdísar s. (Har. harðr. c. 65 v. 2^{2}, Fms. VI 316^{4}) *skamt vas liþs á miþle.*

I *miþlom* synes *þ* at have holdt sig længere end i *miþle*, da man omtrent 1214 hos Guðmundr Svertings son (Bp. I 673$^{18\,a}$, Sturl.^{2} II 308^{17}) finder *liþak fátt of þat miþlom.* Dog er det naturligvis tænkeligt, at skjalden har brugt en obsolet form.

2) *mille.*

Einarr Skúla s. (SnE. I 346$_{14}$) *Þars Mardallar mille.* (Jf. Hl. 16 a^{1} *Frilleifs vann ek sagt frá snille.* Ligeledes det yngre Leið. 29^{1} *Ótraulla má öllo*)(¹).

---

krumm). Jeg kender *lumma* kun i bemærkelserne 1) 'lille hånd' (jf. E. Jonsson 'Tillæg og Rettelser' til Oldnordisk Ordbog), 2) en slags klatkage.

(1) Om den anonyme verslinie SnE. I 502$_{11}$ II 452$_{9}$ 535$_{8}$ 601$_{13}$ bör læses *Boþe fell á mik brálla* eller *Boþe fell á mik bráþla*, tör jeg ikke afgöre.

Snorri Sturlu s. (Hk. 1⁹) segir stillir at milli.

Óláfr hvítaskáld (Fms. IX 450⁹, Frís. 499¹¹ᵃ, Flat. III 117₂₉₋₃₀) Sigstillir fúra suigs í milli (Flat. har millum i st. for milli)(¹).

Bergr Sokka s. (SnE. II 230⁷; Björn M. Ólsen, Gramm. 145⁸ 289⁶) Snll er sinn í milli.

Einarr Gils s. (Bp. II 10¹²) milli síðan enda allra.

Vígl. c. 12 spilli vír á milli.

Skáldh. I 21 byggja þeirra á milli

. . . .

at hilta banga milli.

Samme II 35 blitt var þeirra í milli.

. . . .

skildi þakkar milli.

Verslinierne med miþle stamme samtlig fra det ellevte årh.; derimod verslinierne med nyisl. mill- samtlig fra den følgende tid, og den ældste af disse er sikkert ikke digtet meget tidlig i det tolvte årh. Heraf slutter jeg

1) at en verslinie af Bölverkr, en broder til skjalden Þjóþolfr Arnórs s., bör gengives — ikke i den urimelige skrivemåde allfriþlega á mille (jf.: Fms. VI 185¹³, Flat. III 311²ᵇ, Fsk. 117₈), heller ikke ved allfrillega á mille (jf.: Hkr. Kh. III 82², Mork. 21²⁹), men — ved allfriþlega á miþle (jf. Hkr. U. 563²⁹).

2) at verslinien komska maþr á miþle GS. 24₇ (jf. 161₇) og 106₁₄ er gammel — i alt fald ældre end nys anförte verslinie þars Mariullar mille af Einarr Skúla s.

3) at de 56 verslinier, Eyrbyggja tillægger Björn breiðv., ikke alle ere lige gamle, da riþar ok blás í miþle (Eb. c. 29 v. 1², GhM. I 746) neppe er blevet til efter år 1100, medens Spurðusk vér und vörðum (Eb. c. 40 v. 5⁶) må stamme fra tiden efter år 1200.

4) at den verslinie, der Mst. c. 31 v. 3⁸ og Fms. VI 77₁₀ tilskrives Þjóþolfr Arnórs s., nemlig illa sátt í milli, må være uægte (uden at det samme dog behöver at være tilfældet med den hele visa).

---

(1) Jeg anfører her Bergbúaþáttr 11¹ Veð ek sem mjöll í milli.

17. **morn-**, i dat. sing. (f. ex. Sigvatr *morne mino barne*, Fms. V 177[7], Flat. udg. III 241[3 b]) og i hele plural af *morgona-* eller *morgena-*, samt i verbet *morna*, blive morgen, Frp. 111[9]—112[3], Forml. side 50[8—14]. I *morgn-* (i st. for *morn-*) synes *g* overalt — ikke blot i oldsproget, men også i nyere islandsk — blot at være et graphisk indskud, fremkaldt ved *g* i *morgonn* eller *morgenn*, *morgon* eller *morgen*, *morgons* eller *morgens*.

(8/8 90).

18. **-onum**. Denne nyislandske endelse har jeg berørt Forml. side 7 § 35 og AnO. 1863 side 394 noten. I brev af 1. febr. 1888 fra dr. Björn M. Ólsen til mig findes, angående denne endelse, en oplysning, som jeg her tager mig den frihed at meddele, i det jeg forudsætter hans godhedsfulde tilladelse: »Framburðurinn *orðonum* er algengur um Norðurland, Vesturland og Suðurland, og er þar að minsta kosti miklu tíðari en *orðunum*. Um Austfirði veit jeg ekki enn með vissu«. Ikke des mindre har dr. Björn Ólsen gode grunde til at antage, at *orðonum* også på østerlandet er »vanalegt og tíðara miklu en *orðunum*«. — Allerede i årene 1826—1831 foretrak min höit elskede ædle lærer dr. Hallgrímur Scheving († 31 des. 1861), en mand af ren og lutret smag, skrivemåden *orðonum*, osv. Og denne skrivemåde (— altså: *orðonum*, *kononum*, *börnonum*, *mönnonum*, *runnonum*, *veggjonum*, osv. —) burde blive den almindelige, ikke blot fordi den svarer til den herskende udtale, men også fordi *-onum* lyder bedre end *-unum* (navnlig har f. ex. *hlutonum* behageligere klang end det ensformige *hlutunum*).

I øvrigt må jeg indrömme, at reformer af denne art ere af langt mindre vigtighed, end sådanne, der have sprogets renhed til formål. Jeg skal tillade mig af mangfoldige at anføre ét exempel, som man dog uden tvivl vil finde höist ubetydeligt. Poesie (vers) hedder på tydsk *gebundene rede*, på dansk *bunden stil*, hvilket hos Islændere er blevet til *bundinn still*, *bundin ræða*, *bundið mál*; og prosa hedder på tydsk *ungebundene rede* (— denne gengivelse af lat. *soluta oratio* har vel ført til dannelsen af udtrykket *gebundene rede* —), på dansk *ubunden stil*, hvilket hos Islændere er blevet

til *óbundinn stíll*, *óbundin ræða*, *óbundið mál*. Men poesie (vers) hedder på islandsk: *samföst orð*; og prosa hedder på islandsk: *sundarlaus orð*. Og det forekommer mig, det vilde være et fremskridt at sætte disse udtryk i stedet for de anførte efterabelser. Måske tör jeg tilföie et exempel. I overensstemmelse bl. a. med gr. *ἐν νήσῳ* hedder det altid på islandsk: i *eyju*, og lign. (*Nú frák norþr í eyjo* Eg. v. 1[1]). Men i det sprog, vi nu skrive og kalde islandsk, er dette í, i det mindste hvor talen er om øer eller øgrupper, om hvilke vi har læst noget i danske skrifter, sædvanlig blevet til á (*á þeirri eyju*, *á Færeyjum*, *á Orkneyjum*, og lign.), af ingen anden grund end den, at de danske sige *på øen* (— vistnok i henhold til det tydske *auf der insel* —), *på Færøerne*, og lign. Var det ikke bedre at opgive sit sprog, end, trælbunden af den fremmede forestillingsmåde, at forkvakle og forhåne det? *Auf der insel* og *på øen* gör et behageligt indtryk. Men det samme er ikke tilfældet med á *eyjunni*.

19. **ráþe**, orne, SnE. II 216[14]; Björn M. Ólsen Gramm. 134[5] 265—6, må vistnok være beslægtet med da. *vrdd* (jf. got. *wriþu-* Lukas 8, 33) og stå i stedet for **vráþe*. Med *reine*, hingst, synes *ráþe* ikke (som Lex. poët. 660 *a6* antager) at kunne være beslægtet. AnO. 1863 side 400_{10-8}.

($^{29}/_{5}$ 90).

20. **rl**. Som bekendt udtaler nyislandsk *rl* i mangfoldige tilfælde som *ll*: således i *jarl* jarl, i *ferli* dat. sing. af stammen *ferila*. i *varla* neppe, i mandsnavnet *Þorleifur*, og så fremdeles. Frp. 106 note [85] (egentlig [685]) har jeg, som jeg tror, ikke med urette, troet at finde spor af denne udtale i den temmelig gamle membran AM. kvart-nr. 623. I det jeg angående verslinien »*Karlinn spyri orða illra*« henviser til det følgende, skal jeg her søge at fremstille forholdet som det viser sig i skjaldenes rim.

Af ord med *rl* er det former af stammen *jarla*, der forekomme hyppigst i rim (linierim, — sjelden enderim) hos de gamle skjalde. Efter slaget i Hjörungavágr digtede Einarr skál. (— Jómsvíkinga saga ved Cederschiöld 31^{15-17}, Jómsvíkinga saga 1882 og 1879 ved Carl af Petersens 121^{17-20}

og 89, Fms. XI 144—5, Flat. I 195, Fsk. 53 —) følgende 'vísa':

Þat kvaþ jarl at ære
unnviggs fyr haf sunnan,
»þá er« á seima sære
sárelda spor váro:
'Öllunges hefr illa
aybaugs, ef skalt dayja,
(vír hyggjom þat) viggja
valdr þinn faþer haldet'.

Denne 'vísa' (en slags poetisk phonographie af en ytring, der må have gjort indtryk på skjalden) har oprindelig (i begyndelsen af tredje verslinie) sikkert ikke haft *»þá er«* eller *þás*, men *þars*, og altså fuldkommen correct linierim.

Gunnlaugr ormst. (Glg. c. 8 v. 3^{1}) *Segeþ ér frá jarle* er kun *Segeþ* mistænkeligt.

Sigvatr Þorð. (Óh. c. 238 v. 1^{5}, Óh. 1853 side $216_{6\,b}$, Fms. V 78^{5}, Flat. II $354^{19\,b}$) *þás árlega ærer.*

Stefner Þórgils s. (ÓT. 1853 side 50^{16}) *Ek skil æret gørla.*

Haraldr kon. Sigorþar s. (Har. harðr. c. 31 v. 1^{1}, Fms. VI 251_{3}, Mork. $51^{24\,a}$, Flat. III $335^{19\,a}$, Fsk. 121^{6}) *Látom* (bör vistnok læses *Latom*) *vír meþan lirlar.* At *lirlar*, men ikke *litlar*, er den rigtige læsemåde, anser jeg for utvivlsomt.

Ormr svínfellingr (Sturl.^{1} II 111_{12}, Sturl.^{2} I 289_{17}) *hjörleik guma* (således AM. folio-nr. 122 a) *fjörvi.*

Brage (SnE. I 372_{12} II 576_{8}) *Urþo snemst ok Sörle.* Verset SnE. I 372_{16-9} har linierim i alle 'vísuorð'.

Líkn. 39^{7} *guma forðar þú gørla.* — Rimet *r* viser, at *rl* i de anførte (8) exempler har haft sin naturlige udtale. Også en verslinie af Vígaglúmr (Vgl. c. 26 v. 1^{1}, SnE. I 438_{14} II 331^{6} 442^{9}) har måske oprindelig hedt *Ruddak ár sem jarlar.* Altså den hele 'vísuhelmingr': *Ruddak ár sem jarlar* | *(orþ lék á því forþom* | *meþ veþrstöfom viþres* | *vandar) mér til landa.* At *ár* er forsvundet, synes at komme deraf, at man har henført *forþom* til sætningen *Ruddak* osv., hvorved *ár* blev overflødigt. I øvrigt er det skade, at det første 'vísuorð' er ulæseligt i U. — De følgende steder anføres i en nogenlunde chronologisk orden.

[illegible] SnE. I [illegible] II 309[5] *snarla fram [illegible]*

[illegible] SnE. I [illegible] II [illegible] 436[illegible] 585[illegible] *kjarl Sig-[illegible]*

[illegible] OT. c. 56. Fms. I 219[1], Flat. I [illegible] *[illegible]*

[illegible] [illegible] v. [illegible]. Fms. I 132[illegible]. Fsk. 40[illegible]) *[illegible]*

Samme [illegible] Fms. I [illegible]. Flat. I 216[illegible] *kjarl ok [illegible]*

[illegible] Fms. I 173[illegible] XI 137[illegible] *farleg [illegible]* [illegible] henviser jeg til [illegible] Aarbøger for nord. Oldk. og Hist.' 1887 side [illegible]—[illegible] og [illegible]—[illegible].

Samme [illegible] c. 43 v. 4[illegible]. Fms. I 173[illegible] XI 135[illegible] *Sarla [illegible]* Også angående denne visuhelmingr henviser jeg til [illegible] Aarbøger' 1887 side 313[illegible]—314[12] og [illegible]—330[illegible].

[illegible] SnE. I [illegible] II [illegible] 439[illegible] 588[illegible] *fregn [ek] [illegible]*

[illegible] Fms. II [illegible] Flat. I 484[illegible] *[illegible] at vin [illegible]*

[illegible] Fms. II 288[illegible]. [illegible]

[illegible] Hkr. ved Unger side [illegible] Fsk. [illegible]

[illegible] side [illegible] Fms. III [illegible]

[illegible] side [illegible] Flat. III 288[illegible] Fms. V [illegible]

[illegible] side [illegible] Flat. III 288[illegible] Fms. V [illegible] og XI [illegible]

[illegible] Óh. c. 16 v. [illegible] Óh. 1853 side 22[illegible]. Fms. IV [illegible] note [illegible]. Flat. II [illegible] *[illegible] jarls [illegible] snarla.*

Samme Óh. c. 21 v. 1[illegible]. Óh. 1853 side 27[illegible]. Fms. III 16[illegible] IV [illegible]. Flat. I 537[illegible] *Erlingr [illegible] jarla.*

Samme Óh. c. 47 v. 2[illegible]. Óh. 1853 side 39[illegible]. Fms. IV

97_8, Flat. II 43_4, Oh. 1849 side 20^{12a}, Fsk. 75^{16}) *Karlhöfþa lét jarle.*

Sigvatr (Óh. c. 92 v. 16^4, Óh. 1853 side 82_{18a}, Fms. IV 190_{10}, Flat. II 115_{8a}) *húskarl nefe jarla.*

Samme (Óh. c. 156 v. 3^6, Óh. 1853 side 161^{9b}, Fms. IV 353_{11}, Flat. II 277^{18b}, Fsk. 84) *varla Knútr ok jarlar.*

Samme (Óh. c. 171 v. 3^2, Óh. 1853 side 173^{8a}, Fms. IV 377^{15}, Flat. II 291^{17a}) *húskarlar þar jarle.*

Samme (Mg. c. 17 v. 3^2, Óh. 1853 side 239^{17a}, Fms. V 129^7 VI 40^{13}, Flat. III 268^{4b}) *karlfolk ok svá jarla.*

Áleifr kon. enn helge (Fms. V 16_7, Flat. II 311_{17a}) *Erlingr beiþ til árla.*

Samme (Fms. IV 196^6, Flat. II 341_{10b} [Fms. V 200_{15}]) *jarl hvern kona snarleg.*

Þjóþolfr Arnórs s. (Mg. c. 31 v. 5^8, Fms. VI 78 note [6]) *húskarla liþ jarle.*

Samme (Mg. c. 31 v. 6^3, Fms. VI 78 note [6]) *jarls lá ferþ á ferle.*

Samme (Har. harðr. c. 65 v. 6^4, Fms. VI 320^8, Flat. III 364^{16a}, Mork. 80^{24a}, Fsk. 130_{12}) *örleiks Dana jörlom.*

Samme (Fms. VI 339_{14}, Flat. III 351_{16a}, Mork. 65^{31a}, Fsk. 132_9) *landkarlar gram varla.*

Arnórr jarlaskald (Mg. c. 19, Fms. VI 49_{11}, Flat. III 272_{14a}, Fsk. 99) *Afkarleg varþ árla.*

Samme (Fms. VI 196_5, Flat. III 322_{18a}, Mork. 31^{37b}) *farlegt eike visundr snarla.*

Samme (SnE. I 454_{15} 492_{15} II 336^4 449_{13} 598_{14}) *snarlyndr konungr jarla.*

Oddr kikinaskald (Har. harðr. c. 28, Fms. VI 236_8, Flat. III 334^{17a}, Fsk. 120) *húskarlar grams varla.*

Bjarne gollbr. (Fms. V 141_9, Óh. 1853 side 244_{4a}, Flat. II 421_{1b} 440^{4a}, Orkn. 88_6) *snarla lagt at jarle.*

Haraldr kon. Sigorþar s. (Har. harðr. c. 44 v. 1^8, Fms. VI 270_{14}, Flat. III 345^4, Fsk. 127_7, SnE. I 458^5 II 337^9) *húskarla liþ jarle.*

Ód. 9^2 *áþr frák jarl af hjarle.*

Ib. 19^8 *jarls ráþ fyre hjarle.*

Þórkell hamarskald (Mb. c. 11 v. 2^8, Fms. VII 46_{14}, Mork. 145^{12b}, Fsk. 155, Orkn. 112_3) *hjarls sókn banat jarle.*

Þórkell Gísla s. (Fms. I 175_{5-4}) *barþesk sveit snarla | á snekkjom jarla.*

Einarr Skúla s. (Hkr. S. c. 4 v. 1^{8}, Fms. VII 78^{19}) *snarlyndr frǫmom jarle.*

Samme (Mork. 227^{25a}) *jarlmaþr frá búkarle.*

Plác. 36^{b} *snarlundaþr húskarla.*

Ragnvaldr jarl (Flat. II 458_{3a}, Orkn. 210_{8}) *kveldfǫrlǫstom karle.*

Samme (Flat. II 474^{19b}, Orkn. 264^{4}) *snarlyndra fǫr jarla.*

Þórbjǫrn svarte (Flat. II 486_{10b}, Orkn. 310_{11}) *raunsnarlega jarle.*

Nikolaus ábóte (Post. 933^{24b}) *hjarlborg skapaþr karla.*

Anonym (ME. c. 3 v. 1^{4}, Fms. VII 284^{6}) *Sigorþr jarl meþ húskarla.*

Jóan Þórvalds s. (Sturl.[1] I 100_{8}, Sturl.[2] I 80^{9}) *Karl es staddr hjá Sturla.*

Anonym (SnE. I 496^{12} II 450^{17} 599^{15}) *ferle geisla merloþ.*

Anonym (Fms. VIII 116) »*Karl sá er vegr at jarli*«.

Rekst. 7^{8} *jarl af sino hjarle.*

Ib. 21^{1} (Fms. II 318^{15}, Flat. I 485_{12}) *Ítr jarl einkar snarla.*

Íd. 3^{8} *ǫrlyndr fǿþor Sǫrla.*

Íd. 18^{4} (Fms. I 169) *gørla Nóregs jarlar.*

Ib. 33^{2} (Fms. I 176_{8}) *þrekfǫrloþom jarle.*

Máne (SnE. I 444^{13} II 332_{13} 444^{4}. Ligeledes: SnE. II 154_{12} 421^{3}; Bjǫrn M. Ólsen, Gramm. 26^{2} 100^{153} 212) *karl þótt kraþer þinn fǫrlask.*

Samme (Sturl.[1] II 46. Sturl.[1] I 235) *jarl gørsima snarla.*

Snorri Sturlu s. (Sturl.[1] II 56^{10}, Sturl.[2] I 244^{15}) *gnaphjarls skapaðr jarla.*

Samme (Ht. 12^{8}) *ǫrlyndr skati gǫrla.*

Samme (Ht. 31^{5}) *odds bláferla jarli.*

Samme (Ht. 54^{5}) *þat 'r jarls megin snarla.*

Samme (Ht. 77^{3}) *árla sér ungr jarl.*

Anonym (Sturl.[1] II 56_{13}, Sturl.[2] I 244_{14}) *jarl sá 'r ræðr fyr hjarli.*

Guðmundr Odds s. (Sturl.[1] II 71^{3}, Sturl.[2] I 256_{6}, Bp. I 534^{3}) *Stórlátr hefir Sturla.*

Guðmundr Odds s. (Sturl.^{1} II 121, Sturl.^{2} I 297) *vegr Sturlu þvarr varla.*

Samme (Sturl.^{1} II 139, Sturl.^{2} I 312^{14}) *at stála hjarls Sturla* (eller *stála hjarls at Sturla*).

Anonym (AM. folio-nr. 122 a til Sturl.^{1} II 93^{16} og Sturl^{2} I 275$_{14}$ første verslinie) »*ſtala hıarlſ eн ſtv|rlu*«.

Óláfr hvítaskáld (Fms. IX 430, Flat. III 107) *Hákarla-strönd frömum jarli.*

Samme (Fms. IX 432, Flat. III 108$_{7\,a}$) *jarl veitti svör ræsi snarla.*

Endnu i Lilja (41^{4} »*undarlig, svát skil ek þat varla*«) synes *varla*, i stedet for det nyere *valla*, at forekomme som en reminiscents fra gamle digte.

Den Frp. 106 note ^{85} anførte verslinie *Karlinn spyri orða illra* bör uden tvivl, i overensstemmelse med Cð, skrives *Karlinn spyri illra orða* (dog med ændring af *Karlinn* til *Karl*). Den egentlige ‘frumhending’ bliver da enten *r* i *spyri* eller *r* i *Karl* (med hensyn til det sidste alternativ jevnføre man de oven for citerede verslinier: Brages *Urþo snemst ok Sörle* og Líkn. 39^{7} *guma forðar þú gørla*).

Allerede i det trettende århundrede har man på Island sikkert kunnet høre *rl* udtalt som *ll*. Men det synes klart, at denne udtale ikke er bleven anerkendt af skjaldene før end i det fjortende århundrede. Den første, hos hvem den findes, er uden tvivl en mand, der omtales ved år 1338 (G. Storms Islandske Annaler side 350$_{12}$), nemlig

Þormóðr Óláfs s. (Bp. I 529^{2}, Sturl.^{2} II 322$_{7}$) *heiptar fullr í móti Sturlu.* (*Þá var þesse vísa kveðin*, Bp. I 528$_{12}$, må åbenbart med Sturl.^{2} II 322$_{12}$ rettes til *Þar um var* osv.).

Einar Gils s. (Bp. II 100^{9}) *at [hann] Þorláki fái sem fullast.*

Gmdr. Árna 51^{2} *Sturlungar mjög illsku fullir.*

Vígl. c. 20 v. 4^{2} *karlmann í för snjallri.*

Harð. c. 20 v. 1^{4} *alls í málafellum.*

Skáldh. IV 9 *Över nefndur skalli*

. . . .

að hjálpa gömlum kalli. — I de første fire af de sidst anførte sex exempler må *rl* naturligvis udtales *ll*.

Möðruvallabók (AM. folio-nr. 132) tillægger (— se: Pr.

vegg, þeir Þorfinnr drápu þann ok 2 aðra, þá er inn riðu, en hestarnir ljópu til stalla sinna« Fms. III 74₁₄—75¹. Også her forekommer det mig klart, at *stallr* betyder krybbe, men ikke »staldrum« (Oldnord. Sagaer III 67¹⁵). ³) *»hǫfðu þeir Arbogastes iarl ok Flavianus greifi heit (strengt) þess, ef þeir kœmi aptr med sigri, at þeir mundi gera stall i kirkiu Ambrosij ok hafa hana fyrir hrossahus««* Heil. I 42²⁰⁻³. I øvrigt skal håndskriftet ikke have *stall* alene, men *»hrossahus stall«*, hvilket udgiveren måske burde have beholdt, da det er tydeligere, og viser, hvad slags *stallr* her menes(¹). Man lægge mærke til, at her står *»gera stall i kirkiu«*, men ikke *gera stall ór kirkju* eller *gera kirkju at stalli.* ⁴) *Einarr . . . átti ross er sýktist, ok lá í húsi og sperði frá sèr fœtr, ok lá svá þrjú dœgr, ok vildi ekki eta. Þá hèt Einarr at sýngja v Pater noster; . . . ok enn næsta morgin kom hann til rossins, ok stóð þá við stall ok át«* Bp. I 614₂₁₋₁₆. Hvorledes skulde *stallr* her kunne betyde »staldrum«? ⁵) *»Grettir kvam til hrossahúss, lýkr upp, ok stóð Keingála fyrir stalli; því at þótt hrossum væri fóðr gefit, þeim er með henni váru, þá hafði hón þat ein«* Grett.² 25¹⁰⁻¹³. Oversættelsen (side 25₆) »og Kingala stod alene ved krybben« er ikke rigtig. Meningen er: 'K. havde stillet sig således foran krybben, at de andre heste ikke kunde komme til at æde eller lod sig afholde derfra'. ⁶) *»finn (heft) ſkal hann* (præsten) *haᴦa. eᴦ hann a fialᴦr. oc binnða a ſtal. er heſtar bonða ſtoð a«* Eids. I 47 (NgL. 1 390₁₄₋₁₈). Det er vel klart, at præp. *á* ikke vilde passe her, hvis *stall* betød stabulum. Udtrykket *binda á stall* correspondrerer med udtrykket *standa á stalli*, der den dag i dag bruges på Island (og som er anført Lex. poët. 3 a₂₁₋₂₀). Jf. også næst følgende sted (nr. ⁷). ⁷) *»Hestr stendr hér á stalli«* R. C. Boer's udgave af Örvar-Odds saga side 14¹². *Standa* **á** *stalle* synes at have været det stående udtryk. Rigtig nok er det kun hestens hoved, der kan siges at være **á** *stalli.* Men hovedet er en vigtig del af et individ. Og udtrykket minder om den omstændig-

---

(1) Man kan sammenholde *»hrossahus stallr«* med *etustallr* Flat. II 444₁₈ (Orkn. 164₁₀) *»fylgir Vni honum ut til rossahus . . . ok fal i etustalli«*, hvor *etu* er tilföiet, for at læseren ikke skal kunne tage feil af, at den *stallr*, hvorom her tales, er en krybbe.

ff

ser, hvorledes *ór* på dette sted viger for *af*. På Island har denne brug af *af* dog ikke vundet fodfæste.

I bemærkelsen stald er *stallr* nynordisk. Exempler anføre: Fritzner[1] (DN. IV 559, V 243), Jón Thorkelsson Supplement I (Thom. 267[8]), II (El. 96[12]).

($^{10}/_{1}$ 90).

22. **Tilnavne** i oldnordisk. Over for den påstand, at et oldnordisk tilnavn aldrig arvedes (AnO. 1858 side 8^{7-6}), har jeg i anledning af en anmeldelse (i 'Berlingske Tidende' for 1861 nr. 278), bemærket ('Fædrelandet' for 1861 side 1185 spalte $3_{21\,fg.}$): »Gentagelsen af et og samme tilnavn i nedstigende linie ikke alene forekommer i sagaerne, men forekommer påfaldende hyppigt. Her kun et par exempler. Den bekendte *Gunnlaugr ormstungas* oldefader hed ligeledes *Gunnlaugr ormstunga*

(*Gunnlaugr ormstunga*
|
Þórriþr dylla
|
Illuge svarte
|
Gunnlaugr ormstunga).

Hallfrøþr vandræþaskalds sön *Hallfrøþr* arvede faderens tilnavn, uagtet der slet intet meldes om nogen særegen omstændighed lig den, i følge hvilken faderen fik sit tilnavn, ja uagtet sönnen ikke engang synes at have været skjald. Njála c. 134 omtales *Ketell þrymr, Þiþranda sun ens spaka, Ketels sunar þryms, Þóres sunar þiþranda*, samt *Þórketell fullspakr*, hvis moder var *Yngvildr*, datter af *Þórketell fullspakr*. Man ser, hvorledes tilnavnene *þrymr, fullspakr, þiþrande* ligesom gå i arv, de to første i forbindelse med hovednavnene (de egentlige navne) *Ketell* og *Þórketell*, det tredie derimod forfremmet til at fungere som hovednavn (egentligt navn), i det *Þórer* er udeladt«(1). Samme blad samme

(1) Den af mig i 'Fædrelandet' for 1861 side 1185 spalte 3_{3-2} fremsatte påstand, at *Gretter enn sterke* (helten i Gretters Saga) er opkaldt efter sin oldefader på mødrenside *Ofeigr gretter*, og altså kun har arvet dennes tilnavn, træffer formodentlig det rette. Vel skal

23. **tt**. Ligesom i nyislandsk er udlyden i nom.-acc. sing. ntr. part. præt. af verber, der böies som *beiða beiði beidda beiddr*, i oldsproget både blevet udtalt og skrevet *tt*, som anført i Frp. 108_7—109^1. Jeg meddeler her de få exempler på udtalen, jeg har fundet i ældre digte. Skáldh. VI 3^{3-4} »*ei er ek siðr af Adams ætt | enn aðrir þeir at slikt hafa rætt*«. Skáldh. VI 50 »*Seggrinn hefir við sveininn rætt: | svara þú orðum minum! | hvaðan er kominn úr Höfða ætt | hróðr að glôpi þinum?*«. Lilja 56^6 *brjóst er mætt af þessum hætti.* Einar Gils s. (Bp. II 14^{6-7}) *reitt er, að seggja sættir | söng og vakti löngum.* Guðmundr Galta s. (AM. folio-nr. 122 a til Sturl.[1] II 96^{1-4} = Sturl.[2] I 277_{13-12}) »*oc ma aꝛ eꝛnv ſlikv. allz ekkı uel ꝛal|la. m⁓ e⁓ um margt þ(at) e⁓ ek heyre* (— med Sturl.[1] og Sturl.[2] at udelade *er* i denne verslinie, går ikke an; men måske bör den læses *mér 'r um mart* [*margt* er kun en på reflexion beroende stavemåde] *þat 'r heyrik* —) *mʳgrętt nema lok | hætti.* (Over *tt* i *hætti* er anbragt en lille bue [⌒]. Forsøg på at fortolke de tre sidste ord i denne 'visuhelmingr' findes Lex. poët. 533 a_{5-1} (art. *lok*). Hvis rimet *ætt* : *ætt* i den sidste verslinie er rigtigt, må dertil bemærkes, at det stammer fra år 1227). Leið. $35^{1\,fg.}$ *Þats rætt at dag dróttens.* (Udtrykket *Þats rætt* sammenligne man med *hefk frétt* Leið. 22^7 og med »*segja*« Leið. 28^5). Jeg tilföier Einarr Skúla s. (Ing. c. 19 v. 1^{5-6}, Fms. VII 234^{9-10}, Mork. $225^{5-6\,a}$) *Flest fólk vas hrætt | áþr fenge sætt.* Exempler på skrivemåden: AM. folio-nr. 243 b α side 33 b^8 og 37 a^{13} »*rœtt*«.

(²⁶/₃ 90).

24. **vegna** Fms. VII 129_3 skal i følge Lex. poët. 858 b (under det første *vegna*) være »gen. plur. perf. part. pass. verbi *vega*«, altså stå i stedet for *veginna*. Men Fms. l. c. læses: »*skylda ek gjalda konúngi 60 marka vegna*«. Efter min formening er *vegna* her åbenbart attribut til *tego* eller *tigu* (i 60 = *sex tego* eller *sex tigu*), og ikke til *marka*. Jeg skal til sammenligning anføre et sted, der netop falder mig ind, nemlig, Har. harðr. c. 5 v. 1^{1-4}, Fms. VI 138_4—139^2, Flat. III $294^{9-12\,a}$, Fsk. 108^{19-22}:

Tego má tekna segja

Sigvatr (Óh. c. 92 v. 9[5], Óh. 1853 side 81[7 b], Fms. IV 188[11], Flat. II 114[14 b]) *ríks fankak son Saxa.*

Þórsteinn drómundr (Grett.[2] 196[13]) *geþraks koma saxe.*

Arnórr (SnE. SE. 234[14 a]) *Beks lá eldr ok axla.*

Einarr Skúla s. (Hhb. c. 11 v. 1[2], Fms. VII 266[14]) *marblaks á kaf saxe.*

Samme (SnE. I 392[1]) *Mjúks bera minnar öxar.*

Anonym (Sturl.[1] II 39[15], Sturl.[2] I 230[6]) *»vllſtakſ boð^r vax̄«.* (AM. folio-nr. 122 A).

Háttatal 2[3] *fleinbraks limu axla.*

Ormr svínfellingr (Sturl.[1] II 111[14], Sturl.[2] I 289[18]) *fálu blakſ með saxi.*

Draumr Þórst. Síðuhalls s. v. 3[8–9] *»óx ský máni tóku«.*

Exempler på *x* udtalt *gs.*

Arngrímr Gmdr. 33[7] *hugsar hinn at huggan vaxi.*

Einar Gils s. (Bp. II 100 er. 5[3]) *hví æxlar þú virða vígslur.*

Árni Gmdr. 7[7] *æxlaðist honum við aldr og vígslur.*

Völsungs-rímur 150 *»Hverr at öðrum hrannar dags | hreytir gékk at bergi, | þessi enn bitri benja lax | bífaz með öllu hvergi«.*

Herburts-rímur III 34[1–2] *»Öðling spennir Ekkasax | ylgður mjǫk til brúna lags«.*

Úlfars rímur VII 56 *Þegninn kyrri sára söx | sízt þar vildi þiggja; | því varð fyrri hann ti höggs* (*höggs* udtales nemlig *högs* med blødt *g*) | *heldur enn arfi tiggja.*

(³⁰/₁ 90).

26. **y i steden for u** i gamle håndskrifter. Se: Frp. 22[6]—23[3]; AnO. 1858 side 150 anm. [8]. Se end videre f. ex.: *»krymmor«* (i st. for *krummor*) Helg. Hjörv. 22[6] (SæmE. 175); *»skytlinum«* GhM. II 330[8].

(¹¹/₁ 90).

27. **ýler** samme ord som got. *jiuleis.* Bladet 'Íslendingur' 3. årg. side 79 note [2]; AnO. 1863 side 398 note [2]. — Hos Jacob Grimm (D. G. I[2] 322) hedder det om oldnordisk (-is-

lundisk) »*Meiner ansicht nach fiel j* ... *anlautend f*[illegible] *und zwar in: jú* (*ita*) *jól* (*festum*), *wozu man noch d*[illegible] *júði* (*judaeus*) *und die* (*spät aus dem dän. aufgenomm*[illegible] (*benedic*) *jomfrú* (*virgo*) *rechne*«. Men da oldn. *ár* [illegible] *ok* (jugum), *ungr* (juvenis) svare til got. *jér*, *j*[illegible] (— medens kun *já* har beholdt got. *j* som ordbegyn[illegible] synes det rigtigere at antage aphaeresis også i *jól* [illegible] altså antage, at *jól* svarer (ikke til *jiul*, men) til *iul*[illegible] og at *gler* er en etymologisk gengivelse (ikke af [illegible] *jiuleis*, men kun) af *iuleis*. (Skulde ikke oldn. *gle*[illegible] sammen med got. *jiuleis*, skiönt der tilsyneladende er [illegible] skel mellem disse ords bemærkelser?).

28. **jon**. Skáldh. III 7[3–4] (*jó sem hilfa kriga*[illegible] *Helga og Kitla badi* [illegible]) og VI 55[3–4] (*Seil gat Bir*[illegible] *um jon* | *segg ok Kitla badi* [illegible]) viser den gamle udta[illegible] (se Lex. poët. 826 b_{26-29} art. *meir*); og desuden, at [illegible] neutr.) ikke var blevet til *jung*. Jf. ÆB I § 7, 5. [illegible]

UDDRAG

AF

KONR. GÍSLASON'S FORARBEIDER TIL CLEASBY'S ICELANDIC-ENGLISH DICTIONARY EFTER AM. ACCESS. 2 (LØBENUMMER 2824).

I. Prøver.

1. í (*hdskr. vol. I. p. 389—410*).

í, *prep., gov. dat. and acc., in, into, &c.*

I, *gov. an expressed dat.,*

A, *where it is most local, (exclusive of its temporal and its more fig. use),*

a, fela fè sitt í jörðu *to hide one's treasures in the ground,* Fms. I 50. —

b, Skyldu endarnir torfunnar vera fastir í vellinum *both ends of that piece of sod should cohere with the ground,* Ld. 58, —

c, glóar nokkvot í götunni *there was something glittering in the track (beaten path),* Nj. 75.

d, Hann hefir höggvit í skógi minum *he has felled trees in my wood without my leave,* Nj. 98. —

e, *with words denoting low, or great, tracts of land, or whole countries,*

α, *where* á (*for* í) *is not admitted:* Jóan kenndi þá enn kenningar í mörkinni *in the desert,* 625 p. 93. — Hvárt er Önundr sjóni hèr í (*this prep. is applied as the side of an elevation is lower than the top of it*) þingbrekkunni?, Eg. 727. Sær var í miðjum hlíðum *the sea reached to the midst of the mountains (the distance of the ship being such),* Hkr. II 244. — Vera þar í sveit *to remain in that district,* Nj. 81. — í hèraði því er á Fjóni heitir *in that district or province (island) which is called Fjón,* Fms. XI 43. — Hann setti þau lög í landi, at &c., *he ordained that law in the land that &c.,* Eg. 400. í öðrum löndum *in foreign lands,* Nj. 107. — í várum lögum, *in the territory over which our laws extend,* Grág. I 181; *cf.* í Þrændalögum, Fms. I 13, i. q. í Þrándheimi, Fms. X 60. — í Víkinni, Fms. I 28. — í Borgarfirði, Nj. 22. í Vestfjörðum, Fms. X 5. — í Laxárdal, Nj. 2. — í Fljótshlíð, Nj. 89. — í Noregi, Eg. 400. í Svíþjóð, Hkr. I 5. — í Danmörku, Nj. 121. Ok vark konungr kallaðr í Austrríki *and I was named king in the East (i. e. king of Palestina),* 623 p. 4. — *Also with names of smaller islands*: í ey þeirri, er &c., Fms. I 39. í Körmt, Fms. I 14. í Myl, Fms. X 143. í eyjunum (*of the Orkney Islands),* Eg. 405. í Orkneyjum, Fms. X 145. í Suðreyjum, Nj. 279. í Sauðeyjum, Ld. 36. —

Gunnarr ... sníðr hann sundr í miðju, Nj. 97. Hornit sprakk í miðju *burst across*, Eg. 212. Spjótit brotnaði í falnum, Nj. 108. —

x, *expressing the relation of a part to the whole*,

α, Hann braut hrygg í henni *her spine* Hól. 170. — *In* Sundr gekk í Hrafni ... handleggrinn, Hól. 169, *it were, however, more usual to apply* á. —

β, eiga (hlut) í e-u, *to have a share in a thing:* Sá maðr ..., er hlut á í ámögum, Grág. I 242. — Þeir menn, er í hvalnum eigu, Grág. II 378. Svá ... sem þeir eigu í skipi til *according to their share in the ship*, Grág. I 186. —

y, Eyland þat er Thile er kallat í bókum, Fms. XI 49; (*also* á bókum *as* Isl. I 23). —

z, í braut(u), í brott(u), &c.; *see* braut. í móti; *see* mót. —

B, *temp.*,

a, *where* á *is admissible*,

α, Þenna vetr í jólum *(in the Christmas)* setti &c., Fms. X 159.—

β, Halda heilagt getnaðartið guðs móður Mariae í jólaföstunni *to celebrate the conception of B. V. Mary in the Advent*, Dipl. II 14. —

γ, Kennimannsskapr hófsk í hinni fornu æfi *in the time of the old covenant*, 625 p. 59. —

δ, í fyrsta aldri heims *in the first age of the world*, 625 p. 7. —

ε, Aldrei ... optar í öldinni *never more in, or during, the whole cycle (of 532 years)*, Rb. 78. —

ζ, í hverri tíð *(at every time)* í veröld veralda, 619 p. 112. —

η, í degi *to day*, Fas. II 543.—

ϑ, í sumri *this summer*, No. IV 7. —

b, *where* á *is not admitted*,

α, Helias var í fyrsta lagi *one of the earliest (among the prophets)* 625 p. 29. —

β, Þeir vissu varla í fyrstu *(at the beginning)*, hvat vera mundi, Fms. I 147; *cf.* X 4.

γ, í öðru sinni, *a second time, again*, Isl. II 211 *var.* í því sinni, *on that occasion, then*, Sturl. II 3.—

δ, í því bili *(that very time)* kom Ólafr ... af Englandi í Noreg, Fms. X 389. í þessu bili *(this very time)* lá Birgir jarl í Eyrarsundi, Fms. X 103. —

ε, í því *(at this time)* sèr hundrinn, at &c., Nj. 114. í því er Gunnarr stendr upp, ríðr &c., *the very moment G. raised himself*, Nj. 82. — í þessu *(at this time)* varð þeim litit til hafs, Nj. 125. —

ζ, Drottinsdag hinn fyrra í þingi *the first sunday in the space of time (a fortnight) occupied by holding the* alþingi, Grág. I 48. —

C, *in various other relations*,

I, *more generally*,

a, *of being (simply) in a situation, or state, being engaged in an action &c.*,

α, *of being employed in an action:* Þar var ok brúðr í för *the bride was farther one of the party (journeying)*, Ld. 94. Skammkell var í för með Otkeli *(S. was going along with O., O. was accompanied by S.)*, ok brœðr hans, &c., Nj. 81. ef maðr andask í þingför *if a man dies when going (journeying) to the* alþingi, Grág. I 138. — Hann skal hafa ... kaupskip í siglingum (*var.* förum), *he shall have a merchantman engaged in trade*, Nj. 3. — Þórólfr var ... á sumrum í víkingu, Eg. 178. — At þit hafit í bardaga verit *that you have been engaged in a fight*, Nj. 97. — Ef hann hittir hann í verki úti .... Ef hinn er í verki, Grág. I 244. — *Cf.* Ek mun í því bindask, at þèr mun ekki mein verða at Þorgilsi, *I will be bound &c.*, Ld. 254. —

β) *of being the object of an action:* Sá farkostr var í smíð tíu tigi vetra *that craft was building 100 years*, 625 p. 8. — Hann var í gæzlu *(lat. in custodia)* á Vindlandi, Fms. IX 3.— Dvöldusk þeir þar ... í góðu yfirlæti *well treated*, Fms. X 63. — *Cf.* vera í boði e-s *to be banqueted by a person*, Fms. IX 497. — Hann fór í banni konungs út, *he went to Iceland under the king's interdict, the king having interdicted him to do so*, Fms. X 3. —

γ, *of being in an immediate state of body or mind:* Hann liggr í óviti *senseless*, Nj. 91. — Menn váru í svefni *people were asleep*,

II, *gov. an expressed acc.,*

A, *loc.,*

I, *where a changing place of a whole spoken of takes place, and where a certain point is expressed as arrived at,*

a, *after a verb that usually denotes or implies movement,*

α, (*corresponding with* I, A, a): (Spjótit fló) niðr í völlinn *into the ground*, Nj. 84.

β, (*cf.* I, A, c): Þó hefir þú eigi gengit mèr í spor, *lit., yet thou hast not trodden into my footsteps, i. e. gone as close to the enemy as I,* Nj. 108. —

γ, Þeir komu í túnit *they arrived in the fenced up place surrounding the farm-house*, Nj. 79. —

δ, (*cf.* I, A, d): Þeir komu í (*also* á) skóginn *they arrived in the wood*, Eg. 237. —

ε, *(corresponding with* I, A, e): Fór hann í eyðimörk, 625 p. 88. — Ganga upp í þingbrekku, Eg. 727. — (Berit) söðla yðra í haga *to the pasture-ground* (*where your horses graze)*, Nj. 33. — Ríða ... fram at Rangá í nesit *to the extremity or point of the tongue of land*, Nj, 95. — Fóru þeir ... norðr í Víkina, Fms. X 101. — Reið hann norðr í Noreg, Fms. X 160. — Olafr kom í England, Fms. X 254. Skyldi bróðir Nikoláss fara allt í Saxland *as far as to Germany*, Fms. X 100. — *With names of islands:* Þeir fóru allt suðr í Mön, Fms. X 159. —

ζ, (*corresponding with* I, A, f): Settisk Olafr konungr þar í borgina, Eg. 275. — Magnúss ... vildi eigi fara lengra enn í Borg *(the modern Frederikstad in Norway)*, Fms. X 160. —

η, *(corresponding with* I, A, 1): Nú koma þeir í þann stað, er sátt skal göra, Grág. I 485. *Cf.* staðr. —

ϑ, *(corresponding with* I, A, k): (Gunnarr) skýtr þegar er þeir komu í skotfœri (skotmál) *as soon as they were within the reach of his arrows*, Nj. 108. Kom þú aldregi í augsýn mèr *let me never see thee again*, Eg. 458. —

ι, *(corresponding with* I, A, l): Ef fè kömr í fè manns, Grág. II 305. Nú koma hrútar eða hafrar í sauði manns, Grág. II 310. — (Þeir) festu skjöldu sína í limar *fastened their shields to the branches (so as to be among them)*, Nj. 104.

κ, Settusk þeir ... niðr ... í búðardyrrnar *they seated themselves in the entrance &c.*, Isl. II 194 var.

λ, *(corresponding with* I, A, m): Hús ..., er þeir koma í, Eg. 234. — *Different from this is* í *in such expressions as* Leggja eld í útibúrit *to set fire to it, set it on fire*, Nj. 74. —

μ, *(corresponding with* I, A, n): Þeir lögðu hann í kistu *enclosed him in a coffin, encoffined him*, Eg. 127. —

ν, (Gunnarr) verpr sèr í söðulinn *throws himself into the saddle*, Nj. 83. —

ξ, Hann stakk sverðinu í bug hringinum *put the sword under the curve of the ring*, Eg. 306. —

ο, *(corresponding with* I, A, p): (Hann) hljóp í skip sitt *jumped into his own boat*, Nj. 19. —

π, *(corresponding with* I, A, q): sigla í haf (Fms. X 76; Ld. 72), *and* láta í haf (Eg. 514), *to put to sea, to stand off to sea.* — (Sigla) út í Ilarsund, Fms. X 143. — Heldr Egill þangat skipi sínu í höfn, *E. directs his course thither and enters into a harbour*, Eg. 515. (Þau) lögðu fyrst í Laxavág *put first into L.* Fms. X 106. — Kom hann í Hvítá *he put into the White River,* Fms. X 112. —

ρ, *(corresponding with* I, A, 5): Fór konungr í annan búnað *put on another dress*, Fms. X 16. —

σ, (*cf.* I, A, u): í hönd, í hendr; *see* hönd. —

τ, (*cf.* I. A, v): Kom örin ... í augat *hit into the eye* Nj. 96. —

υ, í höfuð hánum *(perhaps originally, as it were, among his hair; but thence) upon his head:* laufsblað — akarn, tros af kvistunum — fèll í höfuð mèr, SE. I 148—150. steinninn kom í höfuð bóndanum, Nj. 96. —

φ, í braut, í brot &c.; *see* braut. í mót; *see* mót. —

b, *after a verb which usually does not denote movement,*

α, Var (þat) sagt Gunnari inn í búðina, *i. e. they went in and told it to G.*, Nj. 80. —

ϑ, Miðvikudag í mitt þing *in the middle of the time of* alþingi, Grág. I 199. —

ι, í morgin, í dag, enn í dag, í fyrra dag; í kveld, í nátt; *see* morginn, dagr, kveld, nátt. —

ϰ, í vár, í sumar, í haust, (í vetr); *see* vár &c.

b, *of duration,*

α, *when* í *is necessary:* Skalt þú ... vera með mèr í vetr *the next winter*, Nj. 4. Hann skal hèr vera allan vetr, *i. e. the whole remaining part of this winter*, Ld. 42. — (Þeir) munu sofa í allan dag, *i. e. they will continue sleeping the whole rest of this day*, Nj. 252. Egill skal lifa í nótt *this night that now has set in*, Eg. 416. Attú vakir í alla nótt *that thou sit up — be awake — the whole rest of the night that now has set in*, Eg. 418. (Hann) hefir vakat í alla nótt *he has been awake the whole night (immediately preceding this morning)*, Nj. 55. —

β, *when* í *is superfluous:* (Hann var) konungr í fjórtán ár, Hkr. III 169. Gefa einum manni mat í nokkurar vikur *for some weeks*, Hól. 173. —

C, *in various other relations,*

1, *more generally,*

a, í dóm, *as:* Skal sækjandinn láta bera vætti þat í dóm þann er sökin er í sótt *the prosecutor shall cause that evidence to be given before the court wherein the action is brought*, Grág. I 22. Skal (þá sök) í þann dóm sækja, sem frumsökin er í sótt *the action for that shall be brought in the court in which the principal action is brought*, Grág. I 56. Hvárt sem sækja skyldi (sakirnar) í fjórðungsdóm eða fimmtardóm *whether the actions should be brought in &c.*, Nj. 225. — Þeir höfðu þá eigi sætzk í konungsdóm á (*var.* þá fest í konungsdóm öll) mál sín *submitted all their differences to the decision of the king*, Fms. X 8. —

b, *of entering any act, or state, or situation,*

α, fè kemr í för manns *goods come to be carried along by a person*, Grág. I 262. —

β, Bjóða búum í setu *to summon the members of a jury to seat themselves*, Nj. 87. —

γ, Hversu marga munu vèr menn þurfa ... í fyrirsát *how many persons shall we want for waylaying?*, Nj. 93. —

δ, Kom hánum í málið með þèr, *get him embarked in the matter along with you, get him on thy side*, Nj. 102. —

ε, (Þeir) ganga nú síðan í bönd ok eiða *thereupon they enter a confederacy by oath*, NO. X a 20. —

ς, Nefna sèr vátta í þat vætti, at &c., *to call witnesses (to witness), that &c.*, Grág. I 77. nefna guð í vitni *to call God to witness*, Fms. X 246. —

η, ljósta hann í öngvit *or* í svima *to give him a such blow that he swoons*, Grág. II 16. falla í úvit *to tumble down senseless*, Nj. 91. —

ϑ, mæla sik í úfœru *to cause one's own ruin through one's words*, Ld. 352. Þegja sik í fjörbaugsgarð *to incur the punishment of* fjörbaugr *by one's silence*, Grág. I 69. —

ι, taka hann í frið *to pardon him*. Fms. X 161.

ϰ, Var ok tekit fè þeira í vald konungs *their goods also were confiscated in the name of the king*, Fms. X 23. —

2, *more spec.,*

a, *of a transition into a new object,*

α, skjöldrinn klofnaði í tvá hluti *the shield split in twain*, Nj. 108. brotna í spán; *cf.* spánn — Þau ristu í sundr klæði sín ok lögðu í streng (*lit., laid them into a line, i. e.*) *made a line thereof*, Fms. IX 3.

β, Snýsk þessi hátíð í sút ok grát *this feast changed into sorrow and tears*, Fms. XI 425. —

γ, verja fè sínu í lausa eyri *to turn one's property into movables*, Eg. 139.

b, *as (the whole or part of):* At í verð þessarra penninga (*for this money*) skal hann penta líkneskju várrar frú, 655 XXXII p. 9. — Hann gaf í mála mönnum sínum jafn-mikla gullpenninga, sem aðrir konungar silfrpenninga *he paid the wages of his people in as much gold as other kings did in silver*, Fms. I 1. í Móeiðarhváli, er föður þínum var

ε, *with the notion of hostile resistance:* S. munu nokkurir hans makar á götu minni, áðr enn ek hræðumsk þá, Nj. 109. —

ζ, Fastara hefir Gunnarr staðit, enn hann hafi fallit fyrir orðum einum saman, *G. used to stand too firmly, to fall through mere words (threats), G. is rather too strong, to be killed by menaces*, Nj. 92. —

η, s. frammi *not to sit at table (of one that waits at table):* Stóð ... Hroðgeirr hvern dag frammi ok þjónaði fyrir borði Sigurðar konungs, Fms. VII 85. —

ϑ, Fyrir dómstóli keisarans byrjar mèr at s., *I must come to stand — be brought — before the tribunal of Cæsar*, 656 C p. 19. —

ι, s. fyrir manni *to stand (place one's self) before a person for protecting him*, Grág. II 12, 115. Eg. 357.

κ, *with the notion of assistance:* Eigi myndi Friðþjófr betr hafa hjá staðit *rendered better service*, Fas. II 501. — S. þèr þá næst *(to stand nearest thee)*, er þú þyrftir mest, Nj. 76. *But in* Nær s. vinir Gunnars, Nj. 88, *there is rather a notion of opposition against the adversaries of G.* (*cf.* I, A, 1, a, ε) *than that of assistance towards him.* —

λ, s. upp (*better than* s. uppi), *to remain on one's legs (in contradistinction to those who fall in a combat):* Færi s. upp en fallnir eru, Fms. XI 110, *cf.* 142. Kjötvi ... flýði ok allt lið hans er upp stóð, Eg. 33. Fimm einir menn stóðu upp á skipinu, Orkn. 356. Meðan ek má upp s. ok vápnum valda, Ld. 170. — s. uppi, Fms. VIII 139, Hkr. I 210. —

μ, s. eptir *to remain behind, not make one's appearance:* NgL. I 335. —

ν, *of quadrupeds, to (stand and) graze:* (Hrossin) stóðu í engjum þínum, Fms. II 231. — Einn kapalhestr hafði eptir staðit *(remained, was left behind)* í haganum, Fms. II 231; *and* Þótt nakkvat fè standi eptir *though some cattle remain behind*, Grág. II 301; *cf.* I, A, 1, a, μ.

b, fig.,

α, *of relationship:* (Þeir) er svá nær s. *are so nearly related*, Nj. 166. —

β, Hversu fast Njáll stendr þèr *(how firmly N. assists thee)* um alla ráðagjörð, Nj. 101. —

γ, s. á sporði *(to be a match for)* e-m, Nj. 111, 244. —

δ, Hinn ... er á lögum stendr *that has the law on his side*, Js. 41. —

ε, s. (BK. 120) — s. á *(probably erroneous* — Sturl. IV 105) — dómi e-s, *to abide by — submit to, act after — a person's decision.* —

ζ, s. fyrir, *to be an impediment:* Þar munu eigi frændr okkrir fyrir s. *stand in our way*, Ísl. II 262. — *Also, to deny, clear one's self of:* Járni á hann fyrir at s., NgL. I 342. Skal hann s. fyrir með eineiði sínu, I 346. —

η, s. í *(to be engaged in)* e-u (*cf.* ϑ): s. í bardögum (Eg. 486), einvígum (NO. I 4), mannráðum (Ld. 262. Nj. 53), stórræðum (Nj. 227), stórmælum (Nj. 224), kvánbœnum (Isl. II 216). Þótt hann eigi í mörgu at s., 655 XXXII p. 20. Göra þeir allir mannvillu, er í því s. *who partake in it, who have to do with it*, Grág. I 353. —

ϑ, s. *(to be)* í e-u (*cf.* η): Standandi síðan í munklífis-þjónastu, 655 XXXII p. 21. Stendr hann í *(he enjoys)* greindri sœmd næsta ár, 655 XXXII p. 1. Skyldi hann s. í ábyrgðum um *(be answerable for)* hana *(viz. the church)* ok hennar góðs, Dipl. V. 24.

ι, (Hann) stóð undir *(was obliged to bear)* heitum ok illyrðum, Sturl. IV 58. —

κ, s. yfir höfuðsvörðum e-s, *cf.* höfuðsvörðr. —

2, *where the subject has no actual feet*,

a, *prop.*,

α, *to stand (of a thing the end &c. of which is thrust into another):* Stóðu spjót þeira ofan frá þeim, Nj. 253. — skjóta svá fast niðr skildi, at hann standi fastr í jörðunni, Nj. 84. *cf.* 262. Stóðu þar skildir í fönninni, Fms. IX 492. — öxin stóð *(stood fast)* á hamri, Nj. 165. —

β, Ef nokkurum stendr bein í hálsi *if a bone cross any man's gullet*,

sists of) varðveizlu boðorða guðs, 619 p. 2 (*cf.* 1 John 5, 3). —

ϑ, *with* undir: (Fèit) stendr undir hánum *is in the possession of him (the debtor)*, Grág. I 395. *Cf.* I, A, 2, b, χ. — Öll landamerki ... skyldi undir því prófi s. *(should be submitted to it, depend on it)*, sem biskup tœki, Dipl. I 6.

ι, *with* við: Ostr standi við eldi *shall (go, or be placed, against, i. e.) be equal to the feeding of the cattle (if it were put up in stables)*, Hist. I 395. —

κ, *with* yfir: Svá lengi sem ... þingboð stœði yfir *lasted*, Fms. II 216. Hversu lengi skal fjárbón sjá yfir s., *how long shall it take?*, Nj. 141. — Í griðum þessum ok svardögum, sem yfir s. *under (the obligation and protection of) which we are*, Fms. XI 365. — Þar er þeira ríki stendr yfir *as far as their dominion extends, throughout their dominions*, Eg. 344. —

λ, *to happen at a given period:* En á þeim degi, þá stóð Olafsmessuaptann, 619 p. 111. Sem hinn átti dagr jóla standi á drottinsdegi, Rb. 128. Sá dagr stendr hit næsta eptir Matthiasmessu *follows upon*, Rb. 114. —

μ, (*cf.* I, A, 2, b, ν, ξ, *and* I, A, 3, γ, δ): Skyldi þat (fè) s. fyrir henni ok ekki fram ganga *not increase, bear any interest*, Hól. 38. —

ν, *to stand still, stop, pause:* Nú verðr hèr fyrst at s. sagan, en segja þat sem fyrr varð, Fms. VI 56. —

ξ, *to be suspended or delayed:* Nú skulu sóknir s., meðan leiðangr er úti, Gþl. 486. Útlegðar-sakir skulu eigi s. um várþing, Grág. I 103. Skyldi (málit) s. um nóttina til rannsaks, Fms. IX 414. —

ο, *to endure, last, remain*, (*cf.* I, A, 2, α, δ): (Guðs) ríki stendr ei ok ei utan enda í himinríki, 619 p. 160. Allir (*viz.* þessir árgallar) koma í senn ok s. *(continue)* eina þrjá vetr, Sks. 323. — Eptir þá sjau daga, sem brúðkaupsveizlan stóð, 226 c. 146; *cf.* Isl. I 117. Hafði lengi staðit bardaginn, Stjörn. 18. Er deildir várar s. lengr, Eg. 738. Eptir þat stóð mikil deila milli (þeira) ... langa hrið, Fms. X 169. — Stóð þetta heimboð nokkut skeið svá at hann fór eigi *remained only an invitation — was not put in execution — for some time*, Nj. 81; *cf.* I, A, 2, b, ξ. —

π, *to be — remain — in force, have validity, avail:* Skal þetta mitt testamentum s. ok haldask úbrigðliga, Dipl. IV 8. Sú bók heitir Codex Justinianus, ok s. enn þau lög, 625 p. 52. — Um tólf mánaði stendr þeira mál *is not prescriptible within a twelvemonth (the protest must be renewed at the end of that time)* Grág. I 143. — Stendr þat mál um þrjá fjórðunga *this rule extends over three quadrants (of Iceland)*, Grág. I 464. — Ekki á Bjarkeyjarrèttr á því máli at s. *is not applicable as to this cause*, Fms. VII 130. — Hans tala skal s. á fè sjálfs *the sum he states as his property shall be received, shall avail*, KÞK. 146. — Lögin bjóða svá, at þat skal allt s. (*be valid*) ok satt vera, er vitni eru til *that whatever is witnessed, shall be regarded as a sure fact*, 655 XXVII p. 28. Má þat eigi s. nè fyrir satt halda *(cannot be admitted as truth)*, sem sumir segja 226 c. 25. — Í öðrn skulu orð þín s. *(avail), i. e. in (some) other matters I shall follow thy advice*, Vd. 172. Hann man láta s. *(keep, not go — depart — from)* boð þessi, Nj. 77. —

ρ, e-t stendr (e-m), *a thing is fitting — becoming, admissible — (for a person):* Konungr kvað þat ekki s., at menn lægi svá, Fms. X 157. — Berr þat ekki nè stendr þílíkum höfuðfeðr at falsa, 226 c. 111. Fyrir hví stalt þú goðum mínum? Ekki stendr þèr slikt, 226 c. 152. —

3, *imp.*,

α, Svá stendr *(is written)* þar í bókinni, at &c., Fms. XI 419. —

β, s. við *(to be on the point of)* meiðingar, Vd. 86. —

γ, (*cf.* I, A, 3, δ, *and* I, A, 2, b, μ): Nú skal hèr s. um *(we will leave off here the relation about)* athœfi Varbelgja, Fms. IX 473 var. —

δ, (*cf.* I, A, 3 γ, *and* I, A, 2, b, μ), *to stand, i. e. not to go forward or proceed or continue:* Stóð þá kyrrt nokkura hrið, Fms. XI 392. — At svá búit stœði *that*

3. *to stand in, or have, a certain direction without movement of*

from [illegible] *from the rec*

Lk. 56: *so also* Per

mæla ... eða gera, áðr yðr munu vandræði af s., Nj. 91, *and* At þú ... takir þat upp, er minnst vandræði standi af, Nj. 175. —

β, s. á (hendi) e-m, *to aim at a person, i. e. have him for object, to impend over a person:* At mest myndi á fyrirmönnum s., en þó á öllum mikit, *that the greatest claims must be directed to the leaders, but great to the others too,* Nj. 106. Skóggangssök, er á þèr stendr (*var.* er þèr á hendr man koma), *impends over thee,* Nj. 88. — sakir s., *and* sekð stendr á hendi e-m, *one is obnoxious to an action, to a condemnation,* Grág. I 121. —

γ, Augu yður s. lengra fram til þess at þjóna (*your eyes are directed more forward, to the service of, i. e. you are aiming — aspiring — at the service of*) ríkara manni enn ek em, Sturl. III 129. —

δ, *with* til: Hvárt hánum standi hugr til nokkurrar konu *whether he felt inclination to any woman,* Ísl. II 285. — Sem bœn yður stendr til *has for object,* Nj. 192. — Hugsa framarr ... enn ritningar heilagra manna s. til *suggest,* 656 A I p. 11. — Líta á mál hans, eptir þeim efnum, sem hánum þœtti til s. *with respect to those circumstances that might seem to him to be of influence upon the matter,* Fms. VII 60. — Sem (*or* Eptir því, sem) lög stóðu til *in conformity with the law,* Nj. 146; Ld. 28. Frekari álög ... enn forn lög stœði til *than in conformity with the old laws,* Fms. XI 224. — Eru menn þess latari þó, enn líkindi stœði til *than one should expect or think,* Fms. XI 256. — Þat er sannligt, at þess sè synjat, er svá er beðit, at engi ván eða verðleikr stendr til at fásk megi *that there is no prospect or worthiness of obtaining it,* Al 91. — Stendr þitt ríki til (*inclines — tends — towards, has in prospect*) váða ok auðnar, Fms. X 2ı1. —

ε, Finnr nú Sveinn konungr, at mikit stendr undan við hann (*takes a direction from him, does not belong to him*) í vinfenginu af hendi Sigvalda, Fms. XI 106. —

ζ, (Heilræðit) stóð (*var:* hlýddi) upp á (*hit*) þenna sama sendiboða, Fms. XI 433. —

3, *imp.,*

α, (*cf.* II, B, 3): Hversu af stóð um (*how the matter stood as to*) ferð hans, Ld. 340.

β, á engu stendr öðru, enn (*the case is no other, than &c.*) bóndi sè fallinn í ... bann, Fms. XI 219. —

γ, Var þat boð svá fjölmennt, sem aldrei hafði fyrr verit, ok með miklu kappi, at stóð í stönginni (*Dan. vulg.* saa det stod efter), *that there was made a great ado or noise, was caused much sensation (the Icelandic expression seems to be taken from the wind that stands — blows — in a staff),* Fms. XI 424. —

δ, Nú stóð áðr til (*there was in prospect*) svá mikils váða, at &c., Fms. VII 144. Þá stendr þó til meira geigs, Fms. XI 275. —

C, *v. n., the third class, where a movement takes place,*

I, *prop.,*

a, s. upp

α, *to stand up, rise, from a seat:* Höskuldr stóð upp, ok Hrútr, ok gengu til búðar, Nj. 3. Fms. I 33, X 401. —

β, *to rise from bed, get up:* Þenna morgin inn sama stóðu þeir Sigmundr ok Skjöldr upp, Nj. 69. s. upp fyrir dag, Eg. 577. s. upp ok klæðask, Ld. 44. (Varðmenn) báðu menn upp s., Eg. 121. — 'Hann liggr sjúkr heima at búð' segir Otkell. 'Þar er hann standi aldri upp' segir Gizurr, Nj. 80. —

γ, At þeir skyldu s. upp með hánum *rise as his followers, join him,* Sturl. II 203. —

b, s. at *to fall upon (attack) a person,* Fms. II 75; Sturl. IV 80. —

2, *fig.,* s. (vel) undir e-t, *lit., to go (readily) under something, to take something (readily) upon one's self, hence*

α, *without* vel: (Hann) kvezk mundu undir s. með þeim um hverja gleði er þeir vildi fram hafa, *he said he would accede to — consent to, embrace, assist them in — whichever amusement they should undertake,* Sturl. I 20. —

β, *with* vel, *to consent readily to a demand or proposition:* At

mennska, drengr (drengs-bót, -bragð, -verk, drengja-móðir, -val), drengskapr (drengskapar-raun), drep, drepa, drephríð, drepill, drepráð, drepsamligr, drepsleggja, drepsótt, drettingr, dreyma, dreypa, dreyra, dreyrgjarn, dreyri (dreyra-runninn), dreyrigr, dreyrrauðr, dreyrugr, drif, drikkinn, dript, drit, drithljóð, dritljóð, dritlok, dritloki, drífa (verb.), drífa (subst.; drífu-él), drífandi, drjúgdeildr, drjúglátr, drjúgliga, drjúgligr, drjúgmæltr, drjúgr, drjúpa, drogi, dropi (dropa-lauss, -rúm), drottinhollr, drottinlauss, drottinligr, drottinn, (drottins-dagr, drottinsdags-aptann, -helgr, -kveld, -nótt, drottinsdagahald, -veiðr, drottins-kveld, -myrginn, -nótt, -svik, -svikari, -sviki), drottna, drottnan (drottnanar-röksemd), drottnari, drottning (drottningar-dómr, -dæmi, -efni, -maðr, -nafn, -nautr, skraut -skrúð), drog, drómi, drómundr, drós, drótt, dróttinn, dróttkvæðr, dróttseti (dróttseta-bussa, Dróttseta-bussa), drukkna, drukknan, drukkr, drumbi, drumbr, drúpa, drúpna, drúpr, drykkfátt, drykkja (subst.), (drykkju-borð, -föng, -lítill, -maðr, -mál, -skapr, -skáli, -stofa, -stútr), drykkja (verb.), drykklauss, drykkleysi, drykkr (drykkjar-bolli, -föng, -fátt, -ker, -kostr), drykksæll, dryllr, drýgja, drýgliga, drýgmæltr, drýsildjöfull, dræplingr, dræpr, Dröfn, drögur (dragna-hross), dubba, dubl, dufl, dufla, duga, dugandmaðr, duglauss, dugnaðr (dugnaðar-maðr, -stígr, -vápn), dugr, dul (dular-búnaðr, -fullr, -kufl, dula-eiðr), dula, duleiðr, dulhöttr, dulklæði, dulr, dulremmi, dulrœna, dulvígi, dumba, dumbi, dumbr (adj.), dumbr (subst.), dumpa, duna, Duneirr, dunhenda, dunhendr, dunn, dunr, dunur, dupl, dupt, Duraþrór, durvörðr, dusilhross, dusla, dust, dusti, dúfa (dúfu-ligr, -nef, -sunr, -ungi, dúfna-drit), dúka, dúklauss, dúkr (dúkalauss), dúkslítri, dúnklæði, dúnn, dúnvöttr, dúpr, dúra, dúrr, dvala, Dvalinn, dvalsamr, dvelja, dvena, dvergmál, dvergr (dvergs-barn, dverga-ætt) dvína, dvöl, dybba, dyðrill, dyggð (dyggðarlauss, -leysi, -maðr), dyggðugr, dyggiliga, dyggiligr, dyggliga, dyggleikr, dyggr, dykr, dyldúkr, dylgjur, dylja, dylla, dylminn, dymbildagar (dymbildaga-vika), dymbill, dymbilnótt, dynbjalla, dyngja (dyngju-veggr), dynja, dynkr, dynr, dynskot, dynta, dyntill, dyrðill, dyrglask, dyrigætt, dyristafr, dyrr (dura-dómr, -gætti, -stafr, -stoð, -umbúningr, -veggr, -vörðr, -þrór), dyrustafr, dyrvörðr, dys, dysja, dyttask, dyttr, dý, Dýendi (Dýendis-óss), dýfa, Dýflin (Dýflinnar-far, -ferð, -skíði, -skíri), Dýflinnskíði, dýflissa, dýfliza, dýja, dýkr, dýna (subst.), (dýnu-lauss), dýna (verb.), dýnn, dýpr, dýpt, dýr (dýrs-belgr, -horn, -höfuð, dýrshöfuðsdyrr, -slátr, -veiðr, dýragarðr, -gröf, -horn, -kjöt, -leitun, -rödd, -skinn, -veiðr), dýrð (dýrðar-dagr, -fullr, -hús, -konungr, -kóróna, -maðr, -samliga, -samligr, -staðr, -söngr), dýrðka, dýrðkan, dýrðligr, dýrðlingr, Dýrfirðingr, dýrgildr, dýrgripr, dýrhundr, Dýri (Dýrafjörðr, Dýrafjarðar-þing), dýridagr, dýrka, dýrkan, dýrkálkr, dýrkjálki, dýrkun, dýrlagðr, dýrleikr, dýrligr, dýrlingr, dýrmætr, dýrr (dýri-dagr), dýrveiðr, dæld (dældar-maðr), dæligleiki, dæligleikr, dæligr (= dáligr), dæligr (= dælligr), dæll, dælleiki, dælleikr, dælligleiki, dæligleikr, dælligr, dælska, dæsa, dæsask, dœgn, dœgr (dœgra-far, -mót, -skipti, -stytting, -tal), dœgrsigling, dœl, dœla, (dœlu-austr, -ker), dœld, dœlska, dœlskr (inhabitant of a valley), dœlskr (conceited), dœma, dœmi (dœma-fjöldi, -fróðr, -lauss, -maðr), dœming, dœmisaga, dœmistóll, döf, dögg (döggvar-drep), döggfall, döggskór, döggslóð, döggva, döggvan, Döglingr, dögun, dögurðarmálskeið, dögurðir, dögurðr, dögverðr, dökk, Dökkálfr, dökkblár, dökkbrúnaðr, dökkð, dökkgrœnn, dökkhárr, dökkjarpr, dökklitaðr, dökkna, dökkr, dökkva,

F.

F, faðerni, faðir (föður-arfr, -átt, -bani, -betringr, -bróðir (föður-bróðurbaugr, -sunr), -bœtr, -dauði, -dráp, -erfð, -faðir, (föður-föður-baugr), -frændi, -garðr, -gjöld, -hefnd, -hús, -kyn, -land, -lauss, -leif (-leifð), -liga-, ligr, -móðir, -systir (föður-systur-dóttir), -ætt, feðr-bani, -land, -föðurs-bróðir, -systir), faðirni, Faðjón, faðma, faðman, faðmlag, faðmr, fagna, fagnaðr (fagnaðardagr, -erindi, -eyra, -fullr, -fundr, -grátr, -heit, -krás, -lauss, -lúðr, -mark, -óp, -penningr, -samligr, -skrúð, -staðr, -sæll, -söngr, -tíð, -tíðendi (tíðindi),

N.

N, nakkvar, nakkvarr, nakkvat.

O.

O, ofan, ofanfall, ofanför, ofanganga, ofanreið, ofanverðr, ofar, ofarla, ofarliga, ok (conj.), okkarr, orð, orðtak, orka (verb.).

Ó.

Ó, óðal ór.

P.

P, pell (pells-altarisklæði, -búnaðr, -hús, -hökull, -kantarakápa, -kápa, -klæði, -kyrtill, -skikkja), peningr, penni, penningr (penninga-lauss, -ríkr, -upptekt).

S.

S, samr (sams-fjórðungs), sanna, sannr, sá, segja, selja, sem, semja, setja, sigla (verb.), sigra, sik (sèr-deilis, -hvat, -hverr, -lag, -liga, -ligr, -skapr), sinn (pron. poss.; sinnveg, sínsig, sínsiginn), sinn (subst.), sitja, síga, sjá (sjánds-váttr), sjálfr (sjálfs-dáð, -völd), sjón, skammr, skapa, skera, skilja, skipa, skipta, skjóta, skora (verb.), skot, skript, skulu, skyldr, slá (verb.), slíta, snúa, spenna, spretta, spyrja, staðr, stafr, standa, steðja, stefna, steypa, stilla, stinga, stiga, stokkr, stund (stundgi), subdjákn (subdjákns-vígsla), subdupl, subtripl, subtill, suðr, suðrálfa, suðrbúr, suðrdyrr, Suðrey (Suðreyjabiskup, -konungr), suðreyingr, suðreyskr, suðrferð, suðrganga, Suðri, suðri, suðrjöklar, suðrland, Suðrmaðr (Suðrmanna-her, -ágangr), suðrneskr, suðrreið, suðrríki, suðrstúka, suðrtún, suðrveggr, suðrvegr, Suðrvirki, suðrætt (suðrættar-fiskr), suðrœnn, suffragiumbók, sufl, sug, sukk sukka, sullr, sultan, sultr (sults-hús, sultar-kví), sumar (sumars-dagr), sumarauki, sumarbjörg, sumarávöxtr, sumarbók, sumarbú, sumardagr, sumarfang, sumargamall, sumarhagi, sumarherbergi, sumarhiti, sumarhlass, sumarhluti, sumarhringr, sumarhöll, sumarkaup, sumarlangt, sumarligr, sumarmagn, sumarmál (sumarmála-dagr, -helgr), sumarmegin, sumarmessa, sumarnætr, sumarsetr, sumarskeið, sumarsöngr, sumartið, sumartími, sumarviðr, sumarþerrir, sumkostar, sumr (sumskostar), sumra, sumrungr, sumstaðar, sun, sund (sunds-íþróttir, sunda-fyllir, -leið), Sunddœlir, sundfarar, sundfjöðr, sundfœri, sundfœrr, sundföt, sundhreifi, sundla, sundlaug, sundleikar, sundlæti, sundmóðr, sundr, sundra, sundran, sundrgrein, sundrgreiniligr, sundrgreining, sundrgörðir (sundrgörðamaðr), sundrlausliga, sundrlauss, sundrleitr, sundrlyndi, sundrlyndr, sundrorða, sundrskila, sundrskilligr, sundrskilning, sundrskiptiligr, sundrskipting (sundrskiptingar-grein), sundrskorning, sundrslita, sundrtekning, sundrung, sundrþykki (sundrþykkis-andi, -efni), sundrþykkja, sundrþykkjask, sundrþykkni, sundrþykkr, sundrþykkt, sunlauss, sunna (sunnu-dagr [sunnudags-helgr, -morginn, -nátt, -verk], -dalr [Sunnudals-þing], -hátíðisdagr, -nátt), sunnan, sunnanferð, sunnanfjarðar, sunnanherr, sunnanlands, sunnanmaðr, sunnanveðr, sunnanverðr, sunnanvindr, sunnarliga, Sunndalr, Sunndœlir, Sunnhörðaland, Sunnhörðar, Sunnifa (Sunnifu-kirkja, -skrín, -stufa, -súð), Sunnlendingr (Sunnlendinga-fjórðungr), sunnlendr, sunnlenzkr, Sunnmœrir, Sunnmœrr, sunr (sunar-bani, -bœtr, -dauði, -dóttir, -eign, -gjöld, -hefndir, -kona, -namn, -sunr, suna-bani, -eign, -getnaðr, -meiðing, -spell, -synir, -torrek, -uppreist), surkott, surna, Surta-logi, Surti, surtr, Suttungamjöðr, Suttungr, suzingull, sú, súð (súðar-steinn), Súðvirki, Súðvíkingr, súðþakiðr, súga, súgandi, súla, súpa, súra, Súrdœlir, súreygr, súrleiki, súrna, Súrnadalr, súrr (adj.), súrr (subst.), súrskapr, sút, sútari (sútara-búð), sútfullr, sútligr, svað, svaði, Svaðilfari, Svaðilferi, Svaðilfœri, svaðilför, Svaðilföri, svaðill, Svafa, Svafnir, svagi, svagla, svak, svakamaðr, svala ((subst.), (svölu-líki), svala (verb.), svalar (svala-gluggr), Svalberðingr, svalbrjóstaðr, svaldri, svalr (adj.), svalr (cogn. m.), svamla, svangr, svanhvítr, svanr, svar,

-sunr), systlingr, systrunga, systrungr (systrungs-barn), sýgja, sýja, sýkjask, sýkn, sýkna (sýknuleyfi), sýkva, sýla, sýlt, sýn, sýna, sýndr, Sýnai, sýni, sýniliga, sýniligr, sýning, sýnligr, sýnn, Sýr, sýr (fem.), sýr (ntr. or masc.), sýra (sýru-ker), Sýrdœlir, Sýrland (Sýrlands-jarl, -konungr), Sýrlendingr, sýrlenzkr, Sýrnadalr, sýrneskr, sýsa, sýsl, sýsla (subst.), sýslu-bréf, -deilur, -fœrr, -lauss, -maðr), sýsla (verb.), sýsliga, sýta, sýtiligr, sýting (sýtingar-tími), sæborg, sæbrattr, sæbyggð, sæbyggjar, sædreifðr, sæði, sæfang, sæfari (adj.), sæfari (subst.), sæfing, sæfugl, sæfœrr, sæför, sægarpr, sæhafi, Sæhrímnir, sæi, sæikápa, sæing, (sængar-ferð, -för, -klæði, rekkja, sængrstokkr), sækarl, sækonungr, sækvikendi, sækykvendi, sækyrra, sæla (subst.) (sæludagar [sæludaga-vika], -hús, [sæluhúss-brenna, -stofa], -skip, -setr, -vika, sálu-hús [sáluhúss-stofa], -skip, -stofa), sæla (verb.), sæld (sældar-kostr, -líf, -staðr), sælda, sældingr, Sælendingr, Sælendr, sælið, sælingr, sæll, sælliga, sælligr, sællífi (sællífis-paradís), sællífr, Sælund, sælægja, sælægr, sænaut (sænauta-litr), sængför, sær (sævarbakki, -borg, -djúp, -fall, -floti, -gangr, -hamarr, -skriðdýr, -strönd, sjávar-brekka, -djúp, -gata, -hamarr, -háski, -hella, -höll, -lopt, -ríki, -stjarna, -stormr, -stóri, -straumr, -strönd, sjóvar-afli, -bakki, -bryggja, -djúp, -fall, -floti, -gangr, -háski, -hringr, -lögr, -ólga, -sandr, -skafl, -skrímsl, -stormr, -strönd, -sýn, -urð, -vatn), særa, særnár, sæskip (sæskipsheiti, sæta (verb.), sæta (subst.), sæti, sæti (subst.; sætis-pallr, -stóll), sæti (collection of hayricks), sætiligr, sætr, sætt, sætt-, sætta, sættir, sœfa, sœgr, sœja, sœkiligr, sœkinn, sœkja, sœkn, sœla, sœma, sœmd (sœmdar-atkvæði, -auki, -boð, -ferð, -för, -hlutr, -klæði, -lauss, -leitan, -maðr, -mál, -namn, -orð, -ráð, -spell, -spjöll, -yfirlæti, -sæti, sœmda-lát), sœmileikr, sœmiliga, sœmiligr, sœmr, sœnskr, sœra, sœri, sœrr, sœta (verb.), sœta (subst.), sœti, sök.

U.

U, umb, umbergis, umbfram, umbhverbis, umbhverfis, umbkringis, undan, undir, upp, uppi, utan.

Ú.

Ú, út.

V.

V, varða, vaxa, ván, Ván (Vánar-gandr), vega, vegr, veita, vel, verða, verja, verpa, vesa, við, viðr, vilja, vinna (verb.), vita, víkja, viss.

I.

GRAMMATISKE OG SYNTAKTISKE BEMÆRKNINGER.

Adjectivernes böining:

1. **Positiv:** (*ja*-stammer dels beholde dels udelade *j* i böiningen i ÆR.) 161—162. 179. (*va*-stammer beholde *v* i ÆR.) 162. (*rr* eller *r* i endelsen efter vocal i dat. sing. fem. og gen. plur. i ÆR.) 164—165, jf. 179. (*blár* = *blár* napl. fem. i ÆR.) 179. (*litt* = *litit*, adj. ntr.) 189. (*loðinnar*, ikke *loðnar*, gen. sing. fem. af *loðinn*) 230—231. (*mart* ntr. af *margr*) 171. 255.
2. **Comparativ:** (acc. sing. msc. -*i* i ÆR.) 179. (dat. sing. ntr. -*u* i ÆR. — *fleiru*) 179. (dat. plur. -*i* i ÆR. — *fleiri*) 179. (*rr* eller *r* efter vocal i comparativendelsen i ÆR.) 164—165. 179.
3. **Superlativ:** (*vænastr* for *vænstr* i ÆR.) 179.

Adverbier: (endelserne -*liga*, -*la*) 48. (ntr. acc. sing. af adjectiva brugt som adv.) 204. (udeladelse af relative advv.) 207.

Conjunctioner: (overflødige, f. ex. *er*, *at*) 208. (udelades, f. ex. *at*) 207—208.

Lydovergange, se Udtale, Omlyd.

Omlyd: *u*-omlyd mangler (efterligning af nynordisk) i nom.-acc. af hunkönsstammer 175. 178. (*i*-omlyd trænger ind i dat. plur. fra andre casus) 177. 178.

Pronomina: 1. Personlige pronn. og pron. reflexivum (*eg*, *mig*, *þig*, *sig* i ÆR. for *ek*, *mik*, *þik*, *sik*) 172. (Possessiv brug af genetiverne *min*, *þin*, *sin*, *okkar*, *ykkar* [og *yðar*?]) 180. 205. (*vær* = *vér*) 180. (*þú* udelades eller forkortes) 99—100. 108. (*hann* udelades) 108. (*hanum* dat.) 99. (*hun* = *hón*) 180. (*hána* acc.) 37. 68. 2. Pos-

ij

adj., der står som prædicatsord i infinitiviske subjects- eller objectssætninger) 24—25.
Apposition: (appositum til acc., dat. og gen. står i nominativ) 203; (*hann, hón, þat* föjes i ÆR. som et overflødigt appositum til et substantiv, eller omvendt et overflødigt substantiv som appositum til *hann, hón þat*) 204—205; (andre overflødige apposita i ÆR.) 205.
Artiklen (Påfaldende brug i ÆR.) 173. 204. (Udelades) 206.
Dativ: (dens store udstrækning i oldn.) 1—2; (dens grundforestilling) 2. 4. 6. (Styret af præpp. [*frá, af, ór, undan; hjá, ásamt; gagnvert, (í) gegn, (á, í) mót, (at, á, í) móti; á; í; yfir, undir; fyrir, ept(ir); at; við, með; um(b), of; án, ón*]) 3—18; (dativ efter præpp. i stedet for acc.) 207. (Dat. commodi et incommodi) 18. (Dat. med *vesa* og et prædicatsnomen betegner i emphatiske udtryk, i hvilket forhold en person står til en anden [*hann var þeim oddviti*]) 18. Dat. som hensynsobjekt: ([a]) ved *gefa, fá* &c.) 19, ([b]) ved intransitive verber [som *gagna; skeðja, granda, ama, niðra; fyrirgefa; öfunda; hjálpa; hlífa, þyrma, misþyrma; þóknask, líka, mislíka; bjóða; hlýða, hlýðnask; þjóna; unna; lirla; reiðask; hallmæla, ámæla, bölva, blessa; ógna, ægja; trúa, treysta; bregðask; þykkja, sýnask, missýnask, rangsýnask*), *heyrask, finnask; verða; auðnask, heppnask, takask*]) 19. ([c]) ved verber, sammensatte med en præp.) 20—21, ([d]) ved *borinn*) 23, ([e]) ved *fagna*) 23, ([f]) ved passiv, uforandret) 20. (Ved adjektiver [som *þarfr, hægr, höfugbærr, þekkr* &c.; *hollr, glíkr, skyldr, náinn, jafn; afhuga, fráskila, andvígr, jafndýrr, sameilífr* &c.]) 21. (ved *samr*) 5, (ved *nærri, næstr, firri, firstr*) 7—8. (Ved adverbier) 21; (ved locale adverbier [*nær, fjarri*]) 7—8. (Dat. ved interjectioner) 21. (Dat. med reflexivformen betegner undertiden den handlende person) 21. (Dat. med gerundiv) 22. (Dat. betegner den side ved noget, med hensyn til hvilken noget udsiges om subjektet [*fríðr sýnum* &c.]) 22. (Dat. instrumenti) 22. (Dat. modi) 22. (Homogen dat. med verber [*seljask, arfsali, heita hjóna namni*]) 22. (Dat. plur. brugt adver-

II.

ORD SOM LEKSIKALSK ELLER ETYMOLOGISK ER FORKLAREDE.

III.

OMSKRIVNINGER; DIGTERISK SPROGBRUG.

Omskrivninger.

A. Almindeligt: (Asers navne som hovedord i omskrivninger af begreberne 'mand' eller 'kvinde' i kristelige kvad) 216; (forsøg på at forfine en omskrivning. i ÆR.) 203. (3 omskrivninger i stedet for 1, i ÆR) 203.

B. Særlig omtalte omskrivninger:

Ben: (*ristar⁀meiðr*) 225.

Biskop: (*söngs⁀gramr, mitru⁀gramr, söngs⁀meistari*) 217.

Blod: (*sára⁀sylgr*) 221; (*vápna⁀lækr, odd-lá, odd-breki, fleina⁀flóð, fleina⁀sær, sára⁀þorns⁀sveiti, þremja⁀hlunns⁀brunnr, Óðins⁀elda⁀lauðr, sæfis⁀sveiti, hjör-regn, hjör-lögr, vápn-lauðr, vápn-dögg*) 253 note.

Christus: (*himins⁀tyggi*) 225; (*manna⁀kvöl-bannaðr*) 226.

Digt: (*Sviptungs⁀fundr*) 199; (*Afreks⁀far*) 199; (*Hnit-*

Digterisk sprogbrug.

IV.

OLDNORDISK VERSLÆRE[1].

1. Almindeligt:

2. Metrik:

1) I dette register henvises i regelen til paragraffer i Oldnordisk Verslære (»Ovl.«).

3. Rimlære.

A. Bogstavrim.

II: [illegible] 17 201. [illegible] 205. [illegible] 192. [illegible] 31 208. [illegible] 47 187. [illegible] 191. [illegible] 207, [illegible] 30 195. 31 [illegible] 41 206. [illegible] 24 [illegible] 202.

Skáldskapar mál: [illegible] 189. [illegible] 185. 191. 61. 192. [illegible] 104 200. [illegible] 114. 193. 208. [illegible] 191. 147. 201. (165) [illegible] 185 207. [illegible] 214. 208 202.

Skákja rímur I: [illegible] 207. 32 [illegible] 204. 50. 197. II: [illegible] 193. 26 [illegible] 44 200. III: 12 187. [illegible] 47 193. 55 [illegible]

[illegible] I 244 246—247. Hatta- [illegible] 105. [illegible]

Steinn [illegible]

Sturla Þórðarson: Fms. X [illegible]. Fms. [illegible]. Flat. III [illegible]. Fms. X 121. Flat. III 218—219 (90). Fms. X 124. Flat. III 220 (90). Fms. X 129. Flat. III 222 v. 3 (91). Fms. X 140. Flat. III 226 (90).

Svertingr Þorleifsson: Sturl. II 112. [illegible] I 290 179.

Valgarðr: Hkr. Har. harðr. c. 19 v. 4—6. Fms. VI 176 5—8. Fsk. 114 [illegible] 233.

Vellekla, se Einarr skálaglamm.

DN. = Diplomatarium norvegicum.
drkv. = dróttkvæðr, dróttkvætt.
Dropl. = Droplaugarsona saga 1847.
Dropl.[1].[2]=(henholdsvis) Droplaugarsona saga 1847 og 1878.
Ðiðrik = Ðiðriks saga ved Unger, Kria 1853.
Eb.[2] = Eyrbyggja saga, Leipz. 1864.
Ef. = Eieform.
Eg. = Egils saga (i ‚Om Hensynsformen i Oldnordisk' og Ovl. henvises til den Arnamagnæanske udgave, Kh. 1809).
Eg. FJ. = Egils saga ved Finnur Jónsson, Kh. 1886—1888.
Eids. = »Eidsivathings Christenret« i NgL. I.
Eigla = Egils saga (den Arnamagn. udg. 1809).
Eluc. = Elucidarius, fotolitografisk aftryk 1869.
Et. = Enkelttal, Eental.
explet. = expletiv(um).
F = »Filipó«-rímur (i Riddararímur ved Wisén, Kh. 1881).
Fagrsk. = Fagrskinna 1847.
Fhf. = Forholdsform (casus).
Fho. = Forholdsord (præposition).
Fil.-rr. = F.
Flt. = Fleertal.
Forml. = Oldnordisk formlære ved Konr. Gíslason, 1. hefte, Kh. 1858.
Fornald. = Fornaldarsögur Norðrlanda 1829—1830.
Fornm. = Fornmanna sögur 1825—1837.
Forns. = Fornsögur 1860.
Fornyrð. = Fornyrðadrápa (»Málsháttakvæði«).
Fóstbr.[[2]] = Fóstbrœðra saga [1852].
Friðþj. = Friðþjófs saga frœkna (i Fornald. II).
Frp. = Konr. Gíslason, Frumpartar ísl. tungu 1846.
Fyd. = Fornyrð.
Fær. = Færeyinga saga 1832.
G. = [1])Geisli (i Carmina Norrœna). [2]) Gjenstandsform (accusativ).
Gbr. V. = Guðbrandr Vigfússon.
Gf. = Gjenstandsform (accusativ).
Gísl. = Gísla saga Súrssonar 1849.
Gjo. = Gjerningsord (verbum).
Glg. = Gunnlaugs saga ormstungu.
Gmdr. Árna = Guðmundardrápa Árna Jónssonar i Biskupa sögur II 202—220.
Gmdr. Arngr. = Guðmundardrápa Arngríms i Bisk. II 187—201.
Gnoð. = Úr drápu Gnoðar-Ásmundar (Bilag VIII til Oldn. verslære).

sagen der gegenwart 314 —317).
I. = Intetkjön.
I[1.2]. = (henholdsvis) Íslendinga sögur 1829—1830 og 1843—1847.
Icel.-Engl. Dict. = Icelandic -English Dictionary 1874.
Íd. = Íslendinga drápa Hauks Valdísarsonar (i Carmina Norrœna, jf. Möbius's udg. 1874).
John Ol. Nord. gl. Digt. = Jón Olafsson, Nordens gamle Digtekonst, Kh. 1786.
Jómsvvdr., Jvd., Jvdr. = Jómsvíkingadrápa (i Carmina Norrœna og Fms. XI).
K. = Konráðs rímur (i Riddararímur ved Wisén, Kh. 1881).
K.[2] = Kormáks saga ved Möbius 1886.
Karlam. = Karlamagnus saga, Kria. 1860.
Kjo. = Kjendeord (artikel).
Knytl. = Knytlinga saga (i Fms. XI).
Kolb. Tum. = Kolbeinn Tumason (Bilag VII til Oldn. verslære).
Korm. = Kormáks saga (i 'Strøbemærkninger' henvises til Möbius's udgave 1886).
Krák. = Krákumál (i Carmina Norrœna og Fornald. I).
Landn. = Landnáma i Íslendingasögur 1843.
Laur. Bps. = Laurentius saga (i Biskupa sögur I).
Laxd. = Laxdœla saga.
lid. = lidende (passiv).
Lilja EM. = Lilja ved Eiríkr Magnússon, London 1870.
Ljósv. = Ljósvetninga saga 1830 (i Í[1] II) og 1880 (i Íslenzkar fornsögur I).
Lm. = Flokkr »ortr af liðsmönnum« (i Óh.[49] 8—9, Flat. III 238 [jf. Fms. V 227—229], Fms. XI 197).
Loft. = Þórarinn loftunga (Bilag III til Oldn. verslære).
Lund = Dr. Georg Lund: 'Om det oldn. sprogs overensstemmelse med det græske og latinske i ordföjningen' (Indbydelsesskrift til den offentl. examen i Nykøbing Cathedralskole 1849).
m. H. = mine Herrer!
Madv. = J. N. Madvig, Latinsk sproglære, 3. udgave, Kh. 1852.
Mb. = Magnús saga berfœtts (i Hkr.).
ME. = Magnús saga Erlingssonar (i Hkr.).
Merlín = Merlínusspá (i Breta sögur, AnO. 1849 14—38 og 39—75).
Mg., M.góð. = Magnús saga góða (i Hkr.).
MH. = Magnús saga blinda ok Haralds gilla (i Hkr.).
Nj. = Njála (i afhandlingen

og Hrafns sögu Sveinbjarnarsonar, Rvk. 1872.
Sn. = Snorri Sturluson (Bil. III til Oldn. verslære).
sp. = spansk.
Stjörn. kvad = kvadene i Stjörnu-Odda draumr (i Bárð &c. 116—117 og 120—123).
Stock. Hom. = Den Stockholmske Homiliebog, Lund 1872.
Strengleikar = Strengleikar eða ljóðabók ved R. Keyser og C. R. Unger 1850.
Stuttf. = Þórarinn stuttfeldr (Bilag III til Oldn. verslære.
Sörl. = Sörlastikki (Bil. IV til Oldn. verslære).
t. = tydsk.
Tf., Tform = Tillægsform (participium).
To. = Tillægsord (adjectivum).
Uso. = Udsagnsord (verbum).
V = Völsungs rímur óborna (i Möbius's udg. af SæmE., Leipz. 1860, s. 240—254).[1]
Vatnsd. = Vatnsdœla saga.
Veil., Veiledn. = Rask; Rask, Veil.
Vgl. = Víga-Glúms saga (í Í[1] II og Ísl. fornsögur I).
Víga-Gl. = Víga-Glúmr.
Vígl. = Víglundar saga (í Bárð. &c.).
vísuátt. = vísuáttungr.
Völs. = V.
Wb. = Wörterbuch.
Wolf. = cod. Guelph. Aug. 42, 7 (det wolfenbüttelske 'rímur'-håndskrift), citeres efter afskriften i AM. 387 a—c fol. (I = a, II = b, III = c).
Þ = Þrymlur (i Möbius's udg. af SæmE., Leipz. 1860, s. 235—239).
Þátt. Ragnarss. = Þáttr af Ragnarssonum (i Fornald. I 343—360).
Þingsk. = Þingskapaþáttr i Grágás, Konungsbók.
Þorð., Þórð., Þórð. hreð. = Þórðar saga hreðu, Kh. 1848.
Þórm. = [1])Þórmóðr Kolbrúnarskáld Bersason. [2])Þórmóðr Trefilsson (Bilag IV til Oldn. verslære).
Þrymskv. = Þrymskviða.
ÆR = de ældste ‚rímur'.

× = forskellig fra (det modsatte af [=]).

1) Om denne forkortelse jf. Indledning, sidste note under teksten.

